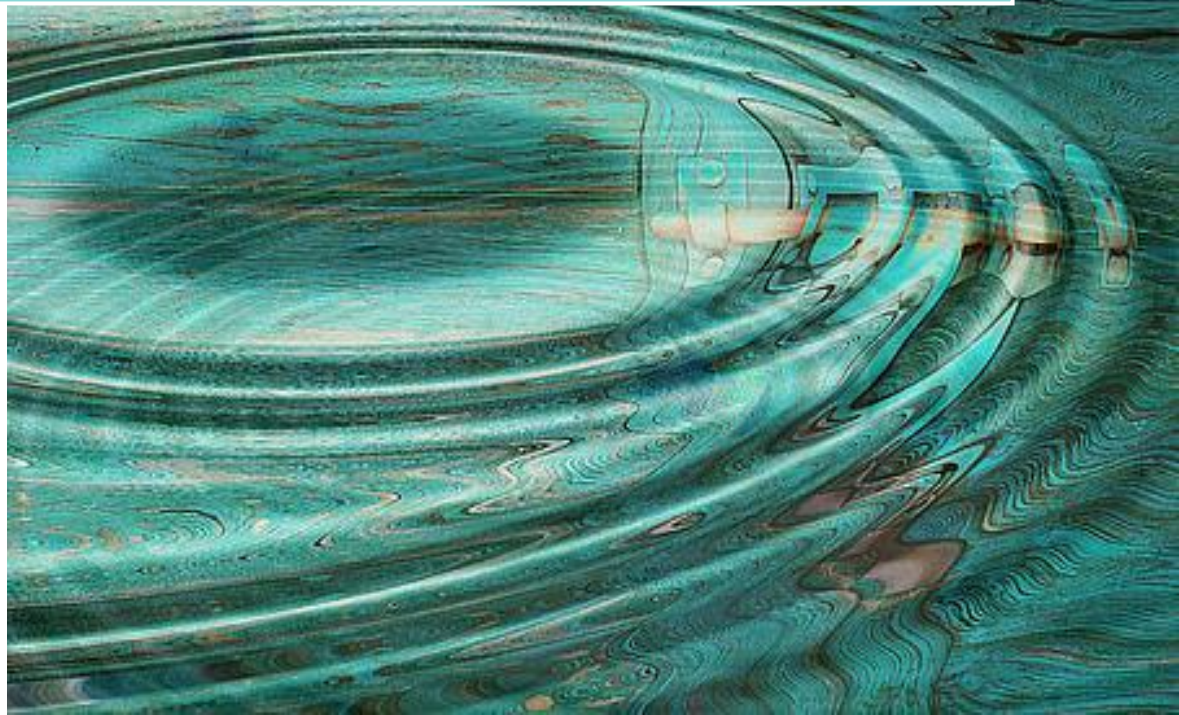

2021

LIETUVIŲ KALBOS MOKYMO(SI) PROGRAMOS TREČIŲJŲ ŠALIŲ PILIEČIAMS

Jūratė Derukaitė,
dr. Kristina Blockytė – Naujokė
Mantrimas Danielius
Vaiva Juškienė
Rima Aleknavičiūtė – Stasiulė
Jūratė Patackaitė
Jūratė Helsvig
Ingrida Galkauskienė

Priemonė parengta įgyvendinant projektą „Kalbos mokymasis – sėkmingos socialinės integracijos dalis“ (PMIF-2.1.9-V-01-001)

Projektas finansuotas Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo bei Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis.

PMIF
Prieglobsčio, migracijos
ir integracijos fondas

**KVALIFIKACIJŲ IR PROFESINIO
MOKYMO PLĖTROS CENTRAS** **Vik**
VILNIAUS
KOLEGIJA

TURINYS

ĮVADAS.....	3
I MODULIS. LIETUVIŲ KALBOS MOKYMO MODULIS PRADEDANTIEMIŠ IMIGRANTAMS. A1. 1 LYGIS.....	6
I MODULIO PRIEDAI.....	76
1 priedas.....	76
2 priedas.....	81
3 priedas.....	92
4 priedas.....	97
5 priedas.....	98
6 priedas.....	105
7 priedas.....	107
8 priedas.....	110
9 priedas.....	117
II MODULIS. MOKYMOŠI MODULIS AUKŠTŲ KOMPETENCIJŲ ŽMONĖMS (UŽAUGTI IKI A1)	118
III MODULIS. NUOTOLINIS MODULIS: „LIETUVIŲ KALBOS MOKYMAS(IS): PAŽINGSNIUI IR VAIZDŽIAI“	209
IV MODULIS. MOKYMOŠI MODULIS AMENIMS, BESIMOKANTIEMS PROFESIJOS	216
IV MODULIO PRIEDAI	226
Priedas Nr. 1.....	226
Priedas Nr. 2.....	229
Priedas Nr. 3.....	230
V MODULIS. SAVAIMINIS MOKYMASIS.	250
AUTORIŲ REKOMENDUOJAMI NAUDOTI ŠALTINIAI	253

IVADAS

Apibendrinant įvairių šalių ir Lietuvos patirtį, galima teigti, kad pakankamas kalbos mokėjimas yra viena svarbiausių sėkmingos užsieniečių (darbo migrantų, prieglobstį gavusių užsieniečių ir kt.) socialinės integracijos sąlygų. Kalbos mokėjimo veiksnys glaudžiai sąveikauja su atvykusių į Lietuvą asmenų turima kvalifikacija ir apskritai gebėjimais.

Lietuvoje jau dvidešimt metų vykdomos integracijos priemonės trečiųjų šalių piliečiams, įskaitant ir lietuvių kalbos mokymą, tačiau proceso rezultatyvumą iki šiol apsunkina ir komplikuoja keletas aplinkybių. Pirmiausia lietuvių kalbos mokymas stokoja diferencijuoto priėjimo prie tikslinės grupės, kuri yra pakankamai įvairi vertinant pagal turimo išsilavinimo, nuostatų gyvenimo Lietuvoje, kultūrinio savitumo, grupinės patirties (pvz., karo pabėgėliai) ir kitus svarbius kriterijus. Atitinkamai diferencijuotas kalbos mokymas turinio, intensyvumo, formų aspektais yra svarbūs rezultatyvumo veiksniai. Bet kokios kalbos mokymas remiasi leksikos ir gramatikos įsisavinimo parametrais, tačiau užsieniečių mokymo atveju (ypač neturinčių darbo ar kvalifikacijos) labai svarbus yra kalbos mokymo inovatyvumas ir susiejimas su realiomis veiklos sąlygomis ir profesine veikla.

Vilniaus kolegija, kaip partneriai, dalyvauja Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro vykdomame projekte „Kalbos mokymasis – sėkmingos socialinės integracijos dalis“ (Nr. PMIF-2.1.9-V-01-001), finansuojamame Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo bei Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis. Projekto veiklos orientuotos ne tik į kalbos mokymo procesą, kaip sėkmingos integracijos dalį, bet į tikslingą jau turimos patirties organizuojant mokymąsi pritaikymą tikslinės grupės poreikiams ir galimybėms. Įgyvendinant projektą atlikta esamos lietuvių kalbos mokymo patirties ir turimų išteklių analizė. Remiantis atlikta analize bei koncepcija parengta lietuvių kalbos mokymo programa, ją sudaro ne vien lietuvių kalbos mokymo kursas, tačiau parengti skirtingi lietuvių kalbos moduliai, kuriuos galima pritaikyti ir konkrečiai besimokančiųjų grupei, jie orientuoti į:

- mokymą (si) autentiškoje aplinkoje:

Šis modulis bus naudingas visiems, kurie moko ar mokosi lietuvių kalbos kaip svetimšios A1 lygiu. Juo siekiama supažindinti su lietuvių kalbos struktūra ir kasdiene leksika, mokyti taisyklingai tarti lietuviškus žodžius, bendrauti įprastinėmis temomis asmeninio gyvenimo srityje, susikalbėti

viešose vietose (mieste, parduotuvėje, kavinėje), užduoti klausimą žinomomis temomis apie būtiniausius poreikius (paklausti savaitės dienos, paros laiko, datos ir tai pasakyti); išmokyti naudoti dažniausiai vartojamus laikus lietuvių kalboje, atpažinti žinomus žodžius tekstuose, užpildyti anketas. Mokymosi trukmė – 50 akad. val.

- savarankišką mokymąsi nuotoliniu būdu:

Šiame globalizacijos ir technologijų amžiuje besimokantieji pasižymi ypatingu santykiu su technologijomis ir ne tik jų kasdieniai (bendravimo su šeimos nariais, aplinkiniais), bet ir mokymosi įpročiai persikelia į virtualią erdvę. Virtualia mokymosi aplinka (VMA) Moodle atsisakoma mažiau patrauklaus pamokų ar paskaitų formato klasėje, auditorijoje ir suteikiama galimybė mokytis bet kurioje patogioje erdvėje, pasirenkant laiką ir mokymosi tempą. VMA Moodle aplinkoje siūloma naudotis mokymosi programa suteikia lankstumo tiek besimokančiajam, tiek mokytojui bei leidžia individualizuoti ir diferencijuoti kalbos mokymą(si). Vizualiai pateikta medžiaga padeda greičiau ir daugiau įsiminti, o realūs šalies vaizdai ir gyvenimiškos situacijos leidžia pajusti praktinę pateiktos medžiagos pusę, susipažinti su šalies kultūra, vietinių gyvenimo būdu. Mokymosi trukmė – 100 akad. val.

- asmenų, mokančių tik savąją kalbą, mokymą:

Modulį sudaro dvi pagrindinės dalys: lietuvių kalbos pradedantiesiems mokymo metodinės rekomendacijos (metodinės rekomendacijos) ir pamokų aprašai (mokymo turinio aprašas). Šis modulis orientuotas į mišrią mokinių (besimokančiųjų) grupę, šiame modulyje siūloma atrinkti A1 lygio komunikacines, leksines ir gramatines temas ir pateikti jas žymiai koncentruočiau nei įprastai būna pateikiama A1 lygio mokomojoje medžiagoje. Kartu su kalbinėmis kompetencijomis įgyjama ir sociokultūrinių žinių, būtinų atvykusiajam asmeniui integruojantis į Lietuvos gyvenimą. Mokymosi trukmė – 50 akad. val.

- savaiminį mokymąsi

Šis modulis skirtas padėti mokytojams organizuoti savarankišką nuotolinį lietuvių kalbos mokymąsi A1-A2 lygiu klausantis specialių tekstų, mokiniams mokantis visiškai savarankiškai arba derinant kontaktinį mokymą su savarankišku klausymusi. Taip pat šiuos tekstus galima duoti klausyti kaip papildomą mokymosi medžiagą įprastinių kursų dalyviams. Mokymosi trukmė – 40 akad. val.

- kalbos mokymą (si) kartu su tam tikrais profesiniais įgūdžiais

Modulio tikslas – kalbinės (lingvistinės ir komunikacinės) kompetencijos ugdymas. Išskirtini šie kalbinės kompetencijos aspektai: gramatikos žinios ir jų taikymas praktinėje veikloje; leksikos supratimas ir tinkamas vartojimas; fonologijos žinios ir taisyklingas tarimas. Kalbos mokymas integruojamas į tam tikrų profesinių įgūdžių įgijimo procesą. Mokymosi trukmė – 40 akad. val.

Moduliai parengti remiantis Bendrųjų Europos kalbų metmenų reikalavimais (BEKM) A1 „Lūžio“ kalbos mokėjimo lygio reikalavimais. Iš esmės jie skirti įgyti A1 „Lūžio“ lygio komunikacinę kompetenciją ar asmenims, siekiantiems įgyti šio lygio lietuvių kalbos mokėjimo pagrindų. Pristatant pirmąjį modulį yra pateikiamos išsamios rekomendacijos ir pamokų pavyzdžiai, jie yra pritaikomi ir mokant pagal kitus šioje priemonėje pristatytus lietuvių kalbos kaip svetimšios mokymo modulius.

Projekto metu sukaupti gerosios patirties pavyzdžiai ir praktikos, parengtas kalbos mokymo modelis, kuris perspektyvoje sudarys prielaidas padidinti užsieniečių kalbos mokymo kryptingumą tikslinės grupės atžvilgiu, išplėsti mokymosi formų taikymą ir rezultatyvumą, išplėsti institucijų įsitraukimą, užtikrinti efektyvesnį kalbos mokymo koordinavimą. Parengta programa bus galima naudotis ir projektui pasibaigus, taip pat projekte mokymuose dalyvavę lietuvių kalbos mokytojai/specialistai galės įsijungti į trečiųjų šalių integracijos procesus savivaldybėse, mokymo ar darbo įstaigose. Tikimasi, kad parengti lietuvių kalbos mokymo programos moduliai, juose pateiktos rekomendacijos mokymui, šaltiniai, galimybė mokytis Moodle platformoje bei savarankiškai ugdytis klausymo gebėjimus, padės besimokantiejiems žengti pirmus žingsnius sėkmingai integruojantis Lietuvoje.

I MODULIS. LIETUVIŲ KALBOS MOKYMO MODULIS PRADEDANTIESIEMS IMIGRANTAMS. A1. 1 LYGIS

Modulio apimtis 50 kontaktinių valandų

Modulio anotacija

Tai lietuvių kalbos kaip negimtosios pradmenų kursas, orientuotas į A1 (Lūžio) mokėjimo lygį, aprašytą „Bendruosiuose Europos kalbų mokymo(si) ir vertinimo metmenyse“ (BEKM). Tikslinės grupės pobūdis – suaugusieji migrantai, atvykstantys į Lietuvą (prieglobstį gavę užsieniečiai, persikėlėliai ir pan.). Modulis skirtas į lietuvių kalbos mokytojams.

Pastaruoju metu stipriai augant lietuvių kalbos pradmenų mokymo(si) poreikiui, tam skiriamas vis didesnis dėmesys: kuriama metodinė ir mokomoji literatūra, atliekami mokslo tyrimai, vykdomi projektai. Išleista nemažai įvairaus pobūdžio vadovėlių.

Tačiau pastebėtina, jog dauguma lietuvių kalbos pradmenų mokytojų / dėstytojų yra lituanistai, negimtakalbių mokymo specializaciją įgiję savo praktiniu darbu, taip pat savarankiškais studijomis, atlikdami mokslo tyrimus ar remdamiesi jais, nuolat mokydami, bendradarbiaudami su kolegomis Lietuvoje ir užsienyje, stebėdami kitų kalbų, turinčių ilgas kitakalbių mokymo tradicijas, mokymą.

Dar sudėtingiau yra pradedantiesiems mokytojams-lituanistams (arba šios veiklos besimantiems kitos profesijos asmenims). Kokią pasirinkti mokomąją medžiagą? Kaip su ja dirbti? Kokia bendrai yra lietuvių kalbos pradmenų mokymo specifika? Rengiantis šiam darbui arba ieškant atsakymų į kylančius šiuos ir kitus panašius klausimus rekomenduojama remtis jau esama kitų mokytojų sukaupta ir paviešinta patirtimi.

Modulį sudaro dvi pagrindinės dalys: lietuvių kalbos pradedantiesiems mokymo metodinės rekomendacijos (*Metodinės rekomendacijos*) ir pamokų aprašai (*Mokymo turinio aprašas*).

Šis modulis orientuotas į mišrią mokinių (besimokančiųjų) grupę, o ne į aukšto akademinio lygio auditoriją (pavyzdžiui, aukštųjų mokyklų studentai, kalbininkai ir apskritai aukštų kompetencijų asmenys). Ilgametė patirtis rodo, jog pastarajai mokinių kategorijai būdingas platesnis kalbinis pasirengimas (kitų kalbų mokėjimas), labiau sisteminis požiūris į kalbos struktūrą, greitesnis mokymosi tempas ir kiti dalykai, sąlygojantys galutinį rezultatą – pasiektą kalbos mokėjimo lygį. Tai yra tendencija, tačiau anaipol ne taisyklė; abiejose išskirtose kalbos mokinių kategorijose būna tokių, kuriems mokytis sekasi ypač lengvai, ir tokių, kuriems tai labai sudėtinga veikla. Suprantama, – juk kalbos mokymasis didžiausia dalimi priklauso nuo individo gebėjimų.

Taigi šis modulis skirtas, tikėtina, žemesnių kompetencijų asmenims, tačiau gali būti naudingas visiems, kurie moko ar mokosi lietuvių kalbos kaip negimtosios A1.1 lygiu (tai pusė A1 lygio apimties). Toks lygių skaidymas yra plačiai taikomas ir kitų Europos kalbų mokymo sistemose ir yra patogus, nes dažnai tenka apsiriboti trumpesnės apimties kursais, negu reikėtų pasiekti

pilnam kalbos mokėjimo lygiui (A1, A2 ir t.t.). Todėl modulio numatomi pasiekti rezultatai nebus pilnas imigranto integracijai reikalingas kalbos žinių bagažas, kaip tai aprašyta kitų šalių imigrantų kalbos mokymo programose (Velázquez Dohmes, 40–48). Tam reikėtų bent dvigubai daugiau mokymo(si) laiko (o gal net ir daugiau, turint galvoje tikslinės grupės pobūdį).

Kita vertus, tai koncentruotas kalbos mokymo(si) kursas, per trumpą laiką suteiksiantis imigrantams koncentruotų žinių daugeliu kalbos vartojimo situacijų.

A1 lygį (A1.1 + A1.2) pasiekęs asmuo, remiantis pačioje pradžioje paminėtais lietuvių kalbos mokėjimo lygio aprašais, turi:

būti susipažinęs su lietuvių kalbos struktūra ir kasdiene leksika;

mokėti taisyklingos tarties;

gebėti bendrauti įprastinėmis temomis asmeninio gyvenimo srityje, susikalbėti viešose vietose (mieste, parduotuvėje, kavinėje), užduoti klausimą žinomomis temomis apie būtiniausius poreikius (paklausti savaitės dienos, paros laiko, datos ir tai pasakyti);

mokėti vartoti pagrindines vardažodžių kategorijas, veiksmožodžius esamuoju laiku ir būti susipažinęs su pagrindiniais veiksmožodžio laikais;

skaityti ir suprasti nesudėtingus tekstus (užrašus gatvėje ir pastatuose, skelbimus, transporto tvarkaraščius, meniu, informaciją apie kultūrinius renginius, prekes ir pan.);

parašyti nesudėtingus tekstus, užpildyti paprastas anketas ir pan.

Tačiau atsižvelgiant į šio modulio tikslinės grupės pobūdį ir modulio apimtį, nurodytasis numatomų pasiekti kompetencijų aprašas atitinkamai modifikuojamas pritaikant jį maždaug A1.1 kalbos mokėjimo lygiui; nors, priklausomai nuo besimokančiųjų bendrųjų gebėjimų, gali būti pasiekta ir šiek tiek daugiau.

Teminė apimtis. Remiantis ilgamete patirtimi ir siekiant, kad besimokantieji kalbos kitataučiai kuo greičiau ir funkcionaliau galėtų vartoti kalbą, šiame modulyje siūloma atrinkti A1 lygio komunikacines, leksines ir gramatines temas ir pateikti jas žymiai koncentruočiau, nei įprastai A1 lygio mokomojoje medžiagoje.

Kartu su kalbinėmis kompetencijomis įgyjama ir sociokultūrinių žinių, kas yra būtina atvykusiam asmeniui integruojantis į Lietuvos gyvenimą.

Modulio tikslas

Svarbiausias modulio tikslas – kad besimokantieji lietuvių kalbos įgytų A1.1–A1 kalbos mokėjimo lygio kompetencijų, kurios numatytos „(...) metmenyse“ (BEKM), detalai pritaikytos bei išdėstytos V. Stumbrienės knygoje „Lūžis“, tačiau šiame modulyje yra modifikuotos, adaptuotos numatomai tikslinei grupei (žr. 1. Modulio anotacija).

Konkrečiai tariant, modulyje orientuojamasi į komunikacinius migrantų poreikius, kad jie per trumpą mokymosi laiką spėtų įgyti adaptacijai Lietuvoje reikalingiausią kalbos žinių ir gebėjimų bagažą (angl. *survival Lithuanian*).

Kurso metu integraliai įgyjama ir pragmatinių, ir lingvistinių kompetencijų (tai fonetikos, leksikos bei gramatikos žinios ir jų taikymas praktikoje), ir sociokultūrinių žinių, reikalingų kitataučiams atvykėliams adaptuotis ir integruotis Lietuvoje.

Modulio uždaviniai

1. Suteikti pradinę lietuvių kalbos leksiką ir mokyti suprantamos tarties;
2. Ugdyti gebėjimą komunikuoti lietuviškai: formuoti tekstų lietuvių kalba skaitymo, klausymo, suvokimo ir produkavimo įgūdžius;
3. Suteikti žinių apie lietuvių kalbos sistemą, supažindinti su A1 kalbos mokėjimo lygio gramatikos pagrindais;
4. Ugdyti ne tik kalbinius gebėjimus, bet ir sociokultūrinę kompetenciją.

Moduliui naudota mokomoji medžiaga (vadovėliai)

Remiantis kitų, didžiųjų kalbų mokymo patirtimi (nes lietuvių kalbos kaip negimtosios mokymas – palyginti jauna sritis), daroma prielaida, kad parengti specialią mokomąją priemonę, tarkime, konkrečioms migrantų grupėms – prieglobstį gavusiems užsieniečiams, persikėlėliams ar kt., – nėra būtinybės, nes apskritai yra išleista pakankamai mokomosios medžiagos. Tas pats pasakytina ir kalbant apie atskirą mokomąją medžiagą aukštesnės ar žemesnės kompetencijos mokiniams, besimokantiems svietimos kalbos. Kita vertus, migrantai nebūna vienalytė grupė: tarp jų yra daugiau ar mažiau išsilavinusių asmenų, mokančių ar nemokančių kitų kalbų.

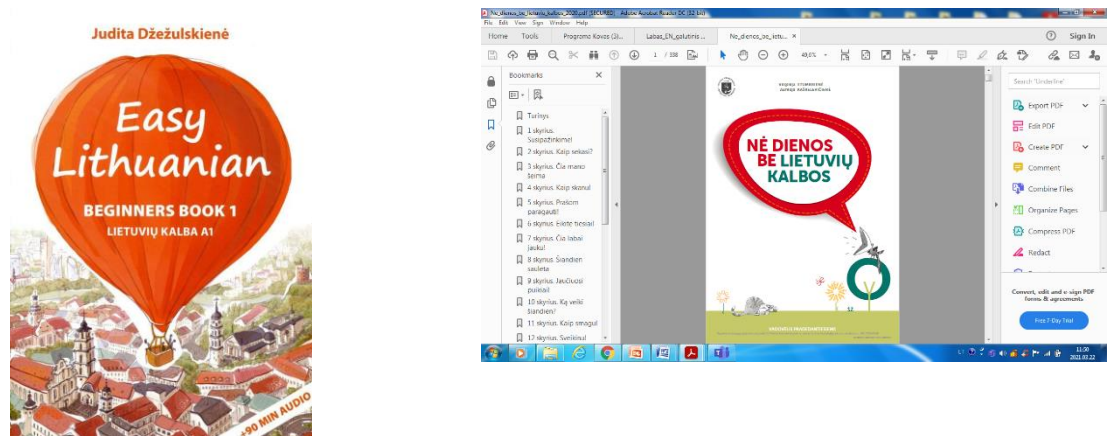
Kita vertus, žinoma, tarp migrantų esama ir neraštingų asmenų (analfabetų). Kai kurios šalys, priimančios daug tokių migrantų (pavyzdžiui, Švedija), jau turi didelį įdirbį šioje srityje. Tokiems asmenims juos priėmusios šalies kalba tampa pirmąja kalba, kuria jie išmoksta skaityti. Jiems mokyti naudojami vaikams skirtų elementorių tipo vadovėliai.

1 pav. Elementoriaus pavyzdys.

Tokio pobūdžio lietuvių kalbos mokymo priemonių kol kas nėra. Jas rengti reikia atlikus platų ir išsamų tikslinės grupės ir jos poreikių tyrimą, pasiremiant užsienio šalių, turinčių daug imigrantų, patirtimi, ir atitinkamai pritaikant kalbos mokymo nuoseklumą. Tačiau kol tokių priemonių nėra, racionalu tinkamai pasinaudoti jau esančia mokomąja medžiaga.

Pagrindinis šiame modulyje naudojamas vadovėlis: Džežulskienė J. (2020). *Easy Lithuanian* (leidėjai Judita Džežulskienė ir Eligijus Džežulskis-Duonys). Jo gramatinė ir leksinė medžiaga plati, bet koncentruota, taigi spėjama apimti daug temų. Gausiai iliustruota, patraukli, šiuolaikiška. Svarbu: su angliškais paaiškinimais ir leksikos vertimu. Yra ir sociokultūrinės medžiagos. Kadangi vadovėlis skirtas 120 valandų kursui, šiame modulyje bus panaudota tik mažiau kaip pusė jo medžiagos. Papildomas vadovėlis. Stumbrienė V., Kaškelevičienė A. (2020). *Nė dienos be lietuvių kalbos*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. Tai pats išsamiausias lietuvių kalbos negimtakalbiams vadovėlis, ir jo apimtis didžiulė (A1–A2 lygiai). Iš jo „Modulyje...“ siūloma panaudoti kai kuriuos paveikslėlių žodynėlius, lenteles, užduotis (įskaitant klausymo užduotis, internetinė prieiga <https://www.vu.lt/leidyba/knygos/vadovelis-ne-dienos-be-lietuviu-kalbos> (nemokamos versijos nėra, tačiau galima užsisakyti ir įsigyti šio vadovėlio arba spausdintą, arba pdf versiją).

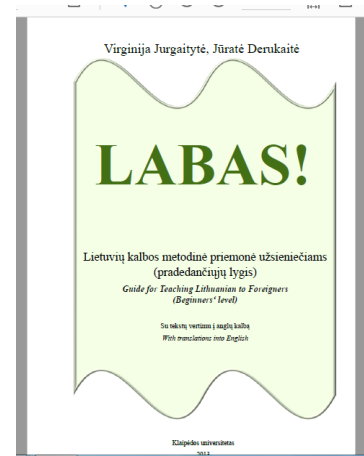
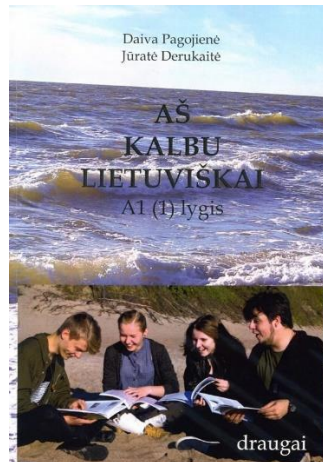
2 pav. Mokomosios priemonės

Kitos metodinės priemonės. Modulyje panaudota metodinių elementų, užduočių ir kt. medžiagos ir iš kitų šaltinių.

D. Pajojienės, J. Derukaitės knygelę „Aš kalbu lietuviškai“ (galima įsigyti internetu) patogiu naudoti. Tiesa, pirmojo skyriaus leksika pritaikyta universiteto studentams, tačiau kituose skyriuose daug universalių žodynėlių, paveikslėlių, užduočių, dialogų, patogios naudoti gramatinės lentelės.

Iš V. Jurgaitytės, J. Derukaitės „Labas!“ „Modulyje...“ įdėta atskirų elementų. (Pastaroji mokymo priemonė nėra išleista, egzistuoja skaitmeniniu formatu ir jos autorių naudojama Klaipėdos universiteto kursuose. Tai dvikalbė metodinė priemonė, pagrįsta dialogais (LT→RU, LT→EN). Tačiau jos tekstai klausymuisi galėsite rasti mokomojoje interneto svetainėje Flyent <https://flyent.online/Students/Start>).

Pateikiamame modulyje taip pat įdėta jo autorės kitos originalios ir sėkmingai naudotos metodinės medžiagos (ir modulio pamokų aprašuose, ir atskirais priedais, kad būtų patogų prisitaikyti naudoti konkrečiai grupei.

3 pav. Mokomosios priemonės

Kita mokomoji medžiaga ir techninės priemonės

Papildomai mokytis lietuvių kalbos rekomenduojama naudojantis atvira internetine prieiga pasiekiamomis programomis. Pavyzdžiui, pradinių lietuvių kalbos žinių galima įgyti svetainėje *Let's be Friends* (<https://friends.ugdome.lt/project>, tikslinga su mokytojo konsultacija).

Taip pat lietuvių kalbos galima mokytis svetainėse:

loescen.com (<https://www.loecsen.com/en/learn-lithuanian>) – su vertimu į daugelį Europos, Azijos ir Tolimųjų Rytų kalbų.

surfcelanguages.com (<https://www.surfcelanguages.com/language/Lithuanian.html>),

flyent: learn spoken Lithuanian language online (<https://flyent.online/Students/Start>) – su vertimu

Dar reikalinga įvairi padalomoji medžiaga (nuotolinio mokymosi atveju ji keičiama atitinkama rodomąja medžiaga). Apie tai žr. II. *Metodinės rekomendacijos*.

Techninės priemonės užsiėmimus vedant kontaktiniu būdu mokymo vietoje (pagal situaciją ir galimybes):

kompiuteris, vaizdo projektorius, kolonėlės, internetinė prieiga – būtina;

interaktyvi lenta, virtuali mokymosi aplinka – jei yra poreikis ir galimybės.

Nuotolinio mokymo atveju reikalinga *Zoom / Microsoft Teams / ...* virtualioji aplinka ir atitinkamai perkelti / modifikuoti mokomąją medžiagą.

Mokymo(-si) metodai ir pasiekimų vertinimo būdai

Metodai: pratybos, praktinės užduotys, realių gyvenimiškų situacijų imitavimas, darbas grupėse ir kt.

Pažangos vertinimo būdai priklauso nuo konkrečios grupės specifikos. Rekomenduojama namų užduočių patikra, tarpiniai atsiskaitymai (iš vienos ar kelių temų), grupiniai projektai, baigiamasis atsiskaitymas.

Modulio pamokų struktūra

Modulį sudaro 10 teminių skyrių informatyviais pavadinimais. Kiekvieno skyriaus medžiagą sudaro tarpusavyje susijusios dalys:

Pragmatinis turinys. Jis vadinamas komunikacinėmis intencijomis

Lingvistinis turinys – fonetika, gramatika ir leksika.

Sociokultūrinis ir sociolingvistinis turinys – žinios apie šalį ir visuomenę, padedančios adaptuotis ir integruotis Lietuvoje. Šios dalies apimtis pamokose nevienoda (priklausomai nuo pragmatinio ir lingvistinio turinio specifikos).

Kiekvienam skyriui numatyta po 4 valandas (x 60 min) kontaktinio darbo (su mokytoju). Jas siūloma paskirstyti taip:

arba daryti 3 užsiėmimus (pamokas) po 1 val. 20 min. (su 10 min pertraukėle) – rekomenduojama; arba daryti 2 pamokas po 2 val. (su 30 min. pertrauka).

Dar po 1 val. kiekviename skyriuje numatyta pageidaujamos konsultacijoms (po pamokų). Jų visada prireikia. Svarbu: nedaryti konsultacijų per pertraukas (nes reikia kokybiškai pailsėti ne tik mokiniams, bet ir mokytojui), – numatyti kitą laiką.

Šalia to, besimokantieji turės atlikti savarankiškų užduočių namie. Kiek tam prireiks laiko – priklauso nuo pačių mokinių.

Kiekvienas teminis skyrius yra detalai aprašytas (*III. MOKYMO TURINIO APRAŠAS*): pateikiamos rekomendacijos, kaip organizuoti pamokos veiklą, kokią medžiagą ir kaip naudoti.

Metodinės rekomendacijos

„Gera mokomoji medžiaga nepasirengusio mokytojo rankose gali tapti nenaudinga arba būti blogai panaudota.“ (Velázquez Dohmes, 39)

Šiame skyriuje pasidalinta autorės ir 20-ies metų lietuvių kaip negimtosios kalbos mokymo patirtimi dirbant su įvairiaučiais, skirtingo pasirengimo ir gebėjimų, įvairaus amžiaus, profesijų ir išsilavinimo kitakalbiais. Pasinaudota ir mokymo centre dirbančių kolegų patirtimi. Taigi tikėtina, kad tai labai vertinga šio modulio dalis.

4 pav. Suvenyrai, padovanoti kursų dalyvių iš daugiau kaip 40-ies šalių.

Toliau pateikiamos metodinės rekomendacijos suskirstytos pagal temas.

Beñdrosios negimtosios kalbos mokytojui skirtos metodinės rekomendacijos

Kalbų mokymo(si) teorijos ir metodai

Mokytojo pasirengimas

Tikslinės grupės specifika

Tarpinė kalba: (ne)naudojimas?

Mokomoji medžiaga

Papildomos mokymo priemonės

Mokymo veiklų įvairovė, užduočių rūšys

Mokymo(si) aplinka ir techninės priemonės

Keli specifiniai patarimai lietuvių kalbos mokymui

Pamokos struktūra

Mokomosios veiklos organizavimas pamokoje

Beįdrosios negimtosios kalbos mokytojui skirtos metodinės rekomendacijos

– Tu tebekalbi kaip pamokoje! Jau gali išjungti šią (adaptuoto kalbėjimo) programą, – kartais tenka išgirsti linksmas kolegų pastabas aplinkoje, kur vienu metu vyksta lietuvių kalbos kursai kelioms grupėms ir mokytojai susitinka per pertraukas.

Pirmoji sėkmingo darbo prielaida – kad užsimegztų abipusis ryšys tarp mokytojo ir mokinių, kad būtų sukurta šilta tarpusavio pasitikėjimo atmosfera. Kalbos mokymo(si) grupė kitataučiams atvykėliams dažniausiai tampa svarbiausiu socializacijos centru. Remiantis gausiais lietuvių kaip negimtosios kalbos mokymo centrų duomenimis, daugelis atvykėlių sako, jog jiems tai kaip jų šeima Lietuvoje.

Kaip ir bet kurios kitos mokomos kalbos atveju, į lietuvių kalbos sistemą reikia stengtis žvelgti mokinio žvilgsniu. Jei mokytojas pats moka ne vieną kalbą, – o dabartiniai išsilavinę žmonės tokie ir yra, – jam tai nesunku įsivaizduoti. Vaizdžiai kalbant, svetimoms kalboms besimokantis asmuo ją kaip sistemą mato, suvokia tarsi iš išorės (jei tai nėra atvejis, kai kalbos mokomasi ne specialiai, o natūraliai integruojantis aplinkoje, – taip, kaip kalbos išmoksta vaikai). Savo gimtąją kalbą žmonės suvokia kitaip, iš vidaus, ne kaip sistemą. Todėl pradedančiajam mokytojui gali kilti netikėtų situacijų, kai mokiniai užduoda klausimų, į kuriuos tą akimirką nežinia, ką atsakyti. Tai visiškai normalu; tokioje situacijoje galima išradingai atidėti klausimą vėlesniam laikui („labai įdomus klausimas, pakalbėsime rytoj“), kartu galbūt pagiriant mokinį už įdomų klausimą. Augant mokytojo patirčiai, jis jau iš anksto nujaučia galimus mokinių klausimus dėl jiems kylančių neaiškumų.

Rekomenduojama atsakyti į visus mokiniams kylančius klausimus, nors kartais jei būna ne laiku, ne iš pamokos temos, o iš būsimų temų (arba jau praeitų). Pagal situaciją galima tai padaryti arba iš karto, klasėje, pateikiant tai kaip ekskursą visiems, trumpą pertraukėlę, poilsį, arba pažadėti papasakoti apie tai visiems vėliau, arba pasiūlyti klausiančiajam paaiškinti individualiai (jei visiems kitiems tai aišku).

Svarbu remtis funkciniu požiūriu į kalbos mokymą(si). Mokymo(si) procese svetimoms kalboms besimokantis kitatautis turi pamatyti, suprasti kontekstinę kalbos naudojimą, pajusti, kaip įgyjamos žinios ir įgūdžiai praverčia kasdieniame gyvenime.

Tarties mokymas ir lavinimas – svarbus uždavinys. Yra nuomonių, jog į tai galima žiūrėti atlaidžiau, nes kai kuriems kitataučiams, kurių gimtosios kalbos artikuliacinė sistema labai skiriasi, sunku išstarti neįprastus garsus. Vis dėlto reikia turėti galvoje, kad nesuprantamai išstartas tekstas apsunkina klausiančiojo supratimą ar netgi neįmanoma kalbančiojo suprasti (kartais net ir kalbos mokytojui). Tada kalbantysis pajunta diskomfortą.

Mokytojo išstartus naujus, nežinomus žodžius vertėtų užrašyti lentoje / ekrane; patarimas atrodo elementarus, tačiau kai kuriems pradedantiesiems mokytojams verta tai priminti. Tai, kas gimtakalbiui skamba paprastai ir aiškiai, nebūtinai taip nuskambės besimokančiajam svetimos kalbos. Tarkim, net tokia, atrodo, paprastame žodyje *senas, geras* balsį *e* daug kas girdi kaip *a*; kai kam vienodai skamba *s* ir *š*, ir daug kitų atvejų.

Reikia stengtis maksimaliai sudominti tikslinę grupę mokomu dalyku; sąžiningai išdėstyti mokomąjį turinį taip, kad besimokantieji akivaizdžiai pajustų mokymosi pažangą ir praktinius rezultatus (kad jie ima daugiau suprasti, kad gali kalbėti ir aplinkiniai juos supranta).

Konkreči ir praktiška rekomendacija – mokytojui naudoti adaptuotą kalbą. To natūraliai išmokstama dirbant; patyrę mokytojai puikiai žino, kas tai yra, – parinkti kuo paprastesnius žodžius, modelius ir, savaime suprantama, kalbėti aiškiai, lėtai ir išraiškingai.

Dar vienas patarimas: užduotis kiek įmanoma daugiau naudokite pavyzdžių / situacijų iš mokinių / Jūsų ir mokinių aplinkos. Nuo to, kas parašyta / parodyta vadovėlyje, pereikite prie savų pavyzdžių. Tai labai motyvuoja, sušildo atmosferą, priartina kalbos mokymą(si) prie tikrovės, parodo mokiniams jų išmoktų dalykų funkcionalumą. Kalbėkite apie juos, apie bendrus pažįstamus asmenis (pvz., migrantų centrų darbuotojus), apie jų gyvenamąją vietovę ir pan.

Kalbų mokymo(si) teorijos ir metodai

Žmonija mokėsi kalbų nuo seniausių laikų ir per tą laiką buvo naudota / sukurta įvairiausių metodų, nuo (tik) gramatikos mokymo iki imersijos („panardinimo į kalbą“). Nauji metodai kuriami, bandomi, diegiami ir toliau. Iš naujausių paminėtini sugestopedijos, *Kolibrio*, IDUKM (integruotu dalyko ir kalbos mokymu) ir taip toliau. Tai – lingvodidaktikos sritis. Tačiau vieno stebuklingo recepto nėra ir niekada nebus. Taigi „Modulyje...“ taikoma metodų įvairovė, dermė. Tik su tiksline grupe susipažinęs mokytojas gali geriausiai pritaikyti konkrečius metodus ir priemones. Kas tinka ir patinka vieniems mokiniams, gali būti nepriimtina kitiems, tačiau dirbant grupėje kartais tenka ieškoti kompromiso.

Pabrėžtina, jog modulio tikslinei grupei ypač aktuali kūno kalba. Jos svarba mokantis kalbos įrodyta ir nekvestionuojama. Tyrimai rodo, kad kūno kalba palengvina ir besimokančiojo suvokimą, ir kalbos produkavimą, nes suaktyvina tam tikras smegenų sritis. Tuo galima nesunkiai įsitikinti ir patiems atlikus kad ir paprastų eksperimentų. „(...) kaip betobulėtų SvKlb mokymosi technologijos, neverbalinė komunikacija neabejotinai išlieka itin svarbiu išmokimą sąlygojančiu veiksmu (Derukaitė, Álvarez, 27). Vokiečių specialistai teigia, kad „mokantis užsienio kalbos mes įsivadiname

ir įsidėmime 10 % to, ką skaitome; 20 % to, ką girdime; 30 % to, ką matome; 50 % to, ką girdime ir matome“ (Psycho-features, p. 28).

Lietuviams aktyvi kūno kalba nėra įprasta, lyginant su kai kuriomis kitomis tautomis (pavyzdžiui, romanų). Tačiau kalbos pamokoje, o ypač mažesnio pasirengimo mokiniais, kūno kalba yra itin svarbus, aktualus elementas. Kūno kalba – tai ne tik gestai: tai ir žvilgsnis, ir veido išraiška, ir burnos padargų naudojimas, ir lytėjimas, ir judėjimas erdvėje. Pradedančiajam mokytojui rekomenduojama leisti pasireikšti kūrybingumui, fantazijai, pamėginti tokius išraiškos būdus, kaip bendraujant su vaikais. Taip pat vertėtų pažiūrėti, kaip tai daro kiti / kitų kalbų mokytojai (pavyzdžiui, ispanų kalbos, turinčios ilgas ir galias negimtakalbių mokymo tradicijas; štai paprastas 3 min. trukmės filmukas, kuriame mokytoja moko klausimų <https://soleaspanishschool.com/pronombres-interrogativos/>). Žinoma, kiekvienas mokytojas pasirinktų sau tinkamą variantą, kompromisą, tačiau bet kuriuo atveju kūno kalba yra nepakeičiamas veiksnys pradedantiems mokytis svetimų kalbos.

Mokytojo pasirengimas

– Kodėl jūs lietuviškai sakote „atvažiuoja trečias autobusas“, jeigu jis yra tik vienas, daugiau autobusų aplink nėra? (Vieno besimokančiojo klausimas)

– Jūs turite mus mokyti šnekamosios kalbos, o joje TIKRAI nereikia vartoti tiek skirtingų galūnių, – bandė įrodyti Lietuvoje jau kurį laiką gyvenantis ir lietuviškai pakankamai suprantantis užsienietis.

Kalbų mokymas yra gyvas, nuolat kintantis procesas, ir šią veiklą paprastai renkasi kūrybingi žmonės. Atvykusius kitataučius kalbos mokančio mokytojo asmeninės savybės ir dalykinis pasirengimas, be jokios abejonės, yra sėkmingo mokymo pagrindas. Vieni, kaip sakoma, jau gimsta mokytojais, tačiau reikalingas darbu savybes galima ir išsiugdyti, remiantis sukaupta patirtimi ir savo asmeniu įdirbiu šioje srityje. Jeigu asmuo sąmoningai pasirinko mokyti kalbos kitataučius, jau vien šis faktas laikytinas svaria prielaida sėkmingam darbu. Ilgametė patirtis rodo, jog šiam darbu netinkami žmonės patys tai jaučia. Mokytojo pasirengimas apima keletą aspektų:

Dalykinis pasirengimas: lietuvių kalbos kaip sistemos išmanymas, kitų kalbų mokėjimas, nuolatinis domėjimasis kalbos sritimi.

Metodinis pasirengimas: kalbos didaktika, mokomosios bazės pažinimas.

Psichologinis pasirengimas: mėgti bendrauti su žmonėmis, turėti aukštą empatijos lygį, gebėti atlikti mokytojo kaip grupės lyderio vaidmenį, mokėti naudotis savo kūrybiniu potencialu, būti pasiruošus galimoms netikėtoms situacijoms, išlaikyti toleranciją ir neutralumą. Apskritai, pasitikėti savo pasirengimu šiam darbu: kokios bebūtų konkrečios aplinkybės, jūs, mokytojai,

esate žinių – šiuo atveju lietuvių kalbos – šaltiniai ir jūsų mokiniams reikia, kad tas žinias perteiktumėte jiems. Atrodytų, ši mintis elementari, tačiau ją ypač verta pabrėžti pradedantiesiems mokytojams. Ypač kai kyla abejonų, nepasitikėjimo savo gebėjimais, netikėtų situacijų... Tai absoliučiai normalu.

Sociokultūrinis pasirengimas: reikia išmanyti ir mokėti pristatyti reikalingus besimokančių adaptacijai ir integracijai savo šalies kultūros dalykus. Pradedančiųjų mokymui ypač svarbu: bendravimo juos priimančioje šalyje ypatumai, visuomeninės elgesio normos, įvairios kasdienio gyvenimo sritys, tokios kaip transportas, apsipirkimas, reikalingų institucijų veikla, vietinės tradicijos, papročiai, kiti susiję dalykai.

Tarpkultūrinis pasirengimas: išmanyti aktualius konkrečiai mokinių grupei tarptautinės politikos dalykus, iš anksto pasidomėti savo mokinių nacionaliniais kultūriniais ypatumais, kad būtų maksimaliai išvengta galimų kolizijų dėl kultūrinių skirtumų, pasiruošta tokiems atvejams.

Apibendrinant aptartuosius punktus, dar reikėtų pridėti, jog svarbu ir distancijos, balanso išlaikymas. Kai kurie kalbos mokytojai ar šios srities teoretikai itin akcentuoja dėmesį mokinių kultūriniais ypatumams, – kad mokėtume tinkamai elgtis su jais, netgi patys prie to prisitaikyti (pavyzdžiui, atkreipti dėmesį į kalbos mokytojo išvaizdą, vyrų ir moterų vaidmenis) ir pan. Žinoma, mokytojo išvaizda ir elgesys turi atitikti bendras, globalias elgesio normas, tačiau nepatartina pernelyg sureikšminti atsargumą kitataučių mokinių kultūrinių ypatumų atžvilgiu, – juk jiems keliamas tikslas integruotis į priimančiosios šalies visuomenę, gyvenimą.

Apibendrinant galima pridurti, jog mokytojas turi būti pasiruošęs įvairioms situacijoms. Taip, kaip ši pavaizduota kalbos mokytoja. Ji sakosi taip pat esanti: animatorė, ugdytoja, pripažinta aktorė, psichologė, gidė, palydovė, vertėja, pranešėja, lingvistė, psichiatrė, dizainerė, švietėja, rašytoja, iliustratorė, gestų kalbos žinovė, vaikščiotoja.

Tikslinės grupės specifika

Kai susirenka nedidelio bendrojo išsilavinimo, nemokančių kitų kalbų ir netgi nemokančių mokytiis asmenų grupė, žinoma, kalbos mokytojo darbas gerokai sudėtingesnis, reikalauja papildomo pasirengimo. Remiantis praktika galima tvirtai teigti, jog kuo mažesnio bendrojo išsilavinimo / gebėjimų yra mokiniai, tuo daugiau reikės:

- dėmesio mokytojo kalbos adaptavimui,
- mokomąją tekstinę medžiagą versti vaizdine,
- kalbos pavyzdžiams, pratyboms pasinaudoti aplinkoje esančiais objektais;
- naudoti kūno kalbą,
- konvertuoti gramatikos terminus,
- vietoj įprastų užduočių mokiniams siūlant kurti naujas žodžių gramatines formas pagal paradigimų lenteles (ypač linksniavimo) tiems, kuriems tai per sudėtinga, verčiau pateikti

jau padarytas formas. Pavyzdžiui, „valgau duoną, mėsą, žuvį, bulves, makaronus...“). Dar veiksmingiau, jei šalia tų žodžių bus ir atitinkami paveikslėliai.

Tikėtini sunkumai ir iššūkiai: skirtingų gebėjimų / išsilavinimo mokiniai vienoje grupėje; jei įmanoma, tikslinga juos diferencijuoti. Jei ne, – tai diferencijuoti darbą grupėje. Sunkiausiems atvejams taikytinas sugestopedijos, *Kolibrio* metodas (dažnai kartojant svarbiausius žodžius, frazes). Galima į pagalbą pasitelkti savanorių mokinių-mokytojo padėjėjų (tarkime, jie galės savo tautiečiams ką nors paaiškinti jų gimtąja kalba).

Reikia pabrėžti, jog mūsų laikmečio – technologijų epochos – žmonės yra labai išradingi; kalbos mokymo atveju beveik visi puikiai moka naudotis gausiais internetiniais šaltiniais, automatinio vertimo galimybėmis, įvairiomis programėlėmis.

Kitas galimas sunkumas – silpna mokinių motyvacija. Ją stiprina mokytojo pastangos „sušildyti“ mokinius, sukurti konstruktyvią atmosferą. Mokinių išankstinės nuostatos ir lūkesčiai irgi gali sukelti tam tikrą koliziją. „Kiekvienas besimokantysis SvKlb turi individualų kompleksą su tuo susijusių savybių, ypatybių ir aplinkybių. Iš viso šių veiksmų suskaičiuojama virš 20-ies (...), ir pirmoje vietoje, be abejo, yra besimokančiojo motyvacija.“ (Derukaitė, Álvarez, 27) Mokytojui tenka derinti metodus, o kai kuriuos mokinius gali tekti „mokyti mokytis!“.

Tarpinė kalba: (ne)naudojimas?

Tai, ko gero, pirmasis mokytojui ir mokiniams kylantis klausimas. Kaip ir mokymo metodų atveju, vieno recepto nėra. Iš vienos pusės, svetimiosios kalbos įmanoma mokyti ir be tarpinės kalbos (tai dažniausia ir daroma mokant didžiųjų Europos kalbų). Tačiau tam reikia ir daugiau mokytojo pasirengimo (priemonės, gestai, kūno kalba), ir tam tikros vaizdinės medžiagos, kurios lietuvių kalbos atveju dar trūksta (tai būtų teminiai vaizdo įrašai su tekstu). Mokymas be tarpinės kalbos užtruktų gerokai ilgiau, bent jau pradiniam lygyje.

Kita vertus, anglų kalba pasaulyje jau yra tapusi *lingua franca* ir dažnu atveju tinka kaip tarpinė kalba. Arba, kaip rodo praktika, tikslinėse kalbos mokinių grupėse būna ne vienas suprantantis angliškai, taigi kritiniais atvejais gali savanoriškai padėti savo tautiečiams. Taigi jeigu pagal situaciją galima pasiremti aiškinimais anglų kalba (jie pateikiami ir modulio pagrindiniame vadovėlyje), tai žymiai palengvins ir pagreitins darbą.

Pabrėžtina, kad absoliuti dauguma suaugusiųjų mokinių (o veikiausiai visi) naudojami išmaniaisiais telefonais ir internetu. Pateikiama statistika, kad 2021 m. mobiliojo ryšio telefonų vartotojų skaičius pasaulyje siekia 89,90 % gyventojų, o iš šių telefonų vartotojų 80,76 % naudojami išmaniaisiais telefonais (<https://www.bankmycell.com/blog/how-many-phones-are-in-the>

world). Neabejotina, kad jie naudojami ir internetu. Net ir nedidelio išsilavinimo žmonės per automatinio vertimo programas geba lengvai išsiversti žodžius / tekstus; jei ne tiesiogiai į / iš savo kalbos, tai per tarpinę (pvz., anglų) kalbą. „Kas nori, tas gali“, – ši patarlė randama įvairiose tautose. Priminkime mokiniams ir paskatinkime, kad naudotųsi ir šiomis galimybėmis.

Mokomoji medžiaga

Mokomoji medžiaga – tai mokymui skirti tekstai, žodynėliai (leksika), gramatinė medžiaga, iliustracijos, užduotys, gramatikos lentelės; taip pat klausomoji / vaizdo medžiaga ir kt. Ar tai būtų spausdinta, ar skaitmeninio formato, – mokomoji medžiaga privalo būti:

Sisteminga, kad mokinys nuosekliai pažintų kalbos sistemą.

Tvarkinga ir nuosekli. Per didelis atskirų dalių / puslapių skaičius, jei nėra logiškos jų sekos, gali sukelti mokiniui kognityvinį diskomfortą ar net susierzinimą.

Funkcionaliai, koncentruota. „Daugiau“ ir „labai daug“ ne visada reiškia geriau. Kartais medžiagos perteklius, ypač jei toje medžiagoje nėra daug konkrečiam kalbos mokymosi uždaviniui skirtų dalykų, irgi gali nuvarginti mokinius. Be to, jei toje medžiagoje paliekama nesuprantamų, nežinomų dalykų, besimokančiajam tai akivaizdžiai parodo, kiek jis daug dar nemoka. Priešingai, – kai mokomosios medžiagos dalys yra maksimaliai panaudojamos, mokiniams tai kelia pažinimo pilnatvės pojūtį, pasitikėjimą, ir jie prireikus vėliau greitai ir lengvai ras, kur pasikartoti primirštus dalykus.

Vizualiai aiškiai išdėstyta, kad nebūtų prigrūsta per daug medžiagos mažoje erdvėje, pernelyg primarginta, nes tai sunkina suvokimą. Į tai reikia atsižvelgti parenkant ar kuriant savo papildomą medžiagą (jei jos prireiktų). Išleistuose vadovėliuose tokių nesklandumų nesama, nes jų maketavimas gerai ir profesionaliai apgalvotas. Tiesa, kai kuriuose medžiaga išdėstyta tankiau, o kai kuriuose itin daug erdvės, pavyzdžiui, „Nė dienos...“. Labai patogiu, jei naudojamoje metodinėje medžiagoje besimokantysis ten pat gali ir rašyti (atlikti užduotis, užsirašyti komentarų ir pan.).

Modulyje naudojami vadovėliai jau paminėti ir apibūdinti, tačiau atskiras dėmesys skirtinas gramatikos lentelėms – kalbos dalių formų paradigmoms. Tai itin svarbi mokomosios medžiagos dalis. Nuo to, kaip mokiniai jomis išmoks ir pamėgs naudotis, daug priklauso bendra mokymosi sėkmė. Taigi reikia atkreipti dėmesį, kokios lentelės bus patogiausios. Tarkime, vadovėlio „Nė dienos...“ daiktavardžių linksniavimo lentelė gali pasirodyti patogesnė, negu „Easy Lithuanian“, nes pirmajame vienoje išilginėje juostoje išdėstyti visi daiktavardžių tipai ir po vienaskaitos formų žemiau pateikiamos daugiskaitos formos. Tokiu pačiu principu sudaryta ir lentelė D. Pagojienės, J. Derukaitės „Aš kalbu lietuviškai“.

1 lentelė
Daiktavardžių linksniavimas

VIENASKAITA					
	1 linksniuotė	2 linksniuotė	3 linksniuotė	4 linksniuotė	5 linksniuotė
V. (Nom.) kas?	-(i)as, -is, -ys namas, kelias, broliš, kambarys	-(i)a, -ė knyga, vyšnia, gatvė	-is pilis, dantis	-(i)us sūnus, vaisius	-uo, -ė akmuo, sesuo, duktė
K. (Gen.) ko?	-(i)o nama, kelio, brolio, kambario	-(i)os, -ės knygos, vyšnios, gatvės	-ies pilies, danties	-(i)aus sūnaus, vaisiaus	-en-s, -er-s akmens, sesers, dukters
N. (Dat.) kam?	-(i)ui namui, keliui, broliui, kambariui	-(i)ai, -ei knygai, vyšniai, gatvei	-iai, -iui piliai, dančiui	-(i)ui sūnui, vaisiui	-en-iui, -er-iai akmeniui, seseriai, dukteriai
G. (Acc.) ką?	-(i)ą, -į namą, kelią, brolį, kambarį	-(i)ą, -ę knygą, vyšnią, gatvę	-į pilį, dantį	-(i)ų sūnų, vaisių	-en-į, -er-į akmenį, seserį, dukterį
In. (Inst.) kuo?	-(i)u namu, keliu, broliu, kambariu	-(i)a, -e knyga, vyšnia, gatvė	-imi pilimi, dantimi	-(i)umi sūnumi, vaisiumi	-en-iu, -er-ia akmeniu, seseria, dukteria
Vt. (Loc.) kur? kame?	-e, -yje name, kelyje, brolyje, kambaryje	-(i)oje, -ėje knygoje, vyšnioje, gatvėje	-yje pilyje, dantyje	-(i)uje sūnuje, vaisiuje	-en-yje, -er-yje akmenyje, seseryje, dukteryje
Š. (Voc.)	-e, -i, -y name, broli, kambary	-(i)a, -e knyga, vyšnia, gatvė	-ie piliė, dantie	-iau sūnau, vaisiau	-en-ie, -er-ie akmenie, seserie, dukterie
DAUGISKAITA					
V. (Nom.) kas?	-(i)ai namai, keliai, broliai, kambariai	-(i)os, -ės knygos, vyšnios, gatvės	-ys pilis, dantys	-ūs, -iai sūnūs, vaisiai	-en-ys, -er-ys akmenys, seserys, dukterys
K. (Gen.) ko?	-(i)ų namų, kelių, brolių, kambarių	-(i)ų knygų, vyšnių, gatvių	-ių pilių, dantų	-(i)ų sūnų, vaisių	-en-ų, -er-ų akmenų, seserų, dukterų
N. (Dat.) kam?	-(i)ams namams, keliams, broliams, kambariams	-(i)oms, -ėms knygoms, vyšnioms, gatvėms	-ims pilims, dantims	-ums, -iams sūnums, vaisiams	-en-ims, -er-ims akmenims, seserims, dukterims
G. (Acc.) ką?	-(i)us namus, kelius, brolius, kambarius	-(i)as, -es knygas, vyšnias, gatves	-is pilis, dantis	-(i)us sūnus, vaisius	-en-is, -er-is akmenis, seseris, dukteris
In. (Inst.) kuo?	-(i)ais namais, keliais, broliais, kambariais	-(i)omis, -ėmis knygomis, vyšniomis, gatvėmis	-imis pilimis, dantimis	-umis, -iais sūnumis, vaisiais	-en-imis, -er-imis akmenimis, seserimis, dukterimis
Vt. (Loc.) kur? kame?	-(i)uose namuose, keliuose, broliuose, kambariuose	-(i)ose, -ėse knygose, vyšniose, gatvėse	-yse pilyse, dantyse	-(i)uose sūnuose, vaisiuose	-en-yse, -er-yse akmenyse, seseryse, dukteryse
Š. (Voc.)	-(i)ai namai, keliai, broliai, kambariai	-(i)os, -ės knygos, vyšnios, gatvės	-ys pilis, dantys	-ūs, -iai sūnūs, vaisiai	-en-ys, -er-ys akmenys, seserys, dukterys

PRIELINKSNIAI: Kilmininko (Gen.): ant, be, dėl, iki, iš, nuo, po, prie, tarp, už, virš
Galininko (Acc.): apie, į, pagal, pas, per, po, prieš, pro, už
Įnagininko (Inst.): po, su

PRIEDAI

SHOT ON MI 10T LITE

5 pav. lentelė iš D. Pagojienės, J. Derukaitės „Aš kalbu lietuviškai“.

Puiki, tobula šių laikų kalbų mokymo(si) medžiaga – tai vaizdo įrašai, kuriuos rodomos kasdienės gyvenimo situacijos, kalbama natūralia, ne pernelyg akademiška kalba ir tekstas rašomas subtituluose. Tačiau lietuvių kalbos mokymui kol kas nėra plataus pasirinkimo. Kai kurie dėstytojai mėgina išradingai pritaikyti kitokius vaizdo įrašus arba kurti juos, nors ir mėgėjiškai, patys. Tokios pastangos visada pasiteisina, nes mokytojas geriausiai žino, ko reikia jo grupei.

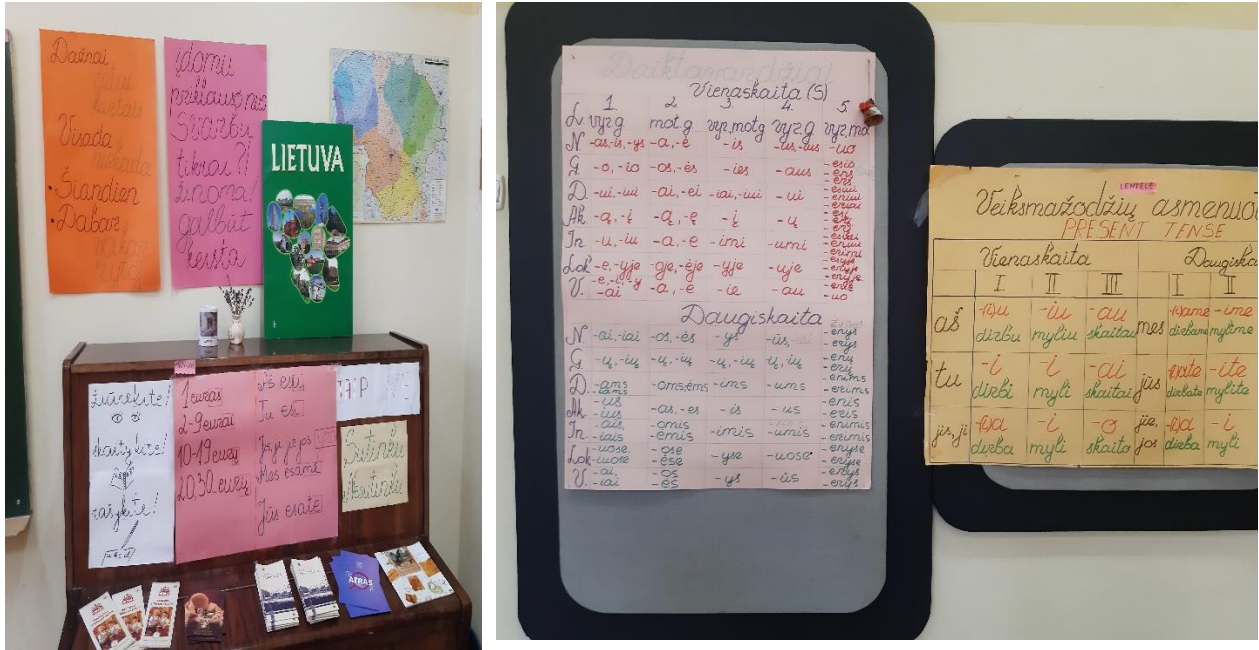
Papildomos mokymo priemonės

Papildomos mokymui naudojamos priemonės – tai stacionari / rodomoji / padalomoji / klausomoji medžiaga: plakatai, įvairios daugiavercės iliustracijos, vaikų ugdymui skirtos didaktinės priemonės (loto, paveikslėlių knygelės), bukletai, skrajutės (parduotuviių kainoraščiai, renginių programos, turistams skirta informacija ir kt.), taip pat išvykstamųjų pamokų metu lankomi ar matomi objektai ir kt.

Iliustracijos. Visuose dabartiniuose lietuvių kalbos pradedantiesiems vadovėliuose yra nemažai piešinių ir nuotraukų. Visa tai naudojama keliais tikslais: paveikslėlių žodynėliams (leksikai),

Gerus plakatus, kaip pastebėta, mokiniai mielai fotografuoja sau ir naudojami iš telefonų laikmenų. Akivaizdu, kad dažnai savo gamybos priemonės būna patrauklesnės už standartines vadovėlių lenteles.

8 pav. Pačių besimokančiųjų pasigamintos mokymosi priemonės.

Dainos. Pabrėžtina jų svarba tarties lavinimui, taip pat tekstų funkcionalumas, emocinis patrauklumas. Tačiau apie dainų naudojimo tikslumą / tinkamumą gali nuspręsti tik pats mokytojas, dirbantis su konkrečia grupe, nes tai susiję ir su kultūriniais, psichologiniais, socialiniais dalykais.

Dalomoji medžiaga skirta patrauklioms, gyvoms komunikacinėms užduotims porose ar grupelėse. Tai ir įvairūs bukletai, katalogai, skrajutės, TV programos, eismo tvarkaraščiai bei daugybė kitų dalykų, ir vaikų ugdymui skirtos priemonės – jos puikiai tinka kalbos mokymui.

siūlomų mokytis kalbų – ir lietuvių. Tai trumpas ir įtraukus kursas mokymuisi internetu arba mobiliaisiais įrenginiais. Pabrėžtina, kad jame: mokiniams siūlomas platus tarpinių kalbų (į kurias verčiama iš kalbos, kurios mokomasi) pasirinkimas, – netgi Azijos ir Viduriniųjų Rytų kalbos, pateikiama populiariausių posakių 17 temų; nors kursas orientuotas kelionės reikmėms, tačiau jis puikiai tiks kiekvienam pradedančiajam, diktoriai kalba natūraliai, posakius įsiminti padeda šalia pateiktos iliustracijos, siūlomos kelios mokymosi veiklos: klausymas, tarties praktika (skaityti balsu ir paskui įvertinti), viktorina (testas).

Toliau, internetinėje erdvėje labai lengva rasti trumpų kalbos pamokėlių viena ar kita tema (lengviausia rasti įvedus *Learn Lithuanian*); puikiai tinka ir kitokie vaizdo įrašai, pavyzdžiui, maisto tema. Tinka ir tokie vaizdai kaip parduotuvių kainoraščiai ir pan.

Mokymo veiklų įvairovė, užduočių rūšys

Apskritai mokantis kalbos skiriamas dėmesys visoms kalbinės veiklos rūšims; tai skaitymas, klausymas, kalbėjimas ir rašymas. Pabrėžtina, kad pradedantiesiems pamokų metu ypač rekomenduotina komunikacinė veikla, kadangi pradiniame kalbos mokymo lygyje ypač svarbu, kad mokiniai išmoktų perskaityti ir taisyklingai išstarti visus lietuvių kalbos garsus, žodžius, įsimintų kuo daugiau leksikos ir gramatinių modelių. Todėl rašybos dalykus mokytojas galėtų tikrinti po pamokų, juo labiau kad mokiniams bus labai vertingi mokytojo įrašyti komentarai. Tiesa, klasėje irgi rekomenduojamos tam tikros užduotys raštu, skirtos fonetikos praktikai ir įtvirtinimui, – pvz., diktantai.

Darbas pamokos metu – tai visa kompleksas veiklų: namų užduočių patikra, naujos medžiagos aiškinimas(is), komunikacinės pratybos, savarankiškas darbas ir jo patikra, kalbiniai žaidimai, kultūros pažinimo veikla, didaktiniai-pramoginiai elementai (pavyzdžiui, dainavimas kartu).

Užduočių įvairovė atsiskleis šio modulio pamokų apraše. Užduotis rekomenduojama teikti sudėtingėjančia tvarka. Pradžioje tebūna tik vienas elementas, kurį reikia įrašyti / pasakyti, paskui – du ir t. t. Jei vienoje užduotyje reikia įdėti pernelyg daug ir dar skirtingo pobūdžio elementų, tai gali pasirodyti pernelyg sudėtinga. Tokias užduotis geriau išskaidyti į mažesnius vienetus.

Mokymo(si) aplinka ir techninės priemonės

11 pav. Dr. Kristinos Blockytės-Naujokės sukurta priemonė

Mokymas bendroje fizinėje mokymosi patalpoje (daugelio vadinamas kontaktiniu); aktualu patalpos, vaizdinių priemonių gausa, kompiuteris su projektoriumi; labai praverčia ir kiti įvairūs aplinkoje esantys objektai (kalbos pavyzdžiams, užduotims);

Nuotolinis; aktualu ryšio priemonės, nuotolinio mokymo technologijos, mokytojo ir mokinių technologinis pasirengimas; tinka ir tam tikri realūs objektai parodymui. Šalia savęs visada patartina turėti kokių nors daiktų, kad jie būtų įvairių spalvų ir dydžio ir pan. (tik rašikliai, telefonas, knygos, pinigai, puodelis, ir kt.)

Mišrusis, kai derinami abu pirmieji būdai: užsiėmimai vyksta tam tikroje fizinėje erdvėje ir juose taip pat dalyvauja ekrane matomi dalyviai. Tai sudėtingiausias, papildomo pasirengimo reikalaujantis darbas, ypač jei reikėtų tuo būdu mokyti modulyje numatyto pobūdžio tikslines grupes.

Vis dėlto tikslinėms grupėms rekomenduotinas pirmasis būdas, nes patartina naudoti daug aplinkos objektų, kūno kalbos, judėjimo erdvėje.

Keli specifiniai patarimai lietuvių kalbos mokymui

– Kaip jūs, lietuviai, žinote, kokius linksnius reikia vartoti? – paklausė studentas iš Nigerijos, susipažinęs su lietuvių kalbos linksniavimo sistema.

– Taip, kaip jūs žinote, kokių prielinksnių reikalauja veiksmažodžiai anglų kalboje: *to arrive in*, *to think about / of*, *to fall in love with*, ... Juk anglų kalba jums yra kaip gimtoji, tiesa? Išmokstame natūraliai, kalbėdami nuo vaikystės.

Tokie paprasti paaiškinimai, pateikti patraukliai, visada padeda. Kartais, kai susiduriama su kokia nors išimtimi (pvz., lapkritis > lapkričio) ir mokiniai domisi – kodėl?, galima trumpai papasakoti, kad

čia įvyko priebalsio suminkštėjimas ir net pademonstruoti tai garsu. Pastebėta, jog tokios istorijos labai padeda įsiminti, atpažinti tokius pačius reiškinius ir, be to, pagyvina pamokos nuotaiką.

Plačiai paplitusi nuomonė, jog išmokti lietuviškai labai sudėtinga – dėl to, kad tai fleksinė kalba. Tačiau, viena vertus, kitose kalbose yra kitų sudėtingumų: fonetika (pvz., danų kalba), artikkeliai (su giminės ir skaičiaus formomis, pvz., romanų kalbose). Kita vertus, lietuvių kalboje palyginti (pvz., su germanų ir romanų kalbomis) paprasta veiksmažodžio laikų ir nuosakų sistema.

Su kirčiavimu, mokant lietuvių kalbos, susiduriama nuo pačių pirmųjų žodžių; tai ne tik nestabili kirčio vieta žodžiuose ir jų paradigmos, bet ir priegaidės. Akivaizdu, kad tų taisyklių pradedantieji mokiniai nėra mokomi; tačiau visai nekreipti į tai dėmesio negalima: jei negimtakalbis kalbėdamas kirčiuos žodžius netaisyklingai, – o dar neaiškiai ištars kuriuos nors garsus, – klausytojai jo gali tiesiog nesuprasti.

Rekomendacija mokytojui: patarti įsiminti teisingą kirčio vietą žodyje, o mokomuosiuose ir kitokuose reikalinguose tekstuose pažymėti kirčiuotą raidę (pvz., spalvotu žymekliu). Praktika rodo, jog tai labai padeda. Pvz.:

Ger*į* vyr*ai* ger*o*j gir*io*j ger*ą* gir*ą* ger*ė*.

Gramatinės lentelės, kaip jau minėta, yra svarbi mokomosios medžiagos dalis. Išmokę jomis naudotis, besimokantieji mielai tai daro ir, kaip pastebėta, greitai įsimena žodžių paradigmų galūnes. Tačiau jei mokiniui per sunku jas suvokti, patartina kartu pasidaryti tokius modelius ir juos kartoti:

1 lentelė.

Aš esu, gyvenu		bendrabutyje, kambaryje, ...	← (bendrabutis, kambarys, ...)
Aš einu, važiuoju	į pas	parduotuvę, banką, ... Loretą, Joną, mamą, gydytoją, ...	← (parduotuvė, bankas, ...)
Aš perku, valgau Aš neperku, nevalgau		duoną, pieną, mėsą, žuvį... duonos, pieno, mėsos, žuvies...	← (duona, pienas, mėsa, žuvis...)
Aš turiu Aš neturiu		sūnų, dukrą; telefoną, kompiuterį... sūnaus, dukros; telefono, kompiuterio	← (sūnus, dukra; telefonas, kompiuteris)

Tokioje medžiagoje patartina panaudoti ir daugiau vizualumo: tai šriftas, spalvos ir pan. Dar geriau būtų padaryti tokią priemonę su paveikslukais; arba palikti vietas, kad mokiniai užsirašytų žodžių reikšmes savo kalba.

Linksnių pavadinimai būna visose gramatikos lentelėse. Įprastinė schema vadovėliuose būna maždaug tokia:

Norėti (ko?) + gen.; turėti (ką daryti?) + infinityvas

Galėti (ką?) + infinityvas

Turėti, mylėti (ką?) + akuz.; turėti (ką daryti?) + infinityvas

Bet kaip jau minėta, priklausomai nuo mokinių pasirengimo gali tekti apsieiti be gramatinės terminologijos ir mokyti tiesiog parengtus (geriausia kartu su mokiniais) modelius.

Dar sudėtingiau su linksnių klausimaisiais įvardžiais (kas? ko? kam? ...). Reikia iš anksto pasakyti, kad daugumai negimtakalbių mokinių iš pradžių jie neturi jokios prasmės (išskyrus kalbančiuosius, pvz., slavų kalbomis). Todėl, tarkime, veiksmažodžių sąrašė naudingesnė informacija yra su kokiais linksniais jie vartojami.

Pamokos struktūra

Kiekvienoje pamokoje jos turinio dalys, – komunikacinės kompetencijos, fonetika, gramatika ir leksika, sociokultūrinės kompetencijos, – turi būti glaudžiai susijusios; tai reiškia, išplaukti viena iš kitos, papildyti viena kitą. Kuo daugiau mokomojoje medžiagoje tvarkos ir nuoseklumo, tuo lengviau ją įsiminti, išmokti. Pagrindinė linija yra nuosekli gramatinio turinio eiga. Prie šios linijos derinami visi kiti pamokos turinio elementai. Tačiau galimas ir atvirkštinis ryšys, kai, pavyzdžiui, naujos leksikos įtvirtinimui panaudojamos jau įgytos gramatikos žinios. Štai konkretus pavyzdys.

Gramatinė tema – daiktavardžių giminė ir skaičius. Susiekime tai su leksine tema „Artimos aplinkos (klasė) ir tolimesnės aplinkos (kas matyti žvilgtelėjus pro langą) objektai“. Prie artimos aplinkos daiktų galima pridėti lenteles su atitinkamais žodžiais, tada mokiniams bus lengva rasti tų žodžių vietą daiktavardžių linksniavimo lentelėje ir pasakyti tų daiktų / objektų pavadinimus daugiskaita. Tada verta pridėti skaitvardžių formas *vienas(-a), du / dvi* ir dar dažnai vartojamus vietas prieveiksmius *čia, ten*.

12 pav. Mokymosi aplinka.

Mokytojas pateikia rašytine forma klausimų modelius ir pademonstruoja, paklausinėdamas vieno kito mokinio. Taip į veiklą įtraukiamas komunikacinis elementas. Paskui gali klausinėti ir patys mokiniai vieni kitų poromis / grupelėse / vaikštinėdami po klasę ir sustodami prie tų daiktų arba rodydami į objektus už lango, lauke. Naudokite gestus! Tai palengvina supratimą.

Kas čia (yra)? – (Čia yra) stalas.

Vienas stalas, du ...? – Stalai.

Kas čia (yra)? – (Čia yra) gėlė.

Viena gėlė, dvi ...? – Gėlės.

Vėlesnėse pamokose, pramokus keletu linknių, – pavyzdžiui, galininką ir kilmininką, – galima vėl panaudoti tuos žodžius klausiant:

Ką matai / matote? – Aš matau kėdę / lentą / ekraną / langą.

(Paskui parodome du tokius pačius objektus.)

Ką matai / matote? – Aš matau knygas / stalus / gėles / lempas.

Dar čia galima pridėti ir neiginio kilmininko vartojimo praktiką. Mokytojas vaizdžiai parodo (naudodamas kūno kalbą, iš pradžių žiūrėdamas į kurį nors objektą, o paskui nosisukdamas nuo jo arba užsidengdamas akis):

–Aš matau kompiuterį / lentą / gėlę / knygų lentyną.

Dabar aš nematau kompiuterio / lentos / gėlės / knygų lentynos.

Vėliau galima šią situaciją panaudoti ir vietos prielinksnių vartojimo praktikai:

Kur yra gėlė? – Gėlė yra prie lango / ant palangės.

Štai dar pora pavyzdžių, kaip derinti gramatinius, leksinius bei komunikacinius pamokos elementus ir dar pridėti kultūros pažinimo temas. Beje, nebūtinai visą tą seką užduočių reikia atlikti per vieną pamoką.

Pirmasis pavyzdys

Gramatinė tema – skaitvardžių derinimo su daiktavardžiais nusakant apie kiekį pagrindinė taisyklė. (Mokiniai jau turėtų mokėti skaičiuoti.) Daugeliui besimokančiųjų būna netikėtumas, kodėl kiekiniai skaitvardžiai nuo 10-ies vartojami su daiktavardžio daugiskaitos kilmininko linksniu, o nebe su dgs. vardininku, kaip kad iki 9-ių.

Pirmiausia mokytojas akcentuoja / primena (jei apie tau jau kalbėta), kad skaitvardžiai nuo 1 iki 9 turi vyriškosios ir moteriškosios giminės formas:

Vienas studentas – viena studentė; du studentai – dvi studentės; keturi, penki, šeši,... – keturios, penkios, šešios,...

Toliau – pagrindinė taisyklė. Ją galima pateikti kaip trumpą žaismingą pasakojimą su intriga – tada mokiniai tai priims kaip įdomų dalyką ir lengviau supras bei įsimins:

1 – vienas vaikinai, viena mergina (skaitvardis + daiktavardžio vns. nom. forma); mokytojas akcentuodamas gali rodyti skaitmens 1 kortelę arba tiesiog vieną pirštą ir pradėti vardinti keletą aplinkos daiktų; mokiniai tegu pratęsia.

2–9 du vaikinai, dvi merginos; ... (skaitvardis + daiktavardžio dgs. nom. forma). Mokytojas sako, pabrėždamas daiktavardžių daugiskaitos galūnes: „Taip, vaikinai, merginos, stalai, knygos – logiška, juk daugiskaita, nebe vienas“, tuo perkeldamas mokinių dėmesį prie daiktavardžių dgs. vardininko galūnių. Tada mokiniai pasipraktikuoja nurodydami aplinkoje esančių daiktų bei asmenų skaičių. „Bet štai jei dešimt, – tęsia mokytojas, – tada... daugiskaitos genityvas!“

10, 10 < ... dešimt vaikinų, dešimt merginų (skaitvardis + daiktavardžio dgs. gen. forma). Sutelkiame dėmesį į dgs. kilmininko galūnes. Prisimename, kad jose rašomos nosinės raidės. Tada mokiniai pasipraktikuoja.

„Bet, dėmesio: kai prieiname prie 21-o, vėl deriname pagal **1 – vienas, viena**, ir taip toliau.“

Toliau rekomenduojama puiki, garantuotai efektyvi ir patraukli veikla – užduotis su vaikų ugdymui skirtais arba atspausdintais buvusiu iki 2015 m. lietuviškų pinigų – litų ir centų – banknotais bei monetomis.

13 pav. Litai. A. Januševičiaus nuotr.

Kodėl litai? Todėl, kad juose piniginė vertė parašyta lietuviškai ir tai bus realūs skaitvardžių derinimo su daiktavardžiais gramatiniai pavyzdžiai. Šalia to, tai proga skirti dėmesio kultūriniam pažinimui – istorijai, paveldui. Nuotolinio mokymo atvejui internetinėse priegose yra daug kokybiškų vaizdų, pavyzdžiui, <https://www.lb.lt/lt/litu-banknotai>, <https://www.lb.lt/lt/litu-monetos>. Mokinių dėmesį pirmiausia patrauks, aišku, banknotuose ir monetose pavaizduoti dalykai. Galima nurodyti kelis juose pavaizduotus žymius asmenis / objektus (žodžiai *poetas, filosofas, istorikas* tikrai bus visiems suprantami, taip pat verta pakomentuoti *Laisvės statula, muziejus, Gedimino pilis*).

Tada rekomenduojama labai įtraukti užduotis: „Kiek čia yra pinigų?“ Mokiniai dirba poromis arba mažose grupelėse. Jie iš banknotų ir monetų sudaro įvairias sumas ir klausia pašnekovo, kiek, o pašnekovas atsako.

Kita užduotis – puiki proga skirti dėmesio tarpkultūriniam pažinimui. Pokalbis apie tai, kokie yra pinigai mokinių šalyse (proga prisiminti vietininko linksnį). Klausiamo:

Kokia valiuta / kokie pinigai yra Ukrainoje?

Ukrainos valiuta yra grivina. / Ukrainos pinigai yra grivinos.

Pabaigoje pereikime prie sudėtingesnės užduoties. Pasirinkime dvi valiutas: vyriškosios ir moteriškosios giminės daiktavardžius. Pavyzdžiui:

1 euras 1 krona

2 –9 eurai / kronos

10, 10 < ... eurų / kronų

O dabar tegu mokiniai dirba poromis arba grupelėse, parašydami vienas kitam sumas, kurias pašnekovas turi pasakyti žodžiais:

121 Eur / Kr ... .. ?

232 Eur / Kr ... .. ?

1520 Eur / Kr ... .. ?

Vietoj ‚kronos‘ galima pasirinkti kitą valiutą, iš kurios nors mokinių šalies.

Toliau – dar sudėtingesnė užduotis: pokalbis apie kainas. Tai būtina A1 lygio tema, sujungianti ir komunikacinę veiklą, ir gramatiką (skaitvardžių vartojimas), ir leksiką (produktai ar kitos prekės), šalies ekonomikos pažinimą, ir tarpkultūrinį elementą (pavyzdžiui, lyginant kainas skirtingose šalyse). Pamokas vedant auditorijoje, rekomenduotina naudoti, pavyzdžiui, mokiniams gerai pažįstamos parduotuvės / parduotuvių tinklo kainoraščius (nuolaidų skrajutes, katalogus). Užduotis yra įtrauki 100 %.

Pagal situaciją – jeigu mokiniams iškiltų toks klausimas – mokytojas dar gali pridurti, jog šie įgytieji skaitvardžių vartojimo su daiktavardžiais įgūdžiai – dar ne viskas, nes sakinyje šie deriniai paklūsta valdymo dėsniams. Tą paaiškinti galima labai paprastai, pavyzdžiui, parodant, jog veiksmažodis valdo visą žodžių junginį:

Čia yra vienas euras.

Man reikia (ko? + Gen.) 1 euro (vieno euro).

Duok man (ką? + Acc.) 1 eurą (vieną eurą).

Antrasis pavyzdys

Gramatinė tema – būdvardžių vartojimas (jų linksniuotės, giminės ir skaičiaus formos). Leksikai ir komunikacijai tiks, pavyzdžiui, asmenų apibūdinimas, kalbant ir apie išvaizdą, ir apie vidines savybes. Kultūrinis elementas galėtų būti pokalbis apie skirtingų tautų išvaizdos ir charakterio ypatumus. Tai puiki proga kurti šiltą tarpusavio atmosferą, tirpdyti galimus išankstinius stereotipus ir ugdyti tarpkultūrinę toleranciją. Būdvardžių mokymasis tiks derinant ir su kita jau išmokta leksika – pavyzdžiui, apibūdinti aplinkos daiktus arba objektus mieste.

Kaip matyti iš pavyzdžių, komunikacinių, gramatinių ir leksinių temų derinimo galimybės yra labai plačios. Pradedantiesiems mokytojams labai pravers metodiniai patarimai, o paskui su darbo patirtimi neabejotinai ateis ir savų minčių.

Mokomosios veiklos organizavimas pamokoje

Mokymo kurso eiga planuojama atsižvelgiant į šio kurso tikslinės grupės pobūdį – tai mišri pradedančiųjų mokytiis lietuvių kalbos kitataučių asmenų grupė. Jau minėta, kad jei grupės mokiniai labai skiriasi savo bendruoju pasirengimu, gebėjimais ir pan., reikia stengtis skirstyti juos į atskiras grupes arba – nesant tokios galimybės – diferencijuoti darbą pamokoje. Pagal situaciją mokytojas gali paskirti kelis mokinius savo asistentais / vertėjais.

Mokymo veiklų pobūdis: visi kartu, individualiai, poromis, mažomis grupelėmis ir kt. Įtraukti ir klausymo (su vaizdu ar be jo) užduočių, kad mokiniai girdėtų ne tik mokytojo kalbėjimą ir kad būtų pajvairinta pamokos veikla, o mokytojas tuo tarpu pailsėtų. Klausymo užduotys yra ir J. Džežulskienės vadovėlyje, ir „Nė dienos...“; pradžioje jau minėta, kad „Nė dienos...“ įrašai yra laisvai prieinami <https://www.vu.lt/leidyba/knygos/vadovelis-ne-dienos-be-lietuviu-kalbos>, labai patogiu naudotis.

Kiekvieną pamoką patartina susiplanuoti pagal pamokos dalis (veiklas), nustatyti jų seką (kas po ko) ir trukmę minutėmis kiekvienai veiklai. Rekomenduojama atsargai visada turėti pasiruošus papildomų kalbinių žaidimų ar kitokių patrauklių veiklų, jei kartais pasirodytų, jog mokiniai pernelyg nuvargę arba reikia pakelti jų motyvaciją, ar tiesiog užpildyti netikėtą pauzę (jos gali prireikti ir mokytojui). Visada tiks ir kartojimo užduotys (pvz., užduotys su skaičiais, pasikalbėti apie tai, kokia šiandien data ir oras; žodžių žaidimai „Pasakyk daugiau žodžių“ – konkrečia leksine tema, pavyzdžiui, „Gatvė; parduotuvė, kavinė, autobusas, mokykla, ... (tema „Mieste“) ir pan.

Žinoma, nuo planų kartais tenka nukrypti. Pamokos metu reikia orientuotis į mokinių kognityvinę ir psichologinę būseną, motyvacijos lygį. Be to, mokiniai kartais ir patys gali inspiruoti papildomų jiems aktualių temų.

Pradedant dirbti su kiekviena nauja grupe, per pirmąsias kelias pamokas jau galima numanyti, koks bus mokymosi tempas, kokios galimos sėkmės / sunkumai. Kiekviena grupė yra skirtinga dėl ją sudarančių skirtingų individų; taigi negali būti ir visiškai vienodos kurso eigos. Per kiek laiko pasiekama modulio / pamokos numatytų rezultatų, – kartais gali būti individualu, ypač jei grupėje yra asmenų, kuriems itin sunkiai sekasi mokytiis kalbų.

Reikia stengtis, kad mokymo procesas būtų dinamiškas, kad besimokantieji visada galėtų tikėtis metodinių naujovių, kad pamokos teiktų pažinimo džiaugsmą, kad mokinius sudomintų papildomos kultūrinės žinios.

Kiekviena pamoka yra tarsi nedidelis renginys, kurį mokytojas turi surežisuoti ir praveisti. Į pamoką reikia ateiti su vidine ugnele, kad ir kokios bebūtų asmeninės aplinkybės.

Per pertraukas tarp pamokų / pamokos dalių mokytojas turi pailsėti. Jei mokiniams reikia papildomų konsultacijų, numatykite tam laiką. Kitataučius kalbos mokančio mokytojo darbas – didelis krūvis ir atsakomybė.

Mokymo turinio aprašas

- Beįndrosios metodinės rekomendacijos pamokų turiniui
- Modulo mokomosios programos pirmosios dalies pamokų turinio ir eigos aprašai
- Modulo mokomosios programos antriosios dalies turinio aprašai

Beįndrosios metodinės rekomendacijos pamokų turiniui

Kaip jau minėta (žr. I sk. 7. *Modulio teminių skyrių struktūra*), kiekvienas skyrius skirtas kelioms pamokoms (dviem arba trimis, pagal tai, kaip bus paskirstytas pamokų laikas). Mokytojas susidaro bendrą planą ir priklausomai nuo mokinių pažangos mato, kaip tą medžiagą tikslinga suskaidyti.

Kelios pamokos bus išvykstamosios. Tai įvairiais atžvilgiais labai veiksminga mokymo(si) forma: mokytis kalbos natūralioje aplinkoje – patrauklu ir įtrauku, akivaizdi mokymosi motyvacija. Be to, tokios išvykos sukuria artimesnį ryšį tarp mokinių ir mokytojo, tarp mokinių grupės narių, ir tai savo ruožtu pagerina išmokimo rezultatus.

Pabrėžtina, kad daug dėmesio turi būti skiriama kartojimui, įtvirtinimui, mat modulyje koncentruotai apimama daug temų. Šias veiklas nebūtinai atlikinėti pamokos pradžioje, – pagal situaciją galima tai daryti ir kitu pamokos metu, galbūt pritaikant ir netikėtumo elementą. Ypač aktualu kartoti tokius dalykus kaip skaitvardžiai, leksinės temos, pokalbiai konkrečiomis temomis („Ar tau patinka...“? „Ką tu valgai rytą?“ ir pan.).

Apsvarstome, kaip naudosisime vadovėlių medžiagą, kad nepažeistume autorinių teisių įstatymo. Jei nėra galimybės aprūpinti mokinių popierine pagrindinio vadovėlio versija (taip pat ir nuotolinio mokymo atveju), teks galvoti apie šios medžiagos naudojimą rodant ekrane, o mokiniams parengiant atitinkamas medžiagos paketus (kas iki šiol dažniausia ir daroma). Svarbu: mokiniams duodami mokomosios medžiagos rinkiniai privalo būti tvarkingi, nuoseklūs (žr. II sk. 6. *Mokomoji medžiaga*).

Naudojami vadovėliai toliau sutrumpintai bus vadinami:

Džežulskienė J. (2020). *Easy Lithuanian – Džež*.

Stumbrienė V., Kaškelevičienė A. (2020). *Nė dienos be lietuvių kalbos – Nė dienos...*

Pagojienė D., Derukaitė J. (2016). *Aš kalbu lietuviškai – Aš kalbu...*

Jurgaitytė V., Derukaitė J. (2013) *Labas! – Labas!*

Namų užduotims galima įtraukti klausymo pratybas iš jau minėto nemokamų kalbų kursų internetu [loecsen.com](https://www.loecsen.com) (<https://www.loecsen.com/en/learn-lithuanian> arba <https://www.loecsen.com/lt/mokytis-lietuvi%C5%B3#/en/Essentials>). Ši veikla nenuobodi ir

nesudėtinga netgi menkų kompetencijų asmenims (klaudyti). Ten mokiniai galės pasirinkti vertimą į savo gimtąją kalbą (nes siūloma didelė jų įvairovė) arba vertimą į anglų kalbą. Tačiau mokytojas turi parodyti, kaip šia svetaine naudotis, nes iš pradžių gali pasirodyti painu (nors iš tiesų taip nėra). Mokytojui patartina iš anksto susipažinti su šių įrašų turiniu.

2 lentelė. Temų sąrašas

Pagrindinės frazės	Taksi	Transportas
Pokalbis	Šeima	Viešbutis
Išmokti (klasėje naudojamos frazės)	Jausmai	leškoti (klausti, kur asmuo yra; deja, čia vardai parašyti pradedant mažosiomis raidėmis
Spalvos	Baras	Paplūdimys
Skaičiai	Restoranas	Prašyti pagalbos (bet klaidingai nurodyta tema „Seima“
Laikas	Išsiskirti (atsisveikinimo frazės)	

Klausymo pratyboms tiks ir garso įrašai iš pirmųjų Stumbrienės V., Kaškelevičienė A. „Nė dienos be lietuvių kalbos“ skyrių. Kaip minėta, ši medžiaga prieinama nemokamai (<https://www.vu.lt/leidyba/knygos/vadovelis-ne-dienos-be-lietuviu-kalbos>). Tačiau tai patartina daryti klasėje, kad mokytojas padėtų suprasti tekstą; be to, tekstą reikia paruošti ir rodymui (nemokamos versijos nėra, tačiau galima įsigyti šio vadovėlio ir spausdintą, ir pdf versiją).

Mokinio medžiagos rinkinys. Be viso kito, mokiniams bus reikalingas pagalbinės mokomosios medžiagos paketas. Jame privalo būti gramatinės lentelės, – net ir tuo atveju, jeigu mokinys turi savo vadovėlį, nes praktiniam naudojimui reikia jas turėti atskirai, kad nereikėtų vartyti knygos, kad tas lenteles būtų galima pasidėti šalia pagrindinės medžiagos. Puiki mintis yra padaryti tų lentelių kopijas skirtingų spalvų lapuose, tada jos įgis pridedamosios leksinės vertės, nes mokytojas galės sakyti: „Pažiūrėkime į žalią / geltoną... lentelę. Jau minėta, kad žemesnių kompetencijų asmenims lengviau naudoti tokias lenteles kaip *Nė dienos...* arba *Aš kalbu...* Jose visi vardažodžiai tipai išdėstyti horizontaliai, neišskaidant į atskiras lenteles pagal giminę, ir visa žodžio paradigma pateikta vertikalčiai, stulpeliais.

Veiksmažodžių mokymas(is). Į mokinio medžiagos rinkinį reikia įdėti ir būtiniausių veiksmažodžių sąrašą. Galima panaudoti ilgą sąrašą iš *Džež.* 231–233 p. jo privalumas – veiksmažodžiai išversti į anglų kalbą. Šiai tikslinei grupei pakaks nedidelės jų dalies. Visus naujus veiksmažodžius patartina tame sąrašė pasižymėti (pavyzdžiui, spalvotu žymekliu ir nuolat kartu su mokytoju juos pasikartoti. Tai būtų viso kurso metu pildomas „Veiksmažodžių bankas“.

Kai kuriuose vadovėliuose tokie veiksmažodžių bankai būna ir su paveikslėliais, kaip Žukienės R. „Lietuvių kalba užsieniečiams: teorija ir praktika“. Aišku, specialiai parengtas paveikslinis veiksmažodžių bankas, apimantis šios tikslinės grupės poreikius, būtų labai vertingas.

Bet kuriuo atveju patartina užsivesti savo veiksmažodžių sąrašą; mokiniai jį nuolat pildytų ir jame būtų ne tik veiksmažodžiai, bet trumpi praktiniai jų vartojimo pavyzdžiai, būtini šiai tikslinei grupei. Mokytojui yra būtina turėti tam tikrą „Užduočių skrynelę“ naudojimui eksromptu. Tokias užduotis mokytojas kaupia nuo pačios pirmosios pamokos, ir jų tikslas – padėti mokiniams įtvirtinti kalbinę medžiagą patraukliu, įtraukiu būdu; padaryti pauzę tarp pamokos dalių; pakelti mokinių nuotaiką ir motyvaciją; pagaliau, – pailsėti pačiam mokytojui, nes tas užduotis mokiniai gali atlikti ir savarankiškai, mokytojui davus pradžią. Tos užduotys, kaip bus matyti konkrečiose pamokų aprašuose, įvairios:

Mokinių pokalbiai poromis ar grupėse tam tikromis temomis: „Apie save“; „Kas tau patinka? / Ar tau patinka X“ ir pan.

„Jis / ji / jie / jos“ (įtvirtinti asmeninių įvardžių vartojimą); „Arti ar toli?“ „Dešinėje ar kairėje?“ „Valgis ar gėrimas?“ ir panašios užduotys;

Skaičių žaidimai (jie detalai aprašyti 3-iojo teminio skyriaus pirmoje pamokoje);

Pratęsti žodžių tam tikra tema grandinėles;

Kartu padainuoti ir kt.

Pirmieji penki teminiai skyriai bus aprašyti itin detalai, žingsnis po žingsnio parodant visą pamokų eigą. Po pačių pirmųjų pamokų mokytojas jau susidarys įspūdį apie savo tikslinę grupę: apie jos dalyvius, jų gebėjimus, motyvaciją, mokymosi tempą ir kt. Šalia to, tikėtina, jau bus išmėgintos modulyje pasidalintos rekomendacijos. Gali paaiškėti, jog mokytojui teks sutrumpinti temų apimtį, atrinkti likusią pagal planą medžiagą ar daryti dar kitokius keitimus; tai įprasta ir normalu. Rekomenduojamas mokymo plano koregavimo principas šiai tikslinei grupei – aprėpti kuo daugiau leksinių temų, galbūt mažinant praktinių gramatinių užduočių. Taigi toliau mokytojas pats galės tiksliau susiplanuoti savo pamokas iš likusiuose penkiuose (nuo VI iki X) skyriuose pateikto mokomojo turinio ir rekomenduojamos medžiagos.

Modulio mokomosios programos pirmosios dalies pamokų turinio ir eigos aprašai

Pavadinimas	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
1. „Labas! Aš esu...“	<p>Pasisveikinti ir atsisveikinti.</p> <p>Paklausti, kaip sekasi, ir atsakyti.</p> <p>Prisistatyti ir pristatyti kitą.</p> <p>Pasakyti, iš kur kas yra, ir kito paklausti apie tai.</p> <p>Padėkoti ir atsiprašyti.</p> <p>Pasakyti ir paklausti, kokiomis kalbomis kalba</p>	<p>Lietuvių kalbos garsynas ir raidynas.</p> <p>Tarties ir skaitymo praktika.</p> <p>Intonacija, kirtis.</p> <p>Asmenvardžių adaptacija.</p> <p>Daiktavardžių giminės kategorija.</p> <p>Asmeniniai įvardžiai.</p> <p>Veiksmažodžiai <i>būti</i> ir <i>nebūti</i>.</p> <p>Klausiamieji įvardžiai <i>kas</i> ir <i>ar</i>.</p> <p>Daiktavardžių vienaskaitos kilmininkas (genityvas).</p> <p>Prielinksnis <i>iš</i>.</p> <p>Prieveiksmai su <i>-iš kai</i> (trumpai, tik pasakyti, kokia kalba kalbama).</p>	Šalys, tautybių pavadinimai, kalbos (trumpai)	<p>Pasisveikinimo ir atsisveikinimo ypatumai: kreipiniai <i>Jūs</i> ir <i>tu</i>; sveikinimosi gestai ir kūno kalba; socialinis atstumas.</p> <p>Supažindinimas su Lietuva ir lietuvių kalbos ypatumais (kad tai yra fleksinė kalba).</p> <p>Jei tikslinga, užsiminti apie lietuvių kalbos, seniausios indoeuropiečių kalbų šeimoje, unikalumą.</p>	5

Mokymo planas, medžiaga ir rekomendacijos (dviem arba trimis pamokoms).

Pateikiamas planas ir medžiaga yra rekomenduojamojo pobūdžio. Šis planas parengtas vadovaujantis Džežulskienė J. (2020). *Easy Lithuanian*, kuris nėra laisvos prieigos, tačiau kiekvienas mokytojas, vadovaudamasis pateiktais siūlymais gali ir turėtų pasirinkti jam priimtinausią ir tinkamiausią mokomąją priemonę.

PIRMA PAMOKA (PIRMASIS SUSITIKIMAS)

Pagrindinė mokomoji medžiaga: *Džež.*, taip pat pradžiai siūlomas įžanginės medžiagos konspektas, koncentruotas ir su naudingais akcentais (žr. modulio 1 *priedas*; jis pridodamas atskiru Word dokumentu; tai eskizas, kurį mokytojas gali pasikoreguoti ir papildyti iliustracijomis pagal konkrečią tikslinės grupės situaciją.

Papildoma medžiaga ir priemonės: lentelės su mokinių vardais ir jų šalių pavadinimais; trumpa PPT, pristatanti Lietuvą ir lietuvių kalbą (modulio 2 *priedas*); parengta klausymui daina „Labas, kur tu eini?“ su priedainio tekstu (<https://dainoszodziai.lt/dainotas-varnas-labas/2393/>)

SUSIPAŽINKIME

LET'S GET ACQUAINTED!

Labas!

Labas rytas
Labas diena
Labas vakaras

Labas!

ACIŪ!

PRAŠAU
ATSIPRAŠAU

Viso gero!

Gerai! 😊

Labai gerai!! 😊😊

Puikiai!!! 😊😊😊

Blogai... 😞

Į sveikatą!

Įki pasimatymo!

- Mano vardas Rasa. Koks tavo vardas?

- Mano vardas ...

- Malonu susipažinti.

- Man taip pat.

- Ar supranti? Taip.

Ne.

- Atsiprašau, aš nesuprantu lietuviškai.

- Taip, aš truputį suprantu lietuviškai.

- Gero savaitgalio!

- Ačiū, tau taip pat!

Taksi: - *Prašom sustoti čia! Ačiū!*

- *Sustokite čia!*

Autobuse: - *Prašom bilietą. Ačiū!*

- *Du (tris) bilietus.*

Piniptai:

14 pav. J. Džežulskienės parengta medžiaga.

Įžanginį konspektą nesunkiai galima pasidaryti kuo patrauklesnį (pagal *Labas!*)

Pasirengiame pirmajam susitikimui; jis ypač svarbus, nes turime užmegzti abipusį ryšį, motyvuoti mokinius, sukurti patrauklią mokymosi atmosferą.

Pagal turimą mokinių sąrašą susirašome jų vardus ir numatome, kaip juos galėsime sulietuvinti, adaptuoti, kad nereikėtų ekspromtu to svarstyti pamokos metu. Taip pat susirašome, iš kokių jie šalių. Galima iš karto pasiruošti lenteles (sulenkinti išilgai spalvotus lapus) ir vidinėje pusėje surašyti sulietuvintus jų vardus ir šalių pavadinimus. Tai bus jiems netikėta. O išorinėje pusėje jie pradžioje galės užsirašyti savo originalius vardus.

Labai patogiu pirmajai – įžanginei – pamokai pasiruošti skaidres, tai pagyvins atmosferą, palengvins bendravimą ir mokytojo darbą. Šalia to, rodant skaidres galima: a) trumpai supažindinti su lietuvių kalbos garsyno ir raidyno pradmenimis; b) išmokyti pristatyti save; c) supažindinti su Lietuva, lietuvių kalba. (Skaidrių pavyzdys pridedamas ir PPT formatu.)

Taigi pasirengę ir susirinkę pradėdame pirmąją pamoką. Skaidrės įjungtos, pirmojoje – kaip pasisveikinti ir pasakyti savo vardą. Nuo to ir pradėdame pokalbį-pažindinimąsi. Mokytojas kalba aiškiai, lėtai, pakartodamas kiek reikia kartų. Mokiniais tai pirmoji pažintis su liet. k. fonetika. Kol kas nesigiliname į abėcėlę, o apsiribojame pradine tarties praktika (pagal principą „lengvai ir pažingsniui“, kad nebūtų kognityvinio diskomforto, kas ypač svarbu šiai tikslinei grupei, kurioje, tikėtina, yra mažesnio išsilavinimo, silpnesnės motyvacijos asmenų.)

Kiekvienam pasakiusiam savo vardą mokiniui mokytojas paduoda lentelę su jo adaptuotu vardu vidinėje pusėje ir šalies pavadinimu, bet mokinys to nemato. Kai visi gauna savo lenteles, žodžiais ir gestais mokytojas parodo, kad mokiniai užsirašytų kortelėse savo vardus – didelėmis, aiškiomis raidėmis, nes tos kortelės bus ilgam naudojimui (kol grupė išmoks vieni kitų vardus). Jei yra nemokančių rašyti lotyniškais rašmenimis, kas nors mokiniams turi padėti.

Dabar mokiniai jau gali klausinėti vardų vienas kitų, pageidautina vaikštinėjant ir kalbinant ne tik šalia, bet ir toliau esančiuosius. Iš tokios veiklos mokiniai supras, kad jų mokymui bus taikomi įvairūs metodai ir tai jiems pasirodys įdomu, patrauklu.

Tada siūloma supažindinti mokinius su asmenvardžių adaptacija – parodyti jiems sulietuvintus jų vardų variantus. Tegu jie atsiverčia korteles ir ten pamatys adaptuotus savo vardus. Paprastai tai sukelia susidomėjimą ir pralinksmina. Galime pademonstruoti ir visuotinai žinomų žmonių sulietuvintų asmenvardžių (pavyzdžiui, JAV prezidentų, kuriuos paprastai žino visi). Iš šio atvejo mokiniai pamato (galima tai akcentuoti), kad lietuvių kalba – fleksinė.

Tęsiame bendravimą pagal skaidrių schemą. Pagal grupės kalbinę situaciją (ar galime naudoti tarpinę kalbą, ar ne) trumpiau ar plačiau supažindiname su lietuvių kalbos specifika, Lietuva. *Džež*. vadovėlyje galime pasinaudoti 12 ir 13 p. medžiaga, taip pat peržvelgti 14 ir 15 p.

Paskui pereiname prie kalbos mokymosi veiklos: kaip pasisveikinti, prisistatyti, pasakyti, kaip sekasi, ir iš kur esame. Rekomenduojama žvilgtelėti į šalių sąrašą, kad mokiniai pamatytų, jog šie žodžiai turi galūnes –as arba –a, ir pagal tai skirsis galūnė sakinyje

„Aš esu iš Libano / Sirijos.“ (Šalių sąrašas yra *Džež.* 46 p. arba *Nė dienos...* 16 p.) Kol kas mokiniams užtenka įsiminti savo šalies pavadinimą (ir, aišku, Lietuvos).

Tuose pačiuose vadovėlių puslapiuose yra irrieveiksmiai su *–iškai* („aš kalbu lietuviškai“), taigi mokomės pasakyti ir tai. Be to, yra ir tautybių pavadinimai, taigi bandykime pridėti ir šį elementą – akcentuojant vyriškosios ir moteriškosios giminės galūnę. Paaiškinti, kas yra gramatinė giminės kategorija, galima visai paprastai, net ir be tarpinės kalbos, pasiremiant vyrų ir moterų pavyzdžiais. Klasėje – gestu parodant save, grupės mokinius, vyrus ir moteris.

Pridedamame įžanginės pamokos medžiagos konspekte (*1 priedas*) visa ši leksika įtraukta į dialogus. Štai ištrauka:

I DIALOGAS

Kaip tavo vardas (*name*)?

Mano vardas Jonas.

Iš kur tu esi? (*Where are you from?*)

Aš esu iš Lietuvos.

Jūs: (*Your turn*) .....

– Kaip tavo vardas?

– Mano vardas .....

– Iš kur tu esi?

– Aš esu iš .....

II DIALOGAS

Mano vardas Jonas. Aš esu *lietuvis*. (*m*)

Mano vardas Aistė. Aš esu *lietuvė*. (*f*)

Jūs: (*Your turn*) .....

III DIALOGAS

Aš kalbu (*I speak*) lietuviškai, rusiškai, angliškai. O tu?

Aš kalbu angliškai.

Ar tu supranti (*do you understand*) rusiškai?

Taip, aš suprantu rusiškai. (*Yes, I understand*).

Ne, aš nesuprantu rusiškai. (*No, I don't understand*).

Ar tu kalbi prancūziškai (*French*)?

Taip, aš kalbu prancūziškai.

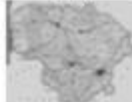
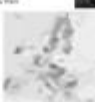

Ne, aš nekalbu prancūziškai. (*No, I don't speak French*).

Jūs: (*Your turn*) .....

Mano vardas ..... Aš esu

.....

Toliau pateikiama „Modulio...“ rinkinyje pridedamų įžanginės pamokos skaidrių apytikslė schema.

<p>Kako šis? / How is this? 1) Kaip šis? / How is this? 2) Kaip tai? / How is that? 3) Kaip tas? / How is that? 4) Kaip tai? / How is that? 5) Kaip tas? / How is that? 6) Kaip tai? / How is that? 7) Kaip tas? / How is that? 8) Kaip tai? / How is that? 9) Kaip tas? / How is that? 10) Kaip tai? / How is that?</p>		<p>Let's see! Cases...</p> <table border="1"> <tr> <th>Atvejis</th> <th>Atvejis</th> <th>Atvejis</th> <th>Atvejis</th> <th>Atvejis</th> <th>Atvejis</th> </tr> <tr> <td>Nominas</td> <td>Genityvas</td> <td>Datyvas</td> <td>Veiksmavardžio</td> <td>Įvardžio</td> <td>Įvardžio</td> </tr> <tr> <td>Vieta</td> <td>Laikas</td> <td>Asmuo</td> <td>Daiktas</td> <td>Asmuo</td> <td>Asmuo</td> </tr> <tr> <td>Vieta</td> <td>Laikas</td> <td>Asmuo</td> <td>Daiktas</td> <td>Asmuo</td> <td>Asmuo</td> </tr> <tr> <td>Vieta</td> <td>Laikas</td> <td>Asmuo</td> <td>Daiktas</td> <td>Asmuo</td> <td>Asmuo</td> </tr> <tr> <td>Vieta</td> <td>Laikas</td> <td>Asmuo</td> <td>Daiktas</td> <td>Asmuo</td> <td>Asmuo</td> </tr> <tr> <td>Vieta</td> <td>Laikas</td> <td>Asmuo</td> <td>Daiktas</td> <td>Asmuo</td> <td>Asmuo</td> </tr> <tr> <td>Vieta</td> <td>Laikas</td> <td>Asmuo</td> <td>Daiktas</td> <td>Asmuo</td> <td>Asmuo</td> </tr> <tr> <td>Vieta</td> <td>Laikas</td> <td>Asmuo</td> <td>Daiktas</td> <td>Asmuo</td> <td>Asmuo</td> </tr> <tr> <td>Vieta</td> <td>Laikas</td> <td>Asmuo</td> <td>Daiktas</td> <td>Asmuo</td> <td>Asmuo</td> </tr> </table>	Atvejis	Atvejis	Atvejis	Atvejis	Atvejis	Atvejis	Nominas	Genityvas	Datyvas	Veiksmavardžio	Įvardžio	Įvardžio	Vieta	Laikas	Asmuo	Daiktas	Asmuo	Asmuo	Vieta	Laikas	Asmuo	Daiktas	Asmuo	Asmuo	Vieta	Laikas	Asmuo	Daiktas	Asmuo	Asmuo	Vieta	Laikas	Asmuo	Daiktas	Asmuo	Asmuo	Vieta	Laikas	Asmuo	Daiktas	Asmuo	Asmuo	Vieta	Laikas	Asmuo	Daiktas	Asmuo	Asmuo	Vieta	Laikas	Asmuo	Daiktas	Asmuo	Asmuo	Vieta	Laikas	Asmuo	Daiktas	Asmuo	Asmuo	<p>Let's see! Cases...</p> <p>1) Kaip šis? / How is this? 2) Kaip tai? / How is that? 3) Kaip tas? / How is that? 4) Kaip tai? / How is that? 5) Kaip tas? / How is that? 6) Kaip tai? / How is that? 7) Kaip tas? / How is that? 8) Kaip tai? / How is that? 9) Kaip tas? / How is that? 10) Kaip tai? / How is that?</p>	<p>Koktavo? / How is this?</p> <p>1) Kaip šis? / How is this? 2) Kaip tai? / How is that? 3) Kaip tas? / How is that? 4) Kaip tai? / How is that? 5) Kaip tas? / How is that? 6) Kaip tai? / How is that? 7) Kaip tas? / How is that? 8) Kaip tai? / How is that? 9) Kaip tas? / How is that? 10) Kaip tai? / How is that?</p>	<p>Interesting! / How is this?</p> <p>1) Kaip šis? / How is this? 2) Kaip tai? / How is that? 3) Kaip tas? / How is that? 4) Kaip tai? / How is that? 5) Kaip tas? / How is that? 6) Kaip tai? / How is that? 7) Kaip tas? / How is that? 8) Kaip tai? / How is that? 9) Kaip tas? / How is that? 10) Kaip tai? / How is that?</p>
Atvejis	Atvejis	Atvejis	Atvejis	Atvejis	Atvejis																																																												
Nominas	Genityvas	Datyvas	Veiksmavardžio	Įvardžio	Įvardžio																																																												
Vieta	Laikas	Asmuo	Daiktas	Asmuo	Asmuo																																																												
Vieta	Laikas	Asmuo	Daiktas	Asmuo	Asmuo																																																												
Vieta	Laikas	Asmuo	Daiktas	Asmuo	Asmuo																																																												
Vieta	Laikas	Asmuo	Daiktas	Asmuo	Asmuo																																																												
Vieta	Laikas	Asmuo	Daiktas	Asmuo	Asmuo																																																												
Vieta	Laikas	Asmuo	Daiktas	Asmuo	Asmuo																																																												
Vieta	Laikas	Asmuo	Daiktas	Asmuo	Asmuo																																																												
Vieta	Laikas	Asmuo	Daiktas	Asmuo	Asmuo																																																												
<p>Lietuva</p> 	<p>Mano vardas / My name</p> 	<p>Lietuvių kalba / Lithuanian language</p> 	<p>Lietuvių kalba / Lithuanian language</p> 	<p>Aš esu... / I am...</p> <p>1) Kaip tu esi? / How are you? 2) Kaip tu esi? / How are you? 3) Kaip tu esi? / How are you?</p>	<p>Kaip sekasi? / How are you?</p> <p>1) Kaip sekasi? / How are you? 2) Kaip sekasi? / How are you? 3) Kaip sekasi? / How are you?</p>																																																												
<p>Kaip pasveikinti? / How to greet</p> <p>1) Kaip pasveikinti? / How to greet? 2) Kaip pasveikinti? / How to greet? 3) Kaip pasveikinti? / How to greet? 4) Kaip pasveikinti? / How to greet? 5) Kaip pasveikinti? / How to greet? 6) Kaip pasveikinti? / How to greet? 7) Kaip pasveikinti? / How to greet? 8) Kaip pasveikinti? / How to greet? 9) Kaip pasveikinti? / How to greet? 10) Kaip pasveikinti? / How to greet?</p>	<p>VERBS. Conjugation</p> <p>Present Tense</p> <table border="1"> <tr> <th>Atvejis</th> <th>Atvejis</th> <th>Atvejis</th> <th>Atvejis</th> </tr> <tr> <td>1S</td> <td>2S</td> <td>3S</td> <td>4S</td> </tr> <tr> <td>1S</td> <td>2S</td> <td>3S</td> <td>4S</td> </tr> <tr> <td>1S</td> <td>2S</td> <td>3S</td> <td>4S</td> </tr> <tr> <td>1S</td> <td>2S</td> <td>3S</td> <td>4S</td> </tr> <tr> <td>1S</td> <td>2S</td> <td>3S</td> <td>4S</td> </tr> <tr> <td>1S</td> <td>2S</td> <td>3S</td> <td>4S</td> </tr> <tr> <td>1S</td> <td>2S</td> <td>3S</td> <td>4S</td> </tr> <tr> <td>1S</td> <td>2S</td> <td>3S</td> <td>4S</td> </tr> <tr> <td>1S</td> <td>2S</td> <td>3S</td> <td>4S</td> </tr> </table>	Atvejis	Atvejis	Atvejis	Atvejis	1S	2S	3S	4S	1S	2S	3S	4S	1S	2S	3S	4S	1S	2S	3S	4S	1S	2S	3S	4S	1S	2S	3S	4S	1S	2S	3S	4S	1S	2S	3S	4S	1S	2S	3S	4S	<p>NOUNS and other nominal parts</p> <p>1) Kaip pasveikinti? / How to greet? 2) Kaip pasveikinti? / How to greet? 3) Kaip pasveikinti? / How to greet? 4) Kaip pasveikinti? / How to greet? 5) Kaip pasveikinti? / How to greet? 6) Kaip pasveikinti? / How to greet? 7) Kaip pasveikinti? / How to greet? 8) Kaip pasveikinti? / How to greet? 9) Kaip pasveikinti? / How to greet? 10) Kaip pasveikinti? / How to greet?</p>		<p>"MY NAME" LITHUANIAN</p> <p>1) MANO VARDAS 2) MANO PAVARDĖ</p>	<p>"HELLO" LITHUANIAN</p> <p>1) MILO 2) AČIŲ 3) LABAS</p>																				
Atvejis	Atvejis	Atvejis	Atvejis																																																														
1S	2S	3S	4S																																																														
1S	2S	3S	4S																																																														
1S	2S	3S	4S																																																														
1S	2S	3S	4S																																																														
1S	2S	3S	4S																																																														
1S	2S	3S	4S																																																														
1S	2S	3S	4S																																																														
1S	2S	3S	4S																																																														
1S	2S	3S	4S																																																														

Paskutines skaidres paliekame pirmosios pamokos pabaigai – tai linksmas mini-testas. Pagal situaciją rekomenduojama ir daina „Labas, kur tu eini?“ (arba pirmosios pamokos pabaigai, arba antros pamokos pradžiai). Šioje dainoje tinka priedainis („labas, kaip gyveni, koks tavo vardas, kur tu eini?“).

Namų užduotis galėtų būti klausymo pratybos pagal *loecsen.com* (<https://www.loecsen.com/en/learn-lithuanian>). Pradžiai užteks temos „Pagrindinės frazės“. Taip pat galima parinkti atviroje internetinėje prieigoje esančių filmukų (įveskite *Learn Lithuanian* ar panašiai); tokių filmukų yra daug. Tikslas – kad mokiniai apsibrastų su lietuvių kalbos skambėjimu, išmoktų įžanginę leksiką.

ANTRA PAMOKA (ANTRASIS SUSITIKIMAS)

Pagrindinė mokomoji medžiaga: *Džež.*, taip pat tiks praėjusioje pamokoje naudotas įžanginės medžiagos konspektas bei „Lūžis“

Papildoma medžiaga ir priemonės: lentelės su mokinių vardais ir jų šalių pavadinimais, vaizdinė priemonė „Jis ar ji“ (modulio 3 *priedas*).

Šios pamokos uždaviniai – gilinti tarties įgūdžius, detaliau susipažinti su lietuvių kalbos garsynu ir raidynu; susipažinti su daiktavardžių giminės kategorija, asmeniniais įvardžiais *aš, tu, jis / ji, ...*, asmenavimo reiškiniu, veiksmažodžių *būti* ir *nebūti* asmenavimu.

Pamoką pradėdame šiltu, nuotaikingu pokalbiu: sveikinamės, klausiamo vardų, kaip sekasi, iš kur esame, kokiomis kalbomis kalbame (pagal praėjusios pamokos konspektą). Mokytojas pradeda pokalbį, o paskui pasiūlo mokiniams kalbinti vieniems kitus. Rekomenduotina netgi vaikščioti po klasę, pakalbinti ne tik šalia esančius kaimynus, bet ir toliau esančiuosius. Mokytojas, jei reikia, subtiliai primena reikalingus žodžius ar koreguoja tartį – pritardamas, pagirdamas mokinį ir aiškiai pakartodamas, ką reikėjo pasakyti / kaip ištartti. „Taip, taip, aš esu iš Lietuvos, o jūs esate iš Afganistano.“

Tada galima sklandžiai pereiti prie tautybių pavadinimų (*Džež.* 46 p.). Nereikia mokytis visų pavadinimų, tegu išmoksta savo, savo grupės draugų, taip pat „lietuvis, -ė“. Ta proga labai paprastai supažindiname su daiktavardžių gimine: grupėje, tikėtina, yra abiejų lyčių mokinių, o jei ne, pasiremkiame nuotraukomis.

Dabar tikty įtvirtinti klausiamąjį žodį *ar*. Tegu mokinių atsakymai būna paprasčiausi *taip* arba *ne*. „Ar tu / Jūs libanietis, -ė?“ „Ar tu / Jūs iš Sirijos?“ „Ar jis Ahmedas / ar ji Šafira?“

Daugėjant žodžių, natūraliai kyla būtinybė padėti mokiniams įsiminti kirčio vietą žodyje (apie tai jau kalbėta II. 10. *Keli specifiniai patarimai...*). Pasiūlykime naudojamuose tekstuose (žinoma, ne vadovėliuose, jei jie naudojami tik kaip mokymo centro inventorius) pažymėti kirčiuotą raidę.

Toliau siūloma kultūrinė-pažintinė valandėlė apie Lietuvą: *Džež.* 12–15 p. Puslapio paantraštėje yra žodis *kas?* („Lietuva – kas tai?“).

Džež. 12–15 p. užduotis pasirenkame pagal situaciją). Patartina išmokti ten pateiktos leksikos: kaimyninių šalių pavadinimus, vėliavos spalvų pavadinimus, taip pat „miestas, miškas, jūra, upė, ...“.

Toliau, *Džež.* 16 p. tiks ir dialogas, nes jis nesudėtingas (kadangi situacija pavaizduota iliustracijoje). Dialoge keletą kartų pavartoti žodžiai vietininko linksniu, – galime įvesti žodį *kur?*, pademonstruojant tai kad ir gestu (pirštu, plaštaka): „Kur? Klasėje, Rukloje, Lietuvoje...“.

Nesigilinkite į kiekvieną šio dialogo žodį, tokį kaip *dar, jau*. Esmę mokiniai supras nesunkiai, nes čia daug tarptautinių žodžių. Pagal situaciją galima paskaityti ir vaidmenimis. Beje, verta atkreipti dėmesį ir į iliustracijoje pateiktus žodžius.

Toliau pagal *Džež.* 18 p. medžiagą trumpai akcentuokime daiktavardžių giminės kategoriją. Galima kartu aptarti, kokius lietuviškus vardus jie jau žino, – ką, be mokytojo, dar pažįsta savo migrantų centre. Nuo asmenvardžių pereikime ir prie bendrinių daiktavardžių, – galima labai paprastai, rodant klasėje esančius objektus, paaiškinti, jog ir daiktų pavadinimai yra vienos ar kitos giminės. Šią koncepciją padėtų įtvirtinti papildoma vaizdinė priemonė „Jis ar ji“ (*3 priedas*). Joje vaizduojami ir žmonės, ir daiktai su užrašais *jis* arba *ji* (ir kelis kartus *jie*).

Dabar trumpai supažindinkime ir su daiktavardžių skaičiaus kategorija (galima remtis paaiškinimu *Džež.* 18 p.)

Paskui pasikartokime pasisveikinimo, padėkojimo, atsisveikinimo frazes . Įtvirtinkime žodį *pavardė* . Mokytojui parodžius pavyzdį, tegu mokiniai paklausinėja vienas kito vardų ir pavardžių.

Puslapio viršuje – svarbūs žodžiai: *tu* ir *Jūs*. Jų vartojimą galima išraiškiai pademonstruoti ir su vaidybiniais elementais (pvz., parodant fizinį atstumą). Ten pat pateiktus žodžius *mano* ir *tavo* taip pat galima lengvai pademonstruoti pavyzdžiais iš aplinkos.

Rekomenduotina ir užduotis *Džež.* 22 p., nes ji su iliustracijomis ir tuos dialogus galima suvaidinti. Be to, įtvirtinkime svarbus žodžius *ačiū, prašau, atsiprašau*.

Pereiname prie svarbios leksinės-gramatinės užduoties: mokysimės asmeninių įvardžių *aš, tu, jis, ji...*, be kurių negalime pradėti mokyti veiksmažodžių asmenavimo. Įvardžius *aš, tu, mes, jūs* mokytojas lengvai pademonstruos, rodydamas į save ir į mokinius. Kad būtų efektyviau, mokytojas gali suformuluoti ir trumpus sakinius: „Aš esu Jūratė, o tu – Bahareh“, „Jūs esate irakiečiai, o aš – lietuvė“.

O dabar einame prie veiksmažodžio *būti* asmenavimo . Galbūt kol kas nereikia gilintis į veiksmažodžių teoriją (šiai tikslinei grupei tai gali būti per sudėtinga). Juditos Džežulskienės knygoje pateiktos 3 pagrindinės *būti formos* ir išversta angliškai *to be, is, was*; taigi tikėtina,

kad kai kas supras, o kas nesupranta, galima parodykime gestais, tikrai nesunkiai pritaikysime, pvz., formai *buvo* rodome atgal, už savęs. Dabar svarbiausia – kad mokiniai suprastų, ką reiškia šis veiksmožodis, ir išmoktų jį asmenuoti.

Kad nebūtų per daug informacijos, j neigiamąją formą galime tik žvilgtelėti.

Dabar nuo gramatikos ir leksikos pereiname prie raidyno ir garsyno, nes mokiniai jau įgiję nemažai praktinių tarties pavyzdžių. Pradedame išsamią lietuvių kalbos garsų ir raidžių apžvalgą (*Džež.* 28–29 p.). Demonstruodamas kai kuriuos mokiniams pasirodysiančius neįprastais garsus, mokytojas gali pasitelkti ne tik kūno kalbą, bet ir, pavyzdžiui, gamtos garsus (lapai šnara ššš..., musė ar bitė zyzia zzz.... ir pan.). Atkreipkime mokinių dėmesį į nosines balses, į y ir ū šalia i ir u. Kaip jau minėta, patarkime mokiniams pasiryškinti savo tekstuose kirčiuotą raidę – ši praktika labai sėkminga.

Pabrėžkime skirtumą tarp e ir é. Labai tinkamas pavyzdys – *ežeras* ir *gėlė* (gėlę tikriausiai galėsime parodyti ir klasėje). Atvirąją kirčiuotą e negimtakaliai dažnai girdi kaip a, ypač vietininko linksnyje. Tegu mokytojas parodo gestais siaurai ir plačiai tariamų garsų skirtumą.

15 pav. Gestų pavyzdys. (paveikslėliai iš *stock.adobe.com*)

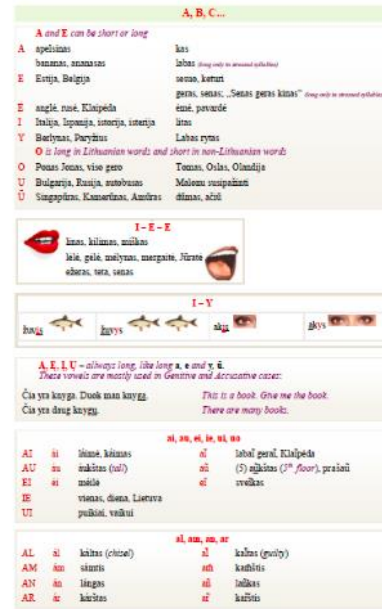
Atkreiptinas dėmesys, kad beveik visi lietuvių kalbos besimokantieji negimtakaliai nustemba dėl *-i-* kaip minkštumo ženklo tarties. Rekomenduotina parinkti gerų pavyzdžių ir pasipraktikuoti juos išstarti. Tai pat grafiškai pavaizduokime, kad *-i-* šliejasi prie prieš jį einančio priebalsio ir jį suminkština:

Lukas – *liukas*; *melodija* – *Aliodija*; *valia* – *bala*; populiarus lietuviškas vardas *Dalia* (užsieniečiai pagal rašybą mano, jog reikia tarti *Dalija*). Beje, čia galime parodyti D. Grybauskaitės portretą su užrašu „Lietuvos prezidentė Dalia Grybauskaitė“, tai pajvairins pamoką ir gal padės mokiniams prisiminti šią *-i-* kaip minkštumo ženklo funkciją. (Jei apskritai šiai tikslinei grupei tai nebus per sudėtinga; bet kuriuo atveju bent trumpai supažindinkime.)

Pagal grupės situaciją pakelti motyvacijai galima užsiminti, jog ir lietuviai pradinių klasių mokiniai susiduria su tokia pačia problema – kokias raides rašyti tokiuose žodžiuose kaip *vėjas*, *mokykloje*, *čia*? Apskritai galima įžvelgti ne vieną bendrą sunkumą; ir fonetikoje, ir rašyboje, ir net formų vartojime, – nes lietuviai vaikai, natūraliai besimokydami gimtosios kalbos, irgi turi išmokti nesisteminius atvejus,

pvz., todėl jie dažnai sako „virti, viria“ ir pan. Kiek pastebėta, besimokantiems lietuvių kalbos imigrantams patinka tokie ekskursai, jie sušildo pamokos atmosferą, atpalaiduoja.

Pagal situaciją (jei mokiniai pernelyg nepavargę nuo fonetikos mokymosi) galima pademonstruoti ir tai, jog lietuvių kalboje dvibalsiai, dvigarsiai būna skirtingų priegaidžių (galime sakyti, skirtingos melodijos). Anksčiau ar vėliau ir patiems mokiniams gali kilti tokių neaiškumų. Tad galėtume pasiremti tokiais pavyzdžiais, kaip šiame *Labas!* puslapyje:

16 pav. J. Džežulskienės parengta medžiaga.

Pavadinimas	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
2. „Čia (yra) langas, o ten – namas“	Paklausti ir pasakyti, kas yra vienas ar kitas aplinkos daiktas / ar tai yra...?, ir atsakyti – teigiamai arba neigiamai.	Fonetikos įtvirtinimas. Tęsimas pažindinimas su daiktavardžių gramatinėmis kategorijomis:	Artimiausios aplinkos daiktų / objektų pavadinimai. Būstas, patalpų ir jų dalių	Lietuvių vardai ir pavardės. Gira – lietuviškas gėrimas (jei tarties pratybose bus naudojama „Geroj girioj...“)	4 + 1 val. konsultavimui

	Paklausti ir pasakyti, kur kas yra naudojant vietininko linksnį (lokatyvą).	vienaskaita ir daugiskaita. Supažindinimas su daiktavardžių linksniavimo lentele. Lokatyvas. Tarties ir skaitymo praktika. Kiekiniai skaitvardžiai iki 10.	pavadinimai. Miesto objektai (pradinė, elementari leksika).		
--	---	--	---	--	--

Mokymo planas, medžiaga ir rekomendacijos (dviem arba trimis pamokoms)

PIRMA PAMOKA

Pagrindinė mokomoji medžiaga: *Džež. arba kitas turimas vadovėlis bei medžiaga, „Lūžis“*

Papildoma medžiaga ir priemonės: lentelės / lapukai su klasėje esančių daiktų pavadinimais; greitalbė „Geri vyrai...“.

Šios pamokos uždaviniai – trumpai susipažinti su lietuvių pavardžių ypatumais; naujos leksikos mokymasis (artimiausios aplinkos daiktai, būsto dalys); supažindinimas su daiktavardžių linksniavimo lentele; sunkesnių žodžių tarties pratybos.

Pamoką pradedame šiltu pokalbiu (panašiai kaip ir praėjusioje pamokoje, tik dar labiau išplėsdami leksiką tuo, kas naujai išmokta (asmeniniai įvardžiai *aš, tu, jis, ji, ...*, veiksmožodžio *būti* asmenavimas).

Tikėtina, kad reikia pasikartoti ir įtvirtinti trečiojo asmens įvardžius *jis, ji, jie, jos*. Negimtakaliai ilgai juos painioja. Rekomenduotina patraukli užduotis su žmones vaizduojančiais paveikslukais arba nuotraukomis, – vyrų ir moterų, po vieną ir po kelis, vienos lyties ir mišrios grupelės. Pasiruošus gerą vaizdinę priemonę, ji tiks ir tolimesnėms pamokoms. Štai schema:

 <p>Jis</p>	 <p>Ji</p>	
--	---	--

 <p>Jie</p>	 <p>Jie</p>	 <p>Jos</p>
--	---	--

17 pav. Schema (paveikslėliai iš *stock.adobe.com*)

Paskui aptarkime namų užduotis, tuomet grįžkime ir prisiminkime lietuviškas pavardes. Po to labai tiktų paminėti pavardes tų lietuvių asmenų, kuriuos mokiniai jau pažįsta, – pvz., mokytojų, besimokančiųjų, migrantų centro darbuotojus.

Pasikartokime apie daiktavardžių giminę (rekomenduojama atlikti 10 ir 11 užduotis iš Džež. 24 p.) Ten gerai parinkti žodžiai, daug iš jų tarptautinių. Taip susikaupus, galima imtis susipažinimo su pasirinktąja naudojimui daiktavardžių linksniavimo lentele (jos buvo aptartos anksčiau: II. 6. *Mokomoji medžiaga* ir šiai tikslinei grupei rekomenduota *Nė dienos...* formato lentelė, galima naudoti V. Stumbrienės „Lūžis“, 58-59 p., nemokama internetinė prieiga http://www.vlkk.lt/media/public/L%C5%AB%C5%BEis_06_09.pdf).

Kol kas nesigilinkime į lentelės turinį, o tik parodykime, kad pirmoje eilutėje surasime visus daiktavardžių tipus (pasirenkime jau žinomais, populiariais žodžiais). Atkreipkime mokinių dėmesį į santrumpą *Nom.* (ar *N.*) ir pasakykime, jog tai nominatyvas. Praktika rodo, kad patraukliai supažindinus mokinius su gramatinėmis lentelėmis, jie mielai jomis naudojami ir jos teikia daug naudos. Tai nėra koks nors ypač sudėtingas dalykas, kaip galėtų pasirodyti – juk niekas tų lentelių nesimoko mintinai! Tai tiesiog sistema.

Toliau rekomenduojama itin įtrauki ir naudinga veikla – artimiausios aplinkos (klasės, mokymo patalpos) daiktų / dalių pavadinimai. Mokiniais stebint ir kalbant su jais, mokytojas tegu sudėlioja lenteles su objektų pavadinimais (aišku, parinkime mokiniams reikalingus žodžius). Pavyzdys jau buvo parodytas:

18 pav. Daiktų pavadinimai.

Pridėkime ir būsto dalių pavadinimų: langas, durys, lempa, ...

Mokomės paklausti ir atsakyti: – *Kas čia (yra)?* (Klausimas užrašomas lentoje ar ekrane). Šiek tiek pasipraktikavę, paskui suraskime tų žodžių vietą daiktavardžių linksniavimo lentelėje (koks linksniavimo tipas). Žiūrėkime tik į vienaskaitos nominatyvo formą.

Jei mokiniai nepavargo, galime išmokti dar vieną modelį: – *Ar čia (yra) X?* – *Taip, čia (yra) X. / Ne, čia ne X, čia Y.* Mokytojas turi raiškiai pademonstruoti, kad mokiniai intuityviai suprastų, jog *ar* – klausiamasis žodelis.

Dabar, naudojantis tais pačiais klausimų modeliais, galima įtvirtinti daiktavardžių daugiskaitos koncepciją. Naudokime paprastus, suprantamus, funkcionaliūs žodžius, pavyzdžiui, *telefonas*. Galimas pridėti ir skaičius: *vienas telefonas, du telefonai*. Tikėtų ir, pvz., tautybių pavadinimai, nes mokiniai jau moka juos: *vienas siras, du sirai* (taip pat pridėkime ir moteriškosios giminės pavyzdžių). Parodykime daiktavardžių lentelėje, kur rasti daugiskaitos formas.

Namų darbui būtų naudinga paruošti sąrašuką šiems mokiniams funkcionalių daiktavardžių (galėtų būti ir su paveikslukais, jų nesunku rasti, pvz., *freepik.com*), kad jie parašytų tų žodžių daugiskaitą.

Kad pailsėtume nuo gramatikos, užsiimkime tarties pratybomis. Tegų mokytojas parenka sunkesnių žodžių: *šešiasdešimt, paukščiukas* ir panašiai, taip pat tų žodžių, kuriuos, kaip jau pastebėjo, šiems mokiniams sunkiau ištarti.

Pamoką galime linksmi užbaigti greitakalbe apie gerą girą. Tačiau pirmiausia supažindinkime, koks tai gėrimas. Pasiruoškime parodyti internete vaizdų; galima, aišku, atsinešti ir nupirktą butelį ar skardinę. Paaiškinkime, iš ko gira padaryta (tik tarptautinis žodis *ingredientai*). Alternatyva kokakolai?

Štai greitakalbė: Geri vyrai geroj girioj gerą girą gerė – *Good men in a good wood a good GIRA were drinking.*

ANTRA PAMOKA

Pagrindinė mokomoji medžiaga: *Džež. ar kitas turimas vadovėlis bei medžiaga*

Papildoma medžiaga ir priemonės: lentelės / lapukai su klasėje esančių daiktų pavadinimais; daiktavardžių linksniavimo lentelė; pagal situaciją – M. Mikutavičiaus daina „Pasveikinkit vieni kitus“ (Modulio 9 priedas, videoversija su karaoke, labai patogu naudoti.)

- Kaip gyvenai?
- Gerai!
- Kaip tu jauties?
- Laimingas!
- Noriu, kad būtų taip amžinai,
- Šiandien mūsų gatvėj niekas nemiega.

Klausytis dainos čia: <https://www.youtube.com/watch?v=Qcv6ZjVIN80>

Šios pamokos uždaviniai – naujos leksikos mokymasis (kai kurių išorinės aplinkos objektų pavadinimai); vietininko linksnis (lokatyvas); šiek tiek šalių pavadinimų.

Pamokos pradžia tikėtų vėl pakalbėti apie klasėje esančius daiktus. Sudėliokime lenteles su jų pavadinimais. Kai mokiniai paklausinės vieni kitų apie tuos daiktus (pagal praėjusios pamokos modelį), nurinkime lenteles ir paprašykime vėl pakartoti šią kalbėjimo veiklą. Bus netikėta, nedidelis iššūkis, ir smagu.

Dabar tą patį klausimo ir atsakymo modelį (tik jau ne *kas čia?*, o *kas ten?*) pritaikykime tolimesnei aplinkai. Pradžiai pažiūrėkime pro langą, – tikėtina, jog pamatysime namų, automobilių, gatvių ar dar ką nors. Tegų mokytojas surašo tuos žodžius lentoje / ekrane, o mokiniai persirašo į savo užrašus. Ši veikla tegų pasirodo mokiniams tarsi ekspromtas (nors mokytojui reikėtų iš anksto pažiūrėti, kas matoma pro langą).

Toliau imkimės sudėtingesnio darbo – reikia išmokti lokatyvo formą ir įtvirtinti klausimą „Kur yra... ?“. Kadangi šiai tikslinei grupei stengiamės naudoti kuo mažiau / nenaudoti, jei įmanoma, tarpinės kalbos, galime pradėti, pvz., nuo žemėlapiu su lietuviškais šalių ir miestų pavadinimais. Tiks užduotis *Džež.* 49 p. (mokiniai jau yra žiūrėję į šalių, sostinių, tautybių ir kalbų sąrašą, bet tada tik išmoko savo šalies ir tautybės pavadinimą). Dabar puiki proga šiek tiek susipažinti su žemėlapyje matomais Europos Sąjungos šalių ir sostinių pavadinimais. Visus pradedančiuosius nustebina Lenkijos ir Vokietijos pavadinimai, taigi juos patariama laikas nuo laiko pakartoti.

Džež. 49 p. užduotyje sudėliojus trūkstantas šalių ir miestų pavadinimų dalis, sklandžiai pereikime prie pažinties su lokatyvu. Mokytojas pasako: „Lietuva, Vilnius / Rukla... Kur yra Vilnius / Rukla? Lietuvoje“. Žvilgtelėkime į Džež. 25 p. „VIETA“, taip pat parodykime daiktavardžių lentelėje vns. lokatyvo eilutę (mokiniai galėtų ją pasižymėti spalvotu žymekliu). Tada mokytojas gali pasakyti dar keletą pavyzdžių, ir tada mokiniai tegu klausinėja ir atsakinėja pagal tokį patį modelį, žiūrėdami į žemėlapi 49 p. Iš dalies gali pasirodyti lengva, nes čia visų šalių pavadinimai yra identiškos struktūros ir lokatyvo galūnė bus *–oje*. Tačiau kitakalbiui išmokti tą galūnę anaipol nėra paprasta (turbūt dėl to, kad žodis pailgėja vienu skiemeniu). Tas pats bus ir su galūne *–ėje*.

Dabar įveskime vyriškosios giminės šalių pavadinimų. Tiks *Egiptas, Iranas, Libanas,...* Padaryti šių žodžių lokatyvo formą būna gerokai lengviau.

Tačiau šiai tikslinei grupei svarbu išmokti vartoti lokatyvą praktiniame gyvenime. Taigi pereiname prie bendrinių žodžių. Galime grįžti prie pokalbio (*– Kur tu esi? – Vilniuje / Lietuvoje / stotyje / bare / biure / centre*).

Namų darbams tiktų Džež. 26 p. 14–16, tik dar reikia pakomentuoti ir daugiskaitos formas. 16-ai užduočiai reikia naudotis kultūriniu Lietuvos žemėlapiu Džež. 13 p.

Pamoką galima linksmai užbaigti daina „Pasveikinkit vieni kitus“. Joje geras priedainis „Kaip gyveni/ Gerai! Kaip tu jauties? Laimingas“. Šį priedainį lengva išmokti ir laikas nuo laiko padainuoti kartu.

Pavadinimas	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
3. „Koks tavo adresas ir telefono numeris?“	Paklausti ir pasakyti, a) adresus, numerius, b) kur kas yra mieste.	Skaitvardžiai (kiekiniai). Vietos prielinksniai ir prieveiksmai	Objektai mieste. Vietos raiška.	Miesto (miestelio) tvarka, bendrabūvio normos: perėjys, dviračių takai etc.	4 + 1 val. kon- sulta- vimui

Mokymo planas, medžiaga ir rekomendacijos (vienai pamokai klasėje + praktinė pamoka mieste)

PIRMA PAMOKA

Pagrindinė mokomoji medžiaga: siūloma naudotis *Džež. arba kitais turimais vadovėliais ar medžiaga*.

Papildoma medžiaga ir priemonės: daiktavardžių lentelė; kortelės arba kaladėlės su skaitmenimis, kurias rodys mokytojas; pageidautinas dar koks nors vaizdas (realus arba rodomas ekrane) su skaičių pavadinimais lietuviškai.

Vocabulary	
1	Vienas
2	Du
3	Trys
4	Keturi
5	Penki
6	Šeši
7	Septyni
8	Aštuoni
9	Devyni
10	Dešimt

19 pav. Skaičiai

Šios pamokos uždaviniai – naujos leksikos mokymasis: skaičių iki 10-ies įtvirtinimas, miesto objektų pavadinimai; elementarūs vietos prielinksniai irrieveksmiai (*arti / toli; prie + Gen.*); išmokti pasakyti adresą, telefono numerį.

Apšilimui galima: uždainuoti „Kaip gyveni? (praėjusios pamokos dainos priedainis), kad mokiniai atsakytų: „Gerai!“ Taip pat rekomenduojamas trumpas pokalbis pagal praėjusios pamokos modelį: „Kur yra Vilnius / Rukla? / ...“. Mokytojas primena, kad mokiniai šalia pasidėtų daiktavardžių lenteles. Pirmuosius klausimus užduota mokytojas, o paskui – mokiniai vieni kitiems.

Pasitikriname namų darbus. Po to pereikime prie naujos leksikos – miesto objektų pavadinimų. Pirmiausia atliekame *Džež.* 35 p. 36. Tai nedidelis vizualus žodynėlis. Paskui plečiame žodžių bagažą pagal 35 p. miesto paveikslėlį. Išmokstame taisyklingai perskaityti ten pateiktus žodžius.

Tada mokytojas vėl akcentuoja klausimą: „Kur? Kur yra Jonas / Luka...?“ Mokiniam galima pritaikyti medžiagą pagal *Džež.* 35 p. miesto paveikslą, tuomet jie bando atsakinėti: „Kavinėje, banke, ...“ (naudodamiesi daiktavardžių lentele). Paskui tegu pasako pavyzdžių pilnais sakiniais: „Luka yra stotelėje.“ Galime pasitelkti ir konkretaus miesto žemėlapius (paprastai Turizmo informacijos centruose jie dalijami nemokamai) arba pasinaudoti skaitmeninėmis priemonėmis.

Įvedame žodį *gatvė*. Dabar galėsime pasakyti adresus, tik pirmiausia reikia pramokti skaičių. Pradžiai – iki 10 (kol kas tik skaičiuoti, nederinant su daiktavardžiais). Tačiau prieš šias klausymo užduotis (jos gal net nebūtinos) pasimokykime naudodami savo priemones, – tai labai veiksminga; pvz., vaikų ugdymui skirtomis priemonėmis (kaladėlėmis ar kortelėmis), kad būtų galima jas keisti rodant. Be to, aplinkoje dažnai irgi būna kokių nors skaičių. Galime pasimokyti pasakyti savo telefonų numerius.

Labai parankus dalykas – žodiniai skaičių žaidimai. Jie ne tik naudingi, bet ir labai įtraukūs. Štai keli – pradėdant nuo lengviausių:

Pasakyti kitą iš eilės skaičių (pademonstruoti užduotį galima gestu „daugiau“); mokytojas sako „5“, pirmas mokinys sako „6“, antras – „7“ ir t.t. Po to tegul sako vienu mažesnius skaičius (gestas „mažiau“).

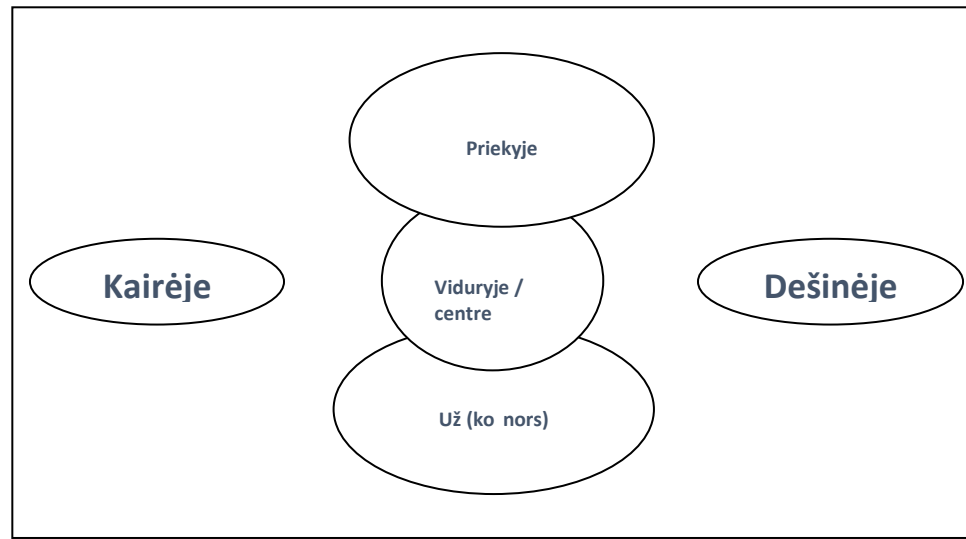
Pasakyti skaičius kas 2: mokytojas sako „0“, pirmas mokinys sako „2“, antras – „4“ ir t.t. Galima sakyti ir skaičius kas 3, ...

„Aritmetika“: „– Du plus du...“ – klausia vienas. „– Du plus du – keturi“, – užbaigia kitas. Ši užduotis puikiai tiks bet kurioje tolimesnėje pamokoje – jau su didesniais skaičiais, taigi patartina visada ją turėti „po ranka“, jei prireiktų pauzės tarp pamokos veiklų, pailsėti (mokytojui), pakelti nuotaiką.

Dabar tegu mokiniai išmoksta pasakyti savo adresą Lietuvoje (migrantų / mokymo centro, savo bendrabučio ar kito būsto). Lentoje ar ekrane užrašomas klausimas: „Koks tavo adresas?“ Mokytojas duoda savo pavyzdį, o tada adresus tegu sako mokiniai.

Pabaigai įveskime pačius reikalingiausius vietosrieveiksnius ir prielinksnius: *arti / toli; prie + Gen.; dešinėje / kairėje*. Tuo tikslu paruoštas modulio 4 priedas „Arti – toli“ Taigi rekomenduojama kartu peržvelgti modulio 4-ąjį priedą. Tai tik vienas puslapis, ir reikia daugiau pavyzdžių. Pradėkime nuo klasės objektų – mokytojas rodo ir klausia *Kur yra X?*, o mokiniai atsako. (Aišku, jei norima vartoti prielinksinį *už*, reikės paaiškinti, kad jis reikalauja daiktavardžio genityvo. Tačiau galima apsiriboti pastraipos pradžioje nurodytais vietos raiškos žodžiais.)

Papildomai galima parodyti ir tokį paveikslėlį:

20 pav. Galima schema.

Po to mokiniams pasiūloma šią kalbėjimo užduotį atlikti poromis / grupelėmis naudojantis miesto iliustracija 4-ame priede yra ir nedidelė užduotis namų darbui. Taip pat mokytojas tegul parenka garso / vaizdo įrašų įsiminti skaičiams iki 10-ies (pasirinkimas platus ir labai lengva rasti įvedus, pavyzdžiui, *Numbers in Lithuanian*).

Informuokite mokinius, kad kita pamoka bus išvykstamoji (jei yra galimybė), kad eisite pasivaikščioti į miestą. Tegul juos tai suintriguoja, pakelia jų motyvaciją pasimokyti miesto objektų pavadinimus.

PRAKTINĖ PAMOKA MIESTE

Praktinės pamokos uždaviniai: susipažinti su miesto (miestelio) tvarka, bendrabūvio normomis; įtvirtinti ankstesnių pamokų leksiką, skaitymo ir tarties įgūdžius; sukurti šiltą bendravimo atmosferą, kuri savo ruožtu sustiprina motyvaciją mokytis priimančiosios šalies kalbos.

Tokio pobūdžio kalbos praktika paprastai visada būna sėkminga ir nuotaikinga. Mokytojas turi apgalvoti maršrutą. Siūloma tokia veikla: įtvirtinti ankstesnėje pamokoje analizuotą medžiagą – miesto objektų pavadinimus, vietos raišką. Taip pat skaityti gatvių pavadinimus, kitų objektų pavadinimus (*kavinė, parduotuvė, ...*), reklamos elementus (ypač telefonų numerius). Žinoma, tokioje išvykoje yra ir daug kitų galimybių kalbos praktikai. Mokytojas turi nusiteikti laisvai ir kūrybingai.

Galima padaryti tos išvykos nuotraukų, bus galima jas pažiūrėti kitą pamoką, o mokiniams liks malonus prisiminimas.

21 pav. Pasivaikščiojimas po miestą.

Baigiant pasivaikščiojimą mieste, mokytojas informuoja, kad kitą pamoką numatoma tarpinė žinių patikra. Tą pranešti reikia taip, kad mokiniai nepajustų jokio streso, o priešingai – kad pajustų motyvaciją parodyti, ką pavyko išmokti. Kad būtų palaikomas / sustiprinamas mokinių atsakingumo jausmas, patartina jiems pasiūlyti peržiūrėti / pasikartoti praeitąją medžiagą.

Dėl žinių vertinimo: universališkos instrukcijos tokiai tikslinei grupei nėra. Iš vienos pusės, vieniems mokiniams patinka savotiškas azartas (kas geriau pasirodys?), tačiau iš kitos pusės – grupė gali būti labai specifinė: kultūriniai, psichologiniai ir kitokie subtilūs dalykai. Taigi nuspręsti gali tik mokinius pakankamai pažįstantis mokytojas / socialinis darbuotojas etc.

Jeigu nėra galimybės išvykti mokyti į miestą, puikiai galima pritaikyti virtualius žemėlapius/“gidus“, pvz., <https://neakivaizdinusvilnius.lt/po-paskaitos/kultura/>

Pavadinimas	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
4. „Aš gyvenu, dirbu, ...“	Tarpinė komunikavimo lietuviškai įgūdžių patikra. Nauja tema: paklausti ir pasakyti apie veiklą, naudojant -a tipo veiksmažodžius. Paklausti ir pasakyti savo amžių. Paprasčiausių anketų pildymas.	Tarpinė gramatikos žinių patikra. Nauja tema: -a tipo veiksmažodžiai. Trumpai apie vokatyvą ir imperatyvą.	Tarpinė leksikos patikra. Veiksmažodžių bankas. Kiekiniai skaitvardžiai (iki 100). Profesijos ir darbas.	Vokatyvas – specifinė lietuvių kalbos forma. Apie asmens dokumentus Lietuvoje: pasas, asmens tapatybės kortelė, leidimas laikinai / nuolat gyventi Lietuvoje; asmens kodas.	5 val.

Mokymo planas, medžiaga ir rekomendacijos (trims pamokoms)

PIRMA PAMOKA

Pagrindinė mokomoji medžiaga: pagal *Džež. arba kitas turimas vadovėlis arba medžiaga.*

Papildoma medžiaga ir priemonės: mokytojo parengtas testas, daiktavardžių lentelė http://www.vlkk.lt/media/public/L%C5%AB%C5%BEis_06_09.pdf, veiksmažodžių asmenavimo lentelė, „Veiksmažodžių bankas“ – sąrašas (Džež. 231–233 p.), mokytojui pasiruošti rodyti 5-ą priedą ir sudaryti tekstuką namų darbams (instrukcija pamokos aprašo pabaigoje).

Šios pamokos uždaviniai: 1. Atlikti tarpinę žinių patikrą. 2. Trumpai susipažinti su veiksmažodžių asmenuotėmis ir mokyti -a tipo veiksmažodžių asmenavimo. 3. Mokyti būtinausių (pradiniam kalbos mokėjimo lygiui aktualių) -a tipo veiksmažodžių.

Pamoką galima pradėti nuotaikingu prisiminimu apie išvyką mieste. Galima kartu pažiūrėti išvykos nuotraukų / objektų vaizdų ir pasakyti, kas tai yra. Tada pasitikrinkime namų darbus ir pereikime prie testo.

Tam tiks ir Džež. 40–43 p. pateiktasis testas, žinoma, mokytojas gali pasirengti naują ar pritaikyti savo turimą testą, bet mokytojas turės iš anksto atrinkti užduotis pagal tai, kokią medžiagą mokėsi grupės mokiniai. Mokiniai gali naudotis daiktavardžių lentele (jei jie tai moka, tai jau svarbus pasiekimas, nes nuo to tik vienas žingsnis iki galūnių įsiminimo).

Mokiniam baigus testą, mokytojas surenka jų darbus ir praneša, kad rezultatai bus kitą dieną. Dabar patartina kokia nors atpalaiduojanti veikla-užduotis iš „Užduočių skrynelės“ (žr. III. 1. *Beñdrosios metodinės rekomendacijos pamokų turiniui*).

Toliau šioje pamokoje lieka laiko vienai, bet labai svarbiai naujai temai, kuri apima ir gramatiką, ir leksiką. Tai bus pirmasis svarus indėlis į veiksmažodžių bagažą (aišku, po *būti*, kuris jau išmoktas kaip individualus veiksmažodis).

Pradžiai reikia susipažinti su šiek tiek teorijos, kad mokiniai išmoktų kuo sklandžiau vartoti veiksmažodžius. Reikia nusiteikti ir tam, kad pasaulyje pilna žmonių, nė neįsivaizduojančių, ką reiškia *veiksmažodis* ar *daiktavardis*. Jei grupėje yra itin menko pasirengimo mokinių, galima pademonstruoti iliustracijomis arba mokytojas gali pats parodyti (kaip aktorius) keletą veiksmų: „Aš einu / žiūriu / valgau / geriu etc.“ Iliustracijos pateikiamos 5-ame priede. (Beje, atsivertus tą priedą, galima kartu prisiminti *jis / ji, jie / jos* ir tegul mokiniai pasako trumpus sakinius, kas ką veikia.) Tikėtina, jo po tiek daug ten pateiktų pavyzdžių visi mokiniai supras, kas yra veiksmažodis.

EINA

GERIA

PPERKA

22 pav. Veiksmažodžio įvaizdinimas (paveikslėliai iš *stock.adobe.com*)

Galima jau dabar pasakyti, kad neigiama forma sudaroma su priešdėliu *ne-*. Tą mokytojui labai lengva pademonstruoti kūno kalba: *matau – nematau, einu – neinu* ir pan.

Tada mokytojas pasiūlo atsiversti „Veiksmažodžių banką“ (sąrašą). Susirandame *būti* – mokiniai jį jau moka. Dabar reikia trumpo paaiškinimo, kodėl visada pateikiamos trys pagrindinės veiksmažodžių formos. Labai padeda palyginimas su žmonių vardais ir pavardėmis; tos trys formos – tai tarsi veiksmažodžio vizitinė kortelė. Parodyti, kad tos formos – tai bendratis, esamasis laikas ir būtasis kartinis laikas – labai paprastai galima ir gestais: bendratis – apskritai, esamasis laikas – čia, dabar ir būtasis kartinis laikas – parodyti už savęs. Ir pabrėžti, kad tai 3-iojo asmens forma (es.l. ir būt.k.l.); tai ne *aš*, ne *tu*, o *jis / ji* (tą parodyti irgi padės gestai). Išsamus ir kantrus paaiškinimas bus geras pagrindas tolimesniam mokymui(si).

Kad tas veiksmažodžių sąrašas pasirodytų ne toks painus, kartu paieškokime žodžių, kuriuos mokiniai supras ir be vertimo (tarptautinius, tokius kaip *sportuoti, studijuoti* etc.). Gal kurie nors mokiniai atpažins ir daugiau?

Dabar mokytojas pristato mokiniams veiksmažodžių vartojimo schemą – jų tipus ir asmenų formas. Džež. 51 p. tai parodyta pakankamai vizualiai, galima naudoti ir „Lūžio“ medžiagą ar pritaikyti savo jau turimą. Ten pat skyrelis asmeninių įvardžių įtvirtinimui. Tada reikia pasižiūrėti ir į veiksmažodžių (asmenavimo) lentelę. Iš pateiktųjų veiksmažodžių dažnas besimokantysis (tiesa, greičiausiai aukštesnių kompetencijų) pastebi žodžio *žaisti* priebalsių kaitą. Paprastai mokiniams patinka trumpa istorija apie priebalsių suminkštėjimą šiame garsų derinyje (ją galima netgi pademonstruoti ištariant). Juk pasitaikys ir daugiau tokio suminkštėjimo atvejų (*balandžio, lapkričio* etc.). Tačiau šiai tikslinei grupei, jei niekas to nepastebės, nebūtina aiškinti, nes ir taip naujoji tema yra su daug kaitos elementų.

Kaip ten bebūtų, svarbu nepalikti neatsakytų klausimų, vengti tokių atsakymų kaip „čia taip turi būti“; kad tai svarbu, rodo ne tik lietuvių kalbos besimokančiųjų atsiliepimai, bet ir apskritai visų svetimųjų kalbų mokytojų darbo vertinimas mokinių akimis.

Taigi apžvelgus paminėtąją teorinę medžiagą, mokiniams reikia pabrėžti, jog kol kas vartosime tik *-a* tipo veiksmažodžius. Pereikime prie praktikos: galima naudoti Džež. 52 p. esantį pavyzdį: dialogas su iliustracija, kurioje, beje, yra naujų naudingų žodžių (atkreipkime į juos mokinių dėmesį). Iš klausius dialogo, mokytojas galėtų akcentuoti jame pavartotus veiksmažodžius *gyventi, dirbti, kalbėti, studijuoti, pradėti*. Kaip akcentuoti? Pateikti su jais pavyzdžių iš konkrečios situacijos: „Aš dirbu X migrantų / mokymo centre“, „Mohamedas kalba turkiškai“, „Mes gyvename Vilniuje / ...“.

Tada kolektyviai, su mokytojo pagalba atliekamos teksto suvokimo užduotys, galima naudotis jau minimo šaltinio, Džež. 53 p., pateiktais pavyzdžiais.

Parenkamas aktualus tekstas su jau pažįstamais veiksmažodžiais (galima pasinaudoti Džež. 62 p. esančia medžiaga. Tegul mokiniai susiranda tekste pateiktus veiksmažodžius savo „Veiksmažodžių banke“ ir juos pasižymi, tačiau šalia to patartina pradėti kaupti savo

specialų veiksmožodžių sąrašą, reikalingą kasdieniam praktiniam vartojimui (tai bus šios tikslinės grupės aktyvusis žodynelis). Galima jį kaip nors pavadinti, pvz., „Mano veiksmožodžiai“. Kaip jau minėta, ten veiksmožodžiai turi būti su praktiniais pavyzdžiais, pvz.: „aš gyvenu bendrabutyje, aš kalbu angliškai, aš nesuprantu rusiškai, ...“. Mokytojas tegul koordinuoja šią veiklą kaskart, kai atsiras naujų veiksmožodžių.

Metodinė pastaba: veiksmožodžius *pradėti* ir *baigti* sunkiau pavaizduoti be vertimo. Apskritai, jei veiksmožodžių šiame vadovėlio skyriuje pasirodytų per daug (veikiausiai taip ir bus), šios tikslinės grupės vartojimui rekomenduojami bent jau šie: *gyventi, dirbti, kalbėti, mokėti (ką nors daryti), suprasti*.

Namų darbams tiktų mokytojo sudarytas lengvas tekstukas su ką tik paminėtais veiksmožodžiais. Tekste turėtų būti paprasti sakiniai iš grupės situacijos, aplinkos. Mokytojas tegul nusprendžia, ar jo grupė bus pajėgi parinkti tinkamas veiksmožodžių formas, o jei ne, tai lengviausia užduotis būtų tik įrašyti jau pateiktas formas:

„Jonas / Regina ..... Vilniuje. Daiva ..... X migrantų / mokymo centre. Bahareh ..... persiškai. Mes truputį ..... lietuviškai. Ar tu ..... angliškai? Atsiprašau, aš ..... lietuviškai etc.“ Čia reikia įrašyti šias formas: *kalbi, nesuprantu, gyvena, kalbame, kalba, dirba*.

ANTRA IR TREČIA PAMOKOS (mokytojas paskirsto turinį dviems pamokoms savo nuožiūra)

Pagrindinė mokojoji medžiaga: *Džež. arba kitas turimas vadovėlis arba medžiaga*.

Papildoma medžiaga ir priemonės: gramatinės lentelės, lentelės su mokinių vardais, mokiniams aktuali asmens duomenų anketa.

Šių dviejų pamokų uždaviniai – susipažinti su profesijų pavadinimais, išmokti pasakyti savo profesiją (jei tokia yra); taip pat išmokti populiariausių darbuotojų pavadinimų; pramokti skaitvardžių nuo 10-ies; išmokti paklausti ir pasakyti savo amžių; susipažinti su vokatyvo ir imperatyvo vartojimu; pildyti paprasčiausias asmens duomenų anketas.

Pamoką tiktų pradėti nauja nesudėtinga ir gana patrauklia tema – tai profesijų pavadinimai. Ši medžiaga puikiai pateikta *Džež.* 54–55 p., taip pat galima pasinaudoti internetiniu šaltiniu apie profesijas: http://www.mukis.lt/lt/profesiju_nuotraukos.html arba „Lūžio“ apraše pateiktą žodynelį http://www.vlkk.lt/media/public/L%C5%AB%C5%BEis_06_09.pdf, 11 p. Mokytojas su mokiniais peržiūri ten esantį sąrašą. Žinoma, nereikia mintinai mokytis visų šių žodžių: pakaks to, kad mokiniai išmoks juos išarti, atkreips dėmesį į struktūros ypatumus (priesagas). Rekomenduojama, kad mokytojui skaitant šiuos žodžius, mokiniai pasižymėtų kirčio vietą. Tada kartu kolektyviai atliekama užduotis, kurios tikslas – akcentuoti profesijos pavadinimo (daiktavardžio) giminę.

Dabar mokytojas (pagal situaciją) paklausinėja mokinių, kokią / ar jie turi profesiją. Jei mokiniai ir neturi jokios profesijos, jie visi gali pasakyti, ką moka daryti. Mokytojas pasiūlo šiuos naujus veiksmožodžius susirasti „Veiksmožodžių banke“ ir pasipildyti sąrašą „Mano veiksmožodžiai“: čia tiktų susirašyti frazes „Aš moku (ką daryti)“.

Taip pasirengus, mokytojas organizuoja mokinių tarpusavio interviu tema „Ką tu moki daryti? Ar tu moki ...?“ Mokiniais pasakoma apklausti tiek grupės draugų, kiek spės per mokytojo nustatytą laiką, ir paskui pristatyti rezultatus trečiuoju asmeniu. Paprastai mokiniai mielai pristato rezultatus viešai, tačiau jei grupės situacija kitokia, – mokytojas gali išklausti ir individualiai. Beje, šį pokalbio modelį tinka įtraukti į „Užduočių skrynelę“.

Tada galima pereiti prie labai geros ir įtraukios 6 užduoties 55 p. (Džež.) Su mokytojo pagalba pasakomi pirmieji pavyzdžiai, o likusią užduoties dalį galima palikti namų darbams, nes beveik visi pateiktieji darboviečių pavadinimai yra lengvai suprantami tarptautiniai žodžiai.

Tikėtina, kad tuo ir baigiama viena pamoka.

Kitą pamoką reikėtų pradėti patikrinant namų užduotis iš ankstesniųjų dviejų pamokų.

Toliau mokomasi veiksmažodžių: pvz., rekomenduojami dialogai *Džež.* 56–57 p. Nereikia gilintis į kiekvieną žodį, mokytojas tegul atrenka, kas svarbu šiai grupei. Pabaigoje – svarbi tema: kaip pasakyti asmens amžių ir kiekiniai skaitvardžiai nuo 11 iki 90.

Pirmiausia mokomės paklausti ir pasakyti amžių. Galima pademonstruoti ir vizualiai – kad ir kokio nors žymaus asmens duomenis iš Wikipedijos, kur parašyta jo gimimo data, ir lentoje / ekrane parašyti: „Jam / jai XX metų(-ai)“. Tada mokytojas parodo, kad dabar mokiniai sakys savo amžių, ir reikia išmokti pasakyti didesnius už 10 skaičius. Tiks tame pačiame puslapyje esantis skyrelis „Kiek tau metų?“

Kuopinius skaitvardžius *vieneri, dveji* etc. praleiskime. Galima praleisti ir kai kurias asmeninių įvardžių naudininko formas (*mums, jiem / joms, ...*). Svarbu, kad mokiniai įsimintų *man, tau / Jums*.

Tie, kurie pasirinko dirbti pagal *Džež.*, turėtų atkreipti dėmesį, kad toliau vadovėlyje esanti medžiaga šiai tikslinei grupei gali būti per sudėtinga (jos daug ir ji įvairi). Tačiau labai praverstų akcentuoti, įtvirtinti iki šiol vartotus klausiamuosius žodelius. Tikėtų 63 p. 17 užduotis. Galima pasiūlyti mokiniams ją atlikti savarankiškai klasėje ir paskui pasitikrinti kartu su mokytoju. Mokytojas lentoje / ekrane gali užrašyti šiuos žodžius ir dar išryškinti juose *k* raidę.

64 p. pateiktas skyrelis apie šauksmininko linksnį (vokatyvą) paliekamas mokytojo nuožiūrai (dėl tikslinės grupės specifikos, – kad nesusidarytų per didelė formų įvairovė, dėl kurios mokiniai labiau susipainiotų). Patartina, kad mokytojas trumpai praktiškai pademonstruotų, kaip vartojama ši forma, gestais parodydamas: „Čia yra Mertas. Mertai!“ Etc. Taip pat reikia parodyti, kur rasti vokatyvo galūnes daiktavardžių lentelėje.

Prie vokatyvo temos rekomenduojama pridėti skyrelį apie liepiamąją nuosaką (imperatyvą) Šias dvi temas galima sujungti ir mokytis praktiniu būdu. Pirmiausia – imperatyvo koncepcija. Ją nesunku pademonstruoti vizualiai: mokytojas gestais parodo: *Ateik! Atsistok! Sėsk!* ir pan. Be to, yra daug tinkamų vaizdų:

23 pav. Liepimo įvaizdinimas (paveikslėliai iš *freepik.com*, *biuroreikmenys.lt*, *prpd.lt*)

Toliau siūloma veikla „Padaryk / padarykite...“.

Mokytojas kartu su mokiniais sudaro būsimų prašymų sąrašuką:

„Ateik / ateikite, atsistok / atsistokite, pasakyk / pasakykite (ką nors), sėsk / sėskite“ ir pan.

Svarbu, kad žodžių būtų ne per daug ir kad šiuos veiksmus būtų galima nesunkiai atlikti. Čia praverstų ir pradžioje pasidarytos lentelės su sulietuvintomis mokinių vardų formomis. Mokytojas pradeda, ir mokiniai tęsia šį kalbinį žaidimą. Beje, jį tinka įtraukti į „Užduočių skrynelę“.

Pamokos pabaigai lieka labai svarbi veikla – asmens duomenų anketa. Būtų gerai surasti šiai tikslinei grupei tinkamesnę anketą. Galbūt tokią galima rasti pačiame migrantų / mokymo centre arba mokytojas pritaiko / sukuria savo variantą. Mokinius reikia dar supažindinti su tokiais žodžiais kaip *pasas*, *asmens (tapatybės) kortelė*, *a. k.*, *vairuotojo pažymėjimas*; *leidimas laikinai gyventi*, galbūt yra ir kitų aktualių su mokinių situacija susijusių duomenų.

Namų darbams mokytojui patartina iš anksto parinkti užduočių.

Pavadinimas	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
5. Ką tu valgai ir geri? Kiek	Paklausti ir pasakyti a) kas patinka / nepatinka (apie maistą)	Daiktavardžių vns.ir dgs., prielinksniai <i>su</i> ir <i>be</i>	Maisto produktų, valgių ir gėrimų pavadinimai.	Lietuvių mitybos ypatumai. Tradiciniai lietuvių patiekalai.	4 + 1 val. situaci

kainuoja duona?“	b) ką valgo / geria, c) kiek kainuoja.	kalbant apie maisto produktus. -l ir -o tipo veiksmažodžiai. Daiktavardžių akuzatyvas / genityvas modeliuose „Aš valgau (ką?) / nevalgau (ko?)“. Kiekio genityvas. Skaitvardžių vartojimas kalbant apie kainas.	Kiekinių skaitvardžių įtvirtinimas.	Maisto produktų parduotuvėje (išvykstamoji praktika). Improvizuoti pusryčiai.	jos simuliacija
------------------	---	---	-------------------------------------	--	-----------------

Mokymo planas, medžiaga ir rekomendacijos trims pamokoms: viena klasėje, kita išvykstamoji (į didelę maisto parduotuvę), trečia – improvizuoti pusryčiai.

PIRMA IR ANTRA PAMOKA (2,5 val.)

(mokytojas paskirsto turinį dviem pamokoms savo nuožiūra)

Pagrindinė mokomoji medžiaga: rekomenduojama *Džežarba kitas turimas vadovėlis, medžiaga, taip pat „Lūžio“ aprašo tema „Maistas ir gėrimai“* (http://www.vlkk.lt/media/public/L%C5%AB%C5%BEis_06_09.pdf)

Papildoma medžiaga ir priemonės: mokytojo parengtas maisto produktų pavadinimų vartojimo tam tikrais linksniais ruošinys (žr. pamokos apraše); laikini maisto prekių katalogai su kainomis, daiktavardžių, veiksmažodžių ir skaitvardžių (galima pasitelkti *Džež.* 237 p.) lentelė.

Šios pamokos uždaviniai – pristatyti 4-o teminio skyriaus testo (pagal *Džež.* 40–43 p.) rezultatus ir aptarti jį; mokyti maisto produktų pavadinimų; išmokti vartoti *patinka / nepatinka, su (kuo) + Instr. / be (ko) + Gen.*; mokyti -i ir -o tipo veiksmažodžių; mokyti vartoti daiktavardžių akuzatyvą / genityvą modeliuose „Aš valgau / geriu ... ir nevalgau / negeriu ....“; įtvirtinti kiekinių skaitvardžių vartojimo įgūdžius ir mokyti klausti bei pasakyti kainas; susipažinti su lietuvių maisto produktų ypatumais (parduotuvėje) ir su tradiciniais patiekalais; komunikacinius ir leksinius įgūdžius įtvirtinti improvizuotų pusryčių metu (klasėje ar specialioje migrantų / mokymo centro patalpoje).

Ši tema beveik visada būna patraukliausia, todėl ir sklandžiausia besimokantiesiems svetimoms kalboms pradiniu lygiu. Tikėtina, kad jau šiek tiek laiko praleidę Lietuvoje mokiniai žinos maisto produktų / patiekalų pavadinimų. Nuo to galima ir pradėti pamoką. Pradžiai galima atsiversti *Džež.* 82–83 p. ir pasinaudoti ta medžiaga arba pasinaudoti interneto priemonėmis suvedus maisto produktų katalogai. Tada mokytojas užveda pokalbį apie tai, ką mokiniai valgo / perka. Paprastai šia tema visi miela kalba.

Toliau supažindinama su pora tradicinių patiekalų – tai šaltibarščiai ir bulviniai blynai. Mokytojas tegul paklausia, ar jie jau ragavo šių ar kitų lietuviškų patiekalų. Tačiau visai nebūtina siūlyti ragauti visus mokiniams neįprastus valgius; ne visiems jie patinka, ką jau bekalbėti apie sunkų, riebų maistą, kuris daug kam nepriimtinas; lietuvių taip mėgstamų šaltibarščių spalva kai kam atrodo įtartina, o jų pagrindas – kefyras – gali netikti kurios nors rasės / tautos atstovams. Anaiptol ne visiems patinka ir gira. Visa tai yra normalūs kulinarinio paveldo skirtumai.

22 pav. Kulinarinio paveldo skirtybės.

Mokantis šios leksinės temos, svarbu, kad mokiniai įsimintų kuo daugiau produktų / patiekalų pavadinimų, kad jiems būtų lengviau susigaudyti parduotuvėje, viešojo maitinimo įstaigose ir kt.

Taigi svarbiausia užduotis – išmokti (pramokti) daug leksikos. Mokiniai kartu su mokytoju mokosi iš paveikslėlių žodynėlio (galima remtis *Džež.* 89 p., galima pritaikyti ir kitas prieinamas priemones, pvz., žaidimai (kortelių žaidimai). Tegul mokiniai išmoksta suprantamai ištartį žodžius ir teisingai sukirčiuoti, kad ateityje jiems būtų patogiau juos vartoti. (Ne sykį pasitaiko situacijų, kad dėl neatpažįstamai ištartą žodžio užsieniečio prašymas tiesiog nesuprantamas...)

Reikia mokiniams pridurti, jog kai kurie produktų pavadinimai vartojami ir vienaskaita, ir daugiskaita, kai kurie – tik vienaskaita (skysčiai (išskyrus sultis), mėsos ir žuvies pavadinimai; kai kurie – tik daugiskaita (tai, ko valgome ne po vieną, pvz., grūdų produktai, kaip ryžiai, spagečiai ir pan.). Vargu ar šiai tikslinei grupei reikia visa tai išmokti mintinai, tačiau žinoti reikia. (Į tai dėmesys bus atkreiptas lankantis su mokytoju parduotuvėje.) Beje, daug kas nesupranta (nors ir yra paveikslėlis), kas yra lašiniai (kai kam atrodo panašu į lazanją).

Puikus būdas įtvirtinti šią gausią leksiką – pakalbėti apie tai, kas patinka / nepatinka. Pokalbį galima pradėti klasėje, klausimus užsirašant kartu; mokytojas paaiškina, kad šiuo atveju skaičiuojamus dalykus reikia vartoti daugiskaita.

Kas tau patinka / nepatinka? – Man patinka / nepatinka ...

Ar tau patinka ...? – Taip, man patinka ... / Ne, man nepatinka ....

(Namų darbams mokytojas paprašo mokinių atlikti tai raštu.)

Po to tiktų supažindinti mokinius su modeliu *su + Instr.* ir *be + Gen.* Mokytojas gali pradėti nuo pavyzdžių, kuriuos mokiniai turbūt jau bus pastebėję aplinkoje: *kava su pienu, arbata su cukrumi, bandelė su šokoladu, ...* Mokiniai supažindinami su įnagininko linksniu – instrumentaliu. Rekomenduojama tokia praktika: kartu su mokytoju susidaryti trumpą aktualių pavyzdžių sąrašą. Mokiniai tegul sugalvoja daugiau pavyzdžių, mokytojas padeda sudaryti linksnių formas.

Kas?	Su kuo? (+ Instr.)	Be ko? (+ Gen.)
Kava	su pienu su cukrumi	be pieno be cukraus
Arbata	su citrina ir medumi	be citrinos ir be medaus

(Namų darbams prie „Man patinka... / nepatinka...“ užduoties galima pridėti ir šį modelį – *su kuo* ar *be ko* patinka / nepatinka kurie nors produktai.)

Toliau rekomenduojama išmokti veiksmažodžius *gerti, valgyti, norėti, pirkti*. Taigi reikia mokinius supažindinti su -i ir -o tipo veiksmažodžių asmenavimu. Paprasčiausia pasinaudoti veiksmažodžių (asmenavimo) lentelė, nes joje lengva atkreipti dėmesį, kaip skiriasi dominuojančios balsės galūnėse visuose trijuose tipuose. (Kol kas nekliamas tikslas išmokti laisvai vartoti -i ir -o tipo veiksmažodžius.)

Dabar su šiais veiksmažodžiais reikėtų pasimokyti tokių modelių kaip *valgau (ką?) / nevalgau (ko?)*. Šiai tikslinei grupei vadovėlio medžiaga 97 p. gali pasirodyti per sudėtinga, taigi labai praktiškas patarimas būtų patiems (kartu su mokytoju) pasirengti išsamų žodynėlį pagal tokį modelį:

Paveikslėlis arba produkto pavadinimas gimtąja kalba	Čia yra / Man patinka (kas?) + Nom.	Aš valgau / geriu / perku (ką?) + Acc.	Aš nevalgau / negeriu / neperku, noriu / nenoriu, 100 g / pakelis / butelis (ko?) + Gen.
	Jogurtas Žuvis Sūris Vaisiai (pl.) Ryžiai (pl.) ...	Jogurtą Žuvį Sūrį Vaisius Ryžius ...	Jogurto Žuvies Sūrio Vaisių Ryžių ...

Atkreiptinas dėmesys, kad paskutinės skilties antraštėje paminėta ir kiekio raiška; nes kalbant apie maistą, reikės susipažinti ir su genityvo vartojimu kiekiui nusakyti. Taigi tegu ši pačių pildoma lentelė būna išsamus praktinio vartojimo gidas.

Tikėtina, kad tuo baigiama pirmoji iš dviejų pamokų. Kitą pamoką kaip tik galima pradėti tema apie kiekio raišką (galima pasinaudoti *Džež.* 88 p. „Kiekis“ ir 99 p. iliustracija puslapio pabaigoje). Apžvelgus šią leksiką, reikia grįžti prie skaitvardžių vartojimo temos ir išmokti pagrindinę skaitvardžių vartojimo su daiktavardžiais taisyklę.

Patarimas: išmokti šią taisyklę (arba bent žinoti, kodėl skiriasi daiktavardžių galūnės junginiuose *1 euras, 2 eurai, 10 eurų*) puikiai padeda paprasta vaizdinė priemonė, jau minėta „Modulio...“ II. *Metodinės rekomendacijos*. Tai, galima sakyti, „gyvoji gramatika“. Patirtis rodo, jog ir neaukštų kompetencijų mokiniai greitai įsimena žodžio *litas* galūnes.

23 pav. Litai. A. Januševičiaus nuotr.

Jei pamoka vyksta klasėje, turint tokių priemonių galima pasiūlyti mokiniams sudaryti įvairias sumas ir klausinėti vienas kito: „Kiek čia yra pinigų?“ Puiki, įtrauki praktika. Užduoties pabaigoje galima pereiti ir prie eurų; rodant eurų sumas, mokiniai turės atsiminti (pagal litų pavyzdžius), kokios turi būti skaitvardžių galūnės. Atkreiptinas dėmesys, kad mokiniai turėtų mokytis tik nelinksniuojamų skaitvardžių (žr. „Lūžis“ http://www.vlkk.lt/media/public/L%C5%AB%C5%BEis_06_09.pdf).

Tiesa, mokiniams privalu paminėti tai, jog skaitvardžiai iki 9 turi ir giminės formą. Tačiau išmokti visa tai sklandžiai vartoti šiai tikslinei grupei neužteks moduliui skirto laiko. Vis dėlto šiam klausimui vertėtų skirti dėmesio (jei matote, kad jūsų mokiniai tam pasiruošę). Taigi mokiniams žiūrint į skaitvardžių lentelę, kurią gali sudaryti pats mokytojas, galima pateikti pavyzdį, tarkime, *du vyrai – dvi moterys* ir pan. Tada galima pereiti prie bendrinių daiktavardžių. Vadovėlyje yra gera užduotis, tačiau vietoj pavyzdžio su apelsiniais ir kriaušėmis rekomenduotina labai praktiška užduotis su valiutos pavyzdžiais (modulio 6 priedas). Tačiau mokytojas turi nuspręsti, ar ta užduotis tikslinga šiai grupei (ar nesusidarys per daug formų įvairovės).

Dabar pagal planą beliko išmokti kalbėti apie kainas. Vienas iš geriausių, praktiškiausių šiai tikslinei grupei tinkamų būdų – pasinaudoti parduotuvinių kainoraščiais (pvz., akcijinių prekių lankstinukais, katalogais). Tegul mokiniai vartoja tik nominatyvo formą.

24 pav. Skirtingų prekybos centrų prekių lankstinukai.

Šia įtraukia veikla galima užbaigti pamoką ir informuoti, kad kita pamoka bus praktinė – artimiausioje didelėje maisto produktų parduotuvėje. (Pastaba: tokiai veiklai grupė neturėtų būti didesnė kaip, tarkime, 6 žmonės, kitaip bus trukdoma parduotuvės darbu ir komunikavimas nebus toks sėkmingas kaip idealiu atveju.)

PRAKTINĖ PAMOKA PARDUOTUVĖJE (1,5 val.)

Išvykos uždaviniai:

Atkreipti dėmesį į produktų pavadinimus (dgs. ar vns. ir kodėl).

Puiki proga pažiūrėti, kaip vartojamos frazės *su...* ir *be...* Pavyzdžiui, yra daug jogurto rūšių su kuo nors.

Supažindinti mokinius su tradiciniais lietuviškais produktais: juoda duona, žolelių arbatomis, varške, grietine ir kefyru; paaiškinti, kas yra varškės sūreliai; parodyti girą (apie ją jau buvo minėta pirmosiose pamokose); parodyti prestižinius lietuviškus produktus, tokius kaip šakotis, varškės sūris, traukinės, „Voruta“ ir kiti vynai; parodyti alaus įvairovę. (Tiesa, dėl alkoholinių gėrimų pristatymo mokytojas nuspręs pagal savo grupės situaciją.) Parodyti kokybiškus lietuviškus saldinius, šokoladą. Tegul mokiniai žino, kad vietoj pažįstamų gamintojų produktų jie gali drąsiai vartoti ir lietuviškus.

Mėsos skyriuje parodyti, kas yra lašiniai, ir prisiminti mėsos pavadinimus (mokiniams dažnai jų prisireikia).

Žuvies skyriuje taip pat galima duoti praktinių patarimų. Gal kai kam bus neįprasta, kad valgoma ir žalia (sūdyta) žuvis (silké, lašiša, ...).

Naudinga apžvelgti ir pusfabrikačių skyrių – ten rasime įvairių patiekalų su jų pavadinimais.

Tegul mokiniai klausia visko, kas jiems iki šiol sukėlė neaiškumų. Kad ir trumpą laiką pagyvenus Lietuvoje (ar bet kurioje kitoje šalyje), tokių klausimų natūraliai prisikaupia. Pavyzdžiui, ne vienas užsienietis pradžioje painioja pieno produktų pakuotes, nes tiesiog nežino jų pavadinimų (*pienas / kefyras / rūgpienis / pasukos*). Apie kefyrą galima pasakyti, kad jo konsistencija primena jogurtą, tačiau jame kitos bakterijos.

Tai gera proga pakalbėti apie nuolaidų korteles; jei mokiniai jų neturi, padėti įsigyti.

Paprastai tokių išvykų metu mokiniai panori ką nors nusipirkti arba po praktinės pamokos pasilieka, kad neskubėdami apžiūrėtų prekes.

Atsisveikindamas mokytojas primena, jog kitą pamoką (tai turėtų būti kitos dienos pirma pamoka) mokymo vietoje (klasėje arba kitoje labiau pritaikytoje patalpoje – pvz., gal mokymo centre yra virtuvė, – bus improvizuoti pusryčiai ir tegu jie atsineša, kas ką įprastai valgo.

SITUACIJOS SIMULIACIJA (improvizuoti pusryčiai, 1,5 val.)

Pasiruošimas. Nors tikimasi, kad mokiniai atsineš produktų, mokytojas (gal padedant migrantų / mokymo centro darbuotojams), turi pasirūpinti stalo padengimu (reikės vienkartinį indų) ir ko nors (pagal galimybes) ant pusryčių stalo: arbatos, kavos, skrebučių, sausainių. Taip pat reikės kortelių surašyti produktų ir indų pavadinimams ir gerai matomo sąrašo su apgalvotomis bendravimo frazėmis:

„Prašom kavos. Kavos ar arbatos? Su cukrumi ar be cukraus? Ar norite skrebučių? Paimkite sausainį / ...“

Kartu tai gera proga tarpkultūrinei komunikacijai – ką valgo pusryčiams įvairios tautos? Pavyzdžiui, dažnas lietuvis valgo košes, kurios ne visur įprastos; daug kas nežino, kas yra griekiai; lietuviams normalu pusryčiams sumuštinis su sūriu, o prancūzai nustebtų, nes sūrį jie valgo po pietų.

Nors daug produktų ant stalo turbūt nebus, daugiau jų galima parodyti ekrane. Mokytojas tegul nusiteikia laisvai, kūrybiškai, nes tokioje veikloje būna daug ekspromto. Mokiniai tikrai bus dėkingi ir šiltai prisimins šią neįprastą pamoką.

25 pav. Klaipėdos universiteto vakaronės.

Nors pateiktose nuotraukose – vaizdai iš draugystės vakaronių Klaipėdos universitete, o ne kuklūs pusryčiai, tačiau tai gera idėjos iliustracija.

MODULIO MOKOMOSIOS PROGRAMOS ANTRŪSIOS DALIES TURINIO APRAŠAI

Pavadinimas	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
6. „Mano diena. Mano šeima“.	Paklausti ir pasakyti a) laiką: kiek valandų; b) apie šeimą, šeimos narius, c) apie kasdienę veiklą.	Turėti (ką), neturėti (ko). Būdvardžiai. Savybiniai įvardžiai (posesyvai).	Šeimos narių pavadinimai. Būdvardžiai; spalvų pavadinimai. Laiko raiška (valandos). Kasdienė veikla. Veiksmazodžių banko papildymas.	Šeima Lietuvoje: demografinė situacija, šeimos tradicijos	5 val.

Mokymo planas, medžiaga ir rekomendacijos (dviem arba trimis pamokoms)

Laiko raiška. Valandos (galima naudotis *Džež.* 103 p., taip pat „Lūžio“ aprašo „Kasdienio gyvenimo“ temos komunikacinių intencijų pavyzdžiai http://www.vlkk.lt/media/public/L%C5%AB%C5%BEis_06_09.pdf) Pramokus šios temos, mokytojas tegul dažnai klausinėja, kiek valandų.

Šeima. Šią temą mokytis puikiai tiks pačių dalyvių pristatomos šeimos nuotraukos. Žinoma, prieš tai būtina supažindinti su leksika. Prisiminti posesyvus *mano, tavo...*, kad būtų galima kalbėti apie savo šeimos narius. Rekomenduojama supažindinti ir su kitomis posesyvų formomis; tinkanti tam veikla būtų, pvz., giminės medžio piešimas ir pagal tą medį kalbant apie tai, kas kam yra: „Jonas ir Teresė yra mano tėvai, ...“.

Būdvardžiai apibūdinti daiktams ir žmonėms („Lūžis“ tema „Asmens tapatybė“ http://www.vlkk.lt/media/public/L%C5%AB%C5%BEis_06_09.pdf, galima pasinaudoti *Džež.* 160 p. ir 179 p.). Rekomenduojama kartu pasirengti būdvardžių tipų schemą, kuri palengvins jų mokymąsi:

Vienaskaita	<i>Mažas, -a</i>	<i>Gražus, -i</i>	<i>Auksinis, -ė</i>
Daugiskaita	<i>Maži, -os</i>	<i>Gražūs, -ios</i>	<i>Auksiniai, -ės</i>

Taip pat būtina parodyti, kaip būdvardžiai derinami su daiktavardžiais, – kad ne visos galūnės sutampa, kaip galėtų pasirodyti iš pirmo žvilgsnio. Tuo tikslu rekomenduojamos pratybos. Spalvų pavadinimai. Rekomenduojamas spalvotas žodynėlis; mokiniai kartu su mokytoju jį gali pasidaryti patys klasėje, mokytojui atnešus pakankamai spalvotų pieštukų / flomasterių.

26 pav. Spalvoti flomasteriai.

Veiksmažodžių bankas : turėti, mylėti, ... (kalbant apie šeimą); žiūrėti, skaityti, ... kalbant apie kasdienę veiklą) – Džež. 126 p. Susidarys tikrai didelis žodžių bagažas, ir kaip jau įprasta, juos rekomenduojama susirasti bei pasiryškinti „Veiksmažodžių banke“ ir užsirašyti savo vedamame sąrašė „Mano veiksmažodžiai“ – su trumpais sakinių pavyzdžiais.

Pavadinimas	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
7. „Kokia šiandien data? Koks oras?“	Paklausti ir pasakyti a) savaitės dieną, b) datą. Kalbėti apie orą.	Skaitvardžiai (kelintiniai). Negimininė būdvardžių forma (yra šalta, ...)	Mėnesių pavadinimai. Savaitės dienos. Pagrindinė meteorologinė leksika (šalta, lyja, ...).	Liet. k. mėnesių pavadinimai: įdomu	5 val.

Mokymo planas, medžiaga ir rekomendacijos (dviem arba trimis pamokoms)

Kelintiniai skaitvardžiai: skaitvardžių lentelė, paskui Džež. 120 p. – ten lengva parodyti savaitės dienų pavadinimų logiką.

Pereinama prie mėnesių pavadinimų. Pabrėžti, kad šie pavadinimai yra lietuviški žodžiai, o ne tarptautiniai, kaip daugelyje Europos kalbų. Mokinįs sudomintų paaiškinimas, kad lietuviški mėnesių pavadinimai susiję su reiškiniais gamtoje, žemės ūkyje. Šiai temai yra puikių priemonių (pvz., skirtų vaikų ugdymui, kaip šis lotas).

Laiko raiška.

Savaitės dienos, mėnesiai ir metų laikai Kaip pasakyti datą . Nuo šios pamokos kiekvieną dieną susitikus reikia pradėti nuo datos ir savaitės dienos pasakymo. Išmokti pasakyti savo gimtadienį.

Kalbėti apie orą. Šiai temai rekomenduojama medžiaga iš vadovėlio *Nė dienos...* 8-o skyriaus „Šiandien saulėta“. Mokytojas turės ją atrinkti, pritaikydamas savo tikslinei grupei. Galima pritaikyti žodynėlį iš „Lūžio“ kalbos mokėjimo aprašo (http://www.vlkk.lt/media/public/L%C5%AB%C5%BEis_06_09.pdf)

Mokytojas kartu su mokiniais gali parengti minimalų žodynėlį šia tema. Tikėtų panaudoti meteorologinių prognozių tekstus ir vaizdus. Mokytojas nuo šiol tegul kiekvieną dieną paklausia: *Koks šiandien oras?*

Pavadinimas	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
8. Žmogaus kūnas ir sveikata	Paklausti ir pasakyti apie sveikatą. Pokalbiai medicinos įstaigoje.	Skauda (ką?) + Acc.	Žmogaus kūno dalių pavadinimai. Negalavimų, sveikatos sutrikimų raiška. Medicinos įstaigų ir personalo pavadinimai, medicininiai dokumentai (blankai).	Susipažinimas su mokiniams aktuali sveikatos apsaugos Lietuvoje informacija.	5 val.

Mokymo planas, medžiaga ir rekomendacijos (dviem arba trimis pamokoms)

Visam šiam skyriui rekomenduojama medžiaga iš vadovėlio *Nė dienos...* 9-o skyriaus „Jaučiuosi puikiai!“, taip pat siūloma pasinaudoti „Lūžio“ temos „Sveikata ir higiena“ pristatoma leksika ir komunikacinių intencijų pavyzdžiais. Šiuo atveju mokytojas taip pat turės ją atrinkti.

Pirmiausia mokomasi žmogaus kūno dalių pavadinimų. Tiktų ir paveikslėliai, prieinami internete, skirti, pvz., vaikų ugdymui.

Rekomenduojamos tokios pratybos žodžiu:

„Čia yra mano veidas / akys / ...“

Mokytojas rodo savo kūno dalis, o paskui tą atlieka mokiniai – poromis ar grupėse.

Toliau mokomasi modelio „Man / tau, ... skauda ... (ką?)“. Šiuo atveju irgi tiktų pasidaryti savo sąrašą, gal ne tiek dėl akuzatyvo galūnių (nes galima vartoti ir nominatyvą!), kiek dėl leksikos įsiminimo:

Kam (+ Dat.) skauda	Ką? (+ Acc.) Sg.	Ką? (+ Acc.) Pl.
Man, tau, ...	galvą	akis
Petrui	nugarą	kojas
Reginai	dantį	rankas
...	...	...

Likusias planuotas temas mokytojui rekomenduojama paruošti pasitarus su migrantų centro darbuotojais; jie žinos, kas aktualu šios tikslinės grupės mokiniams kalbant apie sveikatos apsaugą. Rekomenduotina pamokoje pasinaudoti medicinos įstaigų blankais, skrajutėmis ir pan.

Pavadinimas	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
9. Transportas, kelionės . Šiandien ir vakar.	Mokėti nusipirkti bilietą / kortelę viešajam transportui. Trumpai papasakoti biografiją.	Trumpas supažindinimas su būtaisiais veiksmažodžių laikais.	Suprasti informaciją autobusų / geležinkelio stotyje. Būtojo laiko žymikliai (vakar, prieš metus, ...).	Važiavimas autobusu (išvykstamoji praktika)	5 val.
Mokymo planas, medžiaga ir rekomendacijos (trims pamokoms)					
PIRMA PRAKTINĖ PAMOKA: apsilankymas su mokytoju autobusų / geležinkelio stotyje (1,5 val.)					
Šios išvykos metu susipažįstama su stoties leksika. Siūlomas šaltinis: „Lūžis“ tema „Kelionės“ (žodynėlis ir komunikacinių intencijų pavyzdžiai).					
ANTRA PRAKTINĖ PAMOKA: važiavimas viešojo transporto priemone (1 val.)					
Šią praktinę pamoką pradėti nuo bilietų sistemos (Lietuvoje įvairiuose miestuose ji skirtinga). Siūlomas šaltinis: „Lūžis“ tema „Kelionės“ (žodynėlis ir komunikacinių intencijų pavyzdžiai).					
TREČIA PAMOKA (klasėje, 2 val.)					
Ši pamoka klasėje skirta: 1. Apibendrinti dviejų praktinių pamokų leksikai. Rekomenduojama medžiaga – maršrutų grafikai ir pan. 2. Trumpai susipažinti su būtaisiais laikais. 3. Išmokti trumpai papasakoti biografiją.					
Supažindinti mokinius su veiksmažodžių būtaisiais laikais tikėtų pritaikyti išsamią schemą iš <i>Labas!</i> Tačiau pagal grupės situaciją galima apsiriboti būtoju kartiniu laiku ir dažninio nė neminėti.					

Pavadinimas	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
10. Šiandien ir rytoj	Trumpai nusakyti ateities planus.	Baigiamoji žinių patikra. Paskutinė tema: trumpas supažindinimas su	Baigiamoji žinių patikra. Būsimojo laiko žymikliai (rytoj, kitą dieną, po mėnesio, ...)	Kursų užbaigimas ir atsisveikinimas.	2 + 1 + 2 val.

Būtaisis kartinis laikas

(Past Simple tense)

būti, yra, buvo (to be, is/are, was/were)

Buv-Q (was/were)

AŠ	buvau
TU	buvai
JIS, JI	buvo

MES	buvome
JŪS	buvote
JIE, JOS	buvo

veikti, veikia, veikė (to do, do, did)

Veik-Ė (did)

AŠ	veikiau
TU	veikei
JIS, JI	veikė

MES	veikėme
JŪS	veikėte
JIE, JOS	veikė

MANO BIOGRAFIJA

Aš gimiau (I was born) ..... kada ir kur (when and where).

Aš augau (I grew up) .....

Mokiausi (I went to school) ..... (kur) (where).

Išstojau į (I entered) ..... universitetą / kolegiją.

Baigiau (I graduated) ..... mokyklą / universitetą / kolegiją.

Studijavau (I studied) ..... (taisyk, matematiką, geografiją, istoriją, etc.).

Dirbau (I worked) .....

Susipažinau su būsima žmona / būsimo vyru (I met my future wife / husband) ..... (kur ir kada).

Vedžiau* / ištekejau (I married) .....

Būtaisis dažninis laikas

(Past Frequentative tense)

bū-ti (to be)

bū-dav-o (used to be)

būti, yra, buvo

AŠ	būdavau	MES	būdavome
TU	būdavai	JŪS	būdavote
JIS, JI	būdavो	JIE, JOS	būdavо

veik-dav-o

veikti, veikia, veikė

AŠ	veikdavau	MES	veikdavome
TU	veikdavai	JŪS	veikdavote
JIS, JI	veikdavо	JIE, JOS	veikdavо

KAIP DAŽNAI?

How often?

dažnai, retai, visada

often, rarely, always

kiekvieną dieną / naktį / savaitę / mėnesį /
vasarą / rudenį / žiemą / pavasarį (Acc.)

every day / night / week / month /
summer / autumn / winter / spring

kartą per (+Acc.) dieną / naktį / savaitę / mėnesį /
vasarą / rudenį / žiemą / pavasarį /
metus / dvejus / trejus (!!!) metus

once a day / night / week / month /
summer / autumn / winter / spring /
year / two / three times a year

		veiksmažodžių būsimuoju laiku.			
<p>Mokymo planas, medžiaga ir rekomendacijos (dviem arba trimis pamokoms)</p> <p>Pasiruošimas baigiamajam testui skirtas sukurti šiltą atmosferą, gerą nuotaiką. Patartinės veiklos, pvz., iš „Žaidimų skrynelės“ . (1 val.)</p> <p>Baigiamasis testas. Jį turės sukurti mokytojas, atsižvelgdamas į išmokus dalykus. „Modulyje...“ pridedama pagalbinė medžiaga – nesudėtingas testas (7 priedas), kuriame integruota ir leksika, ir gramatika. Nors jis skirtas dvigubai daugiau valandų turėjusiai aukštesnių kompetencijų grupei, vis dėlto jį galima lengvai pritaikyti šiai tikslinei grupei. (1 val.)</p> <p>Po to mokiniams galima pasiūlyti ilgą pertrauką arba nukelti pamoką į kitą dieną, kad mokytojas spėtų ištaisyti testus, o kursų organizatoriai – paruošti kursų baigimo dokumentus. Mokiniam reikia duoti užduotį – iš anksto paruoštose anketose įvertinti kursą, vartojant lengvai suprantamą, adaptuotą lietuvių kalbą. (1 val.)</p> <p>Paskutinis susitikimas (2 val.) galėtų būti kuo nors šventiškas. Galbūt galima paruošti kavos / arbatos. Aptariami testo ir viso kurso rezultatai, mokiniams turbūt įteikiamos baigimo pažymos (pagal migrantų / mokymo centro nustatytą tvarką).</p> <p>Tačiau prieš tai siūloma pasinaudoti proga trumpai susipažinti su veiksmažodžių būsimuoju laiku. Tada mokiniai turės supratimą apie visų veiksmažodžio laikų schemas ir mokės elementariausių sakinių su šiais laikais.</p> <p>Būsimasis laikas pristatomas, taip pat rekomenduojama naudoti veiksmažodžių lentelę. Pabrėžti, kad šį laiką lengva atpažinti pagal formantą –s. Sugalvoti savo praktinių pavyzdžių ir juos užsirašyti. Pakalbėti apie ateitį.</p>					

RYTOJ

<i>eiti</i> > <i>ei</i> + <i>siu</i>	(AŠ)
+ <i>si</i>	(TU)
+ <i>s</i>	(JIS, JI, JIE, JOS)
+ <i>sime</i>	(MES)
+ <i>site</i>	(JŪS)

Kada tu čiuožinėsi / sportuosi ?

Kur tu eisi rytoj?

Kur tu būsi rytoj?

Kur susitiksime?

Aš sportuosiu rytoj.

Aš eisiu į kavinę.

Aš būsiu universitete.

Susitiksime centre.

Labas!

Įtvirtinimui rekomenduojama praktiška užduotis: tegul mokiniai kartu su mokytoju pasirenka dažniausiai vartojamų veiksmažodžių ir pasirengia tokią medžiagą:

Vakar	Šiandien	Rytoj
aš buvau ašėjau aš dirbau	aš esu aš einu aš dirbu	aš būsiu aš eisiu aš dirbsiu
tu...	...	...
jis / ji		
...	...	...

Svarbi dalis – atsisveikinimas. Jei grupės atmosfera šilta, galima suorganizuoti mokinių nominacijas „Kiekvienas nusipelnė gero žodžio“; tai savo ruožtu dar papildytų leksikos bagažą (tokiais žodžiais kaip *šypsena, energija, punktualus, darbštus, smalsus* ir pan.) ir paliktų mokiniams šiltą prisiminimą.

Lietuvių kalbos kursų dalyvių nominacijos

Mis/ misteris Energija .....

Mis/ misteris Draugė/ draugas.....

Mis/ misteris Šypsena (*smile*) .....

Taip pat puikus pasiūlymas būtų „Protų mūšis“, parengus labai lengvo turinio skaidres. „Modulyje...“ pridedamas „Protų mūšio“ skaidrių pavyzdys (8 priedas), kurį mokytojas gali keisti pagal savo grupės situaciją, taip pat papildyti paveikslėliais.

III. ARITMETIKA

1. Pratęskite skaičių grandinę (lietuviškai!):

2, 4, 8, ...

Programai rengti naudotos literatūros ir kitų šaltinių sąrašas

1. Derukaitė, Álvarez 2014 – Derukaitė J., Álvarez Guzmán V. Neverbalinės kalbos aktualumas mokant svetimųjų kalbų. *Kalbų studijos aukštojoje mokykloje*. Respublikinė konferencija. Kaunas. LSMU, 2014 m. lapkričio 7 d.
2. Džežulskienė J. (2020). *Easy Lithuanian. Beginners book*. Kaunas: išleido Judita Džežulskienė ir Eligijus Džežulskis-Duonys
3. Elertienė D. (2013). *Kūrybiškas kalbos mokymas*. Vilnius: Ugdymo plėtotės centras.
4. *Kalbos mokymosi metodologija*. Mokymo vadovas Nr. 2. 2003. Europos Taryba ir Europos Komisija.
5. Pagojienė D., Derukaitė J. (2016). *Aš kalbu lietuviškai*. Klaipėdos universiteto leidykla.
6. Priušauskaitė J., Ramonienė M. ir kt. (2009). *Lietuvių kalbos kaip svetimšios mokymas*. Vilniaus universiteto leidykla.
 Psycho-features 2011 – Psycho-features facilitating foreign language learning and acquisition. Mokslinės praktinės konferencijos medžiaga. Vilnius, 2011 m. spalio 14 d. Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija. Vilnius, 2011 [žiūrėta 2021-10-26].
 Prieiga internetu:
<https://kmlc.lka.lt/data/Leidiniai/Moksliniai/2011-Psycho-features%20facilitating%20foreign%20language.pdf>
7. Stumbrienė V. (2016) *Lūžis*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. Prieiga internetu:
http://www.vlkk.lt/media/public/L%C5%AB%C5%BEis_06_09.pdf
8. Stumbrienė V., Kaškelevičienė A. (2020). *Nė dienos be lietuvių kalbos*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
9. Velázquez Dohmes Y. *Español para inmigrantes y refugiados*. Treball de Fi de Grau.
https://www.cervantes.es/imagenes/europa_2019.pdf
10. Žukienė R. (2012). *Lietuvių kalba užsieniečiams: teorija ir praktika*. Vilnius: VGTU leidykla Technika.

Kitų šaltinių prieigai internetu nuorodos yra atitinkamose „Modulio...“ teksto vietose

Nuotraukos iš Klaipėdos universiteto SHMF Lituianistikos ir užsienio kalbų centro archyvo

I MODULIO PRIEDAI

1 priedas

Medžiagos eskizas įžanginei pamokai pradedantiesiems

Jrašykite, kam skiriama (organizacija, kursai...)

(Data)

Labas!

Labas rytas
Laba diena
Labas vakaras

Viso gero!
Iki (pasimatymo)!

IKI!

- Mano vardas Rasa. Koks tavo vardas?
- Mano vardas ...
- Malonu (susipažinti).
- Man taip pat.

Kaip sekasi?

Gerai! 😊👍
Labai gerai!! 😊😊
Puikiai!!! 😊😊😊
Neblogai
Blogai... 😞

AČIŪ!

PRAŠAU

ATSIPRAŠAU

Pažįstami žodžiai!

AUTOBUSAS, MUZIKA,
PARLAMENTAS, PREZIDENTAS/PREZIDENTĖ
STUDENTAS / STUDENTĖ, KILOMETRAS
VYNAS, PICA, SPAGEČIAI,
TIGRAS, KROKODILAS,
REVOLIUCIJA, AKCIJA

Taip. +

– Ar supranti?

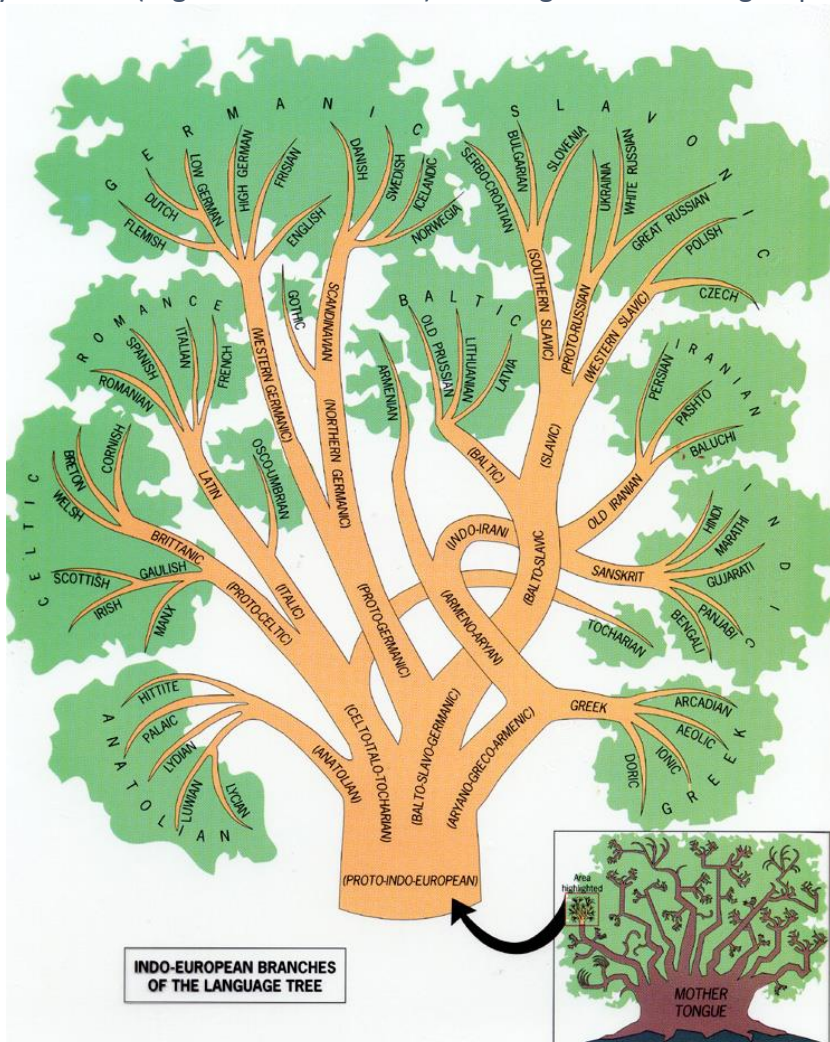
Ne. –

– Atsiprašau, aš nesuprantu lietuviškai.

– Taip, aš truputį suprantu lietuviškai.

THE LITHUANIAN LANGUAGE...

Do you know that Lithuanian is one of the oldest languages in the Indo-European language family and that (together with Latvian) it belongs to the Baltic group?

There are many Lithuanian words that have the same roots as in other Indo-European languages. For example:

LT	EN
saulė	sun
jaunas	young
motina	mother
mama	mum
sesuo	sister
brolis	brother

Also, the numerals have similar roots. Let's see:

1	vienas	6	šeši
2	du	7	septyni
3	trys	8	aštuoni
4	keturi	9	devyni
5	penki	10	dešimt

HOW DOES IT SOUND?

A	apelsinas, bananas, ananasas	labas (like Eng. <i>bus</i>)
E	Estija, Belgija	geras (like Eng. <i>felt</i>)
Ė	anglė, rusė, Klaipėda	pavardė
I	Italija, Ispanija, istorija, isterija	linas (like Eng. <i>list</i>)
Y	Berlynas, Paryžius	Labas rytas (like Eng. <i>feel</i>)
O	Tomas, Jonas, Olandija, Oslas	Viso gero (like Eng. <i>lost</i> , but longer)
U	Bulgarija, Rusija, autobusas	Malonu susipažinti (like Eng. <i>book</i>)
Ū	Singapūras, Kamerūnas, amūras	ačiū (like Eng. <i>moon</i>)

STRANGE LETTERS?

ą, ę, į, ū – allways long, like long a, e, y, ū. These vowels are mostly used in Genitive and Accusative cases.

DIFFERENT MELODY of diphthongs

ai	labai gerai, Klaipėda	ai	kaina, kaimas
au	prašau, atsiprašau, Kaunas	au	jaunas
ei	sveikas	ei	meilė
ie	pienas		
ui	puikiai		
uo	juodas, vanduo		
C	cirkas, cigaretė, citrina, cepelinas	centas	
Ch	charakteris, chemija, chirurgas		
Č	Ričardas, Čerčilis, Čaplinas, Čikaga, Čekija	ačiū	
H	Havana, Helsinkis, Holivudas		
G	Gabrielė, Gibsonas, Graikija	gerai	
S	Stokholmas, Slovakija, Silvija	sveiki	
Š	šampūnas, šampanas, Bušas, Švedija	prašau	
Z	Zimbabvė, zebra, Zayras, zulusas		
Ž	Žaneta, Ženeva, Paryžius	Malonu susipažinti	
Dz	dziudo		
Dž	džipas, džinsai, džiazas, džentelmenas, Džonas		

Pinigai

1 euras
2 eurai
10 eurų

Džiaugsmas, paukščiukas, prancūziškai, šviesiai žalias,
šešiasdešimt (60)

NOUNS

Gydytojas (medikas)

Gydytoja (medikė)

Masculine (*m*) and feminine (*f*) gender

(*m*) autobusas, brolis, sūnus; Kaunas, Vilnius; studentas, mokytojas (*teacher (he)*)

(*f*) mama, duktė; Klaipėda, Lietuva; studentė, mokytoja (*teacher (she)*)

VERBS

Conjugation of 'būti' ('to be'), 'kalbėti' ('to speak'), 'suprasti' ('to understand'), 'gyventi' ('to live'), 'dirbti' ('to work')

Singular

AŠ esu, kalbu, suprantu, gyvenu, dirbu

TU esi, kalbi, supranti, gyveni, dirbi

JIS, JI yra, kalba, supranta, gyvena, dirba

Plural

MES esame, kalbame, suprantame, gyvename, dirbame

JŪS esate, kalbate, suprantate, gyvenate, dirbate

JIE, JOS yra, kalba, supranta, gyvena, dirba

Pasikalbēkime / Let's talk

- Kaip tavo vardas (*name*)?
- Mano vardas Jonas.
- Iš kur tu esi? (*Where are you from?*)
- Aš esu iš Lietuvos.

Jūs: (Your turn) .....

- Kaip tavo vardas?
- Mano vardas .....
- Iš kur tu esi?
- Aš esu iš .....

- Mano vardas Jonas. Aš esu *lietuvis*. (*m*)
- Mano vardas Aistė. Aš esu *lietuvė*. (*f*)

Jūs: (Your turn)

- Mano vardas ..... Aš esu .....
- Mano vardas ..... Aš esu .....

- Aš kalbu (*I speak*) lietuviškai, rusiškai, angliškai. O tu?
- Aš kalbu angliškai.

Jūs: (Your turn) .....

- Ar tu supranti (*do you understand*) rusiškai?
- Taip, aš suprantu rusiškai. (*Yes, I understand*). / Ne, nesuprantu. (*No, I don't understand*).

Jūs: (Your turn) .....

- Ar tu kalbi prancūziškai?
- Taip, aš kalbu prancūziškai. (*Yes, I speak French*). / Ne, aš nekalbu prancūziškai. (*No, I don't speak French*).

Jūs: (Your turn) .....

2 priedas

X migrantų centras

Labą diena! Mano vardas... /
My name is...
 Mano vardas Jūratė

Jis yra aktorius

Jis yra muzikantas

Aš esu... / I am...
 lietuvių kalbos mokytoja /
Lithuanian language teacher

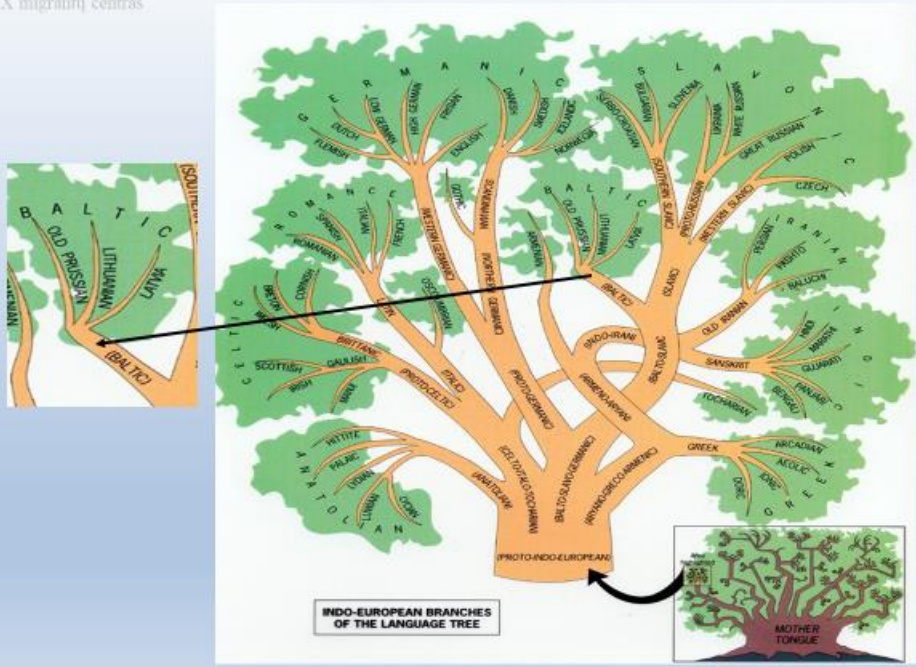
Ji yra politikė

Lietuvių kalba
 ↓

Ji yra aktorė

X migranų centras

X migranų centras

Lietuviški žodžiai, turintys tas pačias šaknis kaip ir kitose indoeuropiečių kalbose   *Lithuanian words with the same roots like in other Indo-European languages*

There are common words!

LITHUANIAN	ENGLISH	GERMAN	FRENCH	SPANISH	ITALIAN
<i>Motina</i>	<i>Mother</i>	<i>Mutter</i>	<i>Mere</i>	<i>Madre</i>	<i>Madre</i>
<i>Mama</i>	<i>Mum</i>	<i>Mutti</i>	<i>Maman</i>	<i>Mamá</i>	<i>Mamma</i>
<i>Sesuo</i>	<i>Sister</i>	<i>Swester</i>	<i>Soeur</i>	<i>Hermana</i>	<i>Sorella</i>
<i>Brolis</i>	<i>Brother</i>	<i>Bruder</i>	<i>Frere</i>	<i>Hermano</i>	<i>Fratello</i>
<i>Saulė</i>	<i>Sun</i>	<i>Sonne</i>	<i>Soleil</i>	<i>Sol</i>	<i>Sole</i>
<i>Jaunas</i>	<i>Young</i>	<i>Junge</i>	<i>Jeune</i>	<i>Joven</i>	<i>Giovane</i>

X migrančių centras

Lietuva

X migrančių centras

Europos Sąjunga / European Union

X migrantų centras

Lietuvių kalba
Lithuanian language

Aš kalbu lietuviškai
I speak Lithuanian

X migrantų centras

Kaip pasisveikinti / How to greet

- **Labas rytas / laba diena / labas vakaras!**
- **Labas!** (*informal*)
- **Sveikas, Tomai; sveika, Ana** (*informal*)
Sveiki, Ana ir Tomai (*plural*)
- **Sveiki, Ana / Tomai** (*formal*)

X migranų centras

VERBS (Veiksmazodžiai) Conjugation. Present Tense

Būti (to be)   **Gyventi** (to live)   **Kalbėti** (to speak)

AŠ	esu	gyvenu	kalbu
TU	esi	gyveni	kalbi
JIS, JI	yra	gyvena	kalba
MES	esame	gyvename	kalbame
JŪS	esate	gyvenate	kalbate
JIE, JOS	yra	gyvena	kalba

X migranų centras

NOUNS (daiktavardžiai) and other nominal parts

Not so easy...

Because Lithuanian is a **synthetic language** and deals with a lot of different endings.

This is a system of grammatical **cases** and it is called ***Declension***.

X migrantų centras

Let's see! Cases...

Nom.	Saulė yra didelė.
Gen.	Saulės naktį nematome.
Dat.	Saulei žmonės meldėsi.
Acc.	Saulę matome rytą ir dieną.
Instr.	Mėnulis su Saule būna ir kartu.
Loc.	Saulėje yra labai karšta.
Voc.	Saule , patekėk!

X migrantų centras

Koks tavo / Jūsų vardas ir pavardė?

- Koks tavo/ Jūsų vardas?
- (Mano vardas yra)
John (Džonas).
- Kokia tavo/ jūsų pavardė?
- (Mano pavardė yra)
Smith (Smitas).
- (Labai) malonu!

X migranų centras

Lietuvos prezidentas **Gitanas Nausėda**

X migranų centras

Interesting: Lithuanian surnames

- Husband **Gitanas Nausėda**
His wife **Diana Nausėdienė**,
their daughters have surnames **Nausėdaitė**

- Husband **Landsbergis**
His wife **Landsbergienė**
Their daughter **Landsbergytė**

X migrantų centras

Aš esu iš... (Indijos, Libano, ...)

- Iš kur tu esi? / Iš kur jūs esate?

- Iš Lietuvos
(← Lietuva)
- Iš Kauno
(← Kaunas)

X migrantų centras

Kaip sekasi / *How are you?*

- Kaip gyveni? / Kaip gyvenate?
- Kaip sekasi?

- Puikiai!
- Labai gerai.
- Gerai, ačiū.

X migrantų centras

- Koks (yra) tavo / Jūsų telefono numeris?

- Mano telefono numeris (yra)...

Vocabulary	
1	Vienas
2	Du
3	Trys
4	Keturi
5	Penki
6	Šeši
7	Septyni
8	Aštuoni
9	Devyni
10	Dešimt

X migrantų centras

Let's test our knowledge!

“my name” **lietuviškai:**

1) *MANO VARDAS*

2) *MANO PAVARDĖ*

X migrantų centras

“HELLO” LIETUVIŠKAI:

- 1) *MYLIU*
- 2) *AČIŪ*
- 3) *LABAS*

X migrantų centras

“THANK YOU” LIETUVIŠKAI:

- 1) *VISO GERO*
- 2) *GERAI*
- 3) *AČIŪ*

X migrantų centras

Viso gero! Iki pasimatymo! Iki! (neformaliai)

X migrantų centras

Naudoti šaltiniai

- [KU LUKC archyvas](#)
- videomokykla.wordpress.com
- wikipedia.org
- nationsonline.org
- onedio.ru
- talkingtomandfriends.com
- animeoutline.com
- redbubble.com
- pngwing.com
- unicef.org

3 priedas

JIS ar JI?	
	
<p>Administratorė (ji)</p>	<p>Administratorius (?)</p>
	
<p>Administratorius ir klientė (jie)</p>	<p>Sekretorė (?)</p>
	
<p>Autobusas (jis)</p>	<p>Riedlentė (ji)</p>

	
<p>Namas (jis)</p>	<p>? (jis)</p>
	
<p>Bilietai (jie)</p>	<p>Namai (jie)</p>
	
<p>Gydytojas (?)</p>	<p>Gydytoja (?)</p>

	
<p>Internetas (jis)</p>	<p>Kakava (ji)</p>
	
<p>Planšetė (ji)</p>	<p>Kompiuteris (jis)</p>
	
<p>Kreditinė kortelė (ji)</p>	<p>? (jis)</p>
	

<p>Muzikantė (?)</p>	<p>Policininkas (?)</p>
	
<p>Politikas (?)</p>	<p>Policininkė (?)</p>
	
<p>Šokoladas (jis)</p>	<p>Sportininkas (?)</p>
	
<p>Sportininkė (?)</p>	<p>Studentas (?)</p>

Studentė (?)

2 (du) telefonai (jie)

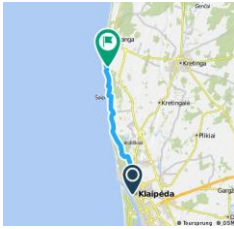

???

4 priedas

Kur yra...? / Where is...?

(Please mind the marks of accentuation (where they are))

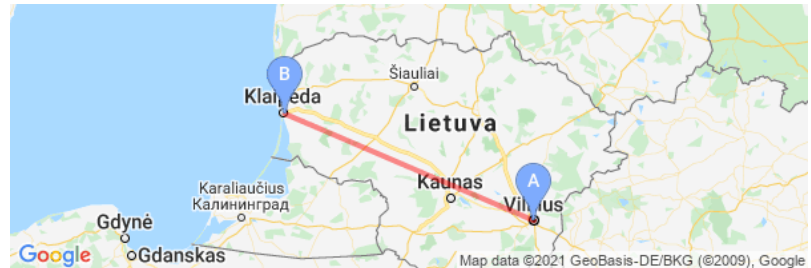

bikemap.com

Klaipėda → Palanga (25 km)

Arti (close)

Netoli (not far)

Vilnius → Klaipėda (287 km)

Toli (far)

Vilnius

Skulptūra yra **prie** Arkikatedros (Gen).

(prie + Arkikatedra)

✓	✓
Kairėjė	Dešinėjė
← Į kairę	→ Į dėšinę

Užduotis. Papasakokite apie savo gyvenamąją vietą. Kur kas yra? (Būtų gerai su iliustracija...) *Please tell us about your living place. Where are the neighbouring places? (It would be good to add a picture.)*

5 priedas

KĄ VEIKIA?

Eina

Šoka

Skambina pianinu

Geria

Valgo

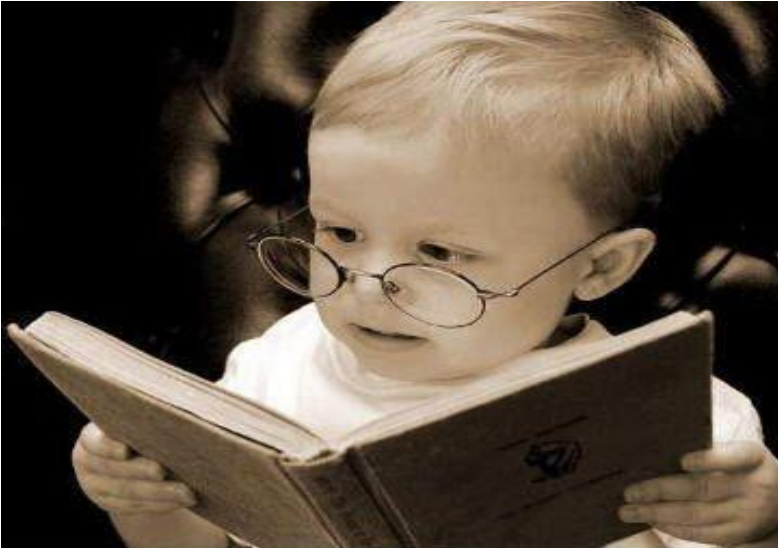
Dirba

Miega

Dainuoja

Skaito

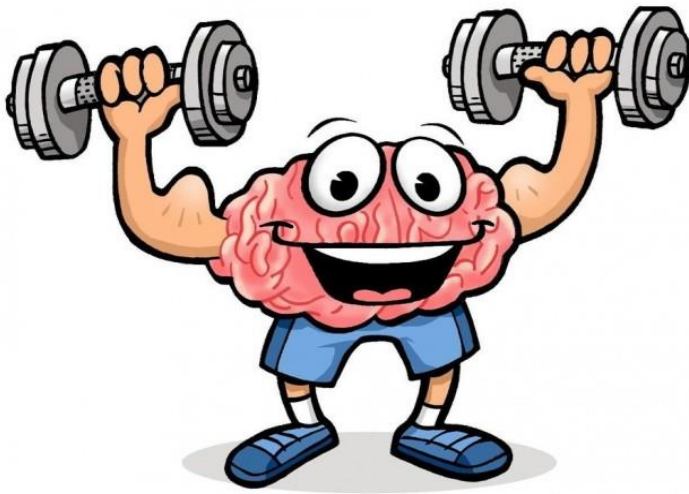
Žaidžia

Vairuoja

Perka

Sportuoja

Keliauja

Joja

Žiūri

Skrenda

6 priedas

Kiek? Parašykite tinkamą formą.

Skaitvardžiai nuo 1 iki 9 turi vyriškosios ir moteriškosios giminės formas:

vienas studentas – viena studentė; du studentai – dvi studentės; keturi, penki, šeši,... – keturios, penkios, šešios,...

Pagrindinė taisyklė (*the essential rule*):

- 1 – vienas vaikinai, viena mergina (skaitvardis + daiktavardžio sg. nom. forma (*vienaskaitos nominatyvas* (lietuviškai *vardininkas*);
- 2–9 du vaikinai, dvi merginos; ... (skaitvardis + daiktavardžio pl. nom. forma (*daugiskaitos nominatyvas*);
- 10 < ... dešimt vaikinų, dešimt merginų (skaitvardis + daiktavardžio pl. gen. forma (*daugiskaitos genityvas* (lietuviškai *kilmininkas*);

121 euras / krona

122 eurai / kronos

120 eurų / kronų

BET:

Man reikia (ko? + Gen.) 1 euro (vieno euro).

Duok man (ką? + Acus.) 1 eurą (vieną eurą). .....

UŽDUOTIS

1 <i>vienas</i>	<i>euras</i>	<i>rublis</i>
2		
23		
54		
65		
76		
87		
98		
109		
210		
311		
1420		

<i>1 viena</i>	<i>grivina</i>	<i>marké</i>
2		
23		
54		
65		
76		
87		
98		
109		
210		
311		
1420		

7 priedas

Baigiamasis testas X lietuvių kalbos kursų dalyviams

- I. Atsakymus žymėkite taip: **1 a, 1 b** arba **1 c**. / *Write your answers this way: 1 a, 1 b or 1 c.*

1b, 2c, 3c, 4a, 5b, 6c, 7c, 8a, 9b, 10c, 11b, 12b, 13c, 14c, 15b, 16c, 17c, 18c, 19c, 20a

<p>1. Koncertas bus 19:00. a) dvyliktą valandą b) devynioliktą valandą c) devintą valandą.</p> <p>2. Mano tėvo mama yra... a) mano senelis b) tavo močiutė c) mano močiutė.</p> <p>3. Kiek tau ... a) metai? b) metas? c) metų?</p> <p>4. Gegužės 23 d. yra Jūratės ... a) gimtadienis b) giminė c) giminaitis.</p> <p>5. Vilniaus universitetas yra ... a) senesnis b) senas c) senelė.</p> <p>6. Mano namas yra ... a) dideli b) dėdė c) didelis.</p> <p>7. Berlynas yra didelis ... a) megztas b) maistas c) miestas.</p> <p>8. Aš ...parduotuvėje. a) dirbu b) duodu</p>	<p>11. Data 2020-08-27 yra... a) rugsėjo 27 b) rugpjūčio 27 c) rugelio 27.</p> <p>12. Fakultetas yra ... a) pas stotį b) prie stoties c) stotis.</p> <p>13. ... esame lietuvių kalbos kursų studentai. a) man b) mano c) mes.</p> <p>14. Birželis, liepa, rugpjūtis Europoje yra ... a) vakaras b) vasaris c) vasara.</p> <p>15. Kiek čia yra ... a) žmogus b) žmonių c) žmona.</p> <p>16. Kiek dabar valandų? – 07:15 a) septynios valandos penkios minutės b) šešios valandos penkiolika minučių c) septynios valandos penkiolika minučių.</p> <p>17. Kava yra ..., o cukrus yra ... a) juodas..., baltas b) ruda..., balta c) juoda..., baltas.</p> <p>18. Šiandien yra... a) ketvirtadalis b) ketvirtas</p>
--	--

<p>c) dirba.</p> <p>9. Aš ... savo šeimą. a) noriu b) myliu c) einu.</p> <p>10. Autobusas ... į Palangą. a) vairuoja b) vakarieniauja c) važiuoja.</p>	<p>c) ketvirtadienis.</p> <p>19. Palanga yra ..., už 25 kilometrų, o Vilnius – ..., už 300 km. a) toli ..., netoli b) nearti ..., arti c) arti ..., toli.</p> <p>20. Anglijoje, Australijoje ir Indonezijoje automobiliuose ir autobusuose vairuotojai sėdi... a) dešinėje b) kairėje c) kambaryje.</p>
--	---

II. Parašykite priešingą / Write an opposite.

Atsakymus žymėkite taip: 1 pusryčiai, ... / Write your answers this way: 1 pusryčiai, ...

1 diena, 2 juodas, 3 brolis, 4 tėvas (tėtis), 5 toli (nearti), 6 daug (nemažai), 7 mažas (nedidelis), 8 tamsus (netamsus), 9 senas (nejaunas), 10 žiema, 11 rytas, 12 aukštas, 13 šilta, 14 jaunas (nesenas), 15 dešinėje, 16 močiutė (senelė), 17 dėdė, 18 geras, 19 bjaurus (negražus), 20 miestas.

1. Naktis	11. Vakaras
2. Baltas	12. Žemas
3. Sesuo	13. Šalta
4. Motina	14. Senas
5. Arti	15. Kairėje
6. Mažai	16. Senelis
7. Didelis	17. Teta
8. Tamsus	18. Blogas
9. Jaunas	19. Gražus
10. Vasara	20. Kaimas (<i>countryside, village</i>)

Pastaba taškų skaičiavimui. Antroje užduotyje, jei žodžio šaknis teisinga, bet neteisinga tik galūnė ar trūksta kokio diakritinio ženkliuko (-ė-, ...), vertinti 0,5 taško.

8 priedas

Egzaminas-siurprizas lietuvių kalbos mokiniams

X migrantų / mokymo centras
2021 m. lapkritis

I. RAŠYBA

1. Koks lietuviškas žodis baigiasi raide “ū”?

Lietuvių kalboje yra tik 1 toks žodis. Jis yra labai svarbus!
Visi užsieniečiai jį išmoksta pirmiausia.

II. SKAITYMAS

Šešios (6) žąsys su šešiais (6)
žąsiukais

III. ARITMETIKA

1. Pratęskite skaičių grandinę (lietuviškai):

2, 4, 8, ...

???

2. Kokio skaičiaus čia nereikia?

2, 4, 6, 8, 10, 11, 12, 14, 16, 18, 20

IV. Apie Lietuvą

Lietuvoje yra daug...

- a) jūrų,
- b) miškų,
- c) kalnų?

V. GYVŪNAI (fauna)

Kas čia ?

- a) žuvis,
- b) šuo,
- c) šienas?

???

Kuris iš šių žodžių yra
lietuviškas?

Katt, katė, gato, kaķis, gotiņa?

VI. KULINARIJA

1. Kas yra nacionalinis lietuvių produktas?

- a) pomidorai,
- b) bulvės,
- c) mėsa?

???

**2. Koks būdvardis
(*adjective*) yra
žodyje
“šaltibarščiai”?**

VII. TRADICIJOS

**1. Kas yra lietuvių
antroji religija?**

- a) krepšių pynimas,
- b) krepšinis,
- c) kregždės?

...?

2. Lietuviams patinka...

...

...

...

9 priedas

Marijono Mikutavičiaus daina „Pasveikinkit vieni kitus“

<https://www.youtube.com/watch?v=Qcv6ZjVIN80>

II MODULIS. MOKYMOŠI MODULIS AUKŠTŲ KOMPETENCIJŲ ŽMONĖMS (UŽAUGTI IKI A1)

Modulio apimtis 50 akad. val.

Modulio anotacija

Šis modulis skirtas aukštų kompetencijų užsieniečiams (suaugusiems migrantams ir prieglobstį gavusiems užsieniečiams) mokytis lietuvių kalbos. Juo siekiama supažindinti su lietuvių kalbos struktūra ir kasdiene leksika, mokytis taisyklingai tarti lietuviškus žodžius, bendrauti įprastinėmis temomis asmeninio gyvenimo srityje, susikalbėti viešose vietose (mieste, parduotuvėje, kavinėje), užduoti klausimą žinomomis temomis apie būtiniausius poreikius (paklausti savaitės dienos, paros laiko, datos ir tai pasakyti); išmokyti naudoti dažniausiai vartojamus laikus lietuvių kalboje, atpažinti žinomus žodžius tekstuose, užpildyti anketas. Taip pat išmokyti skaityti ir suprasti nesudėtingus tekstus (raštelius, užrašus gatvėje ir pastatuose, skelbimus, transporto tvarkaraščius, informaciją apie kultūrinius renginius, prekes ir pan.), dialogus, rašyti rašinėlius. Ši priemonė padės formuoti lietuvių kalbos komunikacinę kompetenciją Lietuvos sociokultūriniame kontekste. Taigi šio modulio tikslinę grupę galėtų sudaryti:

- prieglobstį gavę užsieniečiai, migrantai, gebantys skaityti, rašyti ir bendrauti tarpine mokomąja kalba (pvz. anglų, rusų ar kt.);
- trumpų lietuvių kalbos kursų dalyviai, norintys šiek tiek išmokti kalbos;
- tarptautinių mainų programų studentai, norintys šiek tiek išmokti šalies, kurioje studijuoja, kalbos, kad gebėtų susikalbėti kasdienėse situacijose;
- asmenys, laikinai gyvenantys ir dirbantys Lietuvoje.

Lietuvių kalbos pradmenų kursas skirtas pasiekti A1 (Lūžio) mokėjimo lygį, aprašytą „Bendruosiuose Europos kalbų mokymo(si) ir vertinimo metmenyse“.

Pabaigę šį kursą kursantai turėtų gebėti vartoti svarbiausius žinomus posakius, susikalbėti kasdienėse įprastose situacijose, užduoti asmeninio pobūdžio klausimų ir tinkamai į juos atsakyti, suprasti užrašus mieste, užsirašyti informaciją, parašyti trumpą laiškėlį. Naudingos sociokultūrinės žinios padės mokiniams geriau jaustis ir prisitaikyti Lietuvoje.

Modulio tikslas

Svarbiausias modulio tikslas – kalbinės (lingvistinės ir komunikacinės) kompetencijos ugdymas. Išskirtini šie kalbinės kompetencijos aspektai: gramatikos žinios ir jų taikymas praktinėje veikloje; leksikos supratimas ir tinkamas vartojimas; fonologijos žinios ir taisyklingas tarimas.

Modulio uždaviniai

1. Suteikti žinių apie lietuvių kalbos sistemą, supažindinti su A1 kalbos mokėjimo lygio gramatikos pagrindais;

2. Ugdyti komunikacinius gebėjimus: tekstų lietuvių kalba skaitymo, klausymo ir suvokimo įgūdžius;
3. Gausinti lietuvių kalbos žodyną ir mokyti taisyklingos tarties;
4. Ugdyti ne tik kalbinius gebėjimus, bet ir sociokultūrinę kompetenciją.

Mokomoji medžiaga (vadovėliai)

Lietuvių kalbos kaip svetimšios mokymui (pradedančiųjų lygiui) yra parengta nemažai metodinės literatūros. Kadangi šis modulis skirtas mokyti aukštų kompetencijų užsieniečius, pasirinktas Virginijos Stumbrienės ir Aurelijos Kaškelevičienės vadovėlis „Nė dienos be lietuvių kalbos“ (Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2020). Tai labai išsami metodinė priemonė, kurioje yra 12 pamokų. Nors yra pateikiami užduočių atsakymai, bet vadovėlis skirtas mokytis lietuvių kalbos kartu su mokytoju, kadangi nėra teorinių paaiškinimų ir vertimo į užsienio kalbą. Reikėtų pabrėžti, jog šis vadovėlis pritaikytas ilgomis studijoms ir skirtas pasiekti „Pusiaukelės“ (A2) kalbos mokėjimo lygį. Atsižvelgiant į šio modulio apimtį (50 akad. val.), turinyje yra aptariamos 10 šio vadovėlio pamokų su rekomendacijomis. Jei kursų dalyviai atliks visas nurodytas užduotis ir savarankiškam darbui (namuose atliekamoms praktinėms užduotims pagal metodinius nurodymus) skirs dar papildomai bent 50 akad. val., baigę šį kursą turėtų pasiekti A1 (*Lūžio*) kalbos mokėjimo lygį. Pastebėtina, jog pamokos iš vadovėlio imtos atsižvelgiant į temos aktualumą.

Rekomendacijose, nagrinėjant pamokų struktūrą ir eigą, taip pat naudotasi ir Virginijos Stumbrienės ir Aurelijos Kaškelevičienės „Nė dienos be lietuvių kalbos“ (Vilnius, 2002) mokytojo knyga. Kadangi mokytojo knyga pritaikyta vadovėlio „Nė dienos be lietuvių kalbos“ senesniai leidimui (2001 m.), tai šio modulio rekomendacijose pratimų ir puslapių numeriai koreguoti pagal naująjį „Nė dienos be lietuvių kalbos“ knygos leidimą (2020 m.).

Papildomoms užduotims, besimokančiųjų savarankiškam darbui rekomenduojami vadovėliai – Juditos Džežulskienės „Kalbu lietuviškai. Lithuanian for beginners“ (Kaunas, 2014); Reginos Žukienės „Lietuvių kalba užsieniečiams: teorija ir praktika“ (Vilnius, 2012). Šios metodinės priemonės pasirinktos neatsitiktinai. Knygose gramatika parašyta anglų kalba (taikomas sugestopedinis metodas), o pabaigoje pateikiami klausomieji tekstai ir užduočių atsakymai, tad vadovėliais galima naudotis ir mokantis savarankiškai. Be to, pastebėtina, jog V. Stumbrienės bei A. Kaškelevičienės knygoje „Nė dienos be lietuvių kalbos“ beveik nėra šiuolaikinio kultūrinio elemento (yra tik tautosakos, kuri šiuo atveju neturi pragmatinės vertės), tad šio modulio rekomendacijos bus papildytos sociokultūrinių kompetencijų komentarais.

Kadangi pagrindinis vadovėlis, kurio pamokos ir užduotys bus aptariamos šio modulio rekomendacijose yra V. Stumbrienės ir A. Kaškelevičienės „Nė dienos be lietuvių kalbos“ (Vilnius, 2020), aprašant kiekvienos paskaitos užduotis bus nurodomas puslapis, kuriame jos yra (vadovėlio pavadinimas kaskart nerašomas). Tačiau jei siūloma pamokos temai įtraukti užduotis iš kitų vadovėlių, tuomet bus nurodytas konkretus vadovėlio pavadinimas, užduoties numeris ir puslapis, kur rekomenduojama užduotis yra.

Atkreiptinas dėmesys į mokomąją medžiagą mokytojams. Pradedančiajam mokytojui rekomenduojama perskaityti Joanos Pribušauskaitės, Meilutės Ramonienės, Virginijos Stumbrienės, Loretos Vilkienės knygą „Lietuvių kalbos kaip svetimšios mokymas. Keletas metodikos klausimų“ (Vilnius, 2009). Kai kurios šios metodinės priemonės mokytojui rekomendacijos panaudotos modulio teorinėje dalyje. Tačiau prieš pradedant mokyti, ypač pradedančiuosius, rekomenduojama išstudijuoti šią knygą, nes joje gausu patarimų, kaip ir ko mokyti, kaip rengti užduotis ir pan. Žinoma, vadovautis siūlomu teminiu išdėstymu galima ir pasirinkus kitą vadovėlį arba savo rengtą medžiagą. Taip pat visą būtiną A1 lygiui pasiekti leksiką ir komunikacinių intencijų pavyzdžius galima rasti V. Stumbrienės rengtame leidinyje „Lūžis“ (internetu prieiga: http://www.vlkk.lt/media/public/L%C5%AB%C5%BEis_06_09.pdf), jei besimokantieji dirba ir savarankiškai, nori kuo daugiau išmolti, galima papildyti jų žodyną bei kalbos vartojimo pavyzdžius A2 lygiui priskiriamais pavyzdžiais: M.Ramoniene, J.Pribušauskaitė, L.Vilkienė „Pusiaukelė“, internetu prieiga <http://www.vlkk.lt/media/public/file/Svietimas/Pusiaukel%C4%97.pdf>

Bendrosios mokytojui skirtos metodinės rekomendacijos.

Keletas pastebėjimų apie kalbos mokymo(-si) teorijas ir metodus.

Lietuvių kalbos kaip svetimšios mokymas reikalauja naujai pažvelgti į mokymo(-si) procesą, metodus ir mokymo būdus. Kalbos mokymo(-si) turinį sudaro trys kompetencijos sritys: komunikacinė, lingvistinė, sociokultūrinė. Pastaruoju metu itin pabrėžiama kalbos mokymo(-si) komunikacinė paskirtis, t. y. akcentuojama, kad kalbos mokymas(-is) turi būti orientuotas į bendravimą, atsižvelgiant į realią padėtį, kuri atitinka besimokančiojo poreikius. Komunikacinis kalbos mokymo požiūris charakterizuojamas šiais principiniais teiginiais: reikšmė svarbesnė nei kalbinės struktūros; dialogai skiriami komunikacijai, o ne išmokstami mintinai; kalbos mokymo(si) tikslas yra efektyvi komunikacija; kalbos struktūros suvokiamos komunikacijos metu; pedagogas skatina ugdytinių kalbos vartojimą metodų, medžiagos įvairovė ir pirmiausia siekia kalbos sklandumo, o tik vėliau – taisyklingumo; komunikacija turi suteikti besimokantiems džiaugsmo.

Be to, atsiranda teiginių, jog antrosios (galbūt ir trečiosios) užsienio kalbos mokymo(-si) metodika turėtų būti kitokia, nei pirmosios, nes, atsižvelgiant į besimokančiojo amžių ir mokymosi patirtį, atsiradusią įsisąmoninant pirmąją užsienio kalbą, gali būti taikomas vadinamasis sugestopedijos metodas. Šis metodas įdomus tuo, jog taikant jį yra pateikiami bilingvistiniai gramatikos pavyzdžiai, bilingvistiniai žodynėliai bei tekstai skaitymui su greta esančiais angliškais vertimais, taikomos kompetensavimo strategijos.

Svarbu pabrėžti ir tai, jog visai nesvarbu, ar žmogus gyvena Lietuvoje ir mokosi savo gimtosios kalbos visą gyvenimą, ar tai yra užsienietis, kuris pirmą kartą atvyksta į Lietuvą ir nori išmolti lietuvių kalbos, jie turi mokytis kalbą – kaip sistemą. O sistema geriausiai įsimenama per schemas. Puikus metodas yra grafinis fasilitavimas – pasakojimas užfiksuojant ir schematizuojant

svarbiausius dalykus. Šį metodą galima taikyti įvairiems tikslams pasiekti, pvz., bandant išmokti tam tikras gramatikos taisykles. Patarimai taikant šį metodą:

- pabrėžkite svarbiausias mintis;
  - mokydami išskirkite dvi ar tris svarbiausias pamokos ar skyriaus mintis;
  - nuolat jomis remkitės;
  - užrašykite tiktai svarbiausią informaciją;
  - būtinai nurodykite (rodyklėmis ar apskritimais) atskirų dalykų ryšį (spalvotu žymekliu užrašytą informaciją lengviau atsiminti nei tą, kuri užrašoma paprastu rašikliu;
  - kaskart išsakę svarbią mintį, paprašykite mokinių greitai nupiešti paprastą simbolį.
- Pavyzdžiui, jeigu besimokantiesiems sunkiai sekasi nosinių raidžių rašyba, tai galbūt reikėtų išskirti, nupiešti, iliustruoti nosinių rašybos žodžius: žąsis, ąžuolas, mįslė ir pan.

Be šių teorijų ir metodų taip pat daugėja nuomonių, kad pagal naujausią svetimųjų kalbų mokymo(-si) kryptį mokant(-is) lietuvių kalbos kaip svetimšios reikėtų orientuotis į tarpkultūrinę komunikaciją, t. y. į bendravimą žmonių, kalbančių įvairiomis gimtosiomis kalbomis ir priklausančių įvairioms kultūroms. Taip pat teigiama, kad lietuvių kalbos kaip svetimšios mokymo(-si) būdai, taikant komunikacinį metodą, turėtų užtikrinti sąsajų su lietuvių kultūros vertybėmis sklaidą.

Užsieniečiai Lietuvoje anksčiau ar vėliau susiduria su įvairiausiomis problemomis, kurios dažnai būna susijusios su kultūriniais skirtumais, jiems kyla klausimų, kaip elgtis vienoje ar kitose situacijose. Tai lemia kiekvienoje šalyje egzistuojanti tam tikra sociokultūrinė specifika, kurią, mokantis kalbos, reikia suvokti, pvz., kalbos ir elgesio etiketas, mandagumo raiška ir kt. Ypač svarbūs tampa nerašytiniai komunikaciniai įgūdžiai, kurie yra būtini kasdienėse situacijose (parduotuvėje, mieste, kavinėje, stotyje, verslo susitikimuose, svečiuose ir pan.). Todėl labai svarbu sukurti sistemą, kaip mokyti lietuvių kalbos kaip svetimšios, kartu ugdant komunikacinius įgūdžius ir įvertinant Lietuvos sociokultūrinį kontekstą, t. y. supažindinant su tautos kultūra ir jos sociokultūrinės aplinkos sąlygomis.

Lietuvių kalbos mokymas yra kūrybinis individualus aktas. Svarbu parinkti tinkamus kalbos mokymo metodus, kad komunikacijos ir lingvistikos mokymas būtų glaudžiai susijęs su sociokultūrine kompetencija. Besimokantiesiems svarbu išmanyti konkrečius kasdienes sociokultūrinius dalykus: pasisveikinimo ir atsisveikinimo savitumą (kada spaudžiama ranka, kada apsikabinama, kada bučiuojamasi); parduotuvių darbo laiką; įstaigų darbo ir pietų pertraukų laiką; įprastas gimtadienių ar įkurtuvių dovanas; miesto transporto bilietų pirkimo vietą; požiūrį į rūkymą viešose vietose; įspėjamųjų ir informacinių ženklų reikšmę; populiariausius laisvalaikio leidimo būdus; požiūrį į vėluojančiuosius ir pan. Atvykusius į Lietuvą pravartu nors šiek tiek supažindinti su šalies kultūra, ekonomika, geografija, istorija. Taigi mokant lietuvių kalbos labai svarbu, besimokantiesiems padėti suformuoti sociokultūrinę kompetenciją, kuri leistų patogiai jaustis svetimijoje visuomenėje, padėtų suprasti tos visuomenės veiksmus bei elgesį.

Todėl šiame modulio apraše (žr. dalį „*Modulio turinys*“) kiekvienos pamokos patarimai mokytojui pradedami lentele: 1-oje skiltyje nurodoma tema, 2-oje skiltyje – komunikacinės

intencijos, 3-oje skiltyje – gramatika, 4-oje skiltyje – leksika, 5-oje skiltyje – sociokultūrinės kompetencijos, 6-oje skiltyje – apimtis valandomis. Po kiekvienos temos pateikiamos rekomendacijos, kaip organizuoti darbą grupėje, kaip mokyti gramatikos ir žodyno, kaip mokyti suprasti klausomus bei skaitomus tekstus. Taip pat pateikiama įvairių papildomų užduočių: dėlionių, domino, dainų ir pan. bei paaiškinimų, kaip jas atlikti. Pastebėtina, jog rekomendacijose siūloma daug įvairių pratimų, bet ar visus juos daryti – sprendžia mokytojas, atsižvelgdamas į grupės lygį. Galima diferencijuoti užduotis, ar jas atlikti dalimis – po keletą sakinių kiekvieno pratimo daryti kartu, o likusius – namuose.

Mokytojo pasirengimas mokyti.

Akivaizdu, jog šiandien mokytojui nebeužtenka būti geru tik savo srities specialistu – reikalingas tarpdisciplininis požiūris, plati pedagogo erudicija įvairiose srityse. Šiuolaikiniam pedagogui keliami reikalavimai plečia ne tik paties mokytojo, bet ir pedagoginės veiklos suvokimo ribas. J. Priušauskaitės, M. Ramonienės, V. Stumbrienės, L. Vilkienės metodinėje priemonėje „Lietuvių kalbos kaip svetimšios mokymas“ (2009, p. 43-44) puikiai įvardina koks turėtų būti mokytojo metodinis bei psichologinis pasirengimas. Mokytojas turėtų:

- būti susipažinęs su užsieniečių lietuvių kalbos mokymo savitumais, lankęsis mokymuose, susipažinęs su metodine literatūra. O svarbiausia – išsianalizavęs grupės poreikius (mokant lietuvių kalbos kaip svetimšios būtina reflektiviai atsižvelgti ne tik į dėstyto patirtį, bet ir studentų lūkesčius);
- gebėti pristatyti Lietuvos kultūrą ir paaiškinti, kaip elgiamasi įvairiose kasdieninio gyvenimo situacijose: kaip sveikinamasi, kas sakoma prie stalo, kaip elgiamasi svečiuose, kaip keliaujama viešuoju transportu ir pan.;
- būti kūrybingas – mokyti įdomiai (mokymasis neturi būti sunkus darbas, o malonus, kūrybinis visos grupės mokinių ir mokytojo bendradarbiavimas);
- gebėti aiškiai įvardinti klaidas, kokias daro besimokantieji ir kaip tas klaidas ištaisyti. Pastebėtina, jog klaidos netaisomos, kai besimokantysis skaito ar kalba. Tarties, intonacijos, gramatikos ar žodyno klaidos turėtų būti taisomos tik atlikus užduotį. Jei klaidos bus taisomos nuolat pertraukiant mokinį, atsiras klaidų baimė, mokinys vengs kalbėti. Labai svarbu suteikti žinių ir apie dabartinę šnekamąją lietuvių kalbą, kurioje atsispindi įvairių neformalių posakių, žodžių vartojimas.
- turėti pakankamai psichologinių žinių, kaip valdyti grupę, kaip padrąsinti mokymosi rezultatais nepatenkintus ar pernelyg drovius, kaip elgtis su linkusiais nuolatos vyrauti grupėje; kaip elgtis iškilus nesutarimams dėl skirtingų mokinių pažiūrų ir pan.;
- būti įžvalgas: numatyti, kokių sunkumų (kalbinių, sociokultūrinių ir psichologinių) gali kilti mokiniui;
- būti lankstus: ne tik pastebėti, kam ir kokių sunkumų iškyla mokantis kalbos, bet ir išmanyti, kaip kiekvienam padėti nugalėti tuos sunkumus; gebėti prisitaikyti prie skirtingo amžiaus, skirtingų pomėgių, poreikių mokinių grupės;

- padėti suburti grupę: mokiniai ne tik kartu mokosi, bet ir padeda vieni kitiems, kartu ilsisi, pramogauja, ar atlieka namų darbus; nebijokite duoti grupinių darbų ar leisti, kad mokiniai taisytų vieni kitų kontrolinius darbus;
- turėtų vengti temų, susijusių su politika, religija, karais ir pan. tik visiems mokiniams pageidaujant ir sutariant galima būtų kalbėtis minėtomis temomis.

Mokant lietuvių kalbos labai svarbu, besimokantiems padėti suformuoti sociokultūrinę kompetenciją, kuri leistų patogiai jaustis svetimoje visuomenėje, padėtų suprasti tos visuomenės veiksmus bei elgesį. Čia labai svarbu yra ir pedagogo sociokultūrinis ir tarpkultūrinis pasirengimas.

Mokytojas turėtų:

- būti nuoširdus, draugiškas, tolerantiškas: gebėti tinkamai elgtis, kai grupėje yra skirtingų pažiūrų mokinių. Kadangi mokytojas nuolat domisi mokinių gyvenimu (veikla, pomėgiais ir pan.), pats mokytojas turėtų būti pakankamai atviras, tačiau ne familiarus;
- gebėti sudaryti mokiniams palankią mokymosi aplinką: labai svarbus draugiškumas, bendradarbiavimas, vienas kito supratimas, mokymosi kaip bendro tikslo iškėlimas. Nepamirškite, kad dažnai mokiniui būsite pagrindiniu pagalbininku svečioje šalyje.

Mokomoji medžiaga.

Mokomojoje medžiagoje turėtų būti pakankamai užduočių, skirtų kalbėti, skaityti, suprasti klausomus tekstus ir rašyti. Mokomoji medžiaga turėtų būti funkcionali, koncentruota, nuosekli, susijusi su aplinka, kurioje kalba vartojama, prasminga, aiški, vaizdi (vizualiai aiškiai išdėstyta), turėtų atitikti lygių galimybių principą, tikti tiek greičiau bei sėkmingiau besimokantiems, tiek lėtesniems mokiniams. Gramatikos paaiškinimai turėtų būti pateikiami aiškiai ir paprastai (su schemomis, paveikslėliais, lentelėmis), žodynas – taip pat pateikiamas aiškiai ir vaizdžiai (su nuotraukomis, paveikslėliais). Gramatika ir žodynas turėtų būti parenkamas toks, kuris reikalingas vienai ar kitai komunikacinei intencijai reikšti – poreikis prisistatyti, nusipirkti prekę, pavalgyti viešojo maitinimo įstaigoje, keliauti visuomeniniu transportu, paklausti laiko ar kelio, pasiskųsti negalavimais ir pan. Mokomoji medžiaga turėtų būti siejama tiek su asmenine mokinių patirtimi, tiek su Lietuvos sociokultūrinių kontekstu.

Kalbėjimo, klausymo, skaitymo, rašymo užduotys turėtų būti tikroviškos, t. y. tokios, kurios padėtų besimokantiems užsieniečiams mokiniams prisitaikyti naujoje aplinkoje, o užsienyje besimokantiems mokiniams pristatytų gyvenimo Lietuvoje kasdienes situacijas.

Mokymo priemonės turėtų būti aiškios ir suprantamos tiek mokiniams, tiek mokytojams mokyt. Žodinis tekstas turėtų būti logiškas, glaustas ir aiškus. Pateiktos schemos, lentelės ir kt. turėtų padėti besimokančiajam nesunkiai suprasti gramatikos dalykus. Užduočių ir pratimų formuluotės turėtų būti paprastos, trumpos ir aiškios: *Sugrupuokite žodžius pagal pavyzdį; Pabaikite sakinius; Pažymėkite, kuris teisingas, kuris neteisingas* ir pan.

Mokomojoje medžiagoje turėtų būti tikslingai derinama žodinė ir vaizdinė informacija. Nuotraukos, piešiniai, schemos, lentelės, žemėlapiai, skirti žodynui ir sociokultūriniam kontekstui

pristatyti, gramatikos dalykams pristatyti. Paveikslėliuose ir nuotraukose turėtų būti įvairių rasių žmonių, kad kai kurie mokiniai nesijaustų besimokantys tik apie *kitokius* žmones, apie svetimą kultūrą ir papročius. Turėtų būti pagarbiai rašoma apie kitų tautų ar rasių žmones. Labai atidžiai turėtų būti parenkami tekstai. Folkloro, interneto svetainių, periodinių leidinių ir kt. tekstus prieš įtraukiant juos į mokomąją medžiagą būtina įvertinti tolerantiškumo požiūriu.

Mokomoji medžiaga turėtų būti parengta taip, kad būtų nesunku ją lanksčiai pritaikyti. Turėtų būti pakankamai užduočių tiems, kurie greičiau ir geriau mokosi, tiek tiems, kurie mokosi lėčiau ir ne taip gerai. Tiems, kuriems sekasi sėkmingiau mokytis, turėtų būti pakankamai užduočių, kuriose prašoma:

- parašyti tinkamą formą (tinkamą vardažodžių linksnį, tinkamo veiksmažodžio laiko ar nuosakos tinkamą asmenį ir pan.);
- iš duotų žodžių parašyti sakinius;
- pabaigti sakinius;
- aprašyti paveikslėlius, nuotraukas;
- aprašyti ir apibendrinti diagramų duomenis ir pan.

Tiems, kuriems sunkiau sekasi mokytis kalbos, turėtų būti pakankamai tokio tipo užduočių, kuriose prašoma:

- sugrupuoti duotus žodžius;
- susieti žodžius su paveikslėliais;
- sujungti sakinių dalis;
- įrašyti vieną iš duotų žodžių ar gramatinių formų.

Mokymo priemonės:

- Vadovėlis pradedantiesiems;
- Plakatai žodynui ar gramatikai mokytis;
- Gramatikos lentelės;
- Teminiai paveikslėlių ar nuotraukų komplektai žodynui mokytis ar kalbėjimo gebėjimams ugdyti (būsto, maisto, drabužių tema ir pan.);
- Paveikslėliai, pasakojantys istoriją, kalbėjimo ir rašymo gebėjimams ugdyti;
- Kompiuterinė pateiktis žodynui ar gramatikai mokytis, kalbėjimo, rašymo ar skaitymo gebėjimams ugdyti;
- Kompaktinė plokštelė (atmintukas) su garso įrašais klausymo gebėjimams ugdyti;
- Dalomosios užduotys skaitymo, rašymo, klausymo gebėjimams ugdyti, gramatikos ir žodyno užduotys;
- Kortelės ar paveikslėliai su kalbiniais žaidimais, domino, užduočių lentos žaidimui su kauliukais ir pan.
- Pagal poreikį siūloma naudoti išmaniuosius įrenginius, kurie padės ne tik greitai rasti reikiamą informaciją, bet ir vizualizuoti pateikiamą kalbos turinį (pvz., leksika);

- (pl. žr. J. Pribušauskaitės, M. Ramonienės, V. Stumbrienės, L. Vilkienės knygoje „Lietuvių kalbos kaip svetimšios mokymas. Keletas metodikos klausimų“ Vilnius, 2009, p. 50-53)

Tai tradicinės priemonės, tačiau besimokantieji, ypač tie, kurie atvažiuoja į Lietuvą trumpesniai laikui, jie nori, kad mokymosi priemonės būtų kuo daugiau susietos su juos supančia socialine aplinka. Lietuviškos reklamos laikraščiuose, kavinių meniu, miesto žemėlapis ir autobusų grafikas, koncertų ir teatrų afišos, programėlės ir repertuarai – visa tai galėtų būti panaudota kaip lietuvių kalbos mokymo priemonės per paskaitas.

Papildomos mokymo priemonės:

Dainos ir garsai. Dainos visada buvo naudojamos kaip priemonė kalbos mokymui. Jos gali padėti mokytis naujos leksikos, analizuoti gramatiką ir pan. Dainos žodžiai gali būti naudojami kaip veikla, pereinanti į užduotį įvertinti žodžių galią visuomenėje, reklamoje ir pan. Dalis užduoties galėtų būti dalyvių pamąstymai apie melodijų sukeltas emocijas, lyginant skirtingas socialines ir tautines grupes. Bendru dalyvių sutarimu gali būti naudojama bet kokios rūšies muzika kaip mokymosi erdvės fonas, kai visi užsiėmę kokia nors veikla. Mokytojas gali įrašyti įvairius garsus ir triukšmą į nešiojamas atminties laikmenas. Besimokantieji gali nustatyti, kokie tai garsai, ir atspėti jų kilmę. Dalyviai galėtų patys įrašyti neįprastus ar patinkančius / nemalonus garsus, kuriais galėtų pasidalinti su kitais grupės nariais. Įrašai galėtų būti panaudoti siekiant pasvarstyti apie asmeninius jausmus ir ryšius tarp žmonių gyvenimo gimtojoje šalyje ir kitose šalyse – tai būtų dalis užduoties, skatinti tarpkultūrinį sąmoningumą. Paprastas gyvūnų garsų palyginimas daugiakultūroje grupėje – smagus būdas pradėti tarpkultūrinę veiklą.

Užduočių su dainomis galima parengti įvairiomis formomis, pavyzdžiui, galima duoti pasiklausti dainos ir paprašyti, jog besimokantieji pabrauktų jiems žinomus žodžius. Jei kursantai jau kiek pažengę, galima parengti dainos užduotį taip, kad jiems reiktų įrašyti praleistus dainos žodžius (1 pavyzdys) arba rasti paveikslėlį, kuris iliustruoja kiekvieną dainos posmelį (2 pavyzdys).

Paklauskite dainos ir įrašykite praleistus žodžius. 🗣️

džiaugsmas, pradėsim, juokauju, gyvenimas, nemiga, nepyk, pasakiau, žinau, pasakiau, kalbėjau, nesakyk, nepareisiu, nusikeiksiu, tave, pastebėjau, negirdėjo, nespėjau, niekad, neišėjo, nepyk, gaila, nekaltas, kvaili

Ei, tu (1) ....., aš negrįšiu – su draugais einu į futbolą
Ei, tik nereikia, (2)....., kad mano meilė muilo burbulas
Ir mano paprastas (3).....
Tavo (4)..... ir nerimas
Mano naktiniai sugrįžimai, klaidos
Ne laiku išklaido mūsų šilumą tylią
Bet, bliamba, juk aš tave

Myliu, myliu, myliu, aš (5).....
Gal tyliai, tyliai, tyliai, (6).....
Bet juk dabar tai pakankamai garsiai (7).....
Staiga (8)....., ji ragelį padėjo,
Nejau vėl (9)....., pasakyti (10).....
Savo gerklę laidau, nieko vėl (11).....

Ei, tu (12)....., man taip (13).....
Nebuvau tavo gimtadieny...
Bet aš (14)..... – čempionų lyga, kaip visada trečiadienį,
Mano (15)..... išsiskimai, mano maži nusikaltimai,
Tavo nelaimė – mano (16)....., nieko
Tiek kartų nesu nuvykęs,
Tik aš, aš
Aš tave myliu, myliu, myliu, myliu,
Aš tave myliu, myliu, myliu, myliu,
Aš tave, garsiai, man reikia, aš noriu, aš myliu

Pastaba mokytojui:
atsineškite šios dainos įrašą.

Paklauskite dainos pagal Sigito Gedos eilėraščių ir pažymėkite, kuri iliustracija kuriam posmiui tinka.

Lietuva

Ten, kur žmonės kaunas,
Aišku, stovi Kaunas,
Ten, kur kerpa vilnas,
Turi būti Vilnius.

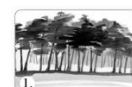
Rasos iš Raseinių,
Kėdės iš Kėdainių,
Eisim į Alytų,
Pirkim šimtą plytų.

Žmogus galbūt tas,
Kuris reuka žemogės,
Kas iš kur atėjęs,
Žino tiktai vėjas.

Ten, kur laukas – Laukuva,
Ten, kur šilas – Šiluva,
Ten, kur dainos – Dainava,
Ten, kur lietūs – Lietuva.

Ten, kur žmonės kaunas,
Aišku, stovi Kaunas,
Ten, kur kerpa vilnas,
Turi būti Vilnius.

Šintas batų – Batniava,
Šintas jonių – Jonava,
Sako mažas vaikas,
Kur drugelius vaiko.

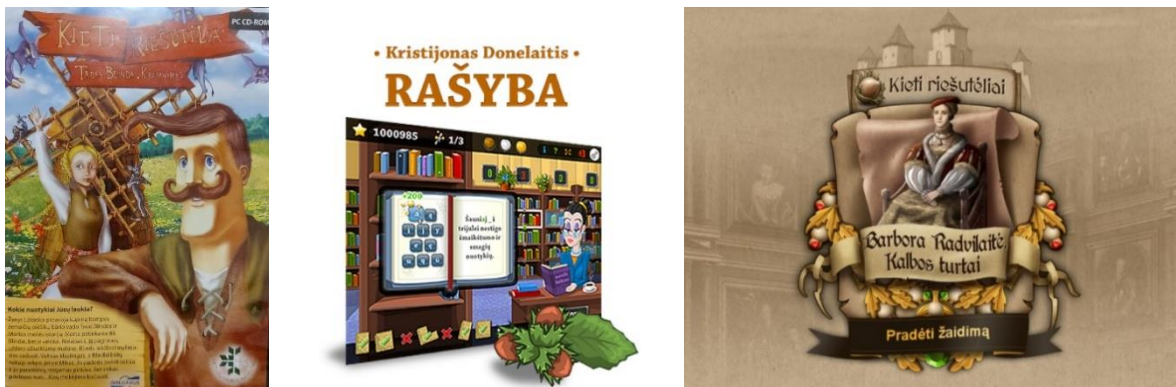
Žaidimai. Žaidimai – puiki medžiaga užduotimis pagrįstam kalbos mokymui. Kaip užduotis gali būti sukurtas žaidimas, turintis savo taisykles. Tai gali būti žaidimas kortomis, žaidimas ant lentos ar lauke. Kurti žaidimą galima bendrai, vienai grupei pradedant, vėliau perleidžiant kitai grupei, kol galiausiai bendru sutarimu sukuriamas galutinis produktas (gali kilti karštos derybos!).

Kita užduotis gali būti aplankyti vietos sporto renginį ir parašyti ataskaitą apie tą įvykį ar atlikti apklausą apie požiūrį į sportą, žaidimus bei jų vaidmenį įvairiose visuomenėse. Žaisti smagu, ir galima sugalvoti begalę žaidimų: *žodžių loto, bingo, kryžiažodžiai, stalo žaidimai, estafetės* ir t.t.!

14 pav. Žaidimai

Lietuvių kalbos mokymui žaidimai gali būti ir virtualūs. Pavyzdžiui, svetainė *Nuotolinis lietuvių kalbos mokymas, žaidimai* (<http://mokymai.lki.lt/>) skirta internetiniams mokymiesiems kalbos žaidimams, kuriuos kuria Lietuvių kalbos institutas. Dar 2003 m. buvo sumanyta žaidimų serija „Kieti riešutėliai“ iš aštuonių teminių dalių (rašybos, kirčiavimo, morfologijos, žodžių sandaros, kalbos turtų ir kt.). 2007 m. kompaktine plokštele išleista pirmoji serijos dalis „Tadas Blinda. Kirčiavimas“. Taip pat yra sukurtos dvi serijos dalys – „Kristijonas Donelaitis. Rašyba“ ir „Barbora Radvilaitė. Kalbos turtai“.

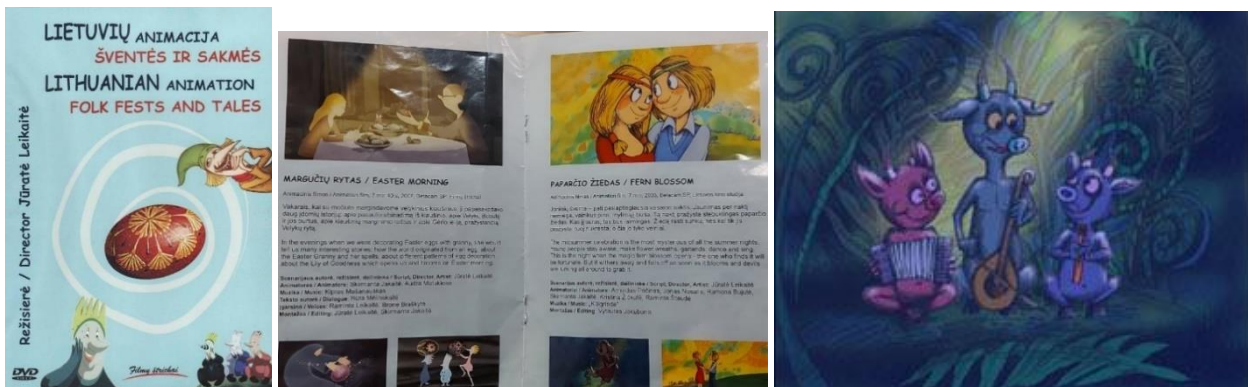

15 pav. Žaidimai

Medžiaga iš televizijos. Televizijoje yra daug laidų, kurias galima panaudoti kaip užduotimis pagrįsto mokymosi skatinimo priemonę. Ypač pradedantiesiems kalbos studentams čia pateikiama daug vizualinės medžiagos, padedančios jiems suprasti. Įvairiuose mokymosi lygiuose gali būti naudojami reklaminiai filmukai su ar be dialogų. Jie būna smagūs, ir nors vaizdai gali būti stereotipiniai, jie gali labai informatyviai perteikti šalies kultūros normas. Reklamos kūrimas gali būti puiki užduotis, įtraukianti kiekvieną. Net pradedantysis gali pamėgdžioti ekstazę, kuri apima panaudojus tam tikrą šampūną ar dezodorantą, ar vairuojant tam tikro modelio automobilį!

Trumpieji žinių pranešimai yra puikūs formalūs modeliai. Jie dažnai būna lakoniški ir paliečia vieną konkrečią temą. Tai gali būti trumpi vietinės reikšmės pranešimai ar pranešimai apie ką nors aktualaus. Dalyviai gali žiūrėti žinių pranešimus be garso ir atspėti, kokia informacija pateikiama, arba įgarsinti, spėliodami tekstą. Mokytojas arba besimokantieji gali parašyti trumpas santraukas apie įvykius, kurios vėliau gali būti pristatytos kitiems dalyviams, kad šie surastų tą įvykį, žiūrėdami programą. Dėmesio sutelkimas į pagrindinius žodžius, padedančius besimokantiems suprasti žinių esmę – efektyvus būdas palengvinti bendrą kalbos supratimą. Be to, žinios išplečia pasaulėžiūrą – ypač įdomu, jei žiniose tuo metu aptariamas tarptautinis įvykis.

Filmų ištraukos – įdomus būdas aptarti dalykus kitų žmonių akimis: užsiėmimų dalyvių reakcijos į įvykius filmuose, jų nuomonės apie veikėjų elgesį ir vertinimai, ar jie patys yra patyrę ką nors panašaus ir taip toliau. Detektyviniai filmai irgi gali sužadinti jaudulį ir nusikaltėlio paieškas. Tačiau reikia atidžiai parinkti ištrauką, kad dalyviai nepersitemptų nuo ilgo susikaupimo arba kad nebūtų sunku suprasti pagrindinę mintį. Filmų ištraukos taip pat galima žiūrėti be garso; filmų scenoms gali būti rašomi dialogai. Dalyviai gali spėlioti, kas įvyko, ir sukurti savo įvykių versiją. Animaciniai filmai taip pat gali būti puiki metodinė priemonė mokant lietuvių kalbos. Rekomenduojama režisierės Jūratės Leikaitės „Lietuvių animacija. Šventės ir sakmės“. Rinkinyje yra trumpi animaciniai filmai apie Jonines, Užgavėnes, Velykas ir archainė lietuvių sakmė „Marti iš jaujos“.

16 pav. Filmai

Paveikslėliai. Egzistuoja tokia didelė paveikslėlių, kurie gali būti panaudoti kaip mokymo medžiaga, įvairovė, kad sunku juos siūlyti, nesuskirsčius į kategorijas. Pavyzdžiui, paveikslėliai, kuriuose vaizduojami žmonės, gali būti naudojami norint įsivaizduoti įvairų gyvenimo būdą; ką žmonės galvoja / jaučia; ką jie apsirengę / kokį poveikį tai daro paveikslėlyje pavaizduoto žmogaus išvaizdai; ką jie galėtų sakyti tame paveikslėlyje ir pan. Gali būti sugalvota žmogaus gyvenimo istorija – tai ypač smagu daryti keliems žmonėms, jie gali suregzti visą santykių ir įvykių voratinklį! Paveikslėliai gali būti naudojami įvairioms vietovėms apibūdinti, pateikti pasiūlymų ar pastebėjimų apie tas vietas – galima apsimesti turizmo darbuotoju ir pareklamuoti kokią nors vietą. Arba tai gali būti kam nors ideali vieta gyventi.

Paveikslėliai iš katalogų gali būti naudojami tam, kad būtų sudaryti parduodamų daiktų sąrašai, išskiriant būtiniausius ir prabangos dalykus. Grupėje gali būti žaidžiamos spėlionės apie kokius nors daiktus ir jų kainas. Prekių katalogai gali būti panaudoti tam, kad būtų išrinkta tinkama dovana įsivaizduojamam asmeniui ar giminaičiui, kolegai, mylimajam, draugui ir pan., pagrindžiant, kodėl ji buvo pasirinkta.

17 pav. Žurnalų reklamos

Žurnalų reklama. Žemesniųjų kalbos lygių dalyviams reklama suteikia įdomaus užsiėmimo galimybę: kas tai? Kaip jie jaučiasi? Ką jie sako? Suvaidinkite dialogą tarp veikėjų paveikslėliuose. Reklama gali būti naudinga gilinantįs į tarpkultūrinius svarstymus: kokia reklamos reikšmė skirtingiems žmonėms? Ką reklama atskleidžia apie žmones, kuriems ji skirta? Ką ji pasako apie vartotojiškumą? Kokia yra skirtingų žmonių reakcija į reklamą? Ar ta pati reklama spausdinama įvairiose šalyse? Prekybos centrų ir kitų parduotuvių reklama gali būti sėkmingai naudojama žemesnio lygio kalbos užsiėmimuose, nes ji pateikia gerų kasdinių daiktų ir skaičiavimo praktikos pavyzdžių. Iš aukščiau pateiktų idėjų aišku, kad paveikslėliai – svarbi priemonė mokytojams ir besimokantiems.

Daiktai kaip medžiaga. Daiktų rinkinys gali būti sudėtas į krepšį ar padėtas stalo viduryje ir naudojamas tam, kad paskatintų intensyvią ir produktyvią veiklą. Dalyviai išsirenka daiktą ir

pateikia informaciją, iš kur jis, iš ko pagamintas, kokia jo vertė, kam jis naudojamas, kodėl jis brangus tam žmogui, kaip jie jaustųsi, jei jį prarastų, ir t. t. Pateikite argumentą, kodėl šis daiktas yra „geriausias 21 amžiaus išradimas“. Paaiškinkite, kaip šitas daiktas buvo sukurtas. Ar jis jums neįprastas? Ar jūs tokių daiktų turite savo šalyje? Ar pavadinimas jums neįprastas? Ar galėtumėte be jo gyventi? Ar jums patinka juo naudotis? Ar, jūsų manymu, jis naudingas? Nenaudingas...?

18 pav. Daiktai

Informacinės technologijos. Tiek internetas, tiek išleisti kompaktiniai diskai gali suteikti besimokantiems gausybę aktualios ir autentiškos informacijos. Internetas yra ypač svarbus tuo atveju, kai mokymai vyksta ne toje šalyje, kurios kalbos mokomasi, kadangi jis gali suteikti greitą prieigą prie autentiškos medžiagos. Tai taip pat priemonė, kurią dalyviai galės naudoti po kursų, tęsti mokymąsi.

Kadangi internetas prieinamas pasaulinei auditorijai, tai irgi iškelia įdomių klausimų apie globalizaciją ir nykstančius kultūrinius savitumus. Dalyviai gali naudoti jį, siekdami sutelkti dėmesį į skirtingas interesų grupes visame pasaulyje. Galima paskatinti kursantus atlikti užduotis, naudojant informaciją iš interneto kaip pirminę medžiagą. Jie gali naudoti jį, kad pateiktų savo surinktą informaciją ir pasidalintų ja su kitais dalyviais. Jie gali naudoti el. laiškus – tokiu būdu pasipraktikuotų rašyti korespondenciją ir patobulintų savo bendravimo įgūdžius.

Naujausios internetinės kalbos mokymosi priemonės: *Educandy, Jamboard, Class Dojo, Zeob, Vocaroo, Super teacher tools, Learning apps, Creative Icebreakers, Twiddla, Vox videos,*

Quizizz, Tedxesl, Ted-ed, Qr code generator, Story board That, Socrative, Popplet, Avachara, Mentimeter, Edpuzzle. Visos šios priemonės gali pajvairinti lietuvių kalbos mokymą, ypač jei paskaitos vyksta nuotoliniu būdu.

19 pav. internetinės kalbos mokymosi priemonės

Pamoka.

Pamokos etapai:

- **Įžanga** – pokalbis su mokiniais apie tai, kur jie buvo, ką matė, kas patinka, ką valgė, koks šiandien oras, kaip atvažiavo į universitetą/centrą ir t.t. Tikslas – sudaryti mokiniams sąlygas pavartoti tai, ko jau buvo mokomasi: tam tikrų žodžių, gramatinių formų, jungiklių.

- **Namų darbų tikrinimas kartu su mokytoju.** Mokytojui patartina patikrinus žodžiu surinkti darbus ir pataisyti likusias klaidas, nes mokiniams labai svarbu tvirtai žinoti, kad neliko klaidų, o jei jų liko, kokios jos?

- **Komunikacinės intencijos pristatymas** (*Mokysimės pasisveikinti; mokysimės susipažinti; mokysimės užsisakyti maisto kavinėje ir t.t.*). Paaškinama, kaip bus mokomasi išreikšti komunikacinę intenciją: kokių gramatikos dalykų, kokių žodžių teks pasimokyti.

- **Naujo žodyno mokymas, stengiantis naujus žodžius paaiškinti lietuviškai** (*lietus ir sniegas kartu yra šlapdriba; kepurę mes dėvime ant galvos, kada šalta arba, kada šviečia saulė*), pasitelkiant paveikslėlius, nuotraukas, kompiuterinę pateiktą, filmuotą medžiagą, nupiešiant

lentoje. Pasitelkite kūno kalbą, o prireikus ir, žinoma, jeigu mokate, mokiniui suprantamą užsienio kalbą. Atliekamos žodyno mokymo užduotys, žaidžiami kalbiniai žaidimai. Mokant naujų žodžių didelis dėmesys skiriamas taisyklingai tarčiai.

• **Gramatikos mokymas.** Pirmiausia paaiškinama, kodėl mokoma vienokių ar kitokių gramatikos dalykų. Pirmosiose pamokose gramatika aiškinama mokiniui suprantama užsienio kalba, tačiau greit pereinama tik prie lietuvių kalbos. Aiškinimai turėtų būti kuo paprastesni ir tikslesni. Labai patogu naudoti simbolius (reiškiančius vardažodžių giminę, skaičių ar kt.) schemas, pavyzdžiui:

Prieveiksmių laipsniai			Asmeniniai įvardžiai		
 Gerai	 Geriau	 Geriausiai	1 aš	1 mes 	
			2 tu	2 jūs 	
			3 jis, ji 	3 jie, jos 	

20 pav. Schemos

• **Kalbėjimo mokymas** – pavyzdinių pokalbių klausymas ir skaitymas; kalbėjimo mokymasis, panašių į duotąsias situacijų kūrimas. Mokant kalbėti ir skaityti didelis dėmesys skiriamas taisyklingai tarčiai ir intonavimui.

Arba / ir tekstų skaitymas arba klausymas (**įtvirtinimas**).

Arba / ir rašymas (**įtvirtinimas**).

Namų darbų skyrimas.

Tikrinimas ir klaidų taisymas.

Tarties ir intonacijos klaidoms taisyti pamokoje yra skiriamas tam tikras laikas. Taisomos ne konkretaus mokinio klaidos, o kartu su visais mokiniais mokomasi tarti sunkiau ištariamus garsus. Pirmiausia paaiškinama ir parodoma ar nupiešiama lentoje, kaip tarimas garsas, kur ir kaip burnoje jis atsiranda. Tada visi mokiniai kartu keletą kartų bando ištarti žodžius ar žodžių junginius su jiems sunkiai ištariamu garsu. Dažniausiai pasitaikančios klaidos aptariamoms kartu su visa grupe, individualios klaidos paaiškinamos kiekvienam besimokančiajam atskirai.

Kalbėjimo mokymas auditorijoje. Ugdant kalbėjimo gebėjimus labai svarbu organizuoti kalbėjimo pratimus auditorijoje ir sudaryti mokiniams sąlygas kuo daugiau kalbėti. Mokant

kalbėjimo dažnai tebėra taikomas nekomunikacinis kalbėjimo „vienas su vienu“ principas, kai mokytojas klausia, – mokinys atsako – mokytojas reaguoja. Tačiau tai nėra tinkamas būdas mokyti kalbėti. Norint išugdyti tinkamus laisvo kalbėjimo gebėjimus, darbą auditorijoje reikia organizuoti poromis, mažomis grupėmis arba visa grupe. Kad mokiniai drąsiai ir aktyviai kalbėtų auditorijoje, būtina tam pasirengti. Pirmiausia reikia iš anksto apgalvoti kalbėjimo temą, kuri turi būti aktuali ir įdomi besimokantiems. Pokalbj gerai išjudina provokacinis klausimas arba trumpas įdomus tekstukas, pvz., iš laikraščio ar kt. Reikėtų vengti kalbėjimui siūlyti abstrakčią temą, pvz., kalbėti apie ekologiją. Kad pokalbis auditorijoje vyktų, reikia kalbėjimo motyvo. Daug produktyvesnis kalbėjimas auditorijoje, jeigu kalbėjimo užduotis suformuluota konkrečiai ir aiškiai, jei kalbėjimui pasiūloma konkrečių stimulų, pvz., statistikos, lentelių, grafikų, žemėlapių ir pan. Pavyzdžiui vegetarizmo klausimais galima mokiniams skirti gyvulių augintojo, vegetaro, gyvūnų globos draugijos nario, mokslininko, mėsos parduotuvės savininko, gydytojo vaidmenis. Konkretų vaidmenį mokiniams galima skirti užrašytą į kortelę, pvz., pokalbyje apie aplinkos taršą skiriame tokį vaidmenį: jūs palaikote žaliuosius, bet esate vairuotojas ir turite vežti prekes į senamiestį; pokalbyje apie vaikų ir tėvų santykius jūs esate devyniolikmetės motina arba tėvas ir nenorite leisti švęsti iki ryto su nepažįstamų jaunuolių grupe.

Kad besimokantieji turėtų ką pasakyti, reikia duoti jiems laiko pagalvoti, truputį pasiruošti. O mokytojo vaidmuo – yra kalbėjimo valdymas, jo organizavimas. Kad kalbėjimas, keitimasis nuomonėmis nesulėtėtų ir nesustotų, mokytojas turi būti pasirengęs įsiterpti, toliau plėtoti pokalbį. Reikėtų tik žiūrėti, organizuoti, kad visi mokiniai turėtų vienodas galimybes pakalbėti.

Kalbėjimui mokyti galima pasitelkti įvairių žaidimų, kaip kalbėjimo stimulą panaudoti nuotraukas, paveikslėlius, filmus, rašytinius ar klausomus tekstus, įvairius daiktus ir pan. Kalbėti galima skatinti patiekiant istorijos pradžia, pvz., *Praėjusių naktį, apie antrą valandą, staiga suskambo telefonas...*

Modulio turinys

1. „Labas. Aš esu“

Tema	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
1. „Labas. Aš esu“	Pasisveikinti ir atsisveikinti. Pristatyti ir pristatyti kitą. Pasakyti iš kur kas yra, kur gyvena, dirba ar studijuoja, kokiomis kalbomis kalba, ir kito paklausti apie tai.	Abėcėlė. Asmeniniai įvardžiai. Veiksmažodžiai <i>būti</i> ir <i>nebūti</i> . Klausiamieji žodžiai <i>kas</i> ir <i>ar</i> . Daiktavardžių vienaskaitos kilmininkas. Prielinksnis <i>iš</i> . Daiktavardžių vienaskaitos vietininkas. Veiksmažodžių esamasis laikas, <i>-a tipas (dirbti, gyventi, studijuoti, kalbėti, suprasti)</i> . Prieveiksmiai su <i>-iškai</i> .	Šalys. Miestai. Gyventojai. Kalbos.	Pasisveikinimo ir atsisveikinimo savitumas (kasdienės mandagumo formulės; kreipiniai <i>jūs</i> ir <i>tu</i> ; kada spaudžiama ranka, kada apsikabinama, kada bučiuojamasi). Pagrindiniai Lietuvos istorijos, lietuvių kalbos faktai (indoeuropiečių kalbų medis).	6 akad. val.

Rekomendacijos.

Pagrindinis vadovėlis, kurio pamokos ir užduotys bus aptariamos šio modulio rekomendacijose yra V. Stumbrienės ir A. Kaškelevičienės „Nė dienos be lietuvių kalbos“ (Vilnius, 2020). Tad aptariant kiekvienos paskaitos užduotis bus nurodomas užduoties numeris ir puslapis, kuriame ji yra.

Rekomendacijose, aprašant pamokų struktūrą ir eigą, taip pat naudotasi ir V. Stumbrienės bei A. Kaškelevičienės „Nė dienos be lietuvių kalbos“ (Vilnius, 2002) mokytojo knyga. Kadangi mokytojo knyga pritaikyta vadovėlio „Nė dienos be lietuvių kalbos“ senesniai leidimui (2001 m.), tai šio modulio rekomendacijose pratimų ir puslapių numeriai koreguoti pagal naująjį „Nė dienos be lietuvių kalbos“ leidimą (2020 m.).

Papildomi pratimai siūlomi iš šių vadovėlių: J. Džežulskienės „Kalbu lietuviškai. Lithuanian for beginners“ (Kaunas, 2014); R. Žukienė „Lietuvių kalba užsieniečiams: teorija ir praktika“ (Vilnius, 2012). Prie užduočių iš šių vadovėlių, visada nurodomas vadovėlio pavadinimas, užduoties numeris ir puslapis, kuriame ji yra.

Paskaita pradedama pasisveikinimu „Labas“. Trumpai pakomentuojama (užsienio kalba, kurią supranta besimokantieji) apie susipažinimo etiketą Lietuvoje, kada spaudžiama ranka, kada apsikabinama, bučiuojamasi ir pan. Susitikę vyrai paspaudžia rankas vieni kitiems. Jei yra oficialus susitikimas, moterys taip pat paspaudžia rankas vyrams ir vienos kitoms. Buvo įprasta bučiuotis ir

apsikabinti susitikus tik su artimais draugais ar giminėmis. Tačiau dabar dažnai apsikabina ir ilgiau nesimatę kolegos ar pažįstami. Jauni žmonės kaskart susitikdami ir pasisveikindami apsikabina, nors ir susitinka kasdien.

Taip pat galima užrašyti pagrindines pasisveikinimo frazes:

– Oficialiai: labas rytas! Laba diena! Labas vakaras! Sveiki!

– Neoficialiai: Labas! Sveikas! ♂ Sveika! ♀ Sveiki! ♂ ♀

Derėtų paaiškinti, jog sveikinantis dažniausiai vartojamas žodis *labas*. Sveikinamės dvejaip – vardininku ir galininku: *labas rytas, labas vakaras, laba diena* ir *labą rytą, labą vakarą, labą dieną*. Abi formos – vardininko ir galininko – taisyklingos ir geros. Vardininkas kiek daugiau įsigalėjęs, todėl bendrinei kalbai ir teiktinesnis.

Skaitome abėcėlę (p.16), nurodome, kad ją sudaro 32 raidės. Kursantai klausiami, kokios lietuvių kalbos abėcėlės raidės atrodo nejprastai. Dažniausiai kursantai nurodo: *q, ę, j, y, é, ū, č, š, ž*. Trumpai reikia aptarti šiuos garsus, jų tarimą. Paaiškiname, kad visos nosinės ir ilgosios balsės (*q, ę, j, y, y, ū, o*) yra tariamos ilgai (dar galima paminėti, jog nosinės raidės *ą, ę, j, y* dažniausiai rašomos kilmininko ir galininko linksnyje: *čia yra knyga. Duok man knygą*). Jei kursantai moka anglų kalbą, sudėtingesnius lietuviškų garsų tarimą galima iliustruoti anglų kalbos žodžių pavyzdžiais, o lietuviškų žodžių reikšmes pavaizduoti paveikslėliais, pavyzdžiui:

<p>A a [a]</p> <p>antis [á-ntis]</p> <p>like a in <i>father</i> (if long) like u in <i>duck</i> (if short)</p> <p>engl. <i>duck</i></p>	<p>Ą ą [a:]</p> <p>ąsotis [a:sõ:-tis]</p> <p>always long, like a in <i>father</i></p> <p>engl. <i>jug</i></p>	<p>B b [b]</p> <p>bananas [banã:nas]</p> <p>like b in <i>baby, boss</i></p> <p>engl. <i>banana</i></p>	<p>C c [ts]</p> <p>citrina [čšitrinà]</p> <p>like ts in <i>ants, bets</i></p> <p>engl. <i>lemon</i></p>	<p>Č č [tʃ]</p> <p>česnakas [čšesnã:kas]</p> <p>like ch in <i>child, chip</i></p> <p>engl. <i>garlic</i></p>	
<p>D d [d]</p> <p>dramblys [dramblĩ:s]</p> <p>true dental (not aspirated), close to d in <i>indeed</i></p> <p>engl. <i>elephant</i></p>	<p>E e [e]</p> <p>ežys [æžĩ:s]</p> <p>like a in <i>bad, man</i> (if long), but wider; e in <i>debt</i></p> <p>engl. <i>hedgehog</i></p>	<p>Ę ę [æ:]</p> <p>gręžti [græ:žti]</p> <p>like a in <i>bad, man</i>; always long</p> <p>engl. <i>to drill</i></p>	<p>Ė ė [e:]</p> <p>ėriukas [e:rĩũkas]</p> <p>like e in German <i>geh</i>; narrow; always long</p> <p>engl. <i>lamb</i></p>	<p>F f [f]</p> <p>fėja [fé:ja]</p> <p>like f in <i>fool, fit</i></p> <p>engl. <i>fairy</i></p>	<p>G g [g]</p> <p>gandras [gañdras]</p> <p>always like g in <i>goose, guilty</i> (never like g in <i>manager</i>)</p> <p>engl. <i>stork</i></p>

H h [h] herbas [yeřbas]	I i [i] indėnas [indė:nas]	J j [j] jvartis [j:vartis]	Y y [i:] yla [i:là]	J j [j] jūreivis [ju:reivis]	K k [k] karvė [ká:rve:]
like h in <i>behind</i>	like i in <i>it, pit</i>	like ee in <i>deed</i> ; always long	exactly like the J j ; always long	always like y in <i>yes</i> (never like j in <i>joke</i>)	like c in <i>cool</i> , k in <i>key</i> (not aspirated)
					
engl. <i>coat of arms</i>	engl. <i>Indian</i>	engl. <i>goal</i>	engl. <i>pricker</i>	engl. <i>sailor</i>	engl. <i>cow</i>
L l [l] liūtas [liūtás]	M m [m] meška [meřká]	N n [n] nykštukas [ni:křtukas]	O o [o:] obuolys [o:buolīs]	P p [p] pelė [pælė:]	
hard like l in <i>belt</i> , soft like l in <i>least</i>	like m in <i>mother</i> , <i>meet</i>	like n in <i>nose</i> , <i>neat</i>	like oo in <i>door</i> (but more closed and rounded); always long in native Lithuanian words; o in <i>got</i> (in international words)	like p in <i>sport</i> , <i>spit</i> (not aspirated)	
					
engl. <i>lion</i>	engl. <i>bear</i>	engl. <i>dwarf</i>	engl. <i>apple</i>	engl. <i>mouse</i>	
R r [r] ragana [rā:gana]	S s [s] saulė [sáule:]	Š š [ʃ] šuo [řuo]	T t [t] tigras [tigras]	U u [u] ugnis [ugnis]	
like r in <i>Roma</i>	like s in <i>so, sit</i> , <i>sun</i>	like sh in <i>sharp, sheep</i>	like t in <i>stood, steep</i> ; true dental, not aspirated	like u in <i>put</i> , <i>butcher</i> ; always short	
					
engl. <i>lion</i>	engl. <i>sun</i>	engl. <i>dog</i>	engl. <i>tiger</i>	engl. <i>fire</i>	
U u [u:] daug dovanų [daug do:vanū:]	Ū ū [u:] ūšai [ū:sai]	V v [v] varlė [varlė:]	Z z [z] zebras [zæbras]	Ž ž [ž] žirafa [žirafà]	
like oo in <i>school, pool</i> ; always long	like oo in <i>moon</i>	like v in <i>voice, vain</i>	like z in <i>zoo, zeal</i>	like s in <i>measure</i> , <i>treasure</i> (may occur initially)	
					
engl. <i>many presents</i>	engl. <i>mustache</i>	engl. <i>frog</i>	engl. <i>zebra</i>	engl. <i>giraffe</i>	

Arba galima sutrumpintą garsų tarimo informaciją pateikti tiesiog lentelėse, pavyzdžiui:

PRIEBALSIŲ TARIMAS Pronunciation of consonants		DVIBALSAI Two vowels as one sound		BALSIŲ TARIMAS Pronunciation of vowels			
	angliškai in English		angliškai in English	trumpai short	angliškai in English	ilgai long	angliškai in English
c – cukrus	(bits)	ai – gerai	(kite)	a – apelsinas	(duck)	a, ą – antis, bananas, ąsotis	(art; father)
č – čia	(church)	au – jau	(now)	e – keturi, sesuo	(get)	e, ę – geras, senas, Eglė	(cat)
g – gerai	(go)	ei – eina	(way)	i – naktis	(it)	ė – nėra	(air)
j – Jonas	(young)	ui – puiku	(feng shui)	u – butas	(push)	y, j – Rytį	(meet)
s – Sara	(sun)	ie – vienas	(year)	o – kodas	(spot)	ū, ū – jūsų	(cool)
š – šaka	(sugar)	uo – ruduo	(one)			o – ponas	(short)
z – zebras	(zoo)						
ž – žemas	(leisure)						

Mokytojas skaito žodžius, esančius lentelėje (vadovėlyje „Nė dienos be lietuvių kalbos“ p. 16, abėcėlės kairėje surašyti vyriškosios giminės tikriniai daiktavardžiai: vyrų vardai, miestų ir šalių pavadinimai, gyventojai; abėcėlės dešinėje – moteriškosios giminės tikriniai daiktavardžiai: gyventojos, miestų ar šalių pavadinimai, moterų vardai). Paaiškinama, kokia raidė žymi kokį garsą, kaip reikia tarti lietuvių kalbos garsus. Besimokantieji prašomi atkreipti dėmesį į daiktavardžių galūnes. Kairėje surašytų daiktavardžių galūnės -as, -is, -ys, -us, o dešinėje -a, -ė. Pasakome ir užrašome mokinių vardus lietuviškai: *Dmitrijus, Igoris, Lena* ir t.t. Reikėtų stengtis įtraukti mokinius, kad jie aktyviai dalyvautų mokymo (-si) procese, pritaikyti jiems mokymo turinio elementus prie pasikeitusių gyvenimo realijų bei sieti juos su besimokančiųjų aplinka. Pavyzdžiui, paklausti mokinių, ar jie turi draugų lietuvių? Kokie yra jų vardai? Kokius lietuviškus vardus jie žino ir pan.

Reikėtų trumpai paaiškinti, kokios dažniausiai pasitaiko vyrų ir moterų vardų galūnės lietuvių kalboje. Galima būti pasiruošus lentelę:

vyr. g. ♂	mot. g. ♀
-as Rimas, Jonas	-a Viktorija, Daiva
-is Kęstutis, Rytis	-ia Dalia (retai)
-ys Balys (retai)	-ė Gintarė, Jūratė
-us Remigijus, Kajus	
-ius Saulius, Paulius	

Savarankiškam darbui namuose galima užduoti iš J. Džežulskienės knygos „Kalbu lietuviškai. Lithuanian for beginners“ (p. 18-19) 5-7 pratimus.

Kad besimokantieji galėtų prisistatyti, mokome asmeninių įvardžių ir veiksmažodžio *būti* esamojo laiko. Svarbu paaiškinti, kad asmeninį įvardį *jūs* vartojame, kai kreipiamės į pirmąkart sutiktąjį (kol kuris nors iš pašnekovų pasiūlys: *Sakyk man „tu“!*), kai kitas asmuo vyresnis už mus arba užima aukštesnes (ne visada) ar aukštas pareigas.

Labai svarbu, kad besimokantieji jau pirmą pamoką turėtų gramatikos lentelių rinkinį. Rekomenduotina V. Stumbrienės ir A. Kaškelevičienės „Nė dienos be lietuvių kalbos“ (Vilnius, 2020) vadovėlio prieduose esančios gramatikos lentelės (p. 315-329), nes jos konkrečios, visa reikiama informacija sutalpinta tame pačiame lape, kursantams nesudėtinga išmokti jomis naudotis. Tik reikia nuolat aiškinant teorinius dalykus, daiktavardžių linksniavimą, veiksmažodžių asmenavimą ir pan., parodyti ir lentelėse atsispindinčią gramatiką. Tinka ir kalbos mokėjimo apraše „Lūžis“ pateikiamos lentelės (http://www.vlkk.lt/media/public/L%C5%AB%C5%BEis_06_09.pdf).

Kitas pirmosios paskaitos žingsnis – mokome paklausti: *Iš kur jūs esate? Iš kur tu esi? Iš kur ji yra? Ar jūs esate iš Amerikos? Ar jie yra iš Rusijos?* Tam, kad atsakytų į klausimą, kursantai mokomi vienaskaitos kilmininko: *Aš esu iš Rusijos. Mes esame iš Ukrainos. Ji yra iš Lenkijos.*

Kad besimokantieji galėtų pasakyti, kur dabar gyvena, dirba, studijuoja, mokome vienaskaitos vietininko ir I asmenuotės veiksmažodžių *gyventi, dirbti, studijuoti*. Mokome to paties paklausti grupės draugų: *Kur tu gyveni? Kur jis gyvena? Ar tu gyveni Vilniuje?* Mokydami veiksmažodžių, aiškiname, kad labai svarbu išmokti pagrindines veiksmažodžių formas, nes iš jų padaromos kitos.

Mokiniams patinka vaizdūs ir įsimenantys pavyzdžiai, tai galima paaiškinti, jog žmogus turi vardą ir pavardę, o daiktavardžiai lietuvių kalboje turi vardininko (nominatyvo) bei kilmininko (genityvo) linksnius.

Taip pat galime palyginti veiksmažodžio pagrindines formas su vizitine kortele: mes turime vizitinę kortelę, kurioje parašyta vardas, pavardė ir ką veiki. Tai veiksmažodžio vizitinėje kortelėje nurodyta, jog ši kalbos dalis turi bendraties (infinityvo), esamojo laiko ir būtojo laiko formas.

Tas linksnių galūnes, kurių mokomasi, siūloma surašyti ant didelių popieriaus lapų. Juos reikėtų pakabinti visiems matomoje vietoje (arba rodyti ekrane kursantų kalbėjimo metu).

Pavyzdžiui:

V. (Nom.) kas?	-as	-is	-ys	-a	-ė	-us
	↓	↓	↓	↓	↓	↓
K. (Gen.) ko?	-o	-io	-io	-os	-ės	-aus

22 pav. Galūnės

Kad besimokantieji išmokytų pasakyti, kokiomis kalbomis jie kalba, pirmiau pamokome, kaip vadinami šalių gyventojai. Sąrašas pateiktas pirmosios pamokos „Žodyno“ (p.16) bei „Žodyno, gramatikos, rašymo ir kalbėjimo“ dalyje (9 užduotis, p. 23). Kai kursantai išmoksta pasakyti: *aš esu vengras, ji yra ukrainietė, jis yra prancūzas*, aiškiname, kaip reikėtų pasakyti, kuriomis kalbomis jie kalba: *aš kalbu angliškai, jis kalba lenkiškai*. Kursų dalyviai išmoksta to paties paklausti ir kitų: *Aš kalbu vengriškai. Ar jūs kalbate vengriškai? Kaip jūs kalbate?*

Tik kai išaiškinama pirmosios pamokos gramatika ir pamokoma asmeninių įvardžių, veiksmažodžių *būti, gyventi, dirbti, studijuoti, kalbėti, suprasti*, miestų, valstybių pavadinimų, kursantai gali atlikti visas iš eilės žodyno, gramatikos, rašymo ir kalbėjimo užduotis (nuo 1 iki 13, p. 20-25).

Papildomos užduotys. Jei grupėje yra kursantų, kuriems reikia papildomų užduočių, galima pasinaudoti H. Prosniakovos ir Virginijos Stumbrienės lietuvių kalbos vadovėliu „Mano ir tavo šalis Lietuva“. Šiai temai tinkančių užduočių yra p. 32-36 (https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/lietuviu_priemones/Mano%20ir%20tavo%20salis%20Lietuva.pdf)

Atlikus užduotis galima ir atsipūsti, pažaisti žaidimą, pavyzdžiui, „Kokia tavo vardo pirma raidė?“. Mokytojas pasako savo vardą ir lietuvišką žodį, prasidedantį ta raide. Tada mokinys, esantis arčiausiai, pasako mokytojo vardą ir žodį, tada pasako savo vardą (lietuviškai adaptuotą) ir žodį. Taip žaidžiama, kol paskutinis išvardina visus vardus, žodžius ir prisistato pats. Kad būtų lengviau, galima lietuviškus žodžius surašyti lentoje.

Skaitome pokalbius. Šioje ir kitose pamokose pateikiama oficialių, neutralių pokalbių pavyzdžių. Labai svarbu mokyti taisyklingos tarties nuo pat pradžių, nes išmokus netaisyklingai tarti garsus, sunkiau mokytis iš naujo. Nepakanka mokytojui taisyklingai ištarti ir prašyti besimokančiųjų pakartoti. Būtina paaiškinti (gimtąja kursantų kalba arba ta kalba, kuri kursantams gerai suprantama), kaip atsiranda vienas ar kitas garsas, kaip juda lūpos, liežuvis, kuo aiškiau parodyti, nupiešti lentoje grafinį garso vaizdą. Pavyzdžiui,

I – Ė – E

kilimas, miškas, pipiras
gėlė, dėdė, mergaitė
ežeras, senas, teta

23 pav. Tarimas

Svarbu! Pradedantieji nemokomi kirčiavimo taisyklių. Jie mokomi mėgdžioti taisyklingai tariamus žodžius. Mokytojas turi paaiškinti, kur ir kaip burnoje „surandamas“ vienas ar kitas garsas, ir padedama mokiniams įveikti individualius sunkumus.

Iš skirtingų šalių atvykę užsieniečiai susiduria su skirtingais tarties sunkumais. Vieniems sunku atskirti *v* nuo *b*, kiti vietoje *o* taria *a*, dar kitiems sunku ištartį *r*, minkštą ar kietą *l*, kiti stipriai aspiruodami taria sprogstamuosius priebalsius ir pan.

Neskiriantiems garsų *v* ir *b* aiškiname, kad tariant *v* viršutinė ir apatinė lūpos nesusiliečia, tik šiek tiek viršutiniams dantimis priliečiame apatinę lūpą. O tariant *b* – „sprogimas, nes stipriai susilietusios viršutinė ir apatinė lūpos triukšmingai išsiskiria.

Tariantiems *a* vietoje *o* nuolatos reikia priminti, kad lietuvių kalbos *o* visada tariamas *o*, kad tai ilgas balsis: *vokietis, Jonas, Ona* ir pan. Tik nelietuviškos kilmės žodžiuose tariamas trumpai: *telefonas, fotografas* ir pan.

Tiems, kuriems sunku ištartį *r*, sakome, jog tariant šį garsą turi virpėti liežuvio galiukas. Lietuviškas *r* atsiranda virš viršutinių priekinių dantų ir vėl staiga atšoka. Pro tarpelį esantį tarp gomurio ir liežuvio, einanti oro srovė virpina liežuvio galiuką. Mokantis ištartį *r* labai padėtų arkliuko kanopų kaukšėjimo mėgdžiojimas.

Po minkšto priebalsio *a* tariame taip pat kaip *e, ai* – kaip *ei, au* – kaip *eu*. Svarbu atkreipti besimokančių dėmesį į taisyklingą dvibalsių *ai* (*ái ar aĩ*) ir *au* (*áu ar aũ*) kirčiavimą: *láimė, áukštas* (*tall*), *aũkštas* (*5 floor*) ir pan.

Keletas suminėtų dažniau pasitaikančių tarties sunkumų yra individualūs, atsirandantys dėl gimtųjų kalbų įtakos. Pastebėtina, jog visiems kyla sunkumų mokantis tarti garsus *é, e, ie, uo*, taip pat *a, ai, au* po minkšto priebalsio. Tad reikėtų trumpai pakomentuoti ir minkštųjų bei kietųjų priebalsių tarimą. Galima iliustruoti tokiais pavyzdžiais: *pluta – pliusas, Lukas – liukas, šiandien – šaltas, žiogas – žodis, valio – melodija, valia – bala*.

Kietoji priebalsė <i>Hard consonant</i>		Minkštoji priebalsė <i>Soft consonant</i>	
-na	mergina	-nia	ponia
-la	ola	-lia	Dalia
ča-	Čadas	čia	čia
-ka	laukas	-kia	laukia
-ko	moko	-kio	lokio
-ro	dvaro	-rio	kario
-go	draugo	-gio	drugio
bu-	burė	biu-	biuras
-nu	linus	-niu	Vilnius
-lu	koralus	-liu	karalius
-ču	Ačus	-čiū	ačiū

Juditos Džežulskienės vadovėlyje „Kalbu lietuviškai. Lithuanian for beginners“ (Kaunas, 2014) p. 28-29 galima pasiklausyti 20-23 pratimų, kur puikiai iliustruojamas lietuviškų garsų tarimas.

Tarties mokytis geriausia parinkti tokių žodžių, kurių reikšmę mokiniai jau supranta. Mokytojas turi pastebėti, ką kuriam kursantui sunku ištart. Mokiniams labai svarbu kalbėti lietuviškai ir būti suprastiems.

Puikių papildomų tarties pratimų (taip pat ir lietuvių kalbos garsų klasifikaciją anglų kalba) galima rasti R. Žukienės vadovėlyje „Lietuvių kalba užsieniečiams: teorija ir praktika“ (p. 15-20). Beje, tarčiai lavinti bei naujiems žodžiams įtvirtinti puikiai tinka ir eilėraščiai.

Būtina mokytis tinkamos intonacijos. Kaip reikėtų skaityti pokalbius? 1-3 pamokos pokalbius reikėtų skaityti taip: pirmiausia mokytojas perskaito pokalbį, paaiškina naujus žodžius, frazes. Po to mokytojas skaito po sakinį, mokiniai kartoja. Tada mokiniai pokalbį skaito poromis. Visi mokiniai prašomi ištarti sunkesnius žodžius, frazes. Pirmiausia – visi kartu. Tik po to – po vieną. Ketvirtosios ir kitų pamokų pokalbius besimokantieji gali skaityti savarankiškiau. Pirmiausiai mokiniai tyliai perskaito pokalbį. Mokytojui paaiškinus nesuprantamus žodžius ir frazes, skaito garsiai.

Reikėtų pastebėti, jog knygos „Nė dienos be lietuvių kalbos“ tekstuose yra žodžių, kurių nėra naujų žodžių sąrašuose. Tai dažnai vartojami žodžiai, kuriuos lengviau suprasti remiantis kontekstu. Tokius žodžius padės suprasti prieštekstinės užduotys:

- Mokytojo paaiškinimai;
- Siūlymas nurodyti panašių žodžių;
- Paveikslėliai prie tekstų;
- Dvikalbis žodynas.

Papildomos užduotys – kalbiniai žaidimai.

1. Pasiklausykite dainos. Pažymėkite žodžius, kuriuos suprantate:

Dainotas Varnas – *Labas* (https://www.youtube.com/watch?v=rMA_mUWsSjk)

Vienintelė tokia esi,

Nepakartojama graži.

Norėčiau pamatyt tave dar kart.

Suradęs tinkamus žodžius,

Tave pamatęs pamirštu.

Eilinį kart aš negaliu ištart:

Ei,ei, labas

Kur tu eini?

Koks tavo vardas?

Kaip gyveni?

Už lango vėl graži diena

Taip pat galima atlikti užduotis, susijusias su Lietuva, istoriniais svarbiausiais faktais iš J. Džežulskienės knygos „Kalbu lietuviškai. Lithuanian for beginners“ (p. 12-15, 48). Šio vadovėlio didžiulis privalumas tas, jog jis parengtas sugestopedijos metodu. Taigi jis puikiai tinka dirbti savarankiškai. Šios užduotys gali būti atliekamos ir suskirsčius mokinius į grupes, galima suorganizuoti „Protų mūšį – ką žinote apie Lietuvą“ ir pan.

2. „O kas tu? Kaip sekasi?“

Tema	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
2. „O kas tu? Kaip sekasi?“	<p>Pasakyti profesiją, užsiėmimą ar socialinę padėtį ir pasiteirauti to.</p> <p>Pasakyti, kas yra ir ko nėra.</p> <p>Paklausti, kaip kam sekasi, ir atsakyti.</p> <p>Pasakyti savo amžių, adresą ir telefono numerį ir kito paklausti.</p> <p>Palinkėti sėkmės, gero savaitgalio.</p> <p>Susitarti susitikti.</p>	<p>Daiktavardžių vienaskaitos galininkas. Prielinksniai <i>j</i> ir <i>pas</i>.</p> <p>Prielinksnis <i>prie</i>.</p> <p>Pavadinimo kilmininkas.</p> <p>Laiko raiška. Galininkas.</p> <p>Subjekto neigimo raiška.</p> <p>Daiktavardžių šauksmininkas.</p> <p>Veiksmažodžių esamasis laikas, <i>-i tipas</i>.</p>	<p>Miestas.</p> <p>Asmenų pavadinimai, pagrindiniai šeimos narių pavadinimai.</p> <p>Profesijos.</p> <p>Metų laikai.</p> <p>Savaitės dienos.</p> <p>Paros laikas.</p> <p>Laiko prieveiksmai</p> <p>Skaičiai nuo 0 iki 10.</p>	<p>Besimokantieji turėtų žinoti, kokia yra įprasta dirbančio ar besimokančio asmens diena Lietuvoje, ir vartodami paprasčiausias komunikacines frazes bendrauti su kolegomis ar bendramoksliais.</p> <p>Taip pat pakomentuoti, koks lietuvių požiūris į vėluojančius ir pan.</p>	6 akad. val.

Rekomendacijos.

Pamoka pradedama žaidimu, skirtu pakartoti praeitos temos leksiką. Reikalingos priemonės: lenta ir kamuolys. Lentoje surašykite klausimus nuo 1 iki 5:

1. Koks Jūsų vardas?

Mano vardas yra Gintarė....

2. Kokia Jūsų tautybė?

Aš esu amerikietis / amerikietė, ukrainietis / ukrainietė...

3. Iš kur Jūs esate?

Aš esu iš Portugalijos...

4. Kaip Jūs kalbate?

Aš kalbu angliškai, rusiškai ir truputį lietuviškai...

5. Kur Jūs gyvenate?

Aš gyvenu Vokietijoje...

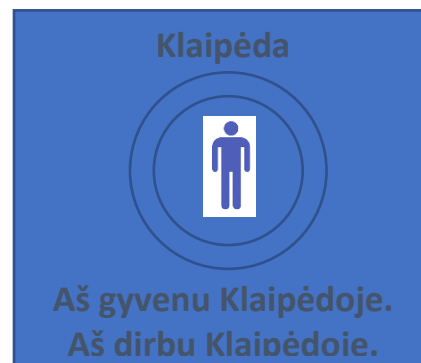
Visi mokiniai sustoja į ratą. Mokytoja meta kamuolį mokiniui ir sako skaičių. Taip pat perskaito tą klausimą, kurio skaičių įvardino. Tuomet tas, kas pagauna kamuolį, atsako į klausimą ir meta kamuolį kitam bei pasako skaičių (gali skaičių pasakyti užsienio kalba, jei nežino lietuviško pavadinimo, kadangi skaičius mokysis vėliau) ir perskaito klausimą. Žaidžiama tol, kol visi bus atsakę bent į vieną klausimą.

Tuomet galima pradėti diskutuoti apie namuose skaitytus tekstus. Klausama, ar kursantai sužinojo ką nors naujo? Kas jiems buvo įdomiausia ir pan. Besimokantieji gali atsakinėti anglų ar kita užsienio kalba, kurią moka. Mokytojas kalba lietuviškai, o pagrindines mintis apibendrina užsienio kalba.

Labai svarbu trumpai pristatyti lietuvių kalbos sistemą. Bendrais bruožais, struktūruotai, bet kursantai turi žinoti pagrindinius terminus (linksnis, pagrindinės veiksmažodžio formos, asmuo, skaičius, giminė ir pan.). Aiški santrauka yra pateikta J. Džežulskienės knygoje „Kalbu lietuviškai Lithuanian for beginners“ (p. 49).

Pamoka tęsiama naujų žodžių mokymusi. Pirmiausia mokytojas skaito po vieną *Miesto* sąrašo daiktavardžius (p. 32). Besimokantieji kartoja. Taisoma tartis. Paveikslėliai padės mokiniams geriau suprasti ir įsiminti naujus žodžius. Pabrėžiama, kad dabar mokiniai moka 2 moteriškosios giminės daiktavardžius su galūne *-is*: *pilis, stotis*. Kitus žodžius, ypač veiksmažodžius, mokytojas turėtų išversti į tą kalbą, kurią supranta visi kursantai.

Mokoma prielinksnių *j, pas* su veiksmažodžiais *ėti, važiuoti, skubėti, vėluoti, skambinti*. Svarbu paaiškinti, kad prielinksnis *j* su galininku yra vartojamas sakiniuose su veiksmažodžiais *ėti, važiuoti, skubėti, vėluoti, skambinti* ir nurodo, kad veiksmas kreipiamas tam tikra kryptimi. Vietininko linksnis sakinyje vartojamas su veiksmažodžiais *gyventi, dirbti, būti, studijuoti*. Galima pavaizduoti piešinėliais. Veiksmą, nukreiptą tam tikra kryptimi, žymime taip , veiksmą, vykstantį vienoje vietoje, žymime taip .

25 pav. (pagal V. Stumbrienės, A. Kaškelevičienės „Nė dienos be lietuvių kalbos“ mokytojo knygą, p. 14)

Atliekamos 3, 4 ir 5 užduotys (p. 41).

Mokant prielinksnio *prie* įtvirtinama ir pirmosios pamokos medžiaga – susitinkama *prie kavinės ar kavinėje, prie parko ar parke*. Besimokantieji atlieka 6, 7, 8 (p. 42) užduotis. Antrojeje pamokoje pirmąkart susiduriama su kamiengalio *t* virtimu č: *prie viešbučio, prie bendrabučio*. Būtina tai paaiškinti jau dabar, kad *-is* galūnės

daiktavardžių, kurių kamienas baigiasi priebalsėmis *d* ir *t*, kai kuriuose linksniuose, atsiradus minkštumo ženklui, *d* ir *t* virsta į *dž* ir *č* (pvz., *viešbut-is viešbuč-io*, *bendrabut-is bendrabuč-io*, *bried-is briedž-io*, *briedž-iai*; *jaut-is, jauč-iui, jauč-iuose*).

Kitas žingsnelis – mokoma pavadinimo kilmininko. Mokiniai išmoksta pasakyti: *Čia yra Parko gatvė. Gyvenu Parko gatvėje. Važiuoju į Parko gatvę* ir pan. Šiam kilmininkui mokyti skiriamos 15 ir 16 užduotys (p. 44).

Tada mokome paklausti ir atsakyti į klausimą: *Ko šiandien nėra? Ar yra Vytautas?* Mokydami pasakyti, kad ko nors nėra (kalbant telefonu ar pasakant, ko nėra auditorijoje), turime pabrėžti, kad *nėra* su kilmininku vartojame tik tada, kai asmens ar daikto nėra. Vardininko linksnis vartojamas kitu atveju, pavyzdžiui:

Ji nėra dėstytoja, ji yra aktorė.

Ji ne dėstytoja.

Tai ne žodynas, tai vadovėlis.

Šiuos pavyzdžiuose nekalbama apie asmens ar daikto nebuvimą kur nors, bet kalbama apie vieno asmens nebuvimą kitu asmeniu, ar vieno daikto nebuvimą kitu daiktu.

Ar yra mokytoja?
Ne, mokytojos nėra.

Ar Rasa yra mokytoja?
Ne, Rasa nėra mokytoja. Ji yra šokėja

26 pav.

Kursantai atlieka 19-20 užduotis (p. 46). Jei kursantai suprato gramatiką, galima šių pratimų auditorijoje padaryti po kelis sakinius, o likusius besimokantieji gali atlikti savarankiškai namuose.

Dabar jau galima pamokyti skaičių nuo 0 iki 10 (p. 36). Mokiniai vienas po kito kviečiami lentoje užrašyti kito mokinio diktuojamo telefono numerio. Nors kitų kiekių skaitvardžių planuojama mokyti vėlesnėje pamokoje, galima jau dabar pamokyti skaitvardžių nuo 11 iki 19 bei dešimčių – besimokantiesiems svarbu pasakyti savo adresą bei amžių.

Mokome pasakyti *kiek tau metų?* Labai gera lentelė yra J. Džežulskienės knygoje „Kalbu lietuviškai Lithuanian for beginners“ (p. 55). Ten pat galima iškart atlikti ir keletą klausymo pratimų (p. 54-55).

Galima užrašyti lentoje tokią formulę:

1-9	+ Vard. (Nom.)	<i>metai, eurai</i>
11-19	+ Kilm. (Gen.)	<i>metų, eurų</i>
10, 20, 30...90, 100, 1000	+ Kilm. (Gen.)	<i>metų, eurų</i>

Mokiniai jau moka pasakyti iš kur jie, kiek jiems metų ir dabar galima labai trumpai įterpti ir keletą pagrindinių terminų apie šeimą. Trumpai galima pakomentuoti ir pagrindinius šeimos narių, giminų pavadinimus: tėvas, mama, vaikai, brolis, sesuo, vyras, žmona, marti, žentas ir pan. Tai svarbu, kad besimokantysis išmokytų papasakoti apie save. Šeimos narių pavadinimų iliustruotas žodynelis (su vertimu į anglų kalbą) yra R. Žukienės knygoje „Lietuvių kalba užsieniečiams: teorija ir praktika“ (p. 89-90).

Kad mokiniai galėtų kalbėti apie šeimą, reikia mokyti kai kurių 2 asmenuotės veiksmažodžių. Besimokantieji galės pasakyti: *aš turiu seserį. Aš turiu brolių. Ji neturi sesers.* Taip pat galės pasakyti: *jau turiu eiti. Noriu studijuoti universitete.* Galės paklausti: *Ar tu nori eiti į kavinę?* Kursantai atlieka 4, 5, 7 užduotis (p. 62-63).

Kadangi besimokantieji gali turėti ne vieną brolių ar seserį, todėl mokoma daiktavardžių vyriškosios ir moteriškosios giminės daugiskaitos vardininko (6 užduotis, p. 63). Taip pat – kiekinų skaitvardžių vyriškosios ir moteriškosios giminės vardininko: *keturi broliai, keturios seserys* (8 ir 11 užduotys, p. 63-64). Po to mokoma daiktavardžių vyriškosios ir moteriškosios giminės daugiskaitos galininko ir kiekinų skaitvardžių vyriškosios ir moteriškosios giminės galininko: *aš turiu du brolius ir dvi seseris.* Taip pat reikia paaiškinti ir daugiskaitos kilmininką, kad kursantai galėtų paklausti: *kiek tu turi vaikų?* (9, 10 užduotys, p. 64).

Šiai leksikai įsiminti padės žaidimas „Visi, kurie turi...“. Mokytojas užrašo ant lentos ir paaiškina veiksmažodžių *atsistoti, suploti, atsitūpti, nusijuokti, palenkti (galvą)* reikšmes. Tuomet pradeda žaidimą sakydamas:

Visi, kurie turi:

- brolių (atsistokite);
- seserį (suplokite);
- didelę šeimą (atsitūpkite);
- turi žmoną (suplokite);
- turi vyrą (palenkite galvą);
- turi vaikų (atsitūpkite);
- šunį ar katę (palenkite galvą);
- rudas akis (atsistokite);
- mėlynas akis (suplokite);
- myli mamą (nusijuokite);
- moka tris ir daugiau kalbų (suplokite);

- mėgsta šokoladą (atsistokite);
- supranta lietuviškai (nusijuokite).

Savarankiškam darbui šios temos įtvirtinimui būtų galima kursantams pasiūlyti atlikti namuose I-IV pratimus iš R. Žukienės vadovėlio „Lietuvių kalba studentams užsieniečiams: teorija ir praktika“ 2012, p. 99-10

Toliau mokoma kaip atsakyti į klausimą *kada?* Ir kaip paklausti, *kas kur ir kada atostogauja, dirba, eina?* Pirmiausia pamokome metų laikų, mėnesių bei savaitės dienų pavadinimų ir laiko prievieksmių (p. 36). Besimokantieji jau žino, kad yra galininko linksnis, kad jis vartojamas su prielinksniu *į* ir *pas*. Linksnio galūnės jau matytos. Jau nebus sunku išmokti atsakyti į klausimą *kada? Kada susitiksime? – Pirmadienį.* Atliekamos 10, 11, 22 užduotys.

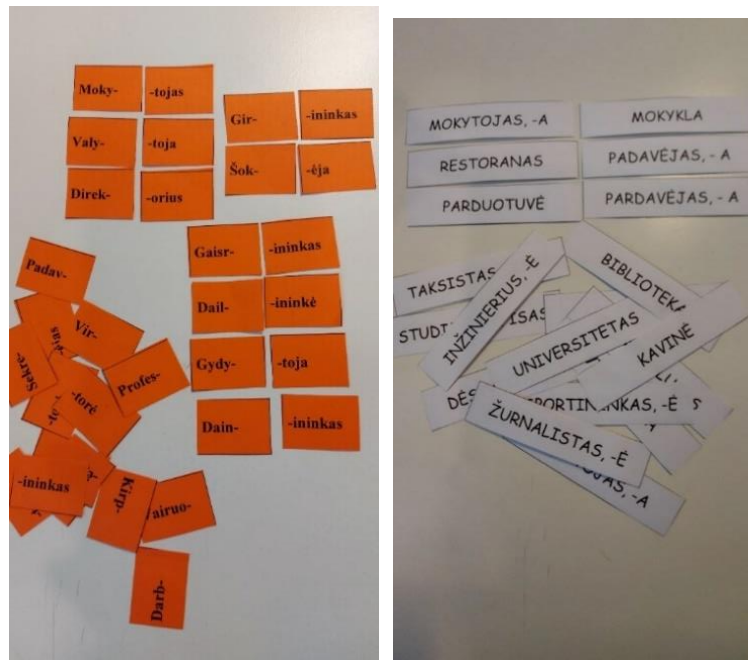
Savaitės dienų pavadinimus įtvirtinti galima atliekant gramatikos pratimus: 10, 11 (p. 43), 23 (p. 48).

Dar liko vienas antrosios temos žodžių sąrašas – „Profesijos, asmenų pavadinimai“ (p. 33-35). Besimokantieji mokomi suprasti žodžių reikšmes, taisyklingai ištarti naujus žodžius. Mokoma priesagų: *-ininkas, -ėjas, -tojas*. Su šiomis priesagomis padaromi asmenų pavadinimai, nusakantys profesijas. Mokiniai išmoksta dar vieną 3 linksniuotės žodį – *moteris* (Kilm. – *moters*).

Mokydamiesi naujų žodžių, mokiniai kartoja vienaskaitos vietininką. Besimokantieji klausiami, kur dirba mokytoja, pardavėja ir pan. (p. 40, 2 užduotis). Mokytojas gali apsispręsti iš kurio vadovėlio geriau mokyti šios profesijų potemės, nes J. Džežulskienės „Kalbu lietuviškai“ (p. 52-53) knygoje ši tema taip pat labai struktūruotai ir vaizdžiai išdėstyta, be to, čia pateiktas vertimas į anglų kalbą. Taip pat puikus iliustruotas paveikslėlių žodynas šia tema yra ir R. Žukienės knygoje „Lietuvių kalba užsieniečiams: teorija ir praktika“ (p. 86-89).

Taip pat galima besimokančiuosius suskirstyti poromis, ar didesnėmis grupelėmis ir duoti po voką, kuriame būtų kortelės. Užduotis: sudėti žodžius poromis *profesija – darbo vieta*.

Kitas užduoties variantas: sujungti žodžių šaknis su tinkamomis priesagomis.

27 pav. Priesaginė daryba

Mokantis vienaskaitos vietininko ir kalbant apie tai, kur dirba vienos ar kitos profesijos atstovai, kursantams būtų naudinga žinoti ir tam tikras elgesio normas tose vietose, pavyzdžiui, banke, pašte, kirpykloje reikia laukti savo eilės, kartais reikia imti numeriuką (pvz., banke, dideliame pašte). Jei neaišku, kuris klientas eilėje laukia paskutinis, teiraujamasi apie tai. Dažnai piktinamasi einančiais be eilės. Autoservisuose, grožio salone, kirpykloje, siuvimo salonuose klientai priimami iš anksto sutartu laiku. Dėl priėmimo tariamasi telefonu arba užsisakoma internetu.

Apie paslaugas dažnai žmonės sužino vieni iš kitų, iš interneto svetainių. Labai paisoma asmeninių rekomendacijų. Patenkinti klientai kartais palieka arbatpinigių.

Norint atsidaryti ar užsidaryti sąskaitą banke, reikia turėti asmens dokumentą.

Išmokę nemažai profesijų, asmenų, socialinių grupių pavadinimų mokiniai mokosi vienaskaitos šauksmininko. Po piešinėliais mokiniai gali užrašyti, kaip kreiptųsi į vienos ar kitos profesijos žmones. Šauksmininkui mokytis skirta 12, 13 užduotys (p. 43-44). Taip pat galima atlikti ir keletą klausymo užduočių iš J. Džežulskienės vadovėlio „Kalbu lietuviškai“ (p. 62, užduotys: 18-20). Poilsui būtų galima atlikti iš to paties vadovėlio (p. 63) 21-23 užduotis.

Pramokę pasiteirauti, kaip sekasi, pasisveikinimu ir šia fraze pradedame kiekvieną pamoką. Penktadieniais palinkime gero savaitgalio. Baigiantis paskaitai teiraujamės, kur dabar eis kiekvienas mokinys, kur eis *po to* ir kt. Jei nežino, raginame klausti vieni kitų.

Šioje ir kitose pamokose pokalbių klausimai siejami su mokinių patirtimi ir sociokultūrine aplinka.

Klausiama to, kas mokiniams svarbu:*Kokia jūsų / tavo profesija?**Kur jūs / tu dirbate?**Koks jūsų / tavo adresas?**Koks jūsų / tavo telefono numeris?**Kur susitinkame?**Kur einate / eini?**Pas ką einate / eini?*

Kartais nutinka taip, kad žmonės nėra linkę atskleisti asmeninės informacijos apie save viešai, tad galima užduotį skirti ir darbui poromis, pavyzdžiui, pagal vizitines korteles paklauskite ir atsakykite:

*Koks tavo vardas ir pavardė?**Kur tu dirbi?**Kokia tavo profesija?**Koks tavo darbo laikas?**Koks tavo darbo telefonas?*

Kavinė „Prie tilto“ Vaida Linkutė Vedėja Šilo g. 4, Vilnius Tel. 8-5-120014	Statybos kompanija „NAMAS“ Vytautas Arminas Vadybininkas Antakalnio g. 18A, Vilnius Tel. 8-5-021704	Salonas „VIKTORIJA“ Vaida Gulbinaitė Kirpėja Studentų g. 5, Kaunas Tel.: 8-37-316071
--	--	---

Atlikę gramatikos, žodyno, rašymo, kalbėjimo ir klausymo užduotis, perskaitytą pokalbį, kursantai skaito du laiškėlius (p. 51). Prieš mokiniams pradėdant skaityti, lentoje užrašomi du žodžiai: *žinoma* ir *kartu*. Paaiškinama pavyzdžiais:

*Ar tu nori eiti į Operos ir baletų teatrą? – Žinoma. Labai noriu.**Paulius ir Jurgis visada kartu eina į kavinę.***Papildomos užduotys – kalbiniai žaidimai.****1. Paskambink man!**

Kursantai suskirstomi poromis.

Užduotis: Padiktuokite savo telefono numerį draugui ir paprašykite, kad jis Jums paskambintų. Ar numeris teisingas? Tuomet apsikeičiama – kitas mokinys diktuoja savo numerį.

2. Pasisveikink su Lietuvos žymiu žmogumi!

Papildoma užduotis mokytis vns. Š. Mokytojas ant kortelių (kurios pastatomos ant stalo prie kiekvieno kursanto) užrašo žinomų Lietuvos žmonių vardus ir pavardes bei jų profesijas / pareigas,

pvz. Andrius Mamontovas (dainininkas), Gitanas Nausėda (Prezidentas), Rūta Meilutytė (sportininkė), Arvydas Sabonis (krepšininkas) ir t.t. Mokytojas trumpai pristato kiekvieną žymų žmogų ir visi su juo pasisveikina: „Laba diena, Andriau Mamontovai!“.

3. Pasakyk, kas kur dirba?

Jums reikės kortelių su vietos ir profesijų pavadinimais. Raskite kiekvienam paveikslėliui ten dirbančio žmogaus profesijos pavadinimą.

 <p>Ligoninė</p>	 <p>Degalinė</p>	 <p>Bankas</p>	 <p>Paštas</p>
 <p>Biuras</p>	 <p>Universitetas</p>	 <p>Šokių studija</p>	 <p>Autobusų stotis (autobusas)</p>
 <p>Restoranas</p>	 <p>Oro uostas</p>	 <p>Virtuvė</p>	 <p>Kirpykla</p>
<p>GYDYTOJA / -AS</p>	<p>OPERATORĖ / -IUS</p>	<p>BANKININKĖ / -AS</p>	<p>PAŠTININKĖ / -AS</p>
<p>DARBUOTOJA / -AS</p>	<p>DĖSTYTOJA / -AS</p>	<p>ŠOKĖJA / -AS</p>	<p>VAIRUOTOJA / -AS</p>
<p>PADAUVĖJA / -AS</p>	<p>PALYDOVĖ / -AS</p>	<p>VIRĖJA / -AS</p>	<p>KIRPĖJA / -AS</p>

4. Kartu su mokytoju paskaitykite eilėraščius. Pažymėkite žodžius, kuriuos suprantate.

Kodėl?

O kodėl diena balta,

O kodėl naktis šalta?

<...>

O kodėl man būti čia?

Rytą, dieną ir nakčia.

O kodėl tenai nebūti?

Nors truputį, bent truputį!

Troleibusas

Rieda melsvas troleibusas,

Troleibuso ilgas ūsas.

Vienas ūsas,

Antras ūsas,

Tai juokingas

Troleibusas!

Violeta Palčinskaitė

Sigitas Geda

5. Sudėkite sakinius.

Kiekviena mokinių pora gauna po voką su kortelėmis. Per 10 minučių besimokantieji turi sudėti kuo daugiau taisyklingų sakinių. Variantų bus daug. Kiekviena pora perskaito kitiems, kaip jie sudėjo sakinius.

Mes	einame	į	teatrą
Jis	važiuoja	pas	brolių
Jūs	skubate	į	ekskursiją
Mergina	yra	iš	Japonijos
Draugė	gyvena	prie	jūros
Tu	esi	universiteto	studentas
Bankas	yra	prie	ministerijos
Vasarą	ji	niekada	nedirba
Gydytojas	skuba	į	ligoninę
Mes	susitinkame	prie	kiosko
Aš	dažnai	atostogauju	Nidoje
Mokinys	vėluoja	į	mokyklą
Prie	mokyklos	nėra	parko

6. Sugrupuokite pagal pavyzdį.

		
latvis, Paulius	anglė	~~anglė, latvis, Paulius~~ , Vilnius, čekė, čekas, lietuvis, Londonas, Tomas, Rita, Eglė, rusė, venras, estas, Rita, Varšuva, Ryga, Talinas, Rusija, Latvija, Laura, Vengrija, Budapeštas, slovakas
du vaikai,		~~du vaikai~~ , vienas sūnus, keturios dukterys, dvi seserys, trys broliai, vienas brolis, su sūnūs, viena duktė, vienas vaikas

7. Mano nuotrauka.

Besimokantiesiems siūloma atsinešti savo šeimos ar draugų nuotraukų ir poromis pasikalbėti apie žmones nuotraukose. Raginama paklausti kuo daugiau ir įvairesnių klausimų, pavyzdžiui: *Kas yra šis vyras? Koks jo vardas? Kur jis gyvena? Kokia jo profesija? Ar čia tavo sesuo? Ar ji studentė? Kur ji gyvena?* Sužinotą informaciją kursantai pasakoja kitiems grupės draugams.

8. Aprašymas.

Mokiniai išsitraukia korteles su priklijuotomis nuotraukomis iš žurnalų. Paveikslėliuose pavaizduoti įvairaus amžiaus vyrai, moterys. Užduotis – aprašyti žmones. Besimokantieji gali parašyti, iš kur tie žmonės yra, kokie jų vardai, kur gyvena, kokios jų profesijos, kaip jie atrodo, kiek turi vaikų ir pan. Korteles bus galima panaudoti ir kitose pamokose. Tada mokiniai parašys, ką tie žmonės mėgsta valgyti, kaip jie atrodo, kaip mėgsta leisti laisvalaikį ir pan.

29 pav. Aprašymui

9. Parašykite dar po vieną tiek pat raidžių turintį žodį.

a	š							
t	u							
k	a	s						
m	a	m	a					
t	ė	v	a	i				
s	e	n	e	l	ė			
s	ū	n	ė	n	a	s		
v	a	i	k	a	i	t	ė	
p	u	s	s	e	s	e	r	ė

Savarankiškas darbas namuose. Iš J. Džežulskienės knygos „Kalbu lietuviškai. Lithuanian for beginners“ (p. 66). Užduotis: Užpildykite registracijos formą į lietuvių kalbos ir kultūros kursus.

3. „Prašom paragauti! Skanaus!”

Tema	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
3. „Prašom paragauti! Skanaus!”	Pasakyti, ką mėgsta valgyti ir gerti, ir kito paklausti. Paprašyti maisto ar gėrimo. Pakviesti į svečius, pavaišinti. Pagirti vaišes, padėkoti už vaišes ir atsakyti kitam pagyrus ar padėkojus.	Veiksmažodžių esamasis laikas, <i>-o tipas</i> . Veiksmažodžių valdymas. Daiktavardžių vienaskaitos ir daugiskaitos naudininkas ir įnagininkas. Prielinksnis <i>su</i> . Asmeninių įvardžių kilmininkas, naudininkas, įnagininkas. Prielinksnis <i>be</i> . Rūšies kilmininkas. Liepiamoji nuosaka. Būsimasis laikas. Būtasis kartinis laikas (<i>-o</i> ir <i>-é</i> tipai). Įvardis <i>savo</i> . Būdvardžių negimininė forma ir būdorieveiksmiai.	Maistas. Maisto produktai. Gėrimai. Indai. Stalo įrankiai.	Turėtų žinoti, kaip vaišinami svečiai, kokie yra nacionaliniai lietuvių patiekalai, kada pietaujama, vakarienaujama.	4 akad. val.

Rekomendacijos.

Šios temos paskaitą būtų galima pradėti nuo testo iš J. Džežulskienės vadovėlio „Kalbu lietuviškai. Lithuanian for beginners“, p. 79. Tai būtų puikus įvadas maisto temai, juolab, kad pratimo tekstas, patiekalų pavadinimai išversti į anglų kalbą.

Taip pat pristatant pamokos temą, galima žaisti žaidimą *Taip ir ne*. Dėžutėje paslėptas vaisius (pvz., bananas, obuolys), o kursantai uždavinėja klausimus ir bando atspėti. Mokytojas gali atsakyti tik „Taip“ arba „Ne“. Jei užduoti klausimus besimokantiesiems dar yra per sunku, mokytojas gali sakyti definicijas, o kursantai spėlioja konkrečius žodžius.

Tada pradedama mokytis naujų žodžių iš V. Stumbrienės ir A. Kaškelevičienės vadovėlio „Nė dienos be lietuvių kalbos“ 2020, p. 80-84. Perskaitomas žodžių sąrašas. Kursantai prašomi pasakyti, *ko jie nori, ką jie mėgsta, ko nemėgsta, kas jiems patinka, kas nepatinka*. Labai svarbu nuolatos

priminti, kurie maisto produktų pavadinimai vartojami tik vienaskaita, kurie tik daugiskaita, kurie vartojami vienaskaita ir daugiskaita. Atliekant 1 ir 2 užduotis (p. 88), gali būti pildoma tokia lentelė:

tik vienaskaita	tik daugiskaita	vienaskaita ir daugiskaita
Duona	Sultys	Visi vaisiai, uogos ir daržovės
Pienas	Ledai	Bandelė, -ės
Varškė	Miltai	Kiaušinis, -iai
Grietinė	Pipirai	Žuvis, -ys
Grietinėle	Krienai	Sūris, -iai
Sviestas	Garstyčios	Pyragas, - ai
Rūgpienis	Salotos	Tortas, -ai
Kefyras	Aguonos	
Arbata	ir kt.	
Kava		
Vanduo		
Degtinė		
Šampanas		
Mėsa		
Kiauliena		
Jautiena		
Veršiena		
Medus		
Aliejus		
Uogienė		
Druska		

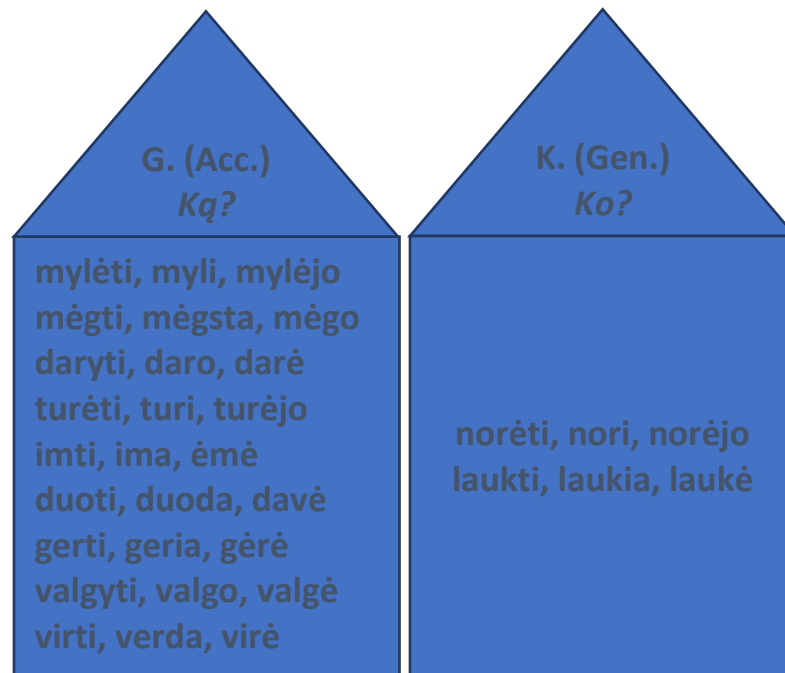
Reikėtų paaiškinti, kada galima vartoti tik *patinka*, o kada *patinka* ir *mėgstu* vienodai geri. Jeigu ragaujame ir norime pasakyti, kad štai *šis* (arba *tas*) konkretus mūsų ragaujamas (arba anksčiau raguotas) maistas mums patinka (arba patiko), tai vartojame tik *man patinka* (arba *patiko*), o ne *mėgstu*: *Man labai patinka (šis) saldainis*. Jeigu kalbate ne apie konkretų valgytą ar valgomą produktą, galima vartoti ir *mėgstu*, ir *patinka*: *Aš mėgstu saldainius. Man patinka saldainiai*. Atliekamos 8 (p. 90), 10 (p. 91), 16, 17 (p. 93-94). Pratimai 11, 12, 13 (p. 92) gali būti kaip namų darbų užduotys.

Taip pat reikėtų paaiškinti, kuo skiriasi *mėgstu*, *patinka* ir *myliu*. *Myliu* vartojame tik kalbėdami apie meilės jausmą, *mylime* žmones, tėvynę. *Mėgti* galime viską.

Mokoma naujų žodžių (p. 80): *pietauti*, *kepti*, *virti*, *gerti* ir t.t. Būtina pradėti mokytis ir 3 asmenuotės veiksmažodžių galūnes: *valgau*, *valgai*, *valgiau*, *valgei* (9 pratimas, p. 91). Reikėtų paaiškinti, jog yra tokių veiksmažodžių, kurie reikalauja galininko arba dalies kilmininko (tiesioginis objektas reiškiamas galininku, o kai norima pabrėžti, kad valgome, imame, duodame, geriame *šiek tiek*, o ne apskritai visa ar viską, vartojame dalies kilmininką). Pavyzdžiui: *Rytą valgau košę. Rytą*

valgau košė. Vadovėlio gale pateikiamame pagrindinių veiksmažodžių formų sąrašė šalia tokių veiksmažodžių yra parašyta: *ką? / ko?*

Kad besimokantiešiems būtų lengviau atsiminti, kurie veiksmažodžiai valdo kuriuos linksnius, ant dviejų didelių lapų, kuriuos reikėtų pakabinti matomoje vietoje. Pirmasis namas yra kilmininko namas, antrasis – galininko:

30 pav. (iš V. Stumbrienės, A. Kaškelevičienės „Nė dienos be lietuvių kalbos“ (mokytojo knygos), p. 30)

Šias lenteles galima nuolat pildyti.

Formuluojant klausimus labai svarbūs linksnių klausiamieji žodeliai. Derėtų priminti kursantams, kad norint taisyklingai paklausti, pirmiausia reikia prisiminti, kurį linksnį valdo veiksmažodis. Jei kilmininką, klausiamasis žodelis *ko*, jei galininką – *ką*. Jeigu veiksmažodis valdo galininką, tai jo neigiama forma – kilmininką.

Svarbu priminti, kad su veiksmažodžiu *patinka* subjektas yra naudininko linksnio, o objektas – vardininko. Jeigu teiraujatės subjekto, klausiamo: *kam patinka kava?* Jeigu teiraujamės objekto: *kas tau patinka?*

Patikti, patinka, patiko
MAN PATINKA...
I like....

Mėgti, mėgsta, mėgo
AŠ MĖGSTU...
I like...

Kam? (dat.) + patinka + kas? (nom.)

Kas? (nom.) + mėgsta + ką? (akuz.)

Kas tau patinka? Kas jums patinka?
mėgstate?

Ką tu mėgsti? Ką jūs

Man patinka kava. Mums patinka ledai.
ledus.

Aš mėgstu kavą. Mes mėgstame

Tau patinka arbata. Jums patinka alus.

Tu mėgsti arbatą. Jūs mėgstate

Jai/jam patinka šokoladas. Joms/jiems patinka sultys. Jis/ji mėgsta šokoladą. Jie/jos mėgsta sultis

Nepatikti, nepatinka, nepatiko
MAN NEPATINKA...
I don't like...

Nemėgti, nemėgstu, nemėgo
AŠ NĖGSTU...
I don't like...

Kam? (dat.) + nepatinka + kas? (nom.)

Kas? (nom.) + nemėgsta + ko? (gen.)

Kas tau nepatinka? Kas jums nepatinka?
nemėgstate?

Ko tu nemėgsti? Ko jūs

Man nepatinka arbata. Mums nepatinka ledai.

Aš nemėgstu arbatos. Mes

Tau nepatinka kava. Jums nepatinka kriaušės.
kriaušių.

Tu nemėgsti kavos. Jūs nemėgstate

Jam nepatinka burokai. Jiems nepatinka alus.

Jis nemėgsta šokolado. Jie nemėgsta

Jai nepatinka šokoladas. Joms nepatinka sultys.

Ji nemėgata burokų. Jos nemėgsta

(iš J. Džežulskienės vadovėlio „Kalbu lietuviškai. Lithuanian for beginners“, p. 104).

Besimokantieji klausinėjami, *kas ką mėgsta, ko nori, ką valgo, geria rytą ar vakare*. Paaiškinama, kad konstrukcijose *man patinka, aš mėgstu* vartojamas atitinkamai ir daugiskaitos vardininkas bei daugiskaitos galininkas: *jiems patinka obuoliai. Jie mėgsta obuolius*.

Kaip papildomą arba namų darbų užduotį galima duoti 4 klausymo pratimą iš J. Džežulskienės vadovėlio „Kalbu lietuviškai. Lithuanian for beginners“, 2014, p. 83.

Taip pat reikėtų pakomentuoti, kaip vartojamas medžiagos kilmininkas: *obuolių sultys, varškės sūris, vaisių desertas* ir pan. Lentoje parašyti pavyzdžių, kaip šie žodžių junginiai vartojami sakinyje:

Aš valgau daržovių salotas.

Aš noriu daržovių salotų.

Daržovių salotos yra pigios ir skanios.

Palyginami žodžiai su pabrauktomis galūnėmis. Su mokiniais aptariama, kurios galūnės kinta ir kodėl. Dabar jau galima atlikti 14, 15 pratimus p. 93.

Tada mokomasi naudininko, kad būtų galima pasakyti, kas patinka besimokančiųjų draugams. Mokoma daiktavardžių ir asmeninių įvardžių vienaskaitos ir daugiskaitos naudininko ir atliekamos 18, 19 užduotys p. 94-95. Žinoma, reikėtų nepamiršti naudotis ir gramatikos lentelėmis. Šiuo atveju būtų naudinga pasiūlyti naudotis asmeninių įvardžių linksnių lentele. V. Stumbrienės, A. Kaškelevičienės vadovėlyje „Nė dienos be lietuvių kalbos“ 2020, prieduose yra puikios lentelės, pavyzdžiui asmeninių įvardžių linksniavimas p. 320.

Mokiniai nori paklausti, pavyzdžiui: *Ar nori eiti į kavinę su mumis?* Tad mokomasi asmeninių įvardžių ir daugiskaitos įnagininko. Atliekama 20 užduotis p. 95.

Mokoma prielinksio *be* su daiktavardžių vienaskaitos ir daugiskaitos kilmininku: *kavos be cukraus, sriubos be grietinės, salotų be svogūnų, be majonezo ir pan.* Reikėtų mokyti ir daiktavardžių vienaskaitos bei daugiskaitos įnagininko, kad mokiniai galėtų paprašyti *kavos su cukrumi, salotų su aliejumi, mėsos su daržovėmis* ir pan. Paaiškinama, kaip naudotis „Priedų“ daiktavardžių linksniavimo lentele, p. 315. Atliekami 27, 28 pratimai p. 99.

Kursantams tikriausiai teks vaišinti svečius ir svečiuotis lietuvių šeimose. Reikės pavaišinti svečius ir suprasti, ką vaišindami sako lietuviai, tad reikėtų besimokantiesiems paaiškinti, jog į namus lietuviai kviečia draugus ir pažįstamus. Dažniausiai savaitgalį pietų. Pakviečiama prieš keletą dienų. Įprasta, kad svečiui atsisakius kurio nors patiekalo ar gėrimo, po kurio laiko vėl siūloma. Atsisakyti yra normalu – šeiminkai neįsiseidžia. Kartais alkoholiniai gėrimai geriama kartu (organizuotai), o prieš išgeriant sakomi tostai. Dažnai alkoholinių gėrimų pasiūlo ir įpila kitas. Jei prie stalo yra vyrų, alkoholinių gėrimų pasiūlo ir įpila jie.

Lietuviams labai svarbu deramai priimti ir pavaišinti svečius. Lietuviai yra draugiški ir paslaugūs atvykėliams – mielai padeda, paaiškina, parodo kelią ar palydi.

Einančiam pietauti bendradarbiui ar bičiuliui sakome: *Gerų pietų! Skanių pietų! Gero apetito!* Užėję pas kaimyną ar draugą ir radę valgančius šeimos narius, taip pat linkime *gero apetito*. Valgykloje, pirmiau už kitus pavalgę, pasiliekančiams, nors ir beveik nepažįstamiems kaimynams galime palinkėti *skaniai baigti*.

Mokiniai turėtų žinoti, kad Lietuvoje darbo dienomis įprasta pietauti nuo 12 iki 13 valandos. Daug įstaigų taip ir pietauja. Per pietus dažnai valgoma sriuba ir karštas patiekalas, kartais tik viena arba kita. Tačiau ne visi dirbantys žmonės vidury dienos turi laiko – jie pietauja po darbo – apie 19

valandą, o vidury dienos tik užkanda. Kartais bendradarbiai eina pietauti kartu į jų įstaigoje ar netoliese esančią kavinę ar valgyklą.

Kai kurių mažų parduotuvių, esančių dideliuose prekybos centruose, darbuotojai išeidami pietauti ant durų pakabina laikrodį su nurodytu grįžimo laiku.

Socialinės kompetencijos žinioms įtvirtinti, galima atlikti A, B, C užduotis iš J. Džežulskienės vadovėlio „Kalbu lietuviškai. Lithuanian for beginners“ 2014, p. 78.

Taip pat reikėtų pradėti mokytis liepiamosios nuosakos ir prisiminti šauksmininko galūnes. Iš V. Stumbrienės ir A. Kaškelevičienės vadovėlio „Nė dienos be lietuvių kalbos“ 2020, atliekami 21 pratimas p. 95 ir 37 pratimas p.103. Liepiamajai nuosakai įtvirtinti puikiai tiks ir 33 užduotis „Perskaitykite SMS ir įrašykite trūkstamą informaciją“ iš J. Džežulskienės vadovėlio „Kalbu lietuviškai. Lithuanian for beginners“ 2014, p. 69.

Kalbėdami apie maistą turime mokėti veiksmažodžių būtojo kartinio ir būsimąjo laiko formas. Mokytojas turėtų paaiškinti, kaip naudotis veiksmažodžių laikų ir nuosakų lentele („Priedai“ p. 320-321). Būtina paaiškinti, kurie laikorieveiksmai, įvardžiai susiję su būtuoju, kurie – būsimuoju laiku:

<i>ėjau, važiovome...</i>	<i>eisiu, važiuosime...</i>
vakar	rytoj
aną savaitę	kitą savaitę
aną pirmadienį	kitą pirmadienį
aną mėnesį	kitą mėnesį
pernai	kitąmet

Atliekami 22-26 pratimai p. 96-98. Kaskart paskaitai prasidedant, galima paklausti kursantų, ką jie veikė vakar, ką jie veiks šiandien ar savaitgalį.

Kaip pagirti maistą (*kaip skanu!*) ar priešingai, pasakyti, kad *neskanu*? Mokomasi negimininės būdvardžių formos: *aštru, sūru...* Taip pat būdorieveiksmių (33 pratimas p. 101).

Atliekamos 30 (p. 100), 6 (p. 90), 32, 34-36 užduotys įtvirtinti naujus žodžius bei gramatiką.

Tada galima pradėti skaityti pokalbius ir obuolių pyrago receptą. Natūralu, kad pradėjus mokytis liepiamosios nuosakos, neišvengsime ir priešdėlinių veiksmažodžių, todėl labai svarbu mokiniams pabrėžti, kad be priešdėlių veiksmažodžiai dažniausiai rodo procesą, o su priešdėliais – rezultatą (valgyk – suvalgyk). Taip pat svarbu besimokantiems padėti pamatyti veiksmažodžio priešdėlius, nes dažnai, jie nesuprasdami, kad tai priešdėlinis veiksmažodis, neranda jo žodyne. Tad reikia kursantams paaiškinti ir padėti suvokti, kad priešdėlinio veiksmažodžio leksinė reikšmė dažnai iš esmės nepasikeičia.

Iliustruoti aiškinimą apie priešdėlius galima klausant dainos „Išėjo tėvelis į mišką“. Užduotis galėtų būti: *paklauskite dainos ir įrašykite tinkamus priešdėlius iš-, su-, par-, pa-, nu-*.

Išėjo tėvelis į mišką

....ėjo tėvelis į mišką.

....ėjo motinėle į mišką.

Ėjo ėjo tėvelis, ėjo ėjo motinėle.

Ėjo ėjo visi vaikai į mišką.
 ...matė tėvelis pelėdą.
 ....matė motinėle pelėdą.
 Matė matė tėvelis, matė matė
 motinėle.
 Matė matė visi vaikai pelėdą...

Kaip skaityti tekstą „Obuolių pyrago receptas“ (p. 105)? Pirmiausia reikėtų perskaityti žodžius, kuriuos reikės įrašyti, išsiaiškinti, ar tai daiktavardis, būdvardis ar veiksmažodis. Tada aiškinamės, koki daiktavardžio giminė, skaičius ir linksnis, kokia būdvardžio giminė (o gal tai negimininė forma), koks skaičius ir t.t. Lentoje mokytojas surašo žodžius: *(nu)plauti, plauna, plovė; (su)pjaustyti, pjausto, pjaustė; skarda; (už)barstyti, barsto, barstė; tešla; tikti, tinka, tiko; spirgučiai*. Šių žodžių reikšmes aiškinti reikėtų lietuviškai, pasistengti neversti.

Klausydamiesi teksto (p. 104) mokiniai užsirašo reikalingą informaciją: adresą, telefono numerį, kavinės pavadinimą.

Žaidimas „Jurgeli meistreliai“ galėtų būti ne tik atsipūsti, bet kartu dainavimas lavina tartį, tvirtins pamokoje išmoktą gramatiką – liepiamosios nuosakos veiksmažodžius.

Papildomos užduotys – kalbiniai žaidimai.

1. Dvi tiesos, vienas melas. Neiginio kilmininkas: *aš mėgstu ledus / nemėgstu ledų*

Galima žaisti grupėje arba poromis. Kiekvienas besimokantysis sugalvoja 3 dalykus, kuriuos mėgsta / nemėgsta. Vienas iš tų teiginių turi būti klaidingas. Jis pasako visus tris teiginius kaimynui iš dešinės. Tuomet grupės draugas turi nuspręsti, kuris iš teiginių yra melas. Pavyzdžiui, *aš mėgstu ledus, bet nemėgstu saldainių. Man taip pat patinka gerti arbatą*. Grupės draugai turi atspėti, kas tiesa, o kas melas.

2. Daiktavardžių vardininko formos: *Valgoma / nevalgoma*.

Mokiniai išsitraukia po vieną kortelę, kurioje parašyta (arba yra produkto / daikto nuotrauka) ir nerodo vieni kitiems. Kiekvienoje kortelėje yra paskaitos metu išmokti žodžiai: maisto produktai, gėrimai, stalo įrankiai, indai, pavyzdžiui: *tortas, lėkštė, pienas, svogūnas, keptuvė, šakutė, arbata, sviestas* ir t.t. Geriausia šį žaidimą žaisti poromis. Tuomet vienas kitam grupės draugai užduoda klausimus. Pirmiausia pradeda nuo „*Ar tai valgomas, ar nevalgomas*“? Ir tuomet jau klausia bei spėlioja įvairius variantus.

Galimas ir kitas žaidimo variantas. Kiekvienas mokinys turi papasakoti apie maisto produktą, ar įrankį, kurį išsitraukė, o kiti turės atspėti pagal definicijas. Pavyzdžiui, mokinys turi kortelę, kur parašyta *pienas*. Mokinys pasakoja: *jis yra baltas. Kartais šaltas, kartais šiltas ar karštas. Kas tai?* Jei mokiniai iš karto neatspėja, klausia papildomų klausimų. Pavyzdžiui, *ar tai gėrimas?*

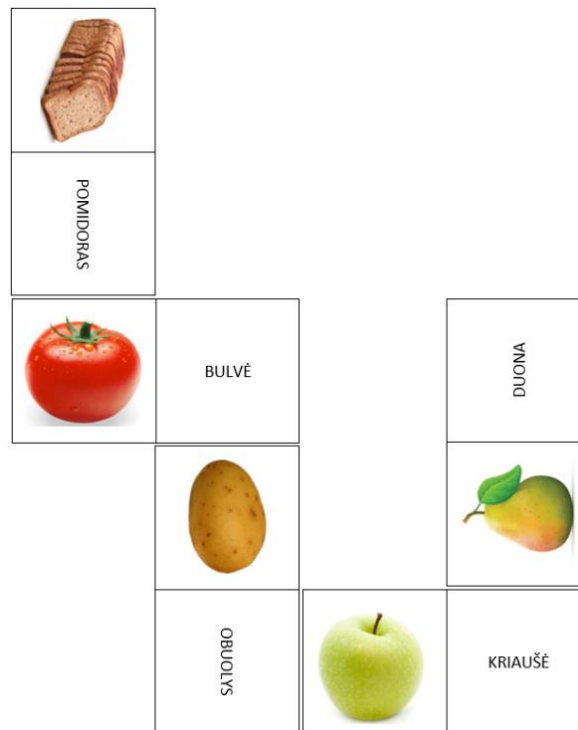
3. Apklausa „*Kas mėgsta...*“? Mokytojas išdalija korteles, kuriose parašyta, pavyzdžiui:

Kas mėgsta saldumynus?
Kas nevalgo svogūnų?
Kas nemėgsta žuvies?
Kas mėgsta saldžiai?
Kas mėgsta aštriai?

Kiekvienas mokinys, gavęs užduotį, prašomas sužinoti, kas mėgsta saldumynus, kas nevalgo svogūnų ir pan. Besimokantieji taip visi vieni kitiems užduoda klausimus, pasižymi atsakymus ir tuomet kartu su mokytoju aptaria apklausos rezultatus.

4. Žodžių domino.

Reikalingos kortelės *žodis + paveikslėlis*. Kuo kortelių daugiau, tuo žaidimas sudėtingesnis. Mokiniai suskirstomi poromis ir turi kuo greičiau sudėlioti žodžius domino žaidimo principu. Taip įtvirtinama nauja leksika, o tokio tipo žaidimai tinka bet kuriai temai. Gali būti keli variantai žaidimo: *žodis + paveikslėlis*, *žodžių junginiai*, pavyzdžiui, *būdvardis + daiktavardis*, *dvigubi junginiai* ir pan.

31 pav. Žodžių junginiai

5. „Ar tu valgai...?“

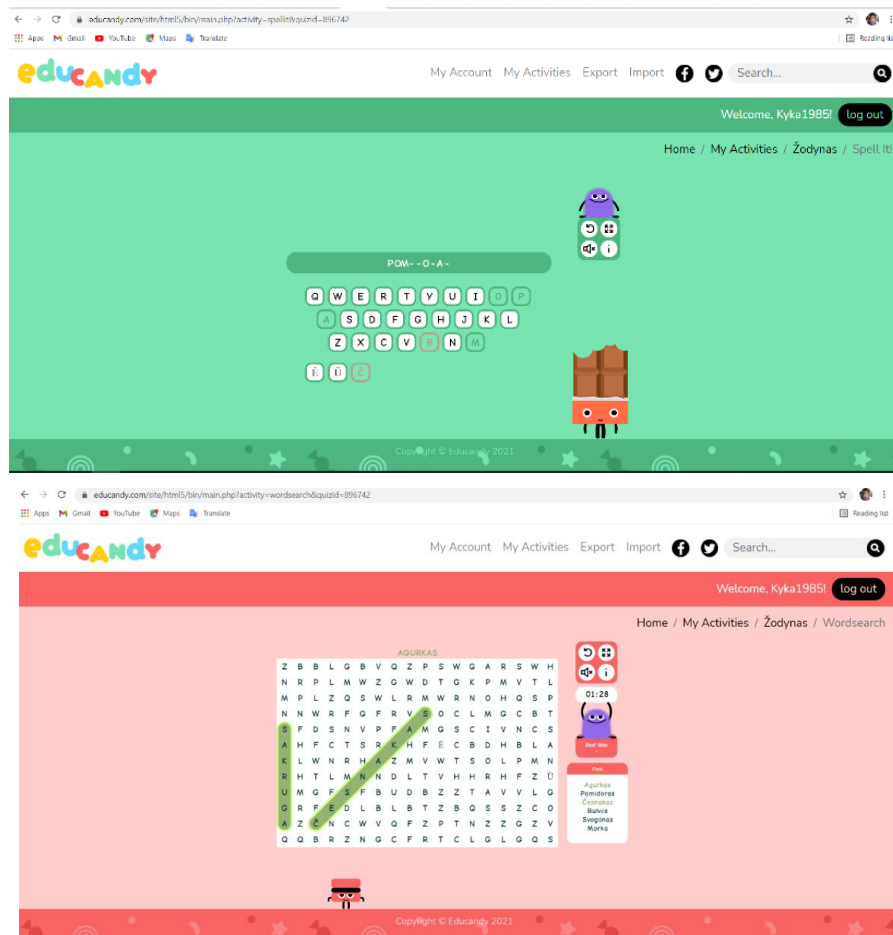
Reikalingos kortelių poros, kuriose užrašyti vaidmenys (sveikuolis, alkoholikas, studentas, alpinistas, saldumynų mėgėjas, sportininkas, balerina, prezidentas, kosmonautas, vegetaras, gurmanas, kofemanas ir kt.). Kortelių porų turi būti tiek, kiek grupėje žmonių. besimokantieji padalinami į dvi grupes ir traukia korteles. Viena grupė bus detektyvai, kurie turės ieškoti užrašyto veikėjo, klausdami: „ar tuvalgai / geri / ar tau patinka...?“.

6. Kokių produktų tau reikia?

Ši užduotis gali būti skiriama kaip namų darbas, nes besimokantysis turi ant popieriaus lapo surašyti produktų sąrašą savo mėgstamam patiekalui.

7. EDUCANDY programoje sukurti žaidimai maisto tema.

Šia programėle labai lengva naudotis, tad kuriami žaidimai neatims daug laiko. Žaidimai puikiai tiks nuotoliniam mokymui pajvairinti. Tereikia pasirinkti užduoties šabloną, pavyzdžiui, iš raidžių sudėlioti žodį. Įveskite norimą žodį, pavyzdžiui, *pomidoras* ir programa pati sudėlioja užduoties formą:

32 pav. EDUCANDY (žr. <https://www.educandy.com/>)

8. Pažymėkite tinkamą formą

1. Noriu

kavos

kava

kavą

2. Ar tu mėgsti ... ?

ledų

ledai

ledus

3. Mėgstu ... .

obuolių

obuolius

obuoliais

4. Prašom įpilti .... .

vandens

vanduo

vandeniu

9. Kas kam tinka?

Tamsu!	Prašom sąskaitą!	Kiek kainuoja?	Greičiau!
Kaip gražu!	Sunku!	Kaip linksma!	Šalta!

A

B

C

D

E

F

G

H

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
B							

Daugiau šiai temai tinkamų žaidimų pavyzdžių galima rasti V. Stumbrienės bei A. Kaškelevičienės „Nė dienos be lietuvių kalbos“ (Vilnius, 2002) mokytojo knygoje, p. 34-37.

4. „Eime į parduotuvę /restoraną. Ko norėtumėte?“

Tema	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
4. „Eime į parduotuvę /restoraną. Ko norėtumėte?“	Užsisakyti maisto kavinėje ir restorane. Nusipirkti maisto produktų turguje, parduotuvėje. Paklausti apie maisto produktus ar valgiaraštį. Užsisakyti staliuką kavinėje ar restorane.	Kiekio raiška. Skaitvardžių (1–9) linksniavimas. Veiksmažodis reikia. Prieveiksmių laipsniavimas. Būdvardžių negimininės formos laipsniavimas. Tariamoji nuosaka. Jungtukai.	Maisto pakuotės. Svoris. Spalvos. Skaičiai nuo 11 iki 19, dešimtys, šimtai ir tūkstančiai.	Turėtų gebėti suprasti valgyklų, kavinių ir restoranų valgiaraščius, užrašus kavinėse, restoranuose ir valgyklose, žinoti elementarias etiketo taisykles, kaip elgtis restorane ar kavinėje, ar palikti arbatpinigių ir pan.	4 akad. val.

Šią temą būtų galima pradėti *greitakalbe*. Perskaitykite dvi greitakalbes: pirma skaitoma lėtai, paskui greičiau ir galiausiai labai greitai. Išverčiame į užsienio kalbą, kurią supranta kursantai, jos turinį. Galima pasiklausyti Vytauto Kernagio dainos (<https://www.youtube.com/watch?v=WdnE87RTsnk>) ir paklausti studentų, kurią greitakalbę girdi dainoje.

*Geriems vyrams
Geroj girioj
Gerą girą
Gera gerti*

*Geri vyrai
Geroje girioje
Gerą girą gėrė
Gerdami gyrė:
Gardi girutė gardu gerti!*

Pastebėtina, jog šioje pamokoje tęsiama maisto tema ir naujų žodžių nėra daug. Pagrindinis dėmesys skiriamas maisto produktų pavadinimams bei gramatikai įtvirtinti. Atliekami pratimai: 1-4 (p. 114-115), 12 (p. 119), 25-27 (p. 125). Pratimus galima atlikti įvairiai – patartina sugrupuoti besimokančiuosius pagal lygį – geriau mokantys su tais, kuriems sekasi sunkiau. Tuomet dirbdami poromis jie galės pasiaiškinti, vienas kitam padėti. Arba galima diferencijuoti užduotis atsižvelgiant

į tai, kokia grupė, nes ne visada mokiniai yra linkę diskutuoti ir dirbti grupėse, kartais individualus darbas yra priimtinesnis ir pasiteisina labiau.

Svarbu pradėti mokyti suprasti žodžių definicijas – iš apibrėžimų suprasti, apie ką rašoma, ar patiems parašyti žodžių apibūdinimus. Tai padės naudotis aiškinamaisiais lietuvių kalbos žodynais.

Mokiniai turėtų gebėti nusipirkti prekių prekybos centruose ir parduotuvėse. Turėtų gebėti paprašyti parodyti tinkamo dydžio ar norimos spalvos prekę, pasikeisti netinkamą prekę, pagarbiai elgtis su kitais pirkėjais ir parduotuvės ar prekybos centro darbuotojais. Todėl mokant gramatikos, daug dėmesio skiriama kilmininkui. Kalbant apie kainas, pirkinius, svorį, įpakavimo vienetus, prireikia kelintinių skaitvardžių (dešimčių, šimtų), taip patrieveiksmių, daiktavardžių, reiškiančių kiekį (*mažai, daug, gabaliukas, pusė* ir pan.). Mokoma, kad prie jų būtinai vartojamas kilmininkas (*pusė torto, 100 litrų, 11 bandelių, 200 gramų, daug pyrago, daugiau arbatos*). Taip pat pabrėžti, kad po skaitvardžių nuo 11 iki 19, po dešimčių ir šimtų yra naudojamas kilmininko linksnis. Skaitvardžiai nuo 1 iki 9 derinami su daiktavardžiu. Skaitvardžiai nuo 11 iki 19 linksniuojami kaip *knyga*, skaitvardžiai *šimtas* ir *tūkstantis* – kaip *tėvas* ir *brolis*.

Veiksmažodžių valdymui mokyti reikia priminti, kada tiesioginį objektą reiškiamo galininku, o kada – kilmininku:

Noriu / reikia (ko?)   *vieno obuolio.*

dviejų obuolių.

pusės obuolio.

penkiolikos obuolių.

dešimt obuolių.

daugiau obuolių.

Turiu / prašom duoti (ką)   *vieną obuolį.*

du obuolius.

penkiolika obuolių

dešimt obuolių.

daugiau obuolių.

Pabrėžiama, kad prašant neapibrėžto kiekio maisto produkto ar gėrimo vartojamas kilmininkas. Parduotuvėje, turguje prašoma dvejopai:

- prašom duoti ko (*prašom duoti vynuogių*), prašom duoti ką ko (*prašom duoti kilogramą vynuogių, prašom duoti du kilogramus vynuogių*);
- norėčiau ko (*norėčiau jogurto*), norėčiau ko (*norėčiau indelio jogurto, norėčiau dviejų indelių jogurto*).

Atliekamos užduotys: 5-7 (p. 116-117), 11-16 (p. 119-121). Pastebėtina, jog jau reikėtų paaiškinti, kaip naudotis kiekinių skaitvardžių linksniavimo lentele („Priedai“, p. 317).

Papildomų užduočių galima rasti J. Džežulskienės vadovėlyje „Kalbu lietuviškai. Lithuanian for beginners“ 2014, p. 95.

Taip pat derėtų paaiškinti mokiniams apie elgesio normas parduotuvėje. Įėjus į parduotuvę įprasta pasisveikinti, išeinant – atsisveikinti. Jei dažnai lankomasi toje pačioje parduotuvėje, galima persimesti keletu žodžių su pažįstamu pardavėju. Sumokėjus už prekes padėkojama aptarnavusiam pardavėjui. Prie kasos, matavimosi kabinos ar prekystalio svarbu laukti savo eilės. Galima pritaikyti V. Stumbrienės „Lūžio“ temos „Santykiai su žmonėmis“ medžiagą (http://www.vlkk.lt/media/public/L%C5%AB%C5%BEis_06_09.pdf)

Nekokybiškos ar pirkėjui netinkančios prekės keičiamos. Paprastai parduotuvėse galima pamatyti skelbimų, informuojančių apie tai. Jeigu nėra tinkamos prekės pakeisti, grąžinami pinigai. Pirkinys, parodžius čekį, gali būti grąžinamas per tam tikrą ribotą laiką. Yra prekių, kurios nekeičiamos, jeigu yra kokybiškos, pavyzdžiui, juvelyriniai dirbiniai, apatiniai drabužiai.

Nuolatiniam klientams dažnai duodamos nuolaidų kortelės arba siūloma jas įsigyti už nedidelę kainą.

Prekybos centrai didžiuosiuose miestuose dirba nuo 8 iki 22 arba 23 valandos ir savaitgaliais. Nedidelės maisto parduotuvės dirba nuo 8 iki 20 arba 22 valandos. Kitos parduotuvės – drabužių, raštinės reikmenų, indų, dovanų – nuo 10 iki 19 valandos. Šeštadienį šios parduotuvės dirba trumpiau. Kai kurios didžiųjų miestų parduotuvės dirba ir sekmadienį. Per kai kurias didžiąsias šventes parduotuvės nedirba, o prekybos centrai dirba trumpiau.

Pastebėtina, jog atliekant pratimus, pasitaikys tariamosios nuosakos vartojimo atvejis – kaip užsisakyti kavinėje, paprašyti parduotuvėje, svečiuose, kaip pasiūlyti maisto ir gėrimų svečiams: *norėčiau, gal galėtumėte, gal norėtumėte, ar dar ko nors norėtumėte?* Atliekami 7-8 pratimai (p. 117-118).

Svarbu skatinti mokinius kalbėti pagal pateiktus paveikslėlius: užsisakyti, nusipirkti. Siūloma paskaitose naudotis žurnalų iškarpomis. Besimokantiesiems rodomi paveikslėliai su įvairiais maisto produktais, prašoma įsivaizduoti, kad esame kavinėje, parduotuvėje. Išmokoma paklausti:

Kiek kainuoja kilogramas obuolių?

Ar turite daržovių sriubos?

Ar salotos su česnakais?

Gal turite pyragaičių su obuoliais?

Ar žuvis šviežia?

Ar sriuba ne per sūri?

Ar galėtume užsisakyti staliuką keturiems?

Ko norėtumėte daugiau?

Ar dar ko nors norėtumėte?

Šioje pamokoje besimokantieji išmoksta užsisakyti valgio ir gėrimų kavinėje, mokomi perskaityti ir suprasti valgiaraštį, paprašyti sąskaitos. Todėl būtų galima pakomentuoti, jog aptarnavimo mokestis restoranuose įskaičiuotas į kainą, todėl arbatpinigių duoti nebūtina, tačiau patikus aptarnavimui arbatpinigių paliekama iki 10 procentų. Įėję į kavinę ar restoraną, kaip, beje, ir į kitą pastatą, vyrai nusiima skrybėles, kepures.

Atliekamos užduotys 19-23 (p. 122-124), mokoma prievėiksmių ir negimininės formos būdvardžių laipsnių. Atkreipkite dėmesį į galūnių tarimą: *geriau, geriausiai*. Užduotis galima atlikti ne visas, o tik dalį – pasiaiškinti, padaryti po kelis sakinius, o likusius pabaigti mokiniai gali namuose, jei matote, kad jie supranta ir tai nėra jiems sudėtinga.

17, 18 pratimai (p. 121) skirti būdvardžių vyriškajai ir moteriškajai giminei bei negimininei formai pakartoti. Tad šiuos pratimus besimokantieji gali daryti savarankiškai arba poromis.

Tuomet atliekamos klausymo užduotys, kur kursantai turės užrašyti išgirstas kainas, skaitmenimis sužymėti maisto produktus eilės tvarka taip, kaip išgirdo.

Pokalbius galima skaityti poromis, o tekstą „Cepelinai, šaltibarščiai ir šakotis“ kursantai gali skaityti savarankiškai. Reikėtų pasiūlyti skaityti be žodyno, paaiškinti, kad jei perskaičius vieną sakinį kažko nesupranta, tuomet gali skaityti kitą sakinį, kuris, tikėtina, padės suprasti. Paaiškinti reikėtų tik šiuos žodžius: *pertrauka, kuprinė, šaka*. V. Stumbrienės, A. Kaškelevičienės „Nė dienos be lietuvių kalbos“ (mokytojo knygoje), p. 40 pateiktas puikus pavyzdys, kaip paaiškinti šiuos žodžius:

Pertrauka yra mokykloje, universitete, teatre. Kai yra pertrauka, mes nedirbame, kartais valgome, geriamo kavą. Pertrauka gali būti trumpa – tik 10 minučių, gali būti ilga – 30 ar 45 minutės.

Kuprinėje yra mokinio ar studento knygos, sumuštinis.

Šakas turi medžiai. Ant šakų yra vaisiai: obuoliai, kriaušės, slyvos.

Aiškinant žodžius, definicijos turi būti kuo paprastesnės, o vartojami žodžiai būtų gerai, kad jau būtų girdėti ir suprantami iš kitų temų.

Papildomos užduotys – kalbiniai žaidimai.

1. Pažiūrėkite į nuotraukas ir perskaitykite užduotis. Susiekite nuotraukas su klausimais.

Kur pirkti vaistus?	Kur pirkti ledų?	Kur pirkti vyno?
Pro kur išeiti?	Kur pirkti mėsos ir kitų produktų?	Kur siųsti laišką?
Kur papildyti sąskaitą?	Kur veža iš Klaipėdos į Kauną?	Kur pirkti kavos?

1.	2.	3.
		
4.	5.	6.
		
7.	8.	9.
		

2. Kur galime pamatyti šiuos užrašus?

1. Stumti	A		2. Maudytis draudžiama	A	
	B			B	
	C			C	
3. Tinka vartoti iki	A		4. Kita stotelė	A	
	B			B	
	C			C	

1.	2.	3.	4.
C			

2. Kiek kainuoja?

Mokytojas atsineša reklaminių lankstinukų iš maisto prekių parduotuvių, kavinių, interneto svetainių. Žiūrėdami į kainas paklauskite draugų, kas kiek kainuoja? Per 10 min. jie turi sužinoti kuo daugiau maisto produktų kainų.

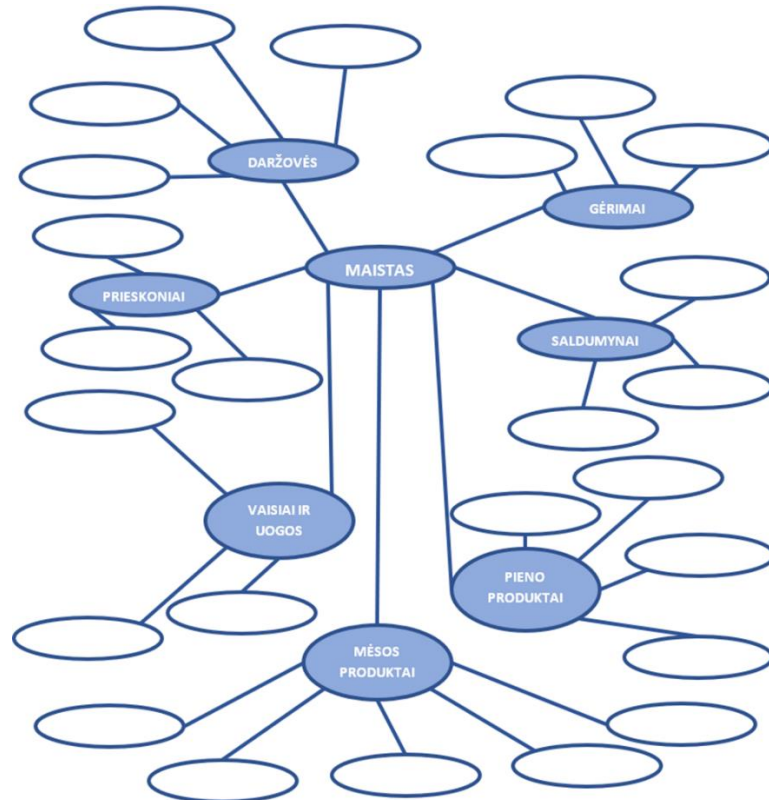
4. Suvidinti situaciją kavinėje.

Kursantai suskirstomi poromis arba grupelėmis. Jie yra kavinių šeimininkai. Užduotis – sugalvoti kavinės pavadinimą, vietą ir sudaryti valgiaraštį. Po 15 minučių kiekviena grupelė papasakoja apie savo kavinę. Besimokantieji išrenka geriausią sumanymą.

4. Dialogas restorane.

Dirbama poromis. Besimokantieji pasitaria ir surašo ant kortelių, kokių patiekalų yra restorane. Tada paskirstoma vaidmenimis. Vienas poros mokinys yra padavėjas, kitas – klientas. Padavėjas siūlo, pataria, teiraujasi. Klientas teiraujasi, užsisako, dėkoja.

5. Užpildykite semantinį žemėlapij „Maisto produktai“.

Savarankiškas darbas namuose.

E ir F užduotis iš J. Džežulskienės vadovėlio „Kalbu lietuviškai. Lithuaniaian for beginners“ p. 80-81.

Taip pat puikus pratimas temos žinių įtvirtinimui yra R. Žukienės vadovėlyje „Lietuvių kalba studentams užsieniečiams“, 2012, p. 146-147: *Perskaitykite tekstą ir pažymėkite, kurie teiginiai teisingi, o kurie neteisingi.* Ši užduotis puikiai tinkama darbui savarankiškai, nes tekstas nesudėtingas, o svarbiausia – sukirčiuotas.

5. „Kaip jautiesi?“ Gydomo įstaigoje

Tema	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
5. „Kaip jautiesi?“ Gydomo įstaigoje	Pasakyti, kaip jaučiasi. Pakalbėti apie savo negalavimus. Paklausti apie sveikatą. Užsiregistruoti pas gydytoją. Paprašyti medicinos pagalbos. Nusipirkti vaistų. Patarti, kaip gydytis. Nupasakoti išvaizdą. Pasakyti, kas yra kokio amžiaus. Palinkėti ir atsakyti į linkėjimus.	Sąlygos raiška. Prašymo, pageidavimo ir linkėjimo raiška. Tikslų raiška. Priešdėlis <i>-nebe</i> . Deminutyvai su preisagomis <i>-elis, -elė; -ėlis, -ėlė; -utis, -utė; -ytė</i> . Laiko raiška. Metai. Dauginiai skaitvardžiai. Jungtukai.	Kūno dalys. Išvaizda. Sveikata. Ligos. Vaistai. Gydomo įstaigos.	Turėtų žinoti, kur kreiptis susirgus, kaip išsikviesti pagalbą. Turėtų žinoti, kokios yra natūralios gydymosi priemonės, kuriomis mėgsta gydytis lietuviai.	6 akad. val.

Pamoką pradedame žaidimu „Atspėk, kas čia parašyta“?

Kas čia parašyta?

Besimokantieji turi spėlioti raides ir taip iššifruojamas klausimas „kaip jautiesi“? Tuomet mokytojas klausia, kada ir kur gali būti užduodamas šis klausimas? Taip pristatoma paskaitos tema.

Šiai temai visada praverčia plakatai, kuriuos reikėtų pakabinti taip, kad studentai aiškiai matytų ir prireikus galėtų pasinaudoti. Pavyzdys:

33 pav. Plakatas

Mokomasi naujų žodžių (p. 214-216). Kiekvienam besimokančiajam siūloma išmolti to, kas jam yra svarbiausia. Prašoma įsiminti dažniausiai pasitaikančių ligų pavadinimus, išmolti apibūdinti savijautą. Atkreipiamas dėmesys, jog kūno dalių pavadinimai, turintys galūnę *-is*, daugiausia yra 3 linksniuotės daiktavardžiai: *nosis, akis, ausis, širdis, petys, dantis, kepenys, smegenys* (daugiau šios linksniuotės žodžių pavyzdžių yra „prieduose“ p. 329). Svarbu priminti, kad kai kurių 3 linksniuotės daiktavardžių daugiskaitos kilmininko galūnė yra *-ų* ne po minkšto, bet po kieto priebalsio: *dantis – dantų*. Žodynui mokytis skirtos užduotys: 1-7 (p. 220-222), 15 (p. 224), 22 (p. 227), 26 (p. 228).

Šios temos žodyną dar būtų galima papildyti keliomis būdvardžių grupėmis, kad besimokantieji galėtų išsamiau apibūdinti žmogaus išvaizdą: *aukštas, žemas, apkūnus, lieknas, gražus, negražus, inteligentiškas, simpatiškas, sportiškas*. Plaukai: *šviesūs, tamsūs, ilgi, trumpi, garbanoti, tiesūs, blondinas, blondinė*. Akys: *šviesios, tamsios, didelės, mažos, mėlynos, žalios*,

rudos, su akiniai, be akinių. Pratimas galėtų būti iš J. Džežulskienės vadovėlio „Kalbu lietuviškai. Lithuanian for beginners“, p. 172: *susieti paveikslus su tekstu.*

Mokiniai turėtų žinoti, kur kreiptis susirgus, kaip išsikviesti greitąją medicinos pagalbą, policiją ar ugniagesius, ir pačiomis paprasčiausiomis kalbinėmis priemonėmis pasakyti, kas atsitiko. Bendrasis pagalbos telefono numeris – 112. Atvykus pas gydytoją registratūroje prašoma parodyti asmens dokumentą ir pasakyti asmens duomenis, pavyzdžiui, gimimo datą. Taigi mokome įvardinti metus – kelinti metai yra ar buvo, kelintais metais kas atsitiko (*gimė, mirė, atvažiavo į Lietuvą, baigė universitetą ir pan.*). Reikia paaiškinti ir įvardžiutinių kelintinių skaitvardžių daugiskaitos vardininką ir įnagininką (*dabar yra du tūkstančiai dvidešimt pirmieji metai; aš gimiau tūkstantis devyni šimtai aštuoniasdešimt penktaisiais metais*). Atliekami 20, 21 ir 27 pratimai (p. 226, 228).

Jei žinoma, kad draugas, bendradarbis ar kaimynas serga, Lietuvoje įprasta pasiteirauti apie jo sveikatą, palinkėti jam greičiau pasveikti, pasidžiaugti išgirdus, kad jaučiamasi geriau. Dažnai net patariama, kaip gydytis. Skaitomi pokalbiai p. 212-213. Jei besimokantieji nori, papildomai namuose galima jiems pasiūlyti perskaityti pokalbius iš R. Žukienės vadovėlio „Lietuvių kalba studentams užsieniečiams: teorija ir praktika“ 2012, p. 152-156 ir išsirinkti naudingas frazes. Tekstai vadovėlyje yra sukirčiuoti ir išversti į anglų kalbą, tad tiems, kurie moka angliškai nebus sudėtinga.

Mokome tariamosios nuosakos. Tariamoji nuosaka labai tinka, kai norime mandagiai paprašyti, pasiteirauti (*norėčiau, prašyčiau*), o taip pat gali būti vartojama ir šalutiniame sąlygos sakinyje:

Jeigu aš nesirgčiau, eičiau į teatrą (aš sergu).

Jeigu jis turėtų laiko, ateitų pas mane (jis neturi laiko).

Palyginkite:

Jeigu aš nesirgsiu, eisiu į teatrą.

Jeigu jis turės laiko, ateis pas mane.

Galima pasinaudoti veiksmažodžių nuosakų aiškinamąja lentele iš R. Žukienės vadovėlio „Lietuvių kalba studentams užsieniečiams: teorija ir praktika“ 2012, p. 159. Lentelėje nurodyti pavyzdžiai išversti į anglų kalbą. Taip pat po lentele yra puikių papildomų pratimų, kuriuos besimokantieji gali atlikti namuose.

Kadangi besimokantieji nori išmokti pakviesti, palinkėti, paprašyti, pamokome: *noriu, kad..., linkiu, kad..., prašiau, kad...* : *noriu, kad pas mus atvažiutumėte. Prašiau, kad tu man pasakambintum.* Rusų kalboje yra ta pati konstrukcija, tad rusakalbiai supras lengvai šią taisyklę, o anglų kalboje vartojama bendratis, tad jiems reikėtų paaiškinti, jog *kad + tariamoji nuosaka* verčiama *in order to: in order to be healthy you have to use medicine (vaistus reikia vartoti, kad greičiau pasveiktumėte)*. Užduotys: 9-11 (p. 222-223). Būtina pasakyti, kad pagrindinio sakinio laikas gali būti ir esamasis, ir būtasis, ir būsimasis.

Dalelytės *nebe-* reiškia, kad veiksmas, kuris vyko iki kalbėjimo momento, dabar nebevyksta, ateityje nebevyks, praeityje nebevyko: *jis nebegeria vaistų. Jis nebegers vaistų. Vakar jis nebegėrė vaistų.* Atlikti 17 užduotį (p. 225).

Deminutyvines formas lietuviai labai mėgsta. Jų gausu lietuvių liaudies dainose, įvairiuose literatūriniuose tekstuose, taip pat šnekamojoje kalboje. Paaiškinama, kas yra deminutyvas, kad tai mažiškos formos su priesagomis *-elis, -ėlis, -utė, -(i)ukas, -ytė*. Paaiškinama, kad su priesaga *-elis* padaromi deminutyvai iš dviskiemenių daiktavardžių (*pirštas-pirštelis*), o su priesaga *-ėlis* darome deminutyvus iš daugiaskiemenių daiktavardžių (*antakis-antakėlis*). Su priesagomis *-utė, -ytė* dažniausiai padaromi moteriškosios giminės deminutyvai, su priesaga *-(i)ukas* – vyriškosios. Užduotys: 18-19 (p. 225). Taip pat atliekama ir skaitymo 4 užduotis (p. 233). Eilėraščiai – puiki kalbos mokymosi priemonė, nes juose yra pamokoje išmokyto gramatikos struktūrų ir žodžių. Konkrečiai šis J. Degutytės eilėraštis padės lavinti tartį, įtvirtinti naują leksiką ir padės suprasti deminutyvų vartojimą.

Atsipūsti galima žaidžiant ratelį „Graži mūsų šeimynėlė“, - besimokantieji pailsės ir pakartos naujus žodžius, deminutyvines formas.

Klausymo pratimai: 1-2, p. 229. Taip pat galima pasiklausyti tekstų ir iš J. Džežulskienės vadovėlio „Kalbu lietuviškai. Lithuanian for beginners“, p. 192. Taip pasimokyti nuomonės raiškos ir kartu pakartoti leksiką.

Skaitymo užduotys: 1-2, p. 230-231. Skaitant vaistų vartojimo nurodymus, pirmiausia siūloma prisiminti, kas yra *šaukštas* ir *šaukštelis*. Tuomet lentoje užrašyti: *suaugęs, suaugusi, paauglys, nėščia moteris*. Paaiškiname juos, kad žmogus, kuriam 18+ metų yra *suaugęs*, paaugliui yra 12-17 metų, o moteris, kuris greitai turės kūdikį, yra *nėščia*. Tekstui perskaityti ir užduotims atlikti gali būti skiriama 15 minučių. Atsakymus besimokantieji pirmiausia aptaria tarpusavyje, po to skaitoma garsiai.

Reikėtų kursantams pasakyti, jog lietuviai mėgsta gydytis natūraliomis priemonėmis – medumi ir jo produktais, žolelių arbatomis, įvairiais natūraliais tepalais, kompresais ar antpilais. Laikraščiai, žurnalai, knygos, kuriuose rašoma apie liaudies mediciną, yra noriai perkami ir skaitomi. Populiarios ir interneto svetainės, kuriose yra informacijos apie gydymąsi natūraliomis priemonėmis. Lietuviai mėgsta ir kalbėtis apie tai.

Skaitome 2 užduoties tekstą „Medus – ir maistas, ir vaistas“ p. 231. Prieš skaitant, mokytojas paprašo kursantus peržvelgti tekstą ir įvardinti žodžius, kuriuos supranta. Tuomet aiškinamasi, ką reiškia žodžiai: *augalas, bitė, žydi, vidurvasaris, vėlyvas, ankstyvas, išmaišykite, gelia, vabalėlis*. Aiškinti galime taip: *gėlė, medis, krūmas, žolė* yra *augalai*; *bitė* iš gėlių, krūmų, neša medų; *bitė* neša saldų medų, bet labai skaudžiai *gelia*, (kanda), jeigu *bitė* gelia, man labai skauda ir t.t. Užduočiai atlikti skiriama 20 minučių. Perskaičius atsakymus galima padiskutuoti, ar kitose šalyse taip pat mėgstamas medus, su kuo ir kada valgomas.

Pamokos pabaigoje galima ant lentos užrašyti klausimus, kurių paklausti ir į kuriuos atsakyti turėtų gebėti kursantai, išstudijavę šią temą (kai kuriuos užrašytus klausimus mokytojas gali užduoti konkrečiam besimokančiajam ir jis turėtų gebėti atsakyti):

Kaip jaučiatės? / Kaip jautiesi?

Kuo sergate? / Kuo sergi?

Ką jums skauda? / Ką tau skauda?

Gal galėčiau išsikviesti gydytoją į namus?

Gal galėčiau užsiregistruoti pas gydytoją Raukienę?

Kada dirba gydytoja Šidlauskaitė?

Ar turite temperatūros?

Ar jums reikia nedarbingumo lapelio?

Ar turite sveikatos problemų? / Ar turi sveikatos problemų?

Ar jums skauda galvą? / Ar tau skauda galvą?

Kaip atrodo tavo vyras / žmona?

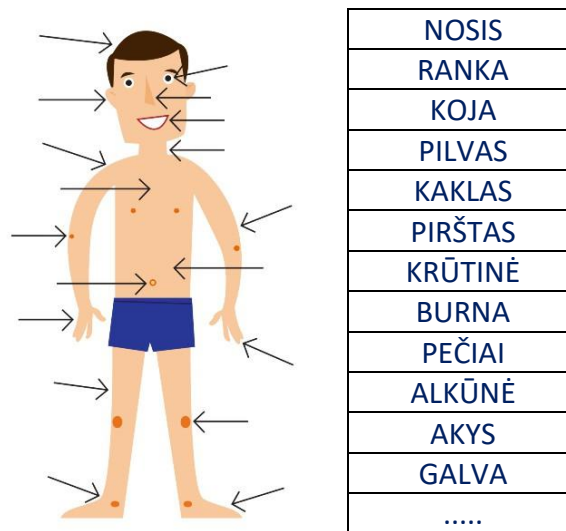
Papildomos užduotys – kalbiniai žaidimai.

1. Perskaitykite posakius ir paaiškinkite jų reikšmes. Pateikite panašių pavyzdžių iš savo kalbos.

1. Sveikame kūne – sveika siela.	- <i>A sound mind in a sound body</i>
2. Sveikata visų brangiausias turtas.	- <i>Health is better than wealth.</i>
3. Iki vestuvių užgis.	- <i>A green wound is soon healed.</i>
4. Dėl skonio nesiginčijama.	- <i>There is no accounting for tastes.</i>
5. Tylėjimas – auksas.	- <i>No wisdom like silence.</i>

2. Žaidimas – estafetė: žmogaus kūnas

Kursantai suskirstomi į dvi komandas. Auditorijoje, prie sienos stovi du stalai, ant jų padėti du dideli plakatai su žmogaus nuotrauka (viso kūno). Šalia padėta daug kortelių, kuriose užrašyti kūno dalių pavadinimai. Komandos sustoja prie kitos auditorijos sienos. Kiekvienas komandos narys turi kuo skubiau nubėgti prie savo komandos stalo, imti kortelę ir padėti ją ant žmogaus paveikslo toje kūno dalyje, kur ji yra.

34 pav. Kūno dalys

3. Apibūdink žymų Lietuvos žmogų.

Puikiai tiks kortelės su žmonių nuotraukomis iš antrosios temos „O kas tu? Kaip sekasi?“. Užduotis, naudojant šioje pamokoje išminktą leksiką, apibūdinti nuotraukoje esantį žmogų, pavyzdžiui, *merginos veidas yra apvalus, jos plaukai yra tiesūs, šviesūs, nosis riesta ir pan.*

4. Žaidimas „Jeigu...“

Mokiniai gauna po popieriaus lapą. Mokytojas prašo užrašyti tokios konstrukcijos sakinį: *Jeigu šiandien nelytų, eičiau pasivaikščioti*. Kiekvienas besimokantysis, parašęs pirmąjį sakinį, siunčia lapą mokiniui, sėdinčiam dešinėje. Mokinys, gavęs lapą su pirmuoju sakiniu, rašo tokios pat konstrukcijos sakinį, kurio pirmas dėmuo pakartoja anksčiau parašyto sakinio antrąjį dėmenį, pavyzdžiui, *Jeigu eičiau pasivaikščioti, sutikčiau savo draugą*. Parašęs užlenkia popieriaus lapą taip, kad matytųsi tik paskutinis sakinytis ir perduoda kitam mokiniui. Kai popieriaus lapai apkeliauja ratu, taisomos klaidos, garsiai skaitomi tekstai.

Savarankiškas darbas namuose.

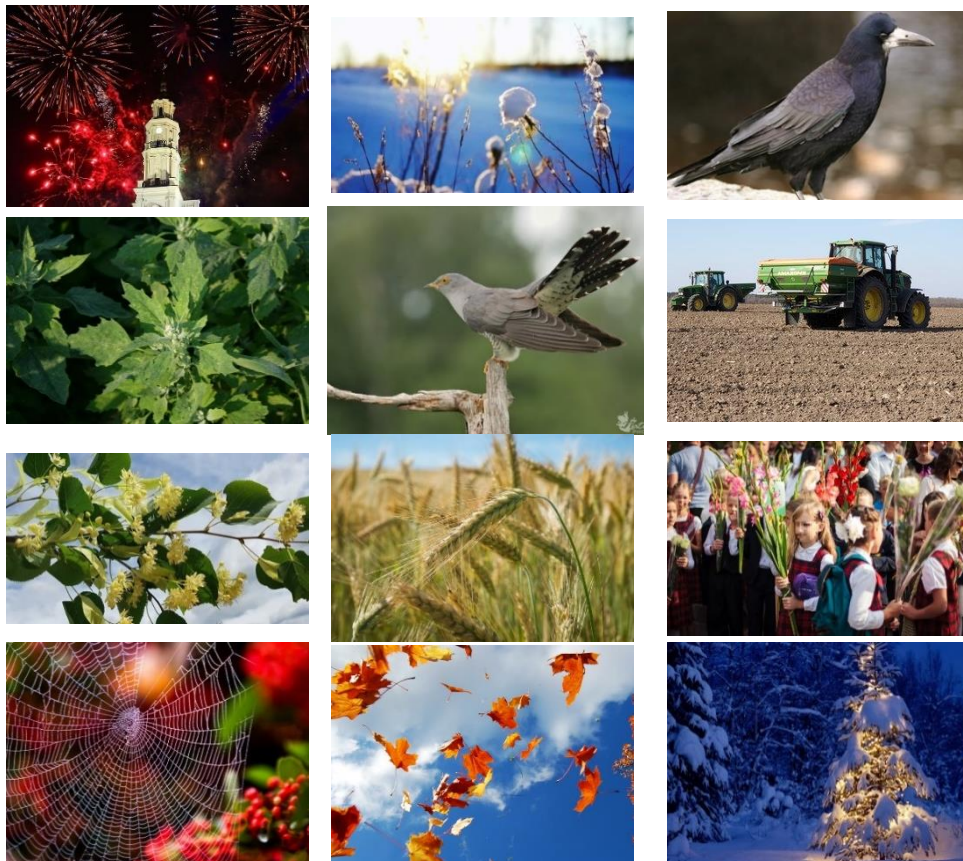
Užduotis: įsivaizduokite, kad esate filmo režisierius. Parašykite skelbimą, kokio aktorius ieškote.

Taip pat galima savarankiškai atlikti kartojimo pratimų, pavyzdžiui, iš R. Žukienės vadovėlio „Lietuvių kalba studentams užsieniečiams: teorija ir praktika“ 2012, pratimai: XII-XV, p. 167-168.

5. „Kaip nueiti...? Eikite tiesiai!”

Tema	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
6. „Kaip nueiti? Eikite tiesiai !”	Paklausti kelio ir nusakyti jį. Paklausti laiko ir pasakyti laiką. Susitarti susitikti konkrečiu laiku. Užsisakyti ir nusipirkti bilietus, iškviešti taksį. Patarti, kaip važiuoti. Papasakoti apie savo dieną ir paklausti kito.	Laiko raiška. Valandos. Laiko prielinksniai. Vietos prielinksniai. Krypties raiška. Krypties raiška. Vietos ir krypties raiška. Kelio įnagininkas. Priemonės įnagininkas. Asmeninių įvardžių galininkas.	Transportas. Kryptis ir vieta. Mėnesiai.	Besimokantieji minimaliomis kalbinėmis priemonėmis turėtų gebėti paklausti kelio ir patys nusakyti kelią. Turėtų žinoti, kaip įprasta elgtis viešajame transporte.	6 akad. val.

Pamoka pradedama mėnesių pavadinimais. Mokytojas parodo paveikslėlius ir klausia, kaip manote, kas čia pavaizduota ir su kuo tai susiję?

35 pav. Gamta

Klausoma, kokius mėnesių pavadinimus žino besimokantieji? Paaiškinama, ką reiškia kiekvienas mūsų mėnesio pavadinimas, galima trumpai įvardinti pagrindines šventes, švenčiamas konkretų mėnesį. Įdomu pabrėžti, kad savitus mėnesių pavadinimus, be lietuvių, Europoje išsaugojo tik kai kurios slavų tautos: lenkai, čekai, baltarusiai, ukrainiečiai. Klausoma, koks mėnuo mokiniams labiausiai patinka, kodėl. Kokį mėnesį kursantai gimę? Prisimename laiko galininką. Galima atlikti 7 pratimą (p. 145).

Tuomet aptariama nauja leksika (p. 134-136). Klausime kursantų, kurie žodžiai jiems jau žinomi. Tie, kurie žino, gali paaiškinti nežinantiesiems ir pan. Būtų gerai, jog naujus žodžius aiškintų lietuviškai, be vertimo.

Kadangi šioje temoje mokomasi įvairių transporto priemonių pavadinimų, komunikuodami elementariomis frazėmis mokiniai turėtų gebėti išsiaiškinti, kaip važinėja miesto transportas, įsigyti viešojo transporto bilietą, išsiaiškinti, kaip jį pažymėti, nusipirkti tarpmiestinio transporto bilietą, minimaliai pasikalbėti su kitais keleiviais ar vairuotoju ir pan.

Mokiniai turėtų žinoti, kad traukinių, lėktuvų ir keltų bilietai paprastai užsisakomi iš anksto, dažnai internetu. Autobusų bilietai perkami iš anksto arba autobuse. Bilietai gali būti atsiunčiami ir į išmanųjį telefoną.

Miesto transporto kortelės yra perkamos spaudos kioskuose. Iš autobuso vairuotojo galima įsigyti vienkartinį bilietą, tačiau toks bilietas kainuoja brangiau. Kortelės papildomos spaudos kioskuose, prekybos centruose ar internetu.

Įlipus į autobusą ar troleibusą būtina iškart pasižymėti vienkartinį bilietą ar kortelę. Keleiviai, kurie naudojami lengvatiniiais bilietais, privalo turėti studento, mokinio ar kitokį lengvatų suteikiantį pažymėjimą ir jį pateikti kontrolieriams, tikrinantiems viešojo transporto bilietus.

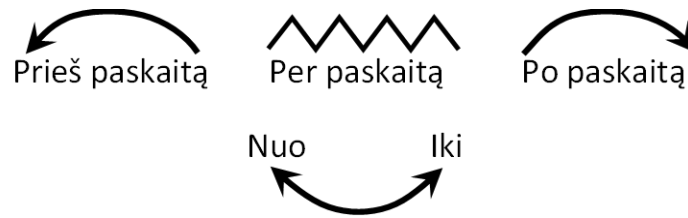
Atvykus į miestą reikia išsiaiškinti, kelintą valandą pradeda ir baigia važinėti viešasis miesto transportas.

Autobuse ar traukinyje gali užkalbinti šalia sėdintis keleivis. Prieš atsisėdant, jeigu vieta nenurodyta biliete, įprasta paklausti, ar vieta šalia sėdinčiojo yra laisva.

Už taksi paslaugas mokama pigiau, jeigu taksi automobilis iškviečiamas telefonu.

Mokoma kelintinių skaitvardžių, kad būtų galima pasakyti datą: *šiandien yra balandžio ketvirta diena*. Atliekamos 15 (p. 148) ir 21 (p. 150) užduotys, mokoma pasakyti, kada susitinkame, kada gimtadienis, kada eina į koncertą ir t.t.

Dar viena svarbi pamokos dalis – išmokti pasakyti laiką, paklausti: *kelinta dabar valanda; kelintą valandą susitinkame?* Būtina nurodyti, jog mokiniai, nurodydami susitikimo laiką, turi vartoti kelintinių skaitvardžių galininko linksnį: *susitinkame trečių valandą, be penkiolikos antrą*. Mokydami laikorieveiksmius: *nuo, iki, prieš, per, po* galime braižyti lentoje:

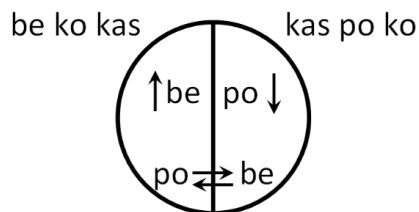
(iš V. Stumbrienės, A. Kaškelevičienės „Nė dienos be lietuvių kalbos“ (mokytojo knygos), p. 46)

Mokome pasakyti, *kiek dabar valandų?* Galima iš anksto pasidaryti tokį plakatą ir jį pakomentuoti:

kas? (nom.) ♀ nominative	Daiktavardis s noun ♀		
1 viena 1 pirma	minutė valanda	kas? (nom.), vns. Nominative, singular	13:01 Dabar viena valanda viena minutė. 21:00 Dabar dvidešimt pirma valanda.
2 dvi 3 trys 4 keturios 5 penkios 6 šešios 7 septynios 8 aštuonios 9 devynios	minutės valandos	kas? (nom.), dgs. nominative, plural	08:05 Dabar aštuonios valandos penkios minutės. 21:00 Dabar devynios valandos.
11-19 vienuolika.. 10, 20-90 dešimt.. 100 šimtas 200-900 du šimtai..	minučių valandų	ko? (gen.), dgs. genitive, plural	12:15 Dabar dvylika valandų penkiolika minučių. 13:30 Dabar trylika valandų trisdešimt minučių.

(iš J. Džežulskienės vadovėlio „Kalbu lietuviškai. Lithuanian for beginners“ 2014, p. 99)

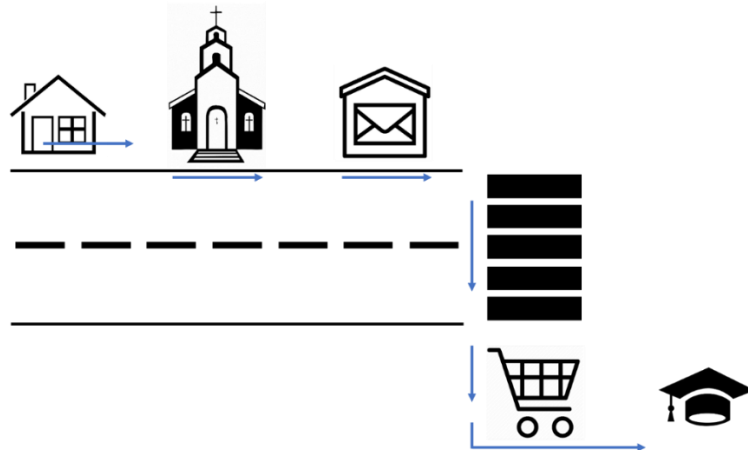
Taip pat galima laiką mokyti piešiant ir rašant lentoje:

(iš V. Stumbrienės, A. Kaškelevičienės „Nė dienos be lietuvių kalbos“ mokytojo knygos, p. 46)

Atliekamos 2, 3 klausymo užduotys (p. 153-154) bei 16, 17, 19, 22 gramatikos užduotis (p. 148-151).

Toliau mokoma krypties raiškos, aiškinami veiksmažodžiai su kryptį rodančiais priešdėliais ir prielinksniais. Komentuojama paveikslėliai pavaizduoti p. 140-141. Papildyti galima ir kitu pavyzdžiu. Pavyzdžiui, V. Stumbrienės, A. Kaškelevičienės „Nė dienos be lietuvių kalbos“ mokytojo knygoje (p. 46) siūloma aiškinti lentoje piešiant namą ir pasakojant nesudėtingą tekstą žymėti judėjimo kryptis:

Šiame name gyvenu aš. Rytą, 8:30, aš išeinu iš namų. Einu į universitetą. Praeinu pro bažnyčią, pro paštą, pereinu per gatvę. Prieinu prie parduotuvės ir pasuku į kairę. Čia yra universitetas. Apeinu aplink universitetą. Universiteto vidiniame kieme jau sėdi ir kalbasi mano draugai. 8:55 mes sueiname į auditoriją. Lygiai devintą valandą į auditoriją įeina dėstytoja.

Po paskaitų einu namo. Kartais užeinu pas draugę išgerti kavos. Kartais draugė ateina pas mane.

Namo pareinu trečią valandą. Pietauju. Po to skaitau. Vakare pareina mama ir prašo nueiti į parduotuvę.

Paskui mokytojas prašo papasakoti besimokančiųjų, ką jie veikia per dieną, kur eina.

Atliekamos užduotys: 4 (p. 144), 9-11 (p. 145-146), 13-14 (p. 147-148), 16-17 (p. 148-149). Kadangi užduočių daug, galima visiems kartu padaryti po kelis sakinius kiekvieno pratimo, o likusią dalį pabaigti namuose.

24 pratimas (p. 151) yra skirtas asmeninių įvardžių galūnių kartojimui.

Skaitomi tekstai, pokalbiai, atliekamos 1-4 klausymo užduotys (p. 153-154).

Perskaičius tekstą „Lietuvis Norvegijoje“ (p. 156) galima pabandyti su kursantais padiskutuoti. Mokytojas klausia: *kas yra svarbiausia važiuojant į užsienį.*

Kursantai turėtų žinoti, kaip Lietuvoje įprasta bendrauti įvairiose kasdienio gyvenimo situacijose. Vyrai atidaro duris ir praleidžia moteris pirma. Taip pat įprasta autobuse ar troleibuse užleisti vietas seniems žmonėms, neščioms moterims, vaikams ir neįgaliesiems. Vyrai dažnai užleidžia vietas moterims ar merginoms. Lietuviai yra draugiški ir paslaugūs atvykėliams – mielai

padeda, paaiškina, parodo kelią ar palydi. Mokytojas gali paklausti, kokios elgesio taisyklės važiuojant viešuoju transportu rekomenduojamos Jūsų šalyse?

Galiausiai galima pasiklausyti dainos „Atskrido paukšteliai“. Dainuojant priedainio žodžius: *aukštyn, žemyn, kairėn, dešinėn, pirmyn, atgal*, šokinėjama, pritūpiama, linguojama kairėn, dešinėn, pirmyn ir atgal. Taip mokiniai lengviau įsimena kryptį reiškiančius prieviksnius.

Papildomos užduotys – kalbiniai žaidimai.

1. Kas kam tinka?

<i>metai</i> dvidešimt penki;	<i>metų</i> dešimt;	25, 10, 11, 3, 14, 78, 40, 19, 7, 20, 9, 13, 60, 61, 80, 16, 22, 63, 32, 55
----------------------------------	------------------------	---

2. Kada susitinkame?

Reikės porinių kortelių su vienodu laiku, tik vienoje kortelėje turi būti vaizduojamas mechaninis, kitoje – elektroninis laikrodis. Išsidalinkite po kortelę ir, klausdami visų „kada susitiksime?“, raskite sau porą. Radę porą pakalbėkite apie maršrutą iki savo namų. Galima kalbėti ir apie maršrutą iki namų kitoje šalyje.

3. Kada tavo gimimo diena?

Reikės lipnių lapelių, rašiklio, atviručių. Padarykite grupės narių gimtadienių kalendorių. O tada išsirikiuokite prie lentos pagal amžių nuo vyriausio iki jauniausio ir pasidarykite linksmą nuotrauką.

4. Kelias žemėlapyje.

Mokytojas suskirsto besimokančiuosius poromis ir duoda po tikrą žemėlapi (miesto turizmo informaciniuose centruose jų galima gauti nemokamai), kuriame yra sužymėti taškai, pavyzdžiui pažymėtas Klaipėdos dramos teatras ir Klaipėdos laikrodžių muziejus. Šiuos pažymėtus taškus mato tik tas, kuris gavo būtent tą žemėlapi, negalima jo rodyti savo porininkui. Užduotis: papasakoti kelią nuo taško A iki taško B, bet nesakyti, koks objektas yra taškas B. Draugas, klausdamas kur eiti, turi atspėti, kas tas taškas B, prie kurio sustojo kolega.

5. Bingo!

Kiekvienam kursantui išdalinamos skirtingos kortelės, kuriose nupiešti skirtingą laiką rodantys laikrodukai. Mokytojas skaito laikus, o kursantai žymisi, ar jų kortelėje yra laikrodis rodantis tą laiką, ar ne. Kai kortelėje lieka vienas laikrodukas su neįvardintu laiku, besimokantysis sušunka „bingo“!

36 pav. Laikrodis

Savarankiškas darbas namuose.

25 uždutis (p. 152): parašyti draugui laišką, kuriame paaiškinsite, kaip iš stoties atvažiuoti į jūsų namus.

6. Ką veiki šiandien? Kur tu dirbi?

Tema	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
7. Ką veiki šiandien? Kur tu dirbi?	Pakalbėti banke, pašte ir pan. Pakalbėti su darbu susijusiomis temomis: darbo sutartis, darbotvarkę, atostogas ir kt. Papasakoti apie savo dieną. Paklausti ir pasakyti apie kasdienius dalykus.	Sangrąžiniai veiksmažodžiai.	Darbas. Paštas. Bankas. Dienotvarkė.	Turėtų žinoti, kokia yra įprasta darbo diena Lietuvoje. Koks parduotuvių ir kitų įstaigų darbo laikas.	4 akad. val.

Rekomendacijos.

Tema pradedama dialogų (p. 236-237) skaitymu. Dialogus būtų galima sukarpyti pagal pokalbių temas ir, suskirsčius besimokančiuosius poromis, leisti išsitraukti situacijas. Perskaičius kiekvieną dialogą aiškinamasi, kokie žodžiai nežinomi. Taip pradedama mokytis naujų žodžių. Aiškinama pavyzdžiais arba stengiamasi apibrėžti definicijomis, kursantams suprantamais žodžiais, pavyzdžiui: *koncertas prasideda 19:00 val., o baigiasi 21:00 val. Skyrius yra parduotuvėje: mėsos skyrius, vaisių ir daržovių skyrius, pieno produktų skyrius. Darbuotojas yra žmogus, kuris dirba parduotuvėje, banke, universitete, pašte. Atostogos yra laikas kai mes nedirbame, o važiuojame prie jūros, prie ežero, į kitas šalis ir pan.* Atliekama 4 užduotis (p. 245).

Kadangi ši pamokos tema susijusi su darbu, galima atsinešti daiktų, kurie paprastai būna ant rašomojo stalo. Galime perskaityti žodį, tada parodyti, pavyzdžiui, rašiklį ir paklausti, ka jis mums reikalingas? Rodome popieriaus lapą ir klausiamo, kam jis mums reikalingas? Tikėtina, kad kažkas pasakys, kad ant jo rašoma, piešiama ir pan. Tada rodome, pavyzdžiui, voką... ir taip galime sukurti žodžių grandinėles, pavyzdžiui: rašiklis – popieriaus lapas (parašytas laiškas) – vokas (dedame į voką laišką). 5-8 užduotys (p. 245-247) skirtos padėti išmokti naujus žodžius.

Ši teminė pamoka skirta sangrąžinių veiksmažodžių (p. 240-242) mokymuisi. Iš pradžių reikėtų paaiškinti šių veiksmažodžių vartojimo atvejus:

- veiksmas nukreiptas į save: *mokyti – mokyti*;
- tarpusavio veiksmas: *kalbėti – kalbėtis*;

- veiksmas savo naudai: *virti – virtis*;
- savaiminis veiksmas: *sukti – suktis*;
- veiksmožodžiai, turintys tik sangrąžinę formą: *džiaugtis, šypsotis, stengtis, domėtis*.

Pradedama mokyti tų sangrąžinių veiksmožodžių, kurie susiję su kasdien atliekamais veiksmiais (*keltis, praustis, valytis, šukuotis, rengtis, virtis, autis, tvarkytis*). Mokoma sangrąžinių veiksmožodžių formas lyginant su paprastųjų veiksmožodžių formomis. Besimokantieji pastebi, kurios galūnės panašios, kurios skirtingos.

Paaiškinama, kaip sudaromi sangrąžiniai veiksmožodžiai ir mokoma esamojo laiko sangrąžinių veiksmožodžių. Svarbu pabrėžti, jog ne kiekvienas veiksmožodis gali turėti tokią formą. Rusakalbiams dažniausiai lengviau suprasti sangrąžinių veiksmožodžių vartojimą, o anglų kalbą mokantiems reikėtų paaiškinti, jog atitikmuo yra *to wash yourself, herself, themselves*.

Atliekamos 9-11 užduotys (p. 247-248).

Reikėtų paaiškinti, kad bet koks priešdėlis atitraukia sangrąžos dalelytę iš galūnės ir tada sangrąžinis asmenuojamas kaip paprastas veiksmožodis: *prausiasį – nesįprausia, rengiasį – apsirėngė*.

Kaip aiškinti naujus veiksmožodžius ar kitus naujus žodžius? Visada įtraukiame kursantus, kad jie būtų aktyvūs klausytojai. Pavyzdžiui, mokytojas sako: *rytą aš visada keliuosi šeštą valandą ir pirmiausia einu į dušą. Kada tu keliesi, Igori? Kada keliasi Joana?* Labai svarbu, kad kiekvienas besimokantysis turėtų galimybę ištarti *keliuosi*.

Kai mes esame pavargę, norime ilsėtis. Ilsimės vakare po darbo. Ilsimės per atostogas. Aš per atostogas ilsiuosi pas mamą kaime. Kur ilsitės jūs?

Man labai patinka muzika, aš domiuosi muzika. Paulius nesidomi muzika, jis domisi literatūra. Rita domisi fotografija. Jonas domisi krepšiniu – kiekvienas lietuvis domisi krepšiniu. O kuo domiesi tu, Kaira? Taip aiškiname kiekvieną veiksmožodį ir raginame kiekvieną kursantą pakartoti.

Mokomasi būsimąjo ir būtojo kartinio laikų. Pratimai: 12-15 (p. 248-250). Nuosakų pakartojimui atliekama 16-18 užduotys (p. 250-251). 19 užduotis (p.252) gali būti atliekama poromis, pasitariant ir be mokytojo pagalbos.

Kartu atliekama 3 užduotis (p. 244) „*Viktorijos rytas*“.

Svarbu kursantams papasakoti, kad Lietuvoje įprastai žmonės dirba 40 valandų per savaitę, t.y. 5 dienas po 8 val. Įprastai darbas darbo dieną pradedamas 8 valandą ryto ir baigiamas 17 valandą. Nuo 12 iki 13 valandos pietaujama.

Mokyklos dirba 8-15 val.

Universitetai dirba 8-17 val.

Biurai dirba 8-17 val.

Maisto parduotuvės dirba 8-22 val. (rečiau 7:30-23 val.).

Vaistinės darbo dienomis dirba 10-19 val., o savaitgaliais trumpiau.

Transportas važiuoja 5-23 val.

Paklausama, o kaip yra tavo šalyje?

Klausoma, kaip besimokantieji supranta, kas yra savaitgalis?

pirmadienis – penktadienis. ....

pirmadienis – sekmadienis ....

šeštadienis – sekmadienis ....

Kursantai suskirstomi į grupes atlieka 22 užduotį (p. 254), pagal paveikslėlius parašo gyvenimo aprašymą.

Klausoma 1 užduoties teksto „Kalėdų senelis jau laukia Lietuvos vaikų laiškų“, įrašo trūkstamą informaciją (p. 257). Taip pat atlieka 2 klausymo užduotį (p. 257).

Skaitymo užduočiai skiriama 20 min. (p. 258). Galima atkreipti dėmesį į informacijoje esančius tarptautinius žodžius: *kultūra, vizitas, ministras, respublika, ministerija, nacionalinė, režisierius, solistas, perspektyvos, konferencija, prezidentas* ir pan. Besimokančiųjų klausama, ar jiems pažįstami šie žodžiai, ką jie reiškia.

2 ir 3 skaitymo užduotis (p. 259-260) kursantai gali atlikti savarankiškai namuose.

Papildomos užduotys – kalbiniai žaidimai.

1. Žodžių diktantas.

Mokytojas diktuoja žodžius, o kursantai turi spėti iš eilės surašyti paveikslėlių skaičius, kurių pavadinimus išgirdo.

Kompiuteris, klijai, rašiklis, segtuvas, aplankas, pieštukas, popieriaus lapas, skaičiuoklė, trintukas, vokas, žirklys, sąvaržėlė, pelė, stalinė lempa, užrašinė, atmintukas, kalendorius, smeigtukai, rašomasis stolas, kėdė, dokumentų susegiklis.

2. Sudėk žodį.

Kiekviena kursantų pora gauna po voką su kortelėmis. Laimi tas, kuris per 5 minutes sudeda kuo daugiau žodžių.

VO	KAS	SU	TAR	TIS	AL	GA
PO	SĖ	DIS	PA	RA	ŠAS	DAR
BUO	TO	JAS	PER	TRAU	KA	SKY
RIUS	SĄ	SIU	VI	NIS	KLI	JAI
PIEŠ	TU	KAS	AT	VI	RU	KAS
SĄS	KAI	TA	SIUN	TI	NYS	SKO
LA	LA	PAS	IŠ	SI	LA	VI
NI	MAS	KA	LEN	DO	RIUS	KUR
SAI	VIR	ŠI	NINK	AS	ŽIRK	LĖS

Daugiau papildomų užduočių galima rasti V. Stumbrienės, A. Kaškelevičienės „Nė dienos be lietuvių kalbos“ mokytojo knygoje, p. 71-74.

Savarankiškas darbas namuose.

Užduotys 21 (p. 253) ir 23 (p. 255): parašyti prašymą priimti į darbą ir savo gyvenimo aprašymą.

7. Kaip tau patinka leisti laiką? Pomėgiai. Laisvalaikis.

Tema	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
8. Kaip tau patinka leisti laiką? Pomėgiai. Laisvalaikis.	Pasakyti ir pasiteirauti apie pomėgius, laisvalaikį. Pasiūlyti kartu leisti laisvalaikį. Pasitarti, ką veikti. Nusipirkti bilietus į renginius. Nusipirkti kelionės bilietus. Pasakyti, koks šiandien oras.	Būtas dažninis laikas. Laiko raiška. Įnagininkas. Laiko raiška. Vietininkas. Paskirties laikas. Naudininkas. Laiko trukmės raiška. Galininkas. Tikslas kilmininkas. Veiksmažodžiai su priesagomis <i>-inėti, -(i)oti</i> . Negimininė būdvardžių forma.	Laisvalaikis. Pomėgiai. Kaimas. Gamta. Kelionės. Sportas. Kinas, teatras, menas. Orai	Turėtų žinoti, kaip lietuviai mėgsta leisti laisvalaikį: vasarą savaitgalius ir atostogas Lietuvoje mėgstama leisti pajūryje, prie ežerų, kaimo turizmo sodybose. Tai pat reikėtų žinoti, kokie orai vyrauja Lietuvoje skirtingais metų laikais.	6 akad. val.

Rekomendacijos.

Kadangi praėjusią paskaitą buvo mokomasi sangražinių veiksmažodžių, tai šios temos paskaitą galima pradėti klausimu: *Kuo tu domiesi? Aš domiuosi...* Kursantai suskirstomi poromis ir kiekvienas vienas kitam užduoda klausimą: *kuo tu domiesi? Tuomet mokytojas klausia: Flavianai, kuo domisi Ana? Jei draugas nespėjo sužinoti, paklausiame tiesiogiai: Ana, kuo tu domiesi?*

Norint sužinoti, kuo domisi žmogus, galima jo paklausti ir kitaip, pavyzdžiui, *kas tau patinka?* Taip galima papildyti žodyną emocijų sąvokomis: *nekenčiu (ko?), labai patinka (kas?), nemėgstu (ko?), dievinu (ką?), mėgstu (ką?), labai nemėgstu (?)*. Kai kuriuos žodžius kursantai jau turėtų atpažinti, nes mokėsi jų tuomet, kai kalbėjo apie maistą. Šiuo atveju jie bus vartojami kitame kontekste. Atliekamos 29-31, 34 užduotys iš J. Džežulskienės vadovėlio „Kalbu lietuviškai. Lithuanian for beginners“, p. 102-103, 105.

Studijuojant laisvalaikio temą, daug dėmesio skiriama leksikos mokymui, nes yra daug naujų žodžių, laisvalaikis juk gali būti leidžiamas įvairiai. Naujiems žodžiams mokyti yra skirta įvairių užduočių: 2-7 (p. 271-273). Nauji žodžiai iliustruoti įvairiais paveikslėliais, tad neturėtų būti sunku išaiškinti jų prasmę. Paveikslėliuose nesančius žodžius aiškiname kaip visada – paprastų gramatinių struktūrų definicijomis. Pavyzdžiui, *Musė atskrenda, kai mes pietaujame ir nori paragauti mūsų sriubos. Ji yra maža. Gyvena namuose, miškuose, laukuose. Mes nemėgstame musių.*

Pastebėtina, jog šios temos pamokoje yra nemažai žodžių, panašių į kitų kalbų žodžius: *šachmatai, kortos, tenisas, futbolas, salė, bilietas, grafikas, grafika, skulptūra, skulptorius, opera, baletas* ir pan.

Pamokoje nemažiau svarbi ir gramatika. Mokoma būtojo dažninio laiko. Reikėtų pasakyti, jog būtasis dažninis ir būtasis kartinis laikai gali būti vartojami sinonimiškai. Atliekama 9 užduotis (p. 274). Taip pat, kalbėdami apie laisvalaikį, besimokantieji nori papasakoti, kaip jie įpratę ilsėtis ar leisti laisvą laiką: *bėgioti, slidinėti, važinėti dviračiu, plaukioti* ir pan. Svarbu gebėti atskirti vienąkart vykstantį, vykusį ar vyksiantį veiksmažodį ir pasikartojantį veiksmažodį: *važiuoti ir važinėti, plaukti ir plaukioti...*

Matomoje vietoje pakabinamas plakatas su šia lentele.

Kada?			Kuriam laikui?	Kiek laiko?
G. (Acc.)	Įn. (Ints.)	Vt. (Loc.)	N. (Dat.)	G. (Acc.)
Sekmadienį einu į parką.	1. Gimiau tūkstantis devyni šimtai aštuoniadešimt pirmaisiais metais. 2. Sekmadieniais einu į parką.	Vaikystėje eidavau į parką.	Dviem valandoms einu į parką. Nupirkau šeštai valandai bilietus į koncertą.	Dvi valandas buvau parke.

(iš V. Stumbrienės, A. Kaškelevičienės „Nė dienos be lietuvių kalbos“ mokytojo knygos, p. 77)

Tuomet mokoma tikslo kilmininko: *važiuojame atostogų, einame dainininko paklaudyti* ir pan. Taip pat įvairesnės laiko raiškos. Daugiskaitos įnagininku reiškiamas pasikartojančio ar įprasto veiksmo laikas: *sekmadieniais bėgioju po parką*. Sinonimiškai gali būti ir galininkas vartojamas: *sekmadieniais aš einu į parką*. Atliekamos 8, 12-13 užduotys (p. 274-275).

Vietininko linksniu laikas reiškiamas tokiais žodžiais: *pradžioje, pabaigoje, praeityje, dabartyje, ateityje, jaunystėje, senatvėje*: 14 užduotis (p. 275). Norėdami pasakyti, kuriam laikui išvykstame, kelintai valandai perkame bilietus, vartojama naudininką: *Penkioms dienoms išvykstu į Vilnių. Jau nusipirkau bilietą šeštai valandai*: 10 užduotis p. 274. O norėdami pasakyti, kiek laiko kur nors buvome, esame, būsime, vartojame galininko linksnį: *Vilniuje buvau penkias dienas*. 11 užduotis, p. 275.

Kursantai suskirstomi poromis ir atlieka 20 užduotį (p. 278).

Tuomet besimokančiuosius padaliname į dvi grupes. Abiem grupėms duodame po žemėlapių. Viena grupė atlieka 21 pratimą (p. 279), kita – 22 pratimą (p. 279). Abi grupės sukuria pasakojimus pagal paveikslėlius: 23 užduotis, (p. 279).

Mokytojas trumpai turėtų pasakyti, jog lietuviai mėgsta leisti laisvalaikį kartu su šeima. Tyrimai rodo, jog naršymui internete savo laisvą laiką skiria 41 proc. lietuvių, o 32 proc. žmonių laisvalaikį leidžia žiūrėdami televizorių. Dalis žmonių renkasi aktyvų laisvalaikio praleidimo būdą (pasivaikščiojimą gamtoje, sportavimą ir pan.), skaito knygas. Laisvalaikiu lietuviai lankosi koncertuose ar kituose pramoginiuose renginiuose. Ir vyresni žmonės, ir jaunimas labai mėgsta

muziką: simfoninę, džiazą, folklorą ir kitokią. Vakarėliuose mėgstama ne tik šokti, bet ir dainuoti. Vasarą savaitgalius ir atostogas Lietuvoje mėgstama leisti pajūryje, prie ežerų, kaimo turizmo sodybose ir nuosavose sodybose kaime. Ilgais žiemos vakarais lietuviai, ir jauni ir vyresni, mėgsta skaityti, žiūrėti filmus. Moterys mezga. Lietuvių mėgstama sporto šaka – krepšinis. Būtina paklausti ir kursantų, koks laisvalaikio praleidimo būdas aktualus jų šalyje?

Atliekamos 1, 2 ir 4 klausymo užduotys (p. 283-284).

Prieš pradėdant skaityti TV programas ir tekstą apie televizorių (p. 285-287), kursantai klausiami, kokios TV laidos jiems patinka ir kodėl.

Kai kalbame apie laisvalaikį, svarbiu objektu tampa oras. Pagrindinė leksika, susijusi su oru, yra p. 192. Mokytojas skaito žodžius, kursantai kartuoja. Mokytojas paaiškina, ką kuris žodis reiškia. Pavyzdžiui:

Lietuvoje dažnai lyja. Dažniausiai lyja rudenį ir pavasarį. Man nelabai patinka lietus, bet jo reikia medžiams, gėlėms daržovėms.

Rūkas dažniausiai yra vasarą ir rudenį, rytą arba vakare. Rūkas gali būti prie ežero ar prie upės, taip pat – mieste.

Kai smarkiai sninga ir pučia stiprus vėjas, yra pūga.

Taip pat mokytojas primena besimokantiems apie būdvardžio negimininę formą. Apie ją buvo kalbėta, kai buvo mokomasi pagirti patiekalą, labai skanu. Įprastai būdvardis derinamas prie daiktavardžio, tačiau negimininės būdvardžio forma nederinama. Šios būdvardžių formos reiškia kam nors priklausomą (*Man gera, gražu*) ar savarankišką būseną (*Miške tamsu. Lauke šalta. Tylu. Šiandien saulėta*).

Reikėtų papasakoti, koks oras būdingas kiekvienam metų laikui Lietuvoje. Taip pakartojami ir būdvardžių laipsniai:

Šilčiausia būna vasarą, o šalčiausia – žiemą. Vidutinė liepos mėnesio temperatūra yra apie 17 °C, žiemą – apie -5 °C. Lietuvoje būna labai karštų vasarų, kai oras sušyla iki 35 °C ir labai šaltų žiemų, kai oras atšąla iki -25 °C, o naktimis – iki -30 °C.

Vasara Lietuvoje yra šilčiausias metų laikas. Vyrauja giedri orai, saulėta, šilta.

Rudenį po truputį vėsta. Vis dažniau būna apsiniaukę, lyja ar krenta dulksna. Spalį ir lapkritį oro temperatūra – apie 10 °C, dažni lietūs. Lapkritį lietu pakeičia šlapdriba, sniegas.

Žiemą Lietuvoje būna šalta. Vyrauja sniegas, šlapdriba ir lietus. Prie jūros būna šilčiau, nei kitoje Lietuvos dalyje, bet labai vėjuota.

Pavasarij, iškrenta mažiausiai kritulių. Gegužė – sausiausias metų mėnesis. Įsivyrauja daugiausia giedri orai.

Mokiniai klausiami, kokie orai yra jų šalyse: kokios vasaros, kokios žiemos, ar dažnai yra rūkas, ar sninga ir pan.? Atliekama 1-5 užduotys p. 196-197.

Papildomos užduotys – kalbiniai žaidimai.

1. Kas kam tinka?

1. Man patinka fotografuoti.	4. Man patinka kopti į kalnus.
2. Man patinka keliauti.	5. Man patinka prižiūrėti naminius gyvūnus.
3. Man patinka kalbėti telefonu.	6. Man patinka važinėti dviračiu.

A

B

C

D

E

F

1.	2.	3.	4.	5.	6.
B					

2. Pasakykite, ką laisvalaikiu mėgsta veikti draugai.

Sandrai patinka:
 keliauti
 vaikščioti po parką
 miegoti

Jonui patinka:
 groti gitara
 šokti
 groti pianinu

Kristinai patinka:
 žiūrėti televizorių
 skaityti knygas
 naršyti internete

Rokui ir Saulei patinka:

eiti į svečius
eiti į muziejus
eiti į baseiną

Kiprui patinka:

žaisti krepšinį
sportuoti sporto klube
Plaukioti baseine

Aistei patinka:

klausyti klasikinės muzikos
eiti į džiazo koncertus
klausyti roko

3. Žaidimas „Koks oras?“

Vienas studentas pasako metų laiką (pvz., vasara), o kiti studentai turi pasakyti, koks oras būna tuo metų laiku (pvz.: būna karšta, žydi gėlės...). Kai pakalbama apie visus keturis metų laikus, auditorija padalijama į 4 grupes.

Kiekviena grupė turi aprašyti ant lapelio vieną iš 4 metų laikų Lietuvoje: I – pavasarį, II – vasarą, III – rudenį, IV – žiemą.

Tada pasikeičiama aprašymais. Gavusi naują aprašymą kiekviena grupė perskaito, papildo. Savo aprašą duoda kitai grupei, kad ši papildytų ir pakomentuotų, kodėl taip mano (kiekviena grupė turi papildyti visų 4 sezonų aprašymus).

4. Parašykite trumpąją žinutę telefonu draugui ir pakvieskite į teatrą. Nurodykite koks bus spektaklis, kada jis vyks, kelintą valandą, kur ir pan. (visa informacija yra skelbime).

5. Perskaitykite anketas ir pasakykite, ką jūs mėgstate veikti laisvalaikiu.

O tu? Ką mėgsti veikti laisvalaikiu? Ką darai savaitgalį? *Visada... beveik niekada... dažnai... kartais... retai... beveik niekada.... niekada ne....*

Jūratė

Laisvalaikiu aš mėgstu skaityti knygas, groti pianinu. Kartais einu į baseiną, žaidžiu boulingą. Beveik niekada nežiūriu televizoriaus. Savaitgalį visada ilgai miegu.

Andrius

Aš dažnai vakare klausau muzikos, kartais sportuoju arba žiūriu krepšinį. Man patinka televizijos laidos apie sportą. Niekada neinu į teatrą. Labai mėgstu naršyti internete ir rašyti komentarus.

Leonas

Aš taip pat dažnai žiūriu krepšinį ar futbolą, bet niekada nesportuoju. Laisvalaikiu man patinka eiti į svečius pas draugus. Mes kalbame, geriamo vyną, diskutuojame apie politiką.

Savarankiškas darbas namuose.

7 ir 8 užduotys iš J. Džežulskienės vadovėlio „Kalbu lietuviškai. Lithuanian for beginners“, p. 124-125.

Taip pat galima atlikti 25 rašymo užduotį iš V. Stumbrienės, A. Kaškelevičienės „Nė dienos be lietuvių kalbos“ 2020, p. 281)

8. Koks tavo butas / namas? Kaip jauku!

Tema	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
9. Koks tavo butas / namas? Kaip jauku!	Pakalbėti apie namus. Išsinauomoti butą. Pagirti butą, kambarį, baldus.	Būdvardžių linksniavimas. Parodomųjų, klausiamųjų ir santykinių įvardžių linksniavimas. Įvardžių <i>tas pats, ta pati</i> linksniavimas. Asmeninių įvardžių <i>jis</i> ir <i>ji</i> vietininkas. Būdvardžių laipsniavimas. Prielinksnis <i>virš</i> . Klausiamieji žodžiai <i>koks</i> ir <i>kuris</i> . Daiktavardžių daugiskaitos vietininkas.	Namas. Butas. Kambarys. Baldai.	Vartodami paprasčiausius pasisveikinimus ir mandagumo žodžius mokiniai turėtų komunikuoti su kaimynais, paštininku, valytoja. Turėtų gebėti perskaityti ir suprasti svarbią informaciją apie šildymo paslaugas, šiukšlių išvežimą, būsto remontą ir t.t. Taip pat turėtų žinoti, koks yra lietuvių požiūrys į gyvenamąjį būstą; kur lietuviai mėgsta gyventi ir pan.	4 akad. val.

Rekomendacijos.

Šios temos žodynas yra susijęs su namais: baldai, patogumai, medžiagos, spalvos. Tad leksikai mokyti pravers paveikslėliai. Jie gali būti iš žurnalų, reklaminių skrajučių, ar tiesiog atspausdintos nuotraukos. Pirmiausia reikėtų išsiaiškinti, kaip vadinami pastatai, kuriuose galima gyventi: *nuosavas namas, butas, daugiabutis namas, vasarnamis*. Rodomos 4 nuotraukos ir klausiami kursantų, gal jie jau žino, kaip šie pastatai vadinasi? Kaip jie galėtų įvardinti, ką jie mato? Kas čia yra? Gal spalvas, gal atskirus elementus, pavyzdžiui, *durys, langas* ir pan.

Galima trumpai paaiškinti, kad namai tradicinėje lietuvių sampratoje yra esminė, pamatinė vertybė, tolygi šeimai, tėvams. Lietuviams svarbu turėti nuosavą būstą, savo namą arba butą. Norima, kad būstas būtų ekonomiškas, netoli darbo vietos, tačiau dauguma žmonių norėtų gyventi nuosavame name priemiestyje arba kaime.

Tuomet pradedama aiškinti žodyną (p. 162). Pradedame nuo *rūšio*, kas yra rūsyje ir *lipame į pirmą namo aukštą*. Aiškinamės, kokios patalpos ten yra ir taip keliaujame iki *palėpės*. Taip pat svarbu išsiaiškinti tam tikrą leksiką susijusią su namų tvarkymu, pavyzdžiui, *šluota*, *kibiras*, *šluostė*, *dulkių siurblys* ir pan.

Mokydamiesi naujų žodžių, kalbame, koks yra kieno butas, kiek kambarių, kokie baldai ir kur jie stovi (prielinksniai, vartojami vietai reikšti). Papasakojame, kas yra kieno svetainėje, *miegamajame* (šis žodis išlinksniuotas „Prieduose“), kas yra virtuvėje. Galima aptarti, kokios spalvos kieno mėgstamos ir kodėl. Ką tik įmanoma, reikia rodyti „gyvai“ auditorijoje – *stalas*, *kėdė*, *langas*, *durys*, *grindys*, *lubos*, *sienos* pan. Naujiems žodžiams mokytis skirtos šios užduotys: 1-4, 7-9 (p. 169-172).

Gramatikos dalyje mokoma derinti daiktavardžius ir būdvardžius. Paaiškinama, kaip naudotis būdvardžių lentelėmis. Palyginamos būdvardžių ir daiktavardžių linksnių galūnės. Dėmesys atkreipiamas į vyr. g. vienaskaitos ir daugiskaitos naudininko bei vyr. g. vienaskaitos vietininko galūnes: 3 linksniuotės vyriškosios giminės daugiskaitos būdvardžių įnagininko galūnė, skirtingai nei 1 ir 2 linksniuotės, yra *-iams* (*mediniams stalams*).

Išlinksniuojama keli pavyzdžiai:

Vyr. g., vns.

Ant stalo yra (kas?) *jdomus lietuviškas žurnalas*.

Man reikia (ko?) *jdomaus lietuviško žurnalo*.

Reikia penkių eurų (kam?) *jdomiam lietuviškam žurnalui*.

Skaitau (ką?) *jdomų lietuvišką žurnalą*.

Laikraštis yra po (kuo?) *jdomiu lietuvišku žurnalu*.

Tas straipsnis yra (kur?) *naujame jdomiame lietuviškame žurnale*.

Taip pat išlinksniuojama daugiskaitos vyr. g. ir moteriškosios giminės vns. ir dgs. pavyzdžiai.

Mokoma linksniuoti įvardžius: *koks, toks, šis ir tas, anas, kitas, visas* (p. 166, 167). Linksniuodami lyginame su asmeninių įvardžių (*jis, ji*) ir būdvardžių (*geras, gera*) galūnėmis. Labai svarbu, kad besimokantieji suprastų, kad tai nėra visiškai kitokios galūnės. Atliekamos 12 (p. 173), 19, 25, 26, 28, 29 (p. 175-179) užduotys.

Paaiškiname kaip linksniuoti aukštesniojo ir aukščiausiojo laipsnių būdvardžius (p. 168):

geresnis kaip *didelis*   *geresnė* kaip *didelė*

geriausias kaip *žalias*   *geriausia* kaip *žalia*

Užduotys: 33, 34, 36 (p. 180-181). Užduotis galima atlikti poromis.

Paaiškiname, jog *kuris, kuri, kurie, kurios* linksniuojami kaip *jis, ji, jie, jos*. Kartu pakartojame asmeninių įvardžių linksniavimą. Aiškiname, kad prijungiamuosius žodžius *kuris, kuri* vartojame, kai norime išplėsti sakinį šalutiniu pažyminio sakiniu. Užrašome lentoje:

Aš pirkau namą. Namas yra puikus.

Nustatome daiktavardžio, kurį paaiškinsime šalutiniu pažyminio sakiniu, giminę ir skaičių. *Namas* -vyriškoji giminė, vienaskaita. Vadinasi vartosime *kuris*. Linksniį parinksime tą, kurio reikalauja šalutinio sakinio veiksmažodis. *Pirkau* reikalauja galininko (jei kiekis apibrėžtas), vadinasi, turi būti *kurį*.

Sujungiame:

Namas, *kurį aš pirkau* (ką?), yra puikus.

Stalas, *kurio nori* (ko?) *mano sesuo*, labai brangus.

Kartais šalutinio sakinio veiksmažodis reikalauja linksnio su prielinksniu.

Draugas, *su kuriuo šiandien einu* (su kuo?) *į teatrą*, studijuoja Kaune.

Namas, *apie kurį aš tau pasakojau* (apie ką?), yra prie upės.

Atliekamos 13-14, 16, 20 (p. 173-175) užduotys.

Galima suskirstyti kursantus poromis arba grupėmis ir duoti atlikti linksnių galūnių ir prielinksnių kartojimo pratimus: 11, 31, 32, 39 (p. 180, 182). Nebūtina atlikti visų pratimų, galima auditorijoje atlikti 3-4 sakinius, o likusius padaryti namuose.

Kartu atliekama 40 ir 41 užduotis (p. 183). Jei matote, kad nebeužtenka laiko, baigiasi paskaita, galima šias užduotis užduoti namų darbams, o kitą paskaitą patikrinti.

Klausymo pratimai siūlomi iš J. Džežulskienės vadovėlio „Kalbu lietuviškai. Lithuanian for beginners“, p. 154-156. Taip pat 8 užduotis (p. 157), sukurti dialogus.

Skaitymo užduotis rekomenduojama iš pagrindinio vadovėlio V. Stumbrienės, A. Kaškelevičienės „Nė dienos be lietuvių kalbos“ (p. 185). Užduotį kursantai turi atlikti savarankiškai per 15 minučių.

Svarbu! Visus mokytojo savarankiškam skaitymui skirtus tekstus mokiniai pirmiausia perskaito tyliai ir atlieka užduotis. Tik po to – garsiai. Jeigu iškart bandoma skaityti garsiai, mokiniams sunku suprasti turinį vien dėl to, kad jiems dar reikia pagalvoti, kaip taisyklingai ištarti žodžius.

Šioje paskaitoje išmokstama papasakoti apie savo namą, butą, kambarį, baldus ir kito asmens pasiteirauti apie tą patį. Mokytojas turėtų pasakyti, jog Lietuvoje yra paisoma bendrųjų taisyklių: nestatyti automobilių neįgaliesiems skirtose vietose, rūšiuoti šiukšles, netriukšmauti nuo 22 iki 6 val., kartą ar porą kartų per metus rengiamos talkos tvarkyti daugiabučio namo aplinką ir pan.

Pamokos pabaigoje galima kiekvienam kursantui užduoti po klausimą:

Kelintame aukšte tu gyveni?

Kokio dydžio yra tavo namas?

Kaip surasti tavo namą?

Gal gali pasakyti, kaip man rasti vonios kambarį tavo namuose?

Kuriame rajone yra tavo butas?

Ar tavo šalyje mėgstama gyventi nuosavame name ar bute?

Papildomos užduotys – kalbiniai žaidimai.

1. Ilgas sakiny.

Mokytojas užrašo lentoje trumpą sakinį, pavyzdžiui, *Pirkau spintą*. Kiekvienas kursantas iš eilės pasako sakinį, pridėdamas po vieną žodį. Sakinys vis ilgėja:

1. Pirkau gražią spintą.
2. Pirkau gražią didelę spintą...
3. Pirkau gražią didelę spintą, kurios...
4. Pirkau gražią didelę spintą, kurios labai...
5. Pirkau gražią didelę spintą, kurios labai seniai....
6. Pirkau gražią didelę spintą, kurios labai seniai norėjom, bet...

2. Butų nuoma.

Kiekvienas kursantas gauna po 2 korteles. Vienoje kortelėje užrašyta svarbiausia informacija apie butą, kuris yra nuomojamas. Pavyzdžiui:

1 kortelė

3 kambarių butas
miesto centre
Mokyklos gatvėje
5 aukštas
75 kvadratiniai metrai
virtuvė – 12 kvadratinių metrų
2 balkonai
vonia ir tualetas kartu
vienas kambarys be baldų
nuomos kaina – 300 Eur per mėnesį

Šią informaciją kursantas suteiks kitam savo kolegai, kuris nori išsinuomoti butą. Apie butą suteiktą informaciją kitas kursantas užsirašys į tokią kortelę:

2 kortelė

Kiek	kambarių
.....	
Kur	
.....	
Kelintas	aukštas
.....	
Buto	dydis
.....	
Kita	informacija
.....	
Kaina	
.....	

Kiekvienas kursantas paklausia informacijos apie butą, kurį norėtų išsinuomoti, ir ją užsirašo. Taip pat suteikia informacijos apie savo išnuomojamą butą.

Savarankiškas darbas namuose.

4-6 užduotys iš J. Džežulskienės vadovėlio „Kalbu lietuviškai. Lithuanian for beginners“, p. 152-153.

10 užduotis iš J. Džežulskienės vadovėlio „Kalbu lietuviškai. Lithuanian for beginners“, p. 179.

9. Kokias šventes tu šventi?

Tema	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
10. Kokias šventes tu šventi?	Pakalbėti apie šventes ir tradicijas. Pasveikinti ir palinkėti įvairiomis progomis. Pakviesti švęsti kartu. Nusipirkti drabužių ir avalynės; patarti, kaip rengtis.	Kartojimas: Prielinksniai; Vardažodžių linksniai; Veiksmažodžių formos; Jungtukai	Šventės. Švenčių ir atmintinos dienos. Tradicijos. Drabužiai. Medžiagos. Avalynė. Papuošalai.	Turėtų žinoti pagrindines Lietuvoje švenčiamas šventes bei jų pagrindines tradicijas. Suprasti kaip dera rengtis per atitinkamas šventes ar kitose situacijose.	4 akad. val.

Rekomendacijos.

Dažniausiai ši tema būna labai įdomi užsieniečiams kursantams, nes jie nori sužinoti daugiau apie Lietuvos istoriją, kultūrą, tradicijas ir papročius. Tema pradedama klausimu, kokios jūsų mėgstamiausios šventės ir kodėl? Kaip jas švenčiate? Dažnai atsakoma, kad mėgstamiausia šventė yra gimtadienis. Tad būtų galima pakomentuoti, kad Lietuvoje švenčiami ne tik gimtadieniai, bet ir vardadieniai. Dažnai vardo dienos nurodomos sieniniuose ar staliniuose kalendoriuose, dienraščiuose.

Tema pradedama naujų žodžių mokymusi, bet kadangi kursantai jau nemažai supranta lietuviškai, žodžių mokomasi žaidžiant žaidimą „Bingo“! Mokytojas paruošia korteles (kortelių turi būti tiek, kiek grupėje kursantų), kuriose nubraižyta lentelė su, pavyzdžiui, 9 žodžiais (gali būti ir daugiau, svarbu, kad žodžiai nesikartotų) iš p. 292. Mokytojas sako žodžių definicijas, o kursantai klauso ir žymisi savo lentelėje žodžius, kuriuos išgirdo. Laimi tas, kuris pirmas lentelėje pažymi visus žodžius.

Pavyzdžiui:

Medis puošiamas per Kalėdas.

Šventė, kurios metu dažomi kiaušiniai.

Daiktas, kurį žmonės užsideda ant veido per Užgavėnes.

Ką pina per Jonines?

Šventė, kuri minima tą dieną, kai gimei.

Švenčiami Naujieji metai.

Daiktas, randamas po eglute Kalėdų rytą.

*Kalėdų išvakarės.
Bažnytinė šventė, kai vaikas tampa Dievo vaiku.*

EGLUTĖ	VELYKOS	KAUKĖ
VAINIKĄ	GIMTADIENIS	KŪČIOS
GRUODŽIO 31	DOVANA	KRIKŠTYNOS

Atliekamos C ir D užduotys iš J. Džežulskienės vadovėlio „Kalbu lietuviškai. Lithuanian for beginners“, p. 116-117: *pažiūrėkite į kalendorių ir pasakykite, kada Lietuvoje yra nedarbo dienos.* Klausama, kaip jūsų šalyje švenčiamos Kalėdos? Ar švenčiamos / Kaip švenčiamos Velykos? Tuomet skaitomi sveikinimai iš D užduoties ir aiškinamasi, kokiai šventei jie tinka?

Kiekvienas kursantas ant lapelio užrašo savo vardus ir sulankstęs padeda ant mokytojo stalo. Tuomet po vieną eina traukti vardo ir tam žmogui, kurio vardą ištraukia, turi parašyti sveikinimą pasirinkta tema. Užduočiai skiriama 10 min. Sveikinimai ir linkėjimai perskaitomi garsiai.

Žiūrimas J. Leikaitės sukurtas animacinis filmas „Margučių rytas“. Klausama, apie ką šis filmas buvo? Apie pasaulio atsiradimą iš kiaušinio, Velykų bobutę ir jos burtus, kiaušinių marginimo raštus ir kt. Mokytojas trumpai pakomentuoja Velykų šventės tradicijas, kad Lietuvoje per Velykas kiaušinių vaikams atneša Velykų bobutę arba Velykų zuikis. Kokie yra margučių marginimo raštai ir ką jie reiškia ir pan.

Atliekamos 1-6 užduotys naujų žodžių įtvirtinimui (p. 295-297).

Šioje pamokoje nėra naujų gramatikos dalykų. Užduotyse, skirtose gramatinių struktūrų ir žodyno kartojimui, yra informacijos apie lietuvių šventes. Todėl rekomenduojama gramatikos pratimus, pavyzdžiui, 7-10 (p. 297-299) atlikti poromis. 12 ir 13 užduotys (p. 300-302) gali būti atliekamos namuose.

11 pratimą (p. 300) galima atlikti visiems drauge, nes mokiniai ne tik įrašys tinkamus veiksmažodžius, bet ir sužinos legendą apie Vilniaus įkūrimą. Šią užduotį galima atlikti kviečiant kiekvieną kursantą parašyti po vieną sakinį lentoje.

14 užduotis skirta Lietuvos himno klausymui. Kursantams reikėtų pasakyti, kad šis patriotinis eilėraštis Lietuvos valstybės himnu tapo 1919 metais. Naudinga greta skaidrėje rodyti himno vertimą į kalbą, kurią moka visi kursantai, pavyzdžiui, anglų:

Lietuvos valstybės himnas
(Tautiška giesmė)

Lietuva, Tėvyne mūsų,
Tu didvyrių žeme,
Iš praeities Tavo sūnūs
Te stiprybę semia.

Tegul Tavo vaikai eina
Vien takais dorybės,
Tegul dirba Tavo naudai
Ir žmonių gėrybei.

Tegul saulė Lietuvoj
Tamsumas prašalina,
Ir šviesa, ir tiesa
Mūs žingsnius telydi.

Tegul meilė Lietuvos
Dega mūsų širdyse,
Vardan tos Lietuvos
Vienybė težydi!

Teksto ir muzikos autorius
–Vincas Kudirka, 1898 m.

National anthem of Lithuania

Lithuania, our homeland,
Land of heroes!
Let your sons draw their strength
From our past experience.

Let your children always follow
Only roads of virtue,
May you own, mankind's well-being
Be the goals they work for.

May the sun above our land
Banish darkening clouds around
Light and truth all along
Guide our steps forever.

May the love of Lithuania
Brightly burn in our hearts.
For the sake of this land,
Let unity blossom!

Kokių panašių žodžių mokate?

tėvyne – tėvas, tėvai

didvyris – .....

stiprybė – .....

gėrybė – .....

tamsuma – .....

vienybė – .....

Atliekama 1 skaitymo užduotis, p. 308. Taip pat ir 1 ir 4 klausymo užduotys, p. 305-306.

Mokytojas klausia, kokia proga gali būti dainuojama „Ilgiausių metų“ daina? Tikėtina, kad atsakys, jog per gimtadienį arba Naujuosius metus. Tada mokytojas klausia, o kaip jūs puošiatės, kuo rengiatės per Naujųjų metų šventę? Galima rodyti korteles su paveikslėliais ir drabužių pavadinimais, o kursantai rinksis, pavyzdžiui:

				
Kostiumas	Tautiniai drabužiai	Suknelė	Sijonas	Marškiniai
				
Palaidinė	Guminiai batai	Kostiumėlis	Kepurė	Megztinis

37 pav. Apranga

Siūlytina aptarti žodyną, susijusį su drabužiais (p. 193-195). Galima pasiūlyti kursantams pristatyti vieną savo drabužį: pasakyti drabužio pavadinimą ir keliais žodžiais jį apibūdinti (pavyzdžiui spalvą ar medžiagą iš ko pagamintas). Paskui galima užduoti kelis klausimus, pvz., Ką rengtumeisi, jeigu lytų? Ką rengtumeisi, jeigu snigtų? Ką rengtumeisi, jeigu būtų karšta? Ką rengtumeisi, jeigu eitumei miegoti? Ką rengtumeisi, jeigu eitumei į svarbią šventę? ir kt.

Drabužių (ir medžiagų bei raštų), avalynės, papuošalų mokoma iš paveikslėlių. Kai kurie šios temos daiktavardžiai vartojami tik daugiskaita: *marškiniai*, *marškinėliai*, *kailiniai*, *kelnės*, *pėdkelnės*. Besimokantieji klausiami, ką jų šalyse įprasta dėvėti, prašoma palyginti, kaip žmonės rengiasi Lietuvoje ir jų šalyse.

Atliekama 6-11 užduotys (p. 198-199).

Mokytojas trumpai gali pakomentuoti, kaip elgiamasi drabužių (ir ne tik) parduotuvėje: įėjus į parduotuvę įprasta pasisveikinti, išeinant – atsisveikinti. Sumokėjus už prekes padėkojama aptarnavusiam pardavėjui. Prie kasos, matavimosi kabinos ar prekystalio svarbu laukti savo eilės. Nekokybiškos ar pirkėjui netinkančios prekės keičiamos. Paprastai parduotuvėse galima pamatyti skelbimų, informuojančių apie tai. Jeigu nėra tinkamos prekės pakeisti, grąžinami pinigai. Pirkiny, parodžius čekį, gali būti grąžinamas per tam tikrą ribotą laiką. Yra prekių, kurios nekeičiamos, jeigu yra kokybiškos, pavyzdžiui, juvelyriniai dirbiniai, apatiniai drabužiai. Nuolatiniais klientams dažnai duodamos nuolaidų kortelės arba siūloma jas įsigyti už nedidelę kainą.

Papildomos užduotys – kalbiniai žaidimai.

Linkėjimai!

Reikės atvirukų ir rašiklio. Atvirukai sudedami į krūvą ir ištraukiama po vieną. Kiekvienas kursantas turi užrašyti ant atviruko savo adresą ir perduoda jį draugams, kad visi parašytų linkėjimų su savo vardu. Baigus rašyti, atvirukai vėl sudedami į krūvą ir traukiama iš naujo (svarbiausia išsitraukti ne sau adresuotą). Jį reikės išsiųsti nurodytu adresu.

Apklausa „Šventės“

Reikės kortelių, kuriose surašyti klausimai apie šventes. Mokytojas padalina korteles. Kiekvienas kursantas, gavęs kortelę, apklausia grupės draugus. Po to mokiniai aptaria apklausos rezultatus.

Pavyzdžiui: Kaip švenčia Kalėdas jūsų šalyje? Kokia jūsų mėgstamiausia šventė? Kodėl? Kaip jūs norėtumėte švęsti savo gimtadienį? Kokios šventės jums nepatinka? Kodėl?

Kaip aš šiandien apsirengęs, apsirengusi?

Reikia susirasti porą ir atsistoti nugaromis. Nežiūrėdami į draugą pasakykite, kaip jis šiandien apsirengęs: ar jis su džinsais, megztiniu, kokios spalvos jo marškiniai ir pan.

Kas? Kada? Kur? Su kuo? Kaip? Ką veikė?

Jums reikės popieriaus lapų, sąsiuvinio ir rašiklio. Sukurkite istoriją pagal užrašytus atsakymus į klausimus: Kas? Kada? Kur? Su kuo? Kaip? Ką veikė?

Ant atskiro lapo parašykite atsakymą į pirmą dėstytojo klausimą „Kas?“ ir užlenkę perduokite draugui iš dešinės. Dabar atsakykite į antrą klausimą „Kada?“ ir vėl užlenkę perduokite kitam. Baigę atsakinėti, išvyniokite lapą ir su tais žodžiais sukurkite istoriją.

Stalo žaidimas „Valio!“

Šis žaidimas yra V. Stumbrienės, A. Kaškelevičienės „Nė dienos be lietuvių kalbos“ mokytojo knygoje, p. 84-85. Mokytojas turėtų padaryti žaidimo kopijas, taip pat atnešti stalo žaidimams naudojamų kauliukų. Figūrėlės gali būti ir paprasčiausios monetos iš piniginės ar kiti smulkūs daiktai. Kursantai suskirstomi komandomis ir pradamas žaidimas.

Savarankiškas darbas namuose.

B ir C užduotys iš J. Džežulskienės vadovėlio „Kalbu lietuviškai. Lithuanian for beginners“, p. 184-185.

29-30 užduotys iš J. Džežulskienės vadovėlio „Kalbu lietuviškai. Lithuanian for beginners“, p. 208-209.

Programai vykdyti naudojama mokomoji medžiaga ir techninės priemonės:

Mokomoji medžiaga

V. Stumbrienė, A. Kaškelevičienė „Nė dienos be lietuvių kalbos“. Vilnius, VU leidykla, 2020.

V. Stumbrienės A., Kaškelevičienės „Nė dienos be lietuvių kalbos. Mokytojo knyga“. Vilnius, Gimtasis žodis, 2002.

J. Džežulskienė „Kalbu lietuviškai. Lithuaniaian for beginners“. Kaunas: UAB „Prix Fixe“, 2014.

R. Žukienė „Lietuvių kalba studentams užsieniečiams: teorija ir praktika“. Vilnius: Leidykla technika, 2008.

Techninės priemonės

Vykdamas nuotoliniu būdu – Teams / Zoom aplinka (pasirinktinai).

Vykdamas kontaktiniu būdu:

- kompiuteris, vaizdo projektorius, kolonėlės, interaktyvi lenta;
- virtuali mokymosi aplinka, internetinė prieiga;
- atviroje internetinėje prieigoje esančios programos.

Papildomai mokytis lietuvių kalbos galima ir atviroje internetinėje prieigoje esančių programų pagalba.

Lietuvių kalbos instituto puslapyje yra skiltis „Nuotolinis lietuvių kalbos mokymas“ (<http://lkiis.lki.lt/emokymai>)

Pradinių lietuvių kalbos žinių galima įgyti svetainėse:

Let's be Friends (<https://friends.ugdome.lt/project>);

loescen.com (<https://www.loescen.com/en/learn-lithuanian>);

surfacelanguages.com (<https://www.surfacelanguages.com/language/Lithuanian.html>).

Programai rengti naudotos literatūros ir kitų informacinių šaltinių sąrašas

- 1) Džežulskienė J. (2014). *Kalbu lietuviškai. Lithuaniaian for beginners*. Kaunas: UAB „Prix Fixe“.
- 2) Elertienė D. (2013). *Kūrybiškas kalbos mokymas*. Vilnius: Ugdymo plėtotės centras.
- 3) *Kalbos mokymosi metodologija*. (2003) Mokymo vadovas Nr. 2. Europos Taryba ir Europos komisija.
- 4) Pribušauskaitė J., Ramonienė M., Stumbrienė V. Vilkienė L. (2009). *Lietuvių kalbos kaip svetimosios mokymas. Keletas metodikos klausimų*. Vilniaus universiteto leidykla.
- 5) Prosnjakova H., Stumbrienė V. (2007). *Mano ir tavo šalis Lietuva*. Vilnius: leidykla „Homo liber“.

- 6) Stumbrienė V. (2016) *Lūžis*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- 7) Stumbrienė V., Kaškelevičienė A. (2020). *Nė dienos be lietuvių kalbos*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- 8) Stumbrienės V., Kaškelevičienės A. (2002). *Nė dienos be lietuvių kalbos. Mokytojo knyga*. Vilnius: Gimtasis žodis.
- 9) Žukienė R. (2008). *Lietuvių kalba studentams užsieniečiams: teorija ir praktika*. Vilnius: Leidykla technika.

III MODULIS. NUOTOLINIS MODULIS: „LIETUVIŲ KALBOS MOKYMAS(IS): PAŽINGSNIUI IR VAIZDŽIAI“

Modulio apimtis (100 val.)

Kalbų mokymo ir mokymosi turinys ir metodai nuolat kinta. Tai lemia ne tik besimokančiųjų amžius, interesai, tikslai, įpročiai, bet ir aplinkos veiksniai. Besimokančiųjų požiūrį į kalbos mokymąsi pakeitė modernios technologijos, suteikiančios vis daugiau galimybių ir pasirinkimo laisvę. Šiame globalizacijos ir technologijų amžiuje besimokantieji pasižymi ypatingu santykiu su technologijomis ir ne tik jų kasdieniai (bendravimo su šeimos nariais, aplinkiniais), bet ir mokymosi įpročiai persikelia į virtualią erdvę.

Virtualia mokymosi aplinka (VMA) Moodle atsisakoma mažiau patrauklaus pamokų ar paskaitų formato klasėje, auditorijoje ir suteikiama galimybė mokytis bet kurioje patogioje erdvėje, pasirenkant laiką ir mokymosi tempą.

VMA Moodle aplinkoje siūloma naudotis mokymosi programa suteikia lankstumo tiek besimokančiajam, tiek mokytojui, bei leidžia individualizuoti ir diferencijuoti kalbos mokymą(si). Vizualiai pateikta medžiaga padeda greičiau ir daugiau įsiminti, o realūs šalies vaizdai ir gyvenimiškos situacijos leidžia pajusti praktinę pateiktos medžiagos pusę, susipažinti su šalies kultūra, vietinių gyvenimo būdu. Besimokantieji gali keletą kartų peržiūrėti, pasikartoti sunkesnes vietas, ar pasiklausyti mokomosios medžiagos. Taip galima išsaugoti reikiamą informaciją bei ją geriau išmokti.

VMA Moodle pateiktoje mokymo(si) programoje esantys savikontrolės testai ragina besimokantįjį savarankiškai patikrinti savo žinias, o mokytoją stebėti jo pasiekimus ir padėti ištaisyti spragas.

Paskirtis.

Nuotolinis modulis parengtas remiantis Bendrųjų Europos kalbų metmenų reikalavimais (BEKM) A1 „Lūžio“ kalbos mokėjimo lygiui ir skirtas mokytojui / dėstytojui, dirbančiam su užsieniečiais, norinčiais įgyti A1 „Lūžio“ lygio komunikacinę kompetenciją ar asmenims, siekiantiems įgyti šio lygio lietuvių kalbos mokėjimo pagrindų.

Tikslinė grupė.

Užsienio šalių piliečiai (suaugusieji), neturintys lietuvių kalbos pagrindų arba turintys tik minimalius pagrindus.

Modulio apimtis (100 val.)

Laikas	Tema. Tikėtinos kompetencijos.	Kalbinės sritys / veiklos (kalbėjimas, klausymas, skaitymas, rašymas)	Medžiaga, šaltiniai (nuorodos iš esamos medžiagos, ar nuorodos į savą parengtą medžiagą)	Rekomendacija, kaip vertinti žmogaus pasiekimus
15 akad. val.	<p><i>Įvadas.</i> Pažintinėje filmuotoje medžiagoje pateikiama naudinga informacija ir įdomūs faktai apie Lietuvą, Vilnių ir lietuvių kalbą.</p> <p><i>Asmeninė informacija.</i> Asmenys turėtų gebėti suprasti, kai aiškiai sakomi skaičiai, kalbama apie šalis ir jų gyventojus, mokėti prisistatyti, nesupratę - paprašyti pakartoti, skaitydami suprasti tekstus minėta tema, gebėti rašyti trumpus asmeninio pobūdžio tekstus ir laiškus.</p>	<p>Rekomendacijos darbui šia temai mokytojui, paveikslėlių žodynas, gramatinės konstrukcijos, kalbinės situacijos, tekstai skaityti, medžiaga savikontrolėi, papildoma medžiaga.</p>	<p>Vilniaus kolegijos virtualioji mokymosi aplinka Moodle (Virtual Learning Environment Moodle);</p> <p>„Nuotolinis lietuvių kalbos modulis užsieniečiams: pažingsniui ir vaizdžiai“; https://vma-test.viko.lt/</p> <p>Prisijungimas: User/vartotojas: v.ukc Password/slaptažodis: blar2mkjp</p> <p>Įvadas. 1 tema.</p>	<p>Savikontrolės testais ir užduotimis savarankiškai arba kartu su mokytoju, analizuojant pažangą ir identifikuojant tobulintina sritis.</p>
20 akad. val.	<p><i>Šeima ir draugai.</i> Asmenys turėtų gebėti suprasti, kai aiškiai kalbama apie šeimos narius, jų profesijas,</p>	<p>Rekomendacijos darbui šia temai mokytojui, paveikslėlių žodynas, gramatinės</p>	<p>Vilniaus kolegijos virtualioji mokymosi aplinka Moodle (Virtual Learning Environment Moodle);</p> <p>„Nuotolinis lietuvių kalbos modulis užsieniečiams: pažingsniui ir vaizdžiai“;</p>	<p>Savikontrolės testais ir užduotimis savarankiškai arba kartu su mokytoju, analizuojant pažangą ir</p>

	reaguoti į situacijas, susijusias su savaitės dienomis, metų laikais, paros laikotarpiais, nesupratę - paprašyti pakartoti, skaitydami suprasti tekstus minėta tema, gebėti rašyti trumpus asmeninio pobūdžio tekstus.	konstrukcijos, kalbinės situacijos, tekstai skaityti, medžiaga savikontrolei, papildoma medžiaga.	https://vma-test.viko.lt/ Prisijungimas: User/vartotojas: v.ukc Password/slaptažodis: blar2mkjp 2 tema.	identifikuojant tobulintina sritis.
20 akad. val.	<i>Maistas.</i> Asmenys turėtų gebėti suprasti, kai aiškiai kalbama apie maisto produktus, gėrimus ir prieskonius, patiekalus, reaguoti į situacijas kavinėje, restorane, parduotuvėje, mieste, nesupratę - paprašyti pakartoti, skaitydami suprasti tekstus minėta tema, gebėti rašyti trumpus asmeninio pobūdžio tekstus šia tema.	Rekomendacijos darbui šia temai mokytojui, paveikslėlių žodynas, gramatinės konstrukcijos, kalbinės situacijos, tekstai skaityti, medžiaga savikontrolei, papildoma medžiaga.	Vilniaus kolegijos virtualioji mokymosi aplinka Moodle (Virtual Learning Environment Moodle); „Nuotolinis lietuvių kalbos modulis užsieniečiams: pažingsniui ir vaizdžiai“; https://vma-test.viko.lt/ Prisijungimas: User/vartotojas: v.ukc Password/slaptažodis: blar2mkjp 3 tema.	Savikontrolės testais ir užduotimis savarankiškai arba kartu su mokytoju, analizuojant pažangą ir identifikuojant tobulintina sritis.
20 akad. val.	<i>Namuose ir svečiuose.</i> Asmenys turėtų gebėti suprasti, kai aiškiai	Rekomendacijos darbui šia temai mokytojui,	Vilniaus kolegijos virtualioji mokymosi aplinka Moodle (Virtual Learning Environment Moodle);	Savikontrolės testais ir užduotimis savarankiškai arba kartu su mokytoju,

	kalbama apie gyvenamąją vietą ir aplinką, reaguoti į situacijas namuose, svečiuose, mieste, atostogų metu, nesupratę - paprašyti pakartoti, skaitydami suprasti tekstus minėta tema, gebėti rašyti trumpus asmeninio pobūdžio tekstus ir sveikinimus.	paveikslėlių žodynas, gramatinės konstrukcijos, kalbinės situacijos, tekstai skaityti, medžiaga savikontrolei, papildoma medžiaga savikontrolei, papildoma medžiaga.	„Nuotolinis lietuvių kalbos modulis užsieniečiams: pažingsniui ir vaizdžiai“; https://vma-test.viko.lt/ Prisijungimas: User/vartotojas: v.ukc Password/slaptažodis: blar2mkjp 4 tema.	analizuojant pažangą ir identifikuojant tobulintina sritis.
20 akad. val.	<i>Sveikata ir laisvalaikis.</i> Asmenys turėtų gebėti suprasti, kai aiškiai kalbama apie šventes ir sveikatą, reaguoti į situacijas pas gydytoją ir vaistinėje, nesupratę - paprašyti pakartoti, skaitydami suprasti tekstus minėta tema, gebėti rašyti trumpus asmeninio pobūdžio tekstus.	Rekomendacijos darbui šia temai mokytojui, paveikslėlių žodynas, gramatinės konstrukcijos, kalbinės situacijos, tekstai skaityti, medžiaga savikontrolei, papildoma medžiaga.	Vilniaus kolegijos virtualioji mokymosi aplinka Moodle (Virtual Learning Environment Moodle); „Nuotolinis lietuvių kalbos modulis užsieniečiams: pažingsniui ir vaizdžiai“; https://vma-test.viko.lt/ Prisijungimas: User/vartotojas: v.ukc Password/slaptažodis: blar2mkjp 5 tema.	Savikontrolės testais ir užduotimis savarankiškai arba kartu su mokytoju, analizuojant pažangą ir identifikuojant tobulintina sritis.
5 akad. val.	Baigiamasis testas. Užduotys įvairių temų kartojimui ir testas (raštu – žodyno ir gramatikos žinioms įvertinti).	Gramatikos, žodyno, skaitymo, rašymo ir kūrybinės užduotys	Vilniaus kolegijos virtualioji mokymosi aplinka Moodle (Virtual Learning Environment Moodle); „Nuotolinis lietuvių kalbos modulis užsieniečiams: pažingsniui ir vaizdžiai“;	Savikontrolės testais savarankiškai arba kartu su mokytoju, analizuojant pažangą ir

			https://vma-test.viko.lt/ Prisijungimas: User/vartotojas: v.ukc Password/slaptažodis: blar2mkjp Baigiamasis testas.	identifikuojant tobulintina sritis.
--	--	--	---	--

Metodinės rekomendacijos.

Šiuo moduliui siekiama, padėti besimokantiems įgyti Lietuvos kultūros pažinimo, lietuvių kalbos žinių ir gebėjimų pradmenų, būtinų integruojantis į socialinį ir kultūrinį gyvenimą bei tolesniam mokymuisi. Jis parengtas, remiantis modulio rengėjų, mokytojų, dėstytojų ir besimokančiųjų tarpkultūrine, socialine ir kalbine patirtimi, iki šiol parengtų Lietuvoje priemonių analize. Modulio medžiaga yra parengta lietuvių kalba su vertimu į anglų kalbą, taip pat atsižvelgiant į parengtų priemonių trūkumus ir privalumus.

Kadangi, vertindami jau parengtas lietuvių kalbos mokymosi priemones, besimokantieji išskiria šiuos tris dalykus kaip teigiamus: pakankamai išsamų gramatikos žinyną, paveikslėlių žodyną bei dialogus, kurie primena natūralų, lietuviams įprastą bendravimą, didžiausias dėmesys jiems priemonėje ir skiriamas.

Vieną dalį kiekvienos temos užima paveikslėlių žodynas, pateikiamas keliomis formomis: virtualiu puslapiu, vaizdo įrašu, PowerPoint pateiktimi ar Quizlet programėle kortelėmis (<https://www.iklase.lt/quizlet-perversmas-jusu-uzsienio-kalbos-pamokoje/>), lietuvių kalba su vertimu į anglų kalbą. Žodynuose yra daug kasdieniame gyvenime vartojamų žodžių, kurie siejasi su konkrečia tema, tačiau nevengiama pasikartojimų, nes dažnas kartojimas taip, kaip ir žodžių reikšmių siejimas su paveikslėliais yra geriausi būdai išmokti naujų žodžių.

Gramatikos taisyklės, remiantis besimokančiųjų ir mokytojų rekomendacijomis, apibūdinamos trumpai, aiškiai, lentelėse su pavyzdžiais ir vertimu į anglų kalbą. Tam kad iš karto būtų galima pritaikyti teorines žinias praktiškai, pateikiamos ir užduotys. Rašymo užduotys siejamos su konkrečios temos žodžiais, atsižvelgiant ir į gramatikos temą, tačiau gramatikos temų pasirinkimą lemia sunkėjantis žodynas ir užduotys. Gramatikos užduočių nėra daug, tačiau jos vis sunkėjančios. Gramatikos temos dažnai kartojasi tik kituose kontekstuose, o žodžiai užduotyse dažnai vizualizuoti. Prie sunkesnių užduočių pateikiami atsakymai.

Kad geriau įsimintų žodžius ir juos išmokytų panaudoti sakiniuose, prie kiekvienos temos pateikiami dialogai, kurie taip pat glaudžiai siejami su konkrečia mokomąja tema. Dialogai trumpi, primena natūralų ir įprastą bendravimą, o situacijos nėra išgalvotos, labiau kasdienės ir natūralios, nes buvo siekiama sukurti kiek įmanoma realias situacijas, laviruojant tarp natūralumo ir kalbos taisyklingumo. Situacijos pateikiamos taip pat keliomis formomis: virtualiu puslapiu, vaizdo įrašu, PowerPoint pateiktimi lietuvių kalba su vertimu į anglų kalbą. Vaizdo įrašai ypač svarbūs mokantis kalbą, nes girdimas tarimas, geriau įsimenami išgirsti ir su vaizdu susieti žodžiai ar frazės. Skaitymo daliai nėra teikiamas ypač didelis dėmesys, nes skaitymo įgūdžiai lavinami jau mokantis žodžius, taigi žodyno dalyje, taip pat gramatikos ir situacijų dalyse.

Savikontrolė daugeliui besimokančiųjų dar nėra įprastas būdas, tačiau šioje priemonėje yra nemažai savikontrolės testų, kad besimokantysis pats, ar kartu su mokytoju kritiškai įvertinti savo pasiekimus, nustatytų spragas ir jas ištaisytų sugrįždamas prie sudėtingesnių vietų ar pakartodamas

išeitą medžiagą. Teigiamų pasiekimų atveju galima toliau įtvirtinti žinias ir įgūdžius papildoma medžiaga, kuri pateikiama taip pat prie kiekvienos temos.

Modulio pabaigoje yra baigiamasis testas, kuriuo tikrinamos gramatikos žinios, klausymo ir skaitymo įgūdžiai. Testas sudarytas iš klausymo, skaitymo ir rašymo užduočių ir trunka 30 min. Kiekviena užduotis pagal sudėtingumą yra vertinama 1, 2 ir 5 balais. Tačiau tai nėra įsivertinimo testas, nes ne visų užduočių atsakymus galima sužinosite iš karto, kai kurias užduotis turės ištaisyti ir įvertinti mokytojas (dėstytojas). Maksimalus galimų balų skaičius – 100, o norint pasiekti A1 lygį, reikia surinkti mažiausiai 90 balų. Tai gana griežtas vertinimas, tačiau ši dalis yra be kalbėjimo užduočių, o modulyje pateiktoms užduotims atlikti ir medžiagai pažinti rekomenduojama skirti ne mažiau kaip 100 akad. val.

Baigiamąjį testą leidžiama atlikti du kartus. Pirmo karto nesėkmės atveju siūloma pakartoti sunkiau įsisavintą medžiagą ir bandyti antrą kartą. Besimokantieji skatinami pripažinti savo klaidas, tačiau raginami nenusiminti, įsigilinti ir jiems suteikiama sėkmės galimybė.

Nuotolinį modulį sudaro 5 dažniausiai rekomenduojamos temos: asmeninė informacija, šeima ir draugai, maistas, namuose ir svečiuose, sveikata ir laisvalaikis. Kiekvienoje temoje yra paveikslėlių žodynas, gramatinės konstrukcijos, kalbinės situacijos, tekstai skaityti, papildoma medžiaga, medžiaga savikontrolei bei rekomendacijos šiai temai mokytojui (dėstytojui). Nuotolinis modulis yra parengtas užsienio kalbų (anglų, vokiečių, rusų) dėstytojų, nestudijavusių lietuvių kalbos, tačiau gimtakalbių ir turinčių ilgametę darbo su užsienio studentais, kurių mokymosi kalba buvo anglų kalba, praktiką. Kadangi nuotolinio modulio autorių, taip pat mokytojų (dėstytojų) bei besimokančiųjų praktinė (gebėjimai, įgūdžiai, vertybės, asmeninė, socialinė) ir profesinė patirtis, anglų kalbos mokėjimo lygis, technologijų išmanymas ir pritaikymo įgūdžiai yra skirtingi, darbui su nuotoliniu moduliu rekomenduojami kiekvienu individualiu atveju kūrybiški sprendimai, kuriuos natūrali, autentiška ir įvairi medžiaga padės realizuoti.

IV MODULIS. MOKYMOŠI MODULIS AMENIMS, BESIMOKANTIEMS PROFESIJOS

Modulio apimtis 40 val.

„Pasakyk man ir aš pamiršiu. Parodyk man, ir aš galbūt prisiminsiu. Įtrauk mane ir aš suprasiu.“
(Kinų patarlė)

Integruotas dalyko ir užsienio kalbos mokymas(is) (IDUKM) – tai metodas, sėkmingai taikomas visame pasaulyje, kuro taikymo esmė yra derinti užsienio kalbos ir dalyko turinį vienu metu. Jis yra įvairių formų ir modelių, kuriuos nulemia skirtingos situacijos, besimokančiųjų interesai, formalios programos, keliama tikslai ir reikalavimai atitinkamoms kvalifikacijoms. Per pastaruosius IDUKM taikymo dešimtmečius buvo atlikta daug tyrimų, kuriais grindžiama šio metodo taikymo nauda. Taigi, šiais principais remiantis organizuojamas kalbos mokymosi procesas, vienu metu sudaro galimybes tobulinti dalyko, užsienio kalbos, tarpkultūrines, pažintines, sociokultūrines, komunikacines, analitinio mąstymo, komandinio darbo ir bendrąsias kompetencijas.

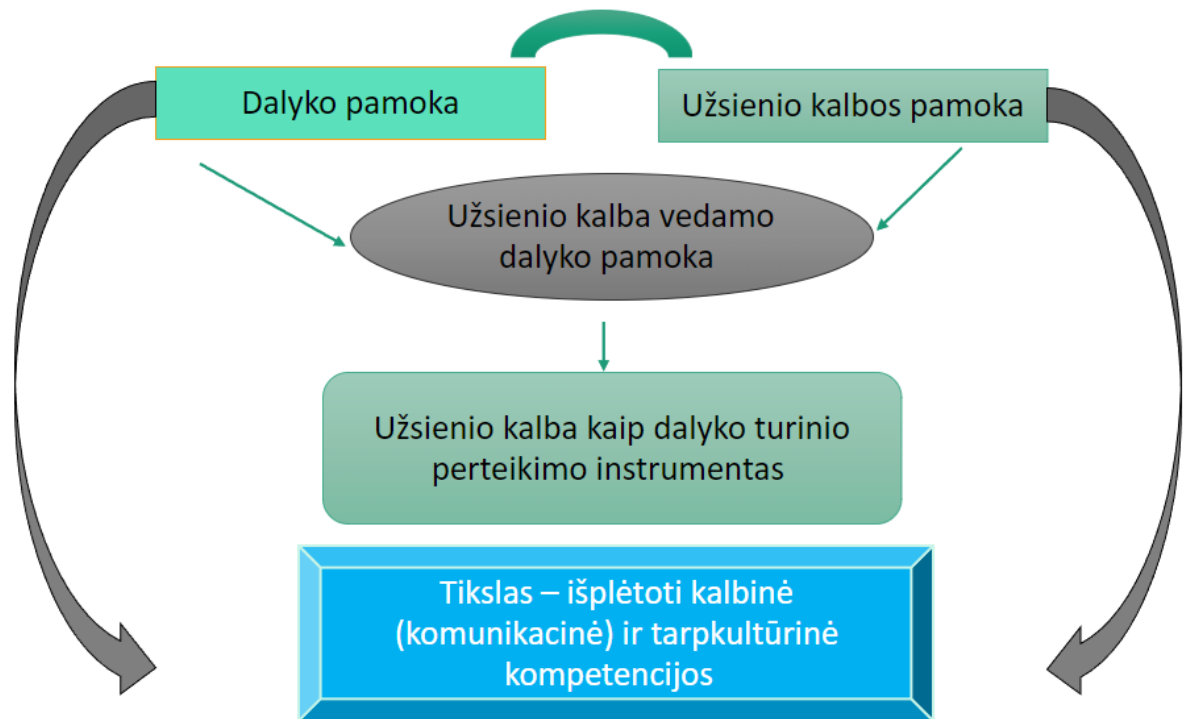
1 lentelė. IDUKM keliama tikslai (*Šaltinis: Eurydice, 2006*)

Socialiniai-ekonominiai tikslai	Besimokantieji parengiami gyventi daugiatautėje visuomenėje, įgyja geresnes perspektyvas akademiniam, profesiniam kelyje, darbo rinkoje
Socialiniai-kultūriniai tikslai	Mokant(is) užsienio kalbos ugdoma tolerancija ir pagarba kitoms kultūroms; dalykinė komunikacija užsienio kalba padeda geriau suprasti kitakalbius ir kitataučius asmenis ir sėkmingiau bendrauti
Lingvistiniai tikslai	Galimybė lavinti kalbinius įgūdžius, lemiančius sėkmingą bendravimą, besimokantieji skatinami mokytis kalbų taikant jas realioms praktiniams tikslams
Pedagoginiai tikslai	Galimybė plėtoti mokomojo dalyko žinias ir mokymosi gebėjimus, mokiniai skatinami įsiminti dalykinę medžiagą naudojant kitokį, naują, mokymosi būdą

Bet kokios kalbos mokymas remiasi leksikos ir gramatikos įsisavinimo parametrais, tačiau užsieniečių mokymo atveju (ypač neturinčių darbo ar kvalifikacijos) labai svarbus yra kalbos mokymo inovatyvumas ir susiejimas su realiomis veiklos sąlygomis ir profesine veikla. Šalyse, patiriančiose didelį migracijos spaudimą (pvz. Italijoje, Vokietijoje ir kt.), matyti pastangos kuo labiau kalbos mokymą susieti su profesinės kvalifikacijos įgijimu ar tobulinimu. Profesijos ar dalyko turinys, kuris aktualus tikslinei grupei, didina mokymosi motyvaciją, skatina palankesnę požiūrį į kalbų mokymąsi ir gilinimą užsienio kalbos žinių, todėl tikėtini puikūs rezultatai ir poreikis taikyti kalbinius gebėjimus esamuoju momentu. Taip pat šio metodo taikymas mokantis kalbos, didina individualias finansines žmogaus galimybes,

gerina jo socialinę integraciją ir atliepia kalbos vartojimo naudą. Tyrimai taip pat rodo, kad metodas padeda atsiskleisti mokinio asmenybei, didina jo savivertę ir suteikia daugiau galimybių kūrybai – laisvei.

Tarpdisciplininis antrosios kalbos mokymas(is) – sąvoka daugiau vartojama mokykliniame lygmenyje, tai vienintelis iš keturių IDUKM variantų, kai antrosios kalbos ugdymo veiklose kalba yra svarbiausia negu kitų kompetencijų ugdymas. Į kalbos ugdymo veiklas pedagogas integruoja kitų kompetencijų ir sričių pasiekimus. Integruojant kalba yra ne tik objektas, bet visų pirma pagrindinė ir autentiška komunikacijos su mokiniais priemonė, naudojama per ugdomąsias veiklas. Pedagogas kitų kompetencijų ugdymą įtraukia atsižvelgdamas į visuminio ugdymo filosofiją.

1 pav. Integruotas dalyko ir kalbos mokymasis

Modulio tikslas

Svarbiausias modulio tikslas – kalbinės (lingvistinės ir komunikacinės) kompetencijos ugdymas. Išskirtini šie kalbinės kompetencijos aspektai: gramatikos žinios ir jų taikymas praktinėje veikloje; leksikos supratimas ir tinkamas vartojimas; fonologijos žinios ir taisyklingas tarimas.

Modulio uždaviniai

Ugdyti šia komunikacines intencijas:

- Informacijas gavimas ir pateikimas.
- Nuostatų, požiūrio, nuomonės, pozicijos raiša.
- Raginimas, įkalbinėjimas.

- Bendravimo konvencijos.
- Pokalbio, kalbos struktūra.
- Papildomos bendravimo strategijos.

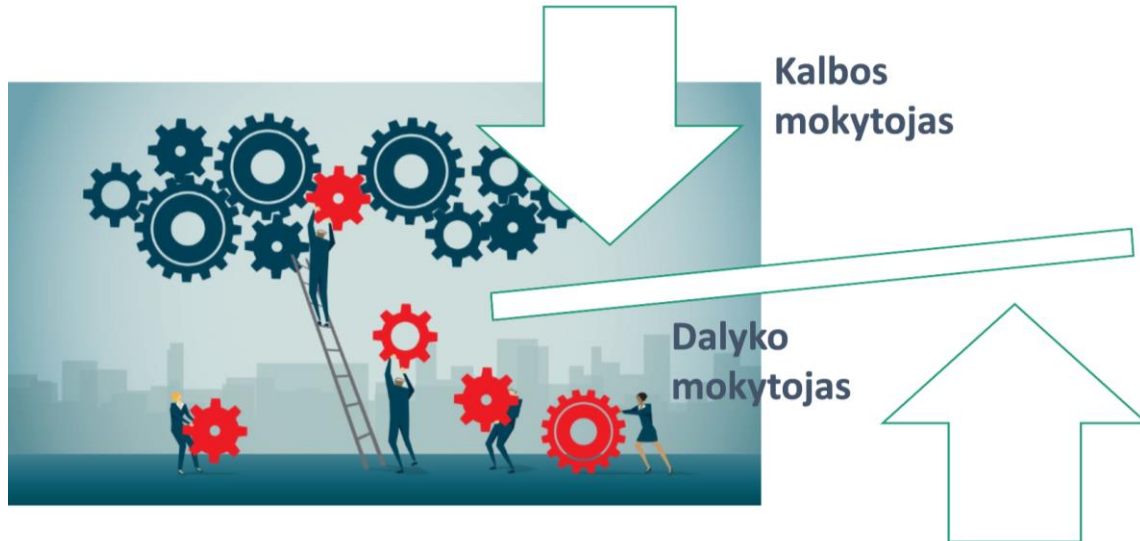
Stiprinti motyvaciją mokytis lietuvių kalbos.

Bendrosios mokytojui skirtos metodinės rekomendacijos.

Itin svarbus kalbos mokytojo ir profesijos mokytojo bendradarbiavimas. Taip pat labai svarbu užsimegzti abipusį ryšį tarp mokytojo ir mokinių, siekiant sukurti pasitikėjimo atmosferą. Kalbos mokyma(sis) atvykusiems kitataučiams mokantis ir profesijos gali tapti itin stipria motyvacija mokytis kalbos.

Siekiant užtikrinti efektyvų profesijos / dalyko ir kalbos mokymąsi būtinas itin glaudus kalbos mokytojo ir profesijos mokytojo bendradarbiavimas. Iš esmės jie turi tapti lygiaverčiais ugdytojais, vykdančiais integralų mokymosi procesą.

Labai svarbu kreipti dėmesį į tikslingą žodyno plėtrą, kiek mažiau į kalbos taisyklingumą. Šis aspektas turėtų būti akcentuojamas kiek vėlesniame kalbos mokymosi etape.

2 pav. Mokytojų bendradarbiavimas.

Mokytojo dalykininko bendradarbiavimas su kalbos mokytoju

- Bendradarbiavimas – ne tik temos (pamokos turinio) klausimu, bet ir vartojamos kalbos (teminio žodyno klausimu).
- Paruoštų pamokų planų pritaikymas, mokymosi metodų parinkimas.
- Temos aktualizavimas (prireikus atnaujinama pamokos medžiaga).

- Abipusis mokymasis – metodika, retorika, disciplina, pateikiama patirtis ir t.t.
- Sinergija dalyko ir kalbos pamokos metu.
- Galimybė pažinti mokinius kitoje aplinkoje.

Šiame modulyje pateikiame keletą veiklų pavyzdžių, kuriuos galima pritaikyti mokant profesijos ir kalbos vienu metu. Šį modulį galima taikyti, kai besimokantieji lietuvių kalbos yra mokęsi anksčiau, bet jau pradmenų, tokiu atveju pagrindinė užduotis – lietuvių kalbos leksikos mokymasis.

Modulio turinys

Tema	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
1 TEMA. DVIRATIS	Informacijos gavimas ir pateikimas	KOKS TAVO VARDAS? MANO VARDAS... KIEK ČIA YRA RATŲ/ŽIBINTŲ....? AŠ turiu dviratį/ aš neturiu dviračio	Žodžiai susiję su dviračiu, dviračio dalių pavadinimai	Bendravimas, bendradarbiavimas, kūrybiškumo ir socialinė kompetencija, aplinkosauginis sąmoningumas, kritinis mąstymas	2 val.

Rekomendacijos

Trumpas pamokos / veiklos aprašymas (tokiu principu galėtų būti planuojamos bendros veiklos įvairių profesinių įgūdžių programose, kuriose mokosi užsieniečiai)

Šioje įvadinėje pamokoje besimokantieji supažindinami su dviračiu (gali būti bet koks kitas su profesija susijęs elementas), kuris yra pagrindinis šio modulio mokymo elementas. Interaktyviose veiklose besimokantieji susipažįsta su įvairiomis dviračio dalimis ir išmoksta jų pavadinimus lietuvių kalba. Skirtingos veiklos suplanuotos tikslingai ir dinamiškai, siekiant, kad skirtingais būdais ir kalbos mokymosi metodais besimokantieji galėtų įsitraukti į mokymąsi neformalioje aplinkoje, kuris suteikia galimybes drąsiau priimti naujas žinias, ir jas taikyti praktiškai, dirbant tiek individualiai, tiek bendradarbiaujant. Svarbu, kad mokytojas kalbėtų tik (arba kuo daugiau) lietuviškai, vartotų nesudėtingas, vis atsikartojančias gramatines formas, žodžių junginius. Svarbu skatinti ir mokinius klausti, tikslintis. Rekomenduojam minimaliai, sudėtingesnėse situacijose įterpti paaiškinimą gimtąją / ar kita kalba, kurią supranta besimokantysis kalba, prireikus paaiškinti svarbius aspektus. Galima veiklas praturtinti pasitelkiant su profesija susijusio asmens paskyrimu, kurio funkcija ir būtų, prireikus padėti išsiaiškinti užduotį, ar atsakyti į klausimus gimtąją ar bendrai sutarta kalba. Šio modulio atveju tai galėtų būti dviračių mechanikas.

Pasiruošimas

Derėtų numatyti vieną klasės pusę mokymosi veikloms ir pasiruošti iš anksto. Galima pasirengti dviračio plakata, (pagal priedą Nr. 1), pasiruošti lapelius - dviračio dalių pavadinimus, (pagal priedą Nr. 2) taip pat atsigabenti kelis realius dviračius ir naudoti juos demonstracinėms ir patyriminėms veikloms. Kuriant netradicinę, interaktyvią aplinką bei naudojant su mokymosi tema susijusius elementus, daiktus, galima užtikrinti sklandesnę besimokančiųjų įsitraukimą į mokymosi procesą, skatinant motyvaciją ne tik mokyti kalbos, tačiau tikslingai ją taikyti realiose situacijose, siejant su profesija ar kasdienybe. Atkreiptinas dėmesys, kad daugelis profesijos mokytojų ir dabar naudoja pamokose pagal užsienio literatūra paruoštas priemones (pvz., automechanikai – įrangos pavadinimai pirmiausia gamintojo kalba ir pan.)

Taip pat įtraukiančiam mokymuisi numatytoje erdvėje reiktų pasiruošti du – tris dviračius.

Nuimkite nuo dviračių skirtingas dalis: sėdynę, pedalus, skambutį ir žibintus. Visus dviračius ir jų priedus paženklinkite atitinkamos spalvotomis juostelėmis (žalia, geltona, raudona ir mėlyna), išskyrus demonstracinį dviratį. Paslėpkite visas spalvotomis juostelėmis pažymėtas dalis klasėje, dviračius pastatykite patalpos kampuose kartu su ritinėliu tokios pat spalvos juostelės, kaip ir dviratis (ji bus panaudota gaminant apyranke komandos nariams 3.1, 3.2, 3.3 veiklose). Taip pat pasiruošti 4 vokus su atskiromis dviračio dalimis, (Priedas Nr. 3), bei keturis A2 formato skirtingų spalvų lapus. Svarbu tinkamai pasiruošti, suplanuoti veiklas, kad techniniams sprendimams sugaištumėte kuo mažiau laiko, o kiekviena veikla besimokančiajam keltų vis daugiau klausimų ir smalsumo.

Nuo demonstracinio dviračio nuimkite priekinį ratą, skirtą 1.1. apšilimo veiklai. Prisimenant, jog dviratis, yra šio modulio ašinis elementas, rekomenduojame pasitelkti mokytojo kūrybiškumą, atrasti Jūsų mokinių grupei tinkamą, ar su profesija susijusią temą, ir visas, naudojamas detales, priemones bei metodus, mėginti susieti su besimokančiųjų interesais.

1. Apšilimas – įvesties veiklos

1.1. Veikla. (trukmė 10-15 min.)

„Sveiki/laba diena, mano vardas.....“

Veiklos aprašymas

Sustokite ratu. Mokytojas turėtų pasirinkti „asistentą“, kuris padės prireikus paaiškinti užduotis ar reikšmes gimtąja kalba. Šioje pamokoje tokį pagalbininką siūloma vadinti mechaniku. Taigi, pasirūpinkite, kad mokytojas ir mechanikas stovėtų priešingose rato pusėse, kad galėtų pradėti žaidimą. Mokytojas pradeda sakydamas „Mano vardas ....“. Pasiruošia ridenti ratą mechanikui, parodydamas, jog ridens jam ir paklausia: „Koks tavo vardas?“ Tada mechanikas pagauna ratą ir pakartoja šį veiksma, ridendamas ratą vienam iš mokinių. Greičiausiai prireiks šiek tiek laiko, kol mokiniai „supras“, todėl prieš sukdami ratą klasės draugams turėsite juos

paraginti paklausti „Koks tavo vardas?“ Jei mokiniai įsitraukia lengvai ir kalba drąsiai, galima sugalvoti po vieną papildomą klausimą, pvz. „Ar tu turi dviratį?“

Priemonės

Dviračio ratas. (Gali būti nuimtas nuo demonstravimui skirto dviračio, arba tiesiog naudojamas atskirai atsineštas ratas, ar kita priemonė susijusi su besimokantiejiems aktualia tema).

1.2. Veikla. (trukmė 5-7 min.)

Vardų kortelės

Veiklos aprašymas

Mokytojas užklijuoja mokiniams ant krūtinės popierinės lipnios juostelės gabalėlį ar prisega popieriaus lapelį ir suskirsto poromis. Mokytojas ir mechanikas vėl pradėdami parodo, ką kiti turi daryti. Mokytojas klausia: „Koks tavo vardas?“, o mechanikas atsako. Tada mokytojas užrašo jo vardą, kurį jis ką tik pasakė, ant vardo kortelės. Tą patį padaro mechanikas, prieš tai išdalijęs rašiklius ir leisdamas mokiniams tai pakartoti porose.

Priemonės

Popierinė lipni juosta ar popierinės kortelės su galimybe prisegti, rašikliai (kiekvienam mokiniui)

2. Mokymasis

2.1. Veikla (trukmė 20-25 min.)

Tai yra mano dviratis.

Veiklos aprašymas

Pasikvieskite mokinius prie iš anksto paruoštos demonstracinės aplinkos- sienos / ir kampo. Išdalinamas visiems „Dviračio žemėlapis“ (Priedas Nr. 3). Mokytojas, siekdamas įtraukti besimokančiuosius, teiraujasi, ar jie pažįsta kokias nors dviračio dalis. Pagal pateikiamus atsakymus, ar jų nesulaukus, mokytojas pasako pavadinimą ir užrašo reikiamoje vietoje prie dviračio, skatindamas mokinius kuo dažniau pakartoti šiuos pavadinimus. Kad paskatintumėte kalbėti, užduokite daugiau klausimų, pavyzdžiui: „Kiek yra

ratų?"; „Ar yra vienas ratas?“, „Kokios spalvos žibintas?"; ir pan. Prireikus, mechanikas gali padėti mokiniams patikslindamas arba išversdamas į jų kalbą. Mechanikas arba pats mokytojas, taip bekartodamas tuos pačius dviračio dalių pavadinimus, papildomai uždeda / priklijuoja iš anksto pasiruoštą pavadinimo kortelę ant tikro demonstracinio dviračio tuo pačiu metu, kai mokiniai rašo pavadinimą išdalintame lape.

SVARBU: paprašykite, kad prieš rašydami ant išdalintų lapų, užrašytų savo vardus ant ir užpildytus lapus veiklos pabaigoje atiduotų.

Priemonės

- Demonstraciniai plakatai
- Rašiklis, tinkamas rašyti ant plakato
- Mokinio "dviračio žemėlapis"
- Rašikliai (kiekvienam mokiniui)

3. Bendradarbiavimas / sąveika

3.1. Veikla (trukmė 5 min.)

Komandų kūrimas

Veiklos aprašymas

Paprašykite visų atsistoti į eilę, išdalinama po vieną spalvą iš anksčiau pasiruoštų juostelių ar siūlų ar tiesiog popieriaus t. y. „mėlyna“, „geltona“, „žalia“ ir „raudona“. Tada paprašykite susigrupuoti pagal spalvą ir prieiti prie dviračio pažymėto ta spalva. Ten jie turėtų užsidėti tos spalvos apyrankes, kurias bendradarbiaudami užriša vieni kitiems.

Priemonės

Keturių spalvų juostelės ar siūlai sukarpytos maždaug 15-20 cm ilgio gabalėliais, pasistengti kad visų spalvų būtų tolygiai paskirstytos pagal mokinių skaičių.

SVARBU. Pasiskirsčius komandomis, mokytojas gali įvardinti kiekvieną komandą pagal spalvos pavadinimą. Raudona, geltona, ir t.t., taip siekiant praplėsti žodyną.

3.2. Veikla (trukmė 25-30 min.)

„Dviračiokoliažas“

Veiklos aprašymas

Ši grupinė-kūrybinė veikla skirta pagaminti taip vadinamąjį „dviračio koliažą“ ir jį pristatyti kitiems, pasitelkiant jau išmokus žodžius, žodžių junginius, atsakant į mokytojo klausimus. Kiekvienai komandai duodamas jų komandą atitinkančios spalvos popierius ir vokas su įvairiomis atsitiktinėmis dviračio dalimis. Svarbu nuolat kartoti tuos pačius žodžius, junginius, spalvų pavadinimus, įtraukiant besimokančiuosius užduoti klausimus ir pan.

Taigi, kartu komandoje sukonstruoti / sukurti dviratį naudodami klijus, žirkles, rašiklius ir vaizduotę! Kūrybinės ir komandinės veiklos gali paskatinti laisviau vartoti kalbą, sukurti pagrindą, šiuo atveju kūrybinį koliažą, kuris paskatins drąsiau reikšti mintis, kalbėti, įvardinti ir įtvirtinti jau pamokos metu išgirstus žodžius.

Svarbu mokytojui aktyvių komandinių veiklų metu taip pat įsitraukti. Stebėdami vaikščiokite aplink ir padėkite mokiniams, užduokite klausimų ar duokite nurodymų. Praėjus 10 minučių įspėkite, kad liko dar 5 minutės! Baigę kūrybinį darbą besimokantieji turi pavadinti sukurtą dviratį ir apibūdinti jį kitiems. Padėkite jiems užduodami klausimus, pavyzdžiui, „Kaip vadinasi jūsų dviratis?“ ir „Kiek jis turi sėdynių?“ ir pan.

SVARBU. Kol vyksta darbas grupėse, nepamirškite patikrinti, ar visos spalvomis pažymėtos demonstracinių dviračių dalys paslėptos (kaip aprašyta pasirengimo dalyje), kadangi kitos veiklos užduotis susijusi su paslėptų dalių paieška.

Priemonės

4 skirtingų spalvų A2 formato lapai (mėlynas, raudonas, geltonas ir žalias).

4 rinkiniai atskirų dviračio dalių, galima sudėti į vokus, ar maišelius.

Klijai, žirkklės, spalvoti pieštukai (priklausomai nuo mokinių skaičiaus, geriausiai bent po vieną kiekvienai grupei).

3.3. Veikla. (trukmė 15-20 min.)

Lobio paieška

Paprašoma visų grįžti į savo kampus, kur stovi komandos dviračiai. Atkreipkite dėmesį, jog su dviračiais kažkas negerai. Ar galite su tokiais dviračiais važiuoti? Paaiškinkite ir parodykite, kad kai kurių dviračių dalių trūksta. Ar jie gali pasakyti, kurios? Atsižvelgdami į savo komandos spalvą, komandos turi surasti trūkstamas dalis savo dviračiams. Kai jie surinks visas detales, duokite jiems įrankių (jei

reikia), kad galėtų jas sudėti atgal. Mokytojas ir asistentas – mechanikas gali duoti patarimų, raktinius žodžius, kaip sutaisyti dviračius, tačiau svarbu leisti besimokantiesiems bendradarbiauti, rasti sprendimus patiems, tačiau priminkite vartoti lietuviškus žodžius.

Priemonės

Įrankiai reikalingi surastoms dviračio dalims pritvirtinti ir / ar nuimti.

4. Praktika

4.1. Veikla. (trukmė 5-10 min.)

Dviračio žymėjimas

Kai jau dviračiai visiškai surinkti, išdalinkite komandos dviračio pavadinimų korteles. Pristatykite užduotį, kurios tikslas – visas turimas dviračio dalių korteles priklijuoti prie komandos dviračio. Prireikus galite pasiūlyti patikrinti naudojant dviračio plakatą, kurį pristatymo metu naudojote ir liko užrašyti dalių pavadinimai.

Priemonės

Pasigaminti 4 dviračio dalių pavadinimų kortelių rinkiniai.

4.2. Veikla. (trukmė. 10-15 min.)

Užduočių lapai

Išdalinami užduočių lapai kiekvienam. Mokytojas peržvelgia užduotis ir trumpai, paaiškina kaip jas reikia atlikti taip pat atiduoda dviračių žemėlapių lapus, kuriuos pildė užsiėmimų pradžioje. Nepamirškite atliktas užduotis patikrinti, pamėginti paaiškinti dažniausias klaidas ar pagrįsti teisingą atsakymą.

Priemonės

Užduočių lapai, rašikliai.

IV MODULIO PRIEDAI

Priedas Nr. 1

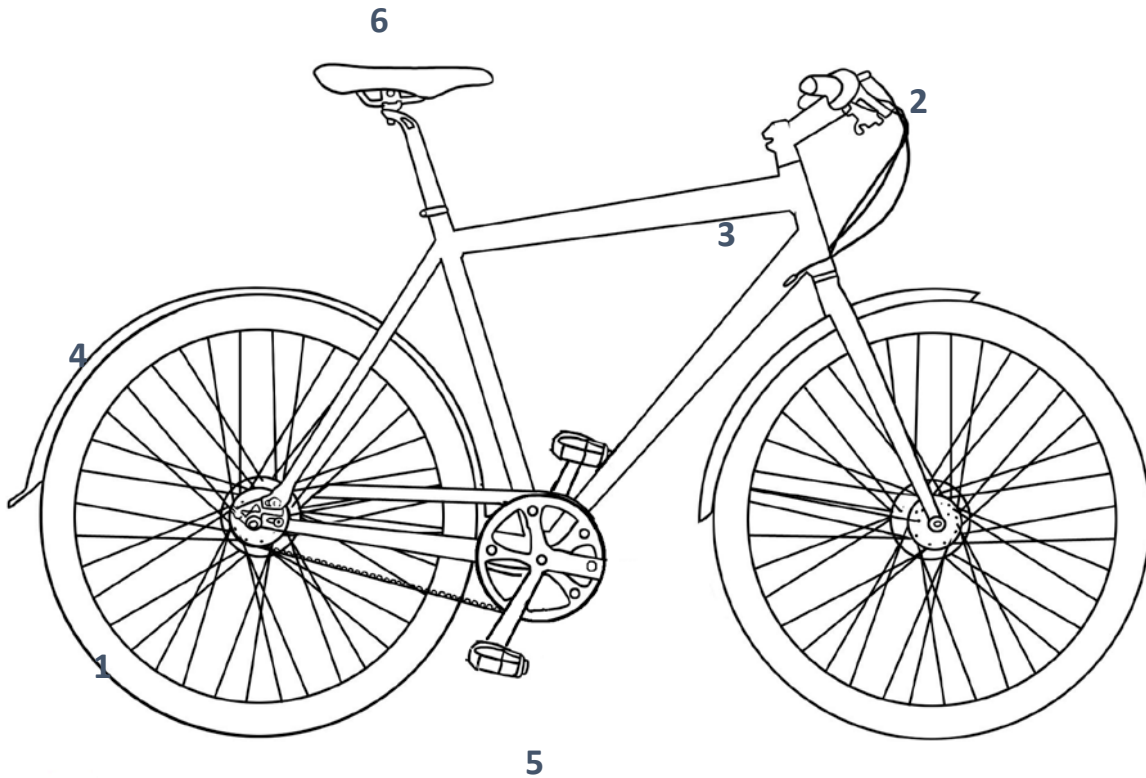
Priedas Nr. 2

Vairas	Pedalas
Galinis žibintas	Priekinis žibintas
Sėdynė	Krepšys
Bagażinė	Stabdžiai
Ratas	Rėmas
Stabdžių rankenėlė	Padanga

Priedas Nr. 3

MANO DVIRATIS

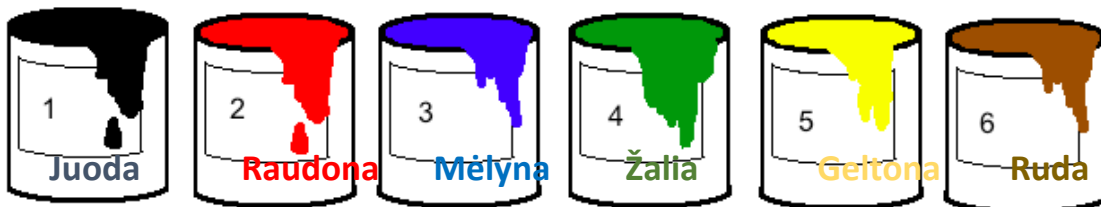
Pagal skaičius nuspalvinkite dviratį

Tai mano dviratis! Jo spalva yra _____

Dviratis turi ___ sėdynę ir _____ ratus.

Padangos yra _____ spalvos o pedalai- _____.

Tema	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
2 TEMA. PRAKIURUSI PADANGA!	Informacijos gavimas ir pateikimas	Liepiamoji nuosaka. Kaip tu šiandien/dabar jautiesi? Aš esu laimingas/alkanas/nusiminęs/pavargęs	Žodžiai ir veiksmai susiję su dviračiu, jo dalimis, emocijos, pojūčiai.	Bendradarbiavimas - darbas komandoje, techninių įgūdžių stiprinimas (prakiurusios padangos taisymas)	2 val.

Rekomendacijos

Ši pamoka / tema skirta patirtiniam mokymuisi, pasitelkiant elementus, daiktus ir procesus, susijusius su tema ir / ar profesija. Rekomenduojama į mokymosi procesą įtraukti gyvenimiškas situacijas, dirbant komandose ir individualiai, atlikti skiriamas užduotis, bendrauti lietuviškai, reikšti mintis ir apibūdinti savo emocijas.

Svarbu suplanuoti veiklas nuosekliai, apsiruošti priemonės ir erdves iš anksto, pažinti besimokančiuosius, stebėti ir prireikus koreguoti užduotis.

Pasiruošimas

Ant sienų, išsidėsčiusių aplink klasę, pakabinkite keturis skirtingos nuotaikos paveikslėlius.

Pradėkite nuo paprastų, pvz., laimingas, piktas, alkanas, pavargęs / mieguistas.

Paruoškite demonstracinę sieną ir demonstracinį dviratį. Patikrinkite, ar turite visas reikiamas priemones.

demonstracijos. Be demonstracinių lapų šalia padėkite didelį popieriaus lapą, ant kurio galėsite užrašyti "veiksmų sąrašą".

Paruoškite keturis skirtingus kampus, kuriuose mokiniai galėtų taisyti dviračius. Paruoškite keturis remonto rinkinius, bet neišdalykite jų, kol ateis laikas remontuoti. Pasirūpinkite, kad demonstracinis dviratis ir mokinių dviračiai būtų su viena nuleista padanga. Geriausia pradurti priekinę padangą, nes ją lengviausia nuimti.

Patikrinkite, kur galima rasti vandens ir ar prieš užsiėmimą reikia pripildyti vandens kibirus, ar mokiniai gali lengvai tai padaryti patys.

Kai atvyks mokytojas ir vaikai, paprašykite jų į klasę, kurioje esate, atnešti keletą sunkių knygų, kad būtų panaudoti klijuojant guminį pleistrą prie vidinio vamzdžio.

Tema	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
3 TEMA. ESU PASIRUOŠĘS VAŽIUOTI DVIRAČIU	Informacijos gavimas ir pateikimas	Koks šiandien oras? Kokia orų prognozė? Kaip apsirengti? Aš turiu apsiauti... Esu pasiruošęs važiuoti dviračiu!	Oro sąlygos, drabužiai ir aksesuarai.		2 val.

Šioje pamokoje daugiau dėmesio skiriama kalbos mokymuisi, o ne praktiniams įgūdžiams, nors ir toliau laikomasi mokymosi per veiklą / patirtis požiūrio. Svarbu, kad siekiant tobulinti kalbinius gebėjimus ir žinias būtų atsižvelgiama į besimokančiųjų interesus ir formuojamos temos, atlieptų pradinis lūkesčius, susijusius su dominančia profesija, ar kaip šiuo atveju, aplinkosauginiu sąmoningumo stiprinimu. Šioje temoje besimokantieji supažindinami su skirtingų oro sąlygų pavadinimais, siejant su tinkamos aprangos ir detalių pasirinkimu važiuoti dviračiu.

Pasiruošti šiai pamokai taip pat reiktų iš anksto, apsvarsčius turinio ir praktinių veiklų sąsajas. Jums tikrai prireiks įvairių drabužių, ir kitų aprangos detalių, kurių pavadinimus derėtų išmokti. Taip pat pagalvokite apie skirtingiems orams tinkamus drabužius, kad galėtumėte diskutuoti, nuspręsti kuo reikia pasirūpinti važiuojant dviračiu skirtingu oru.

Taip pat naudinga turėti ir dviračius su galiniais ir priekiniais žibintais bei varpeliais, siekiant praktiškai išsiaiškinti saugumo skirtingu paros metu sąlygas. Paruoškite dvi vienodas krūvas su drabužiais ir kitomis detalėmis, kaip pvz.: šalmai, kepurės, šalikai, pirštinės, marškinėliai, šortai, šviesą atspindinčios liemenės, vandens buteliukai, akiniai nuo saulės, lietpalčiai.

Vieną iš krūvelių naudosite demonstracijai, o kitą pasiliksite nuošalyje, kad galėtumėte panaudoti užduotyse.

Apšilimas – įvesties veiklos

Šių veiklų metu galima besimokančiuosius supažindinti su veiksmažodžiais: *skirti, šokinėti, eiti, bėgti, važiuoti dviračiu, plaukti* ir t. t. demonstruojant veiksmą ir klausiant „Ką aš darau?“ Taip pat galima žaisti žaidimą, kuomet visi juda laisvai, nurodžius veiksmažodį. Pagal jį turi visi atlikti atitinkamą veiksmą ir pasakyti „aš skrendu...“, važiuoju dviračiu ar pan.“ (5-10min)

Taip pat galima ir dar viena įtraukties veikla, kurios metu susipažįstama su prielinksniais. Tam galima naudoti dviračius ir šalną, kuomet mėginama naudoti prielinksnius, šalmo vietai apibūdinti. Šalną padėkite vis skirtingose padėtyse abiejų dviračių atžvilgiu, tada komentukite: „Šalmas yra tarp dviračių“ arba „Šalmas yra po dviračiu / priešais dviratį / ant dviračio / šalia dviračio.“ Pateikus keletą pavyzdžių galima klausinėti: „Kur dabar yra šalmas?“. Taip pat galite pasakyti teiginį ir leisti kam nors padėti šalną į reikiamą vietą.(5-10min.).

Mokymasis

Apranga ir orai

Aktyviai mokymosi veiklai skiriama 20-25 min. Jos tikslas sužinoti ir įvardinti orų sąlygas. Pereikite prie demonstracinės sienos ir išdalykite mokiniams žemėlapius. Pirmiausia mokytojas apžvelgia orus, galima turėti atitinkamų plakatų, taip pat rodyti vaizdo įrašus ar tam tikras užuominas, pasiteiraujant, ar besimokantieji žino „Koks oras?“.

Taip pat paklauskite, ar jie žino kitas oro sąlygas. Taip pat verta turėti pasirengus lapų ar paveikslėlių su drabužių ir kitų detalių informacija. Mokytojas pristato, įvardina pavadinimus. Svarbu nuolat įtraukti mokinius, pasiteirauti, kokiam orui tinkama dėvėti atitinkamą rūbą. Supažindinkite su žodžiais*: *šalta karšta, šlapia, tamsu, šviesu* ir t.t. Galima mokiniams paruošti aprangos ir orų „žemėlapius“, kuriuos jie galėtų naudoti diskutuodami, atsakydami į mokytojo klausimus bei turėtų pavyzdžių su užrašytais pavadinimais.

Bendradarbiavimas/sąveika

Aprangos ir oro derinimas

Komandiniam žaidimui skiriama 10-15 min. Kiekvienai komandai išdalijamos oro sąlygų ir aprangos kortelės, kurias mokytojas gali pasigaminti naudodamas paveikslėlius ar kitokias užuominas. Žaidimo tikslas – priderinti tinkamus drabužius prie atitinkamų oro sąlygų. Taip pat komandos turi pamėginti paaiškinti, kodėl pasirinko būtent taip. Pavyzdžiui, „Karšta, todėl man reikia šortų, marškinėlių ir vandens buteliuko“.

Greičiausiai jie kalbės nedaug, todėl reikia užduoti klausimų, kad paskatintumėte juos kalbėti.

Kitas komandinis žaidimas – „Tinkamos aprangos važiuoti dviračiu rungtynės!“ (20-25 min)

Pastatykite du dviračius, o priešais kiekvieną iš jų – krūvą drabužių. Kitoje pusėje išsirikiuoja dalyviai į dvi eiles. Pirmiausia kartu su pasirinktu asistentu parodoma, kaip žaisti: mokytojas pristato orų prognozę (pvz., „Šiandien šalta ir vėjuota!“), tada pagalbininkas bėga prie dviračių, ieško tinkamų drabužių (pvz., kepurės, šaliko, pirštinių ir t. t.) ir galiausiai kuo greičiau juos apsivelka. Kai apsirengiami drabužiai, skambinama dviračio varpeliu ir šaukiama: „Aš pasiruošęs važiuoti dviračiu!“. Bet kokio oro sąlygomis privaloma dėvėti šalną.

Negalima „laimėti“ tol, kol nesusunkama minėta frazė. Tada mokytojas tikrina, diskutuoja, klausia, ar pasirinkta tinkama apranga. Vis pakartoja žodžius ir pavadinimus. Pvz., „Jonė dėvi kepurę ir pirštines, nes šalta“. Komandos nariai gali pasirinkti kas rengsis, o kas bus pagalbininkai, kas galės pristatyti ir įvardinti orą ir drabužių pavadinimus.

Praktika (užduočių lapų pildymas)

Galimi užduočių pavyzdžiai:

1. Taip / Ne sakiniai

Aš užsidedu akinius nuo saulės, kai tamsu. TAIP/NE

Aš mūviu pirštines, kai karšta. TAIP/NE

Man reikia šaliko, kai labai šalta. TAIP/NE

Kai lyja lietus, aš apsivelku lietpaltį. TAIP/NE

Šalmą dėvėti privaloma visada! TAIP?NE

2. Padėk pasiruošti važiuoti dviračiu Jonei ir Algirdui.

Šiandien saulėta ir karšta. Algirdas dėvi marškinėlius ir užsidėjo..... .

Jis turi vandens .....ir ....., nes saugo akis. Jis pasiruošęs važiuoti dviračiu!

Jonė taip pat nori pasivažinėti dviračiu. Oras šiandien lietingas ir šaltas. Ji apsivyniojo ....., apsivilko.....ir užsidėjo .....

Ji pasiruošusi važiuoti dviračiu!

Tema	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
4 TEMA KĄ GALĖTUME PASIGAMIN TI?	Informacijos gavimas ir pateikimas	Ką galime pasigaminti? Ko gali prireikti? Ką reikia padaryti?	Kūno dalių pavadinimai, geometrinių formų pavadinimai	Bendravimas, bendradarbiavimas, kūrybiškumo ir socialinė kompetencija, aplinkosauginis sąmoningumas, kritinis mąstymas	2 val.

Šioje pamokoje akcentuojamas ekologinio sąmoningumo ir vartojimo mažinimo aspektas, tema skiriama medžiagų perdirbimo ir pakartotinio naudojimo galimybėms aptarti ir išmėginti. Taip pat stiprinti kalbinius gebėjimus, pakartoti jau žinomus žodžius. Dviratis vis dar yra pagrindinis elementas, nes pamoka bus organizuojama kaip dirbtuvės, kurių metu panaudotos senos padangos kameros ir kiti priedai bus paversti naujais naudojamais daiktais, pavyzdžiui, pieštukinėmis, piniginėmis ar raktų pakabukais. Dirbant komandose bus lavinami kūrybiniai ir planavimo įgūdžiai.

Pasiruošimas.

Ši pamoka taip pat reikalauja nemažai pasiruošimo. Reikia pasirūpinti ir pririnkti senų, panaudotų dviračio kamerų, jas išvalyti, išplauti.

Vienai pieštukinei prireiks apie 40 cm ilgio gabalėlio kameros, raktų ryšulėliui apie 20 cm. Taip pat kiekvienam dalyviui – apie 40 cm juodos virvelės. Jei Jūsų tema nėra susijusi su dviračiais, jei siejate mokymosi modulius su profesija, pamėginkite sugalvoti, kaip sąmoningumo ir socialinės kompetencijos stiprinimas galėtų susisiekti su daiktais ir elementais iš kasdienio ar profesinio gyvenimo. Na, o kaip pasigaminti daiktus, galima lengvai rasti daug patarimų ir idėjų internete. Pamokos esmė, pasitelkiant jau turimą žodyną ir siejantį elementą, praktinėmis veiklomis kurti gyvenimiškas situacijas, kurios sudaro galimybes mokiniams bendrauti, diskutuoti ir pan.

Apšilimas – įvesties veiklos

Kūno dalys (5-10 min)

Kaip jau įprasta pradžioje veiklų naudinga sustoti dideliu ratu, kad mokymosi pradžioje būtų kuriamas teigiamas ryšys ir aplinka. Mokytojas pasiteirauja, ar mokiniai žino, kur yra *galva, pečiai, keliai, kojos, pirštai* (ir t. t.). Paprašoma parodyti ar paliesti šias dalis, kartu kartojant žodžius. Toliau galime duoti nurodymus, pavyzdžiui, „paliesti galvą“. Kiekvienas mokinys galėtų duoti nurodymus kitiems po vieną kartą.

Formų imitavimas (5-10 min)

Mokytojas vienas ar pasirinkęs asistentą imituoja, rodo skirtingas geometrines figūras, apskritimą, kvadratą, trikampį ir t. t. Suporavus visus dalyvius, pasakomas figūros pavadinimas (*kvadratas, trikampis, stačiakampis, apskritimas, širdis, žvaigždė*) ir leidžiama poromis bendraujant surasti būdą, kaip ir kokią formą kartu parodyti. Galima naudoti pieštas formas ar paveikslėlius, kad įsitikintumėte, jog teisingai suprantamas formos pavadinimas.

Mokymasis

Ką galime pasigaminti? (40-45 min)

Kaip ir ankstesnėse pamokose, naudinga, kad mokytojas pasiruoštų ir išdalintų veiklų metu naudojamų medžiagų ir įrankių žemėlapius su pateiktais žodžiais ir paveikslėliais. Mokytojas arba pagalbininkas rodo ir pristato vieną po kito reikalingus įrankius, medžiagas. Toliau galima pademonstruoti visą veiksmų eigą, kaip pasigaminti pieštukinę iš senų dviračio kameros gabalėlių ir virvelės, naudojant skylamušį. Demonstracijos metu mokytojas užrašo veiksmus į „veiksmų sąrašą“.

Veiksmų seka, norint pasigaminti pieštukinę:

1. Nukirpti padangos kamerą (40 cm).
2. Sulenkti gumos gabalėlį (viršuje palikti dangtelio užlenkimui).
3. Pažymėti vietą 5 skylėms kiekvienoje pusėje.
4. Padaryti skylutes su skylamušiu.
5. Iškirpti dvi juosteles (25 cm ilgio).
6. Padaryti mazgą kiekvienos virvelės gale.
7. Svarstyti virvele per skylutes. (Susiūti).
8. Padaryti dvi skylutes viršutiniuose kampuose.
9. Papuošti. Skirtingomis formomis, ornamentais.

Praktika – susitvarkyme!

Žinių įvirtinimo ir panaudojimo veiklų dalyje galima tiesiog pasitelkti būtinas atlikti užduotis po gaminimo proceso – tai susitvarkyti. Mokiniai gali pasikartoti žodžius, įrankių ir medžiagų pavadinimus klausydami mokytojo nurodymų, ką paimti, ką tvarkyti ir pan. Taip pat galima dalyvius suskirstyti į „valymo komandas“, t. y. kiekviena grupė bus atsakinga už skirtingų daiktų rinkimą. Kameros, žirklys, klėjai, virvelės ir t. t. Taip jie dar kartą praktiškai pasikartos pavadinimus.

Tema	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
5 TEMA EISMAS IR KELIO ŽENKLAI.	Informacijos gavimas ir pateikimas	Tiesiai, pasukti dešinėn, pasukti kairėn	Žodžiai, susiję su eismu, saugumu kelyje, kelio ženklų pavadinimai, reikšmės, transporto priemonės	Bendravimas, bendradarbiavimas, socialinė kompetencija, kritinis mąstymas, saugaus eismo	2 val.

Šios temos veikla skirta susipažinti su pagrindiniais kelio ženklais ir praktiškai išmėginti paprastus nurodymus: pasukti į dešinę(ar dešinėn) pasukti į kairę ir važiuoti / eiti tiesiai ir pan.

Apšilimas – įvesties veiklos

Perduok į „kairę“, perduok į „dešinę“ (5-10 min).

Veikla, kaip jau įprasta, pradedama stovint ratu. Svarbu, paaiškinti, kas yra *kairė* ir kas *dešinė*. Pakeliant rankas reikia aiškiai parodyti, ką visiems reikės daryti. Pvz.: „Pakelkite dešinę ranką aukštyn! Dabar kairiąją“ ir dar kartą „Dešinę! Kairę!“ Tada pirmasis asmuo pradeda paliesdamas to, kuris yra kairėje arba dešinėje, petį ir taip siunčia „judesį“ į įvardintą pusę. Kiekvienas asmuo, gavęs judesį, gali keisti kryptį, tačiau turi pasakyti tinkamą žodį, t. y. pasako „į kairę“ ir paliečia asmens, esančio kairėje petį.

Kas dėvi mėlyną, raudoną, geltoną...(5 min)

Dar viena įvesties veikla, kuria galima ir pasikartoti jau žinomus spalvų pavadinimus, veiksmazodžius, ir prisiminti liepiamąją nuosaką bei pasipraktikuoti naujojo „į kairę“ į „dešinę“ vartojimą. Taigi, visi stovi vienoje vietoje ir laukia skelbiamo nurodymo, tuomet mokytojas sako: „Visi, kurie dėvi ką nors mėlynos spalvos, ženkite du žingsnius į dešinę“, „Visi, dėvintieji marškinėlius, prašome žengti žingsnį atgal“ arba „Visi, šviesiaplaukiai, prašome pašokti / paeiti į dešinę ar pan.“

Mokymasis

Kelio ženklai (20 min.)

Rekomenduojama mokytojui pasiruošti pristatyti pagrindinius ir labiausiai aktualius kelio ženklų pavyzdžius ir pavadinimus. Taip pat išdalinti mokiniams kelio ženklų ir transporto priemonių pavyzdžius, kaip ankstesnėse temose vadinome – žemėlapius, kad besimokantieji galėtų žymėtis ir užsirašinėti pavadinimus, žodžius.

Bendradarbiavimas/sąveika

Pasigaminti ženklus (20 min.)

Naudodami spalvotą popierių ir iš anksto paruoštus šablonus leiskite dalyviams pasigaminti ženklus su „Stop“ vienoje pusėje ir rodykle kitoje pusėje. Kiekvienas turi pasigaminti savo ženklą. Galima paprasčiausiai iš vieno A4 formato lapo, perlenkus jį du kartus ir pagal šabloną apibrėžus ženklą, iškirpti visus keturis vienu metu. Arba leisti atsakomybėmis pasiskirstyti komandose ir rasti būdą, kaip pasigaminti po ženklą. Svarbu pakartoti užduotį „stop vienoje pusėje ir rodyklė kitoje“.

Dviratininko vedlys (20-25 min).

Surinkite mokinių pagamintus ženklus ir iš jų išdėliokite juos pagal maršrutą (Priedas Nr. 5) ar sugalvokite patys nuorodų seką ant grindų (3x4 ženklai) STOP puse į viršų. Maršruto / žemėlapio tikslas turi būti nukreiptas į kokį nors tolimiausią objektą, gal stalą, prie kurio lauks mokytojas, ar lentą ar pan. Pirmiausia mokytojas ir mechanikas / asistentas parodo mokiniams, kaip veikia žaidimas. Veikla atliekama poromis. Vienas dalyvis – dviratininkas, dėvintis šalmą ir šviesą atspindinčią liemenę (prisimenant saugos taisykles). Pastarasis vedasi dviratį arba juo važiuoja, o antrasis – vedlys, žemėlapiu skaitytojas. Žemėlapių skaitytojas eina iš paskos dviratininko, kuriam neleidžiama matyti žemėlapiu (jei tai nėra pernelyg sudėtinga). Žemėlapiu skaitytojas duoda nurodymus kur važiuoti: „važiuoti tiesiai, sukti į kairę“ ir t. t., kaip parodyta maršruto žemėlapyje. Jis taip pat pasuka ženklus, esančius ant grindų STOP pusės į RODYKLĖS pusę. Asistentas ar mokytojas eina kartu su pora, kad patikrintų, ar jie kalba taisyklingai, prireikus padeda, koreguoja. Pasiekus kelionės tikslą, galima pagalvoti apie galimą apdovanojimą arba kaupiamąjį vertinimą.

PRAKTIKA – pasitikrinkime!

Šios pamokos praktinėms užduotims būtų pats metas paruošti pasitikrinimo testus iš visų buvusių temų. Būtų puiku, jei patikrinimo užduotis galima būtų atlikti drauge ir patikrinti čia ir dabar.

Tema	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
6 TEMA ATMINTIS IR VIETOS	Informacijos gavimas ir pateikimas	Būtojo kartinio laiko veiksmažodžiai, sakymas paraidžiui	Užtvirtinamas žodynas iš ankstesnių temų	Bendravimas, bendradarbiavimas, kritinis mąstymas, atminties lavinimas	2 val.

Rekomendacijos.

Tai speciali pamoka, kurios veiklos skirtos darbui su žodynu, terminais jau naudotais ir pažįstamais iš visų ankstesnių temų.

Šioje pamokoje nėra mokymosi dalies, daugiausia dėmesio skiriama atminties lavinimui, žodžių pasikartojimui ir užtvirtinimui bei darbui mažose grupėse

Pagrindinė šios pamokos veikla, kurios metu derinamas fizinis aktyvumas ir atminties stimuliacija „bėgantis diktantas“. Taip pat siekiant prisiminti, patikrinti ir įtvirtinti ankstesnių pamokų metu gautas žinias, siūlomas žaismingas būdas, parengtas gerai žinomo žaidimo „Kas nori tapti milijonieriumi“ pagrindu, smagaus pavadinimo žaidimas „Kas nori tapti dviratininkieriumi?“. Šiuos abu interaktyvius būdus, gali naudoti su skirtingo amžiaus besimokančiais, siekiant išvengti formalaus ir stresą keliančio žinių patikrinimo, taip pat apjungti individualaus ir bendradarbiaujančio mokymosi gebėjimus.

Bėgantis diktantas (45 min)

Prieš veiklas reikia pasiruošti svarbiausių, ankstesnių pamokų žodžių sąrašus. Sąrašų turi būti tiek, kiek planuojate formuoti komandų. Rekomenduojama užrašyti žodžius vertikalia eilute, ne daugiau nei 20 jau žinomų žodžių, didesniu šriftu ant didesnių lapų-plakatų. Patartina, pritvirtinti sąrašus ne mokymosi erdvėje, paieškoti labiau nutolusių erdvių, koridorių nuo patalpos, kurioje esate, ir iškabinti taip, kad besimokantieji negalėtų matyti, kol teiksime instrukcijas, taip pat kiekvieną sąrašą reikia paženklinti komandos ženklų. Galite naudoti jau išmoktas geometrines formas, apskritimas, kvadratas, trikampis ir t.t.

Kai komandos jau sudarytos ir paruošti bei iškabinti sąrašai, pradedama lietuviškai aiškinti žaidimo taisykles, prireikus vertimo, pasitelkti asistentą.

1. Išrenkamas vienas komandos narys, kuris siunčiamas į „atminties bėgimą“. Atminties bėgikas turi surasti jų komandos ženklų pažymėtą žodžių sąrašą ir vieną minutę žiūrėdamas į jį įsiminti kuo daugiau žodžių. Gali nutikti taip, kad bėgikas nori sugrįžti anksčiau, galite leisti, tačiau turite įspėti, kad jau negalės grįžti dar kartą patikrinti žodžių sąrašo.

2. Pasibaigus minutei, „atminties bėgikas“ grįžta į savo komandą ir turi pasakyti visus žodžius, kuriuos prisimena. Komandos nariai turi susiskirstyti atsakomybėmis, nes vieni turi juos užrašyti, kitiems, skiriama užduotis, kiekvienam žodžiui suteikti simbolį, ar nupiešti piešinėlį, kad įsitikintų, jog žodžio reikšmė aiški. Komanda turi tris minutes, kad surašytų kuo daugiau žodžių ir paveikslėlių. Atminties bėgikui leidžiama tik diktuoti žodžius, Siekiama, kad visi praktikuotų savo gebėjimą užrašyti tai, ką girdi. Priklausomai nuo grupės savarankiškumo, leiskite organizuoti procesą patiems, tik prireikus, padėkite.

3. Pasibaigus trims minutėms, mokytojas suskaičiuoja, kiek teisingų žodžių ir piešinių. Komanda gauna taškus tik už baigtas suderintas poras, kad įsitikintų, jog žino, ką reiškia žodis, jei pasitaiko rašybos klaidų, galima atimti pusę skiriamo taško.

Pasibaigus pirmam etapui galima apkeisti komandos ženklą virš žodžių sąrašus, kad kiti „atminties bėgikai“ žiūrėtų jau į kitokį sąrašą. Tęsimi etapai tol, kol visi komandos nariai bent kartą galėjo pabūti „atminties bėgiku“.

Kas nori tapti „dviratininkieriumi“?! (30 min)

Tai tikslinga, žaisminga, įtraukianti veikla, skirta patikrinti ir užtvirtinti visų pamokų metu įgytas žinias, patirtis. Tai žaidimas, kurio formatas primena garsiąją televizijos laidą „Kas nori tapti milijardieriumi“, jame nuosekliai pateikiami klausimai pagal sudėtingumą. Galite nuspręsti, ar bus žaidžiama komandomis, ar individualiai. Jei žaidžiama komandomis, kiekviena komanda turi turėti keturių raidžių korteles, iš kurių pasirinkus teisingą atsakymą, pakeliama atitinkama raidė. Žaidžiant individualiai, mokiniai patys gali pasigaminti raidžių korteles ir galima parodyti atsakymą tik mokytojui paprašius. Tokia žinių užtvirtinimo forma, nors reikalauja daug pasirengimo mokytojui, tačiau tikrai turi poveikį geriems besimokančiųjų kalbos mokymosi rezultatams. Temos, žodžiai ir klausimai gali būti keičiamos pagal individualius grupės poreikius ir/ar interesus. Klausimams ir atsakymams demonstruoti galima naudoti PPT pateiktis, pažvelkite ir naudokite priedą Nr. 6D ir 6E.

Tema	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
7 TEMA AUTOBUSE	Pokalbio, kalbos struktūra.	Ką galime pasigaminti? Ko gali prireikti? Ką reikia padaryti?	Žodžiai susiję su viešuoju transportu, mandagūs posakiai	Bendravimas, bendradarbiavimas, kritinis mąstymas, atminties lavinimas	2 val.

Šios pamokos pagrindinė tema – miesto aplinka ir viešasis transportas. Elgesio principai ir įvairovės aspektai taip pat šios temos elementai. Vienas iš pagrindinių šios pamokos tikslų yra susipažinti su žodžiais ir mandagaus pokalbio principais viešojoje erdvėje, transporte.

APŠILIMAS - ĮVESTIES VEIKLOS (5-10 min)

„Įlipti-išlipti-atsisėsti-atsistoti“

Mokytojas galėtų tapti autobuso vairuotoju, o mokymosi erdvė – autobusu. Sustatykite kėdes į dvi eiles, siekiant imituoti autobusą. Susodinkite mokinius ant kėdžių. „Šiandien jūs važiuojate autobusu“. Prisistatykite esant vairuotoju ir parodykite, kur sėdi autobuso vairuotojas ir kur yra durys. Tada pradėkite sakdami „Prašau atsistoti“, paskui porą kartų „Prašau atsisėsti“, „Parodyti bilietą“ ir pan. Tęskite sakdami „Išlipkite iš autobuso“ ir leiskite išeiti pro įsivaizduojamas duris. Tada pakvieskite „Įlipti“ ir t. t. Norėdami paskatinti klausymąsi ir veiklą proporcingai sunkinti, raginkite konkrečias grupes, pagal tam tikrus bruožus atlikti konkrečius veiksmus, pasitelkdami sakinius:

- Visus, kurie dėvi kažką juodo, prašome išlipti iš autobuso;
- Visi, kurie turi rudus plaukus, prašome atsistoti;
- Vaikus, nešiojančius akinius, prašome atsisėsti/parodyti bilietą ir t.t.

Manau, mandagu, kai....(iki 20 min)

Galima pasiūlyti diskutuoti ir aptarti dažniausiai patiriamas nemandagaus elgesio situacijas viešose erdvėse, transporte. Nemandagius posakius, žodžius galite surašyti ar įgarsinti, kad besimokantieji žinotų ko nedera sakyti.

Pateikite pavyzdžių, kaip galima išsakyti savo nuomonę mandagiai:

- Manau, mandagu, kai jaunimas leidžia vyresniems žmonėms atsisėsti autobuse.
- Manau, mandagu, visada šypsoti.;
- Manau, mandagu padėti kitiems ir t.t.
- Mandagu padėkoti „Ačiū!“

Mokymosi veikloms, galite pagalvoti daugiau pavyzdžių ir leisti porose pasikalbėti.

Taip pat siūloma sukurti skirtingų scenarijų, galimų pasitaikyti viešajame transporte, ir, išdalinus scenarijus, leisti improvizuoti, kalbėtis, kurti dialogus ar tiesiog skaityti parengtus tekstus, vaidinant. Tam reikia kūrybiško ir kritiško mokytojo pasirengimo, priemonių ir dialogo užduočių aprašymų. Štai keletas galimų scenarijų.

1. Senas žmogus

Vaidmenys (4): Autobuso vairuotojas; senelis, moteris; paauglys.

Autobusas sustoja ir senas žmogus turi išlipti. Jam sunku.

Senelis: „Aš turiu išlipti, bet man reikia pagalbos!“

Autobuso vairuotojas: „Ar kas nors galėtų padėti seneliui išlipti iš autobuso?“

Moteris: „Atsiprašau, nesu pakankamai stipri.“

Paauglys: „Aš galiu padėti. Štai, paimkite mano ranką.“

Paauglys padeda seneliui išlipti iš autobuso.

Senelis: „Ačiū už pagalbą!“

Paauglys: „Nėra už ką!“

Moteris: „Malonu, kad padėjote seneliui!“

2. Mama

Vaidmenys (5): Motina su mažu vaiku vežimėlyje; mažas vaikas; autobuso vairuotojas; senelė; vyras.

Vaikas: „Aš noriu į autobusą!“

Mama: „Taip, tuoj įlipsime, tik turime palaukti, kol sustos.“

Autobusas sustoja ir atsidaro durys.

Autobuso vairuotojas: „Prašome įlipti per galines duris, taip bus patogiau su vežimėliu.“

Mama: „Gerai, ačiū!“

Galinės durys atsidaro..

Vyras: „Palaukite, leiskite Jums padėti!“

Vyras padeda įkelti vežimėlį su vaiku.

Vaikas: „Aš skrendu!“

Motina: „Labai Jums ačiū.“

Senelė: „Koks nuostabus Jūsų vaikas!“

Vairuotojas: „Prašau visus atsisėsti! Važiuojame!“.

Tema	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
8 TEMA KELIONĖS	Informacijos gavimas ir pateikimas	Aš aplankiau...., keliavau lėktuvu. Man patinka keliauti laivu.... Kelionė dviračiu yra įdomi.. Mano šalyje, mieste galima keliauti...lėktuvu, autobusu, traukiniu	Skirtingi būdai keliauti, transporto priemonės, šalių / miestų pavadinimai, žemėlapis, kryptys, skirtingos aplinkos	Bendravimas, bendradarbiavimas, kritinis mąstymas, atminties lavinimas	2 val.

Apšilimas – įvesties veiklos

Kur jūs lankėtės ? (15 min)

Kelionių temą taip pat galima pritaikyti prie besimokančiųjų interesų ir siejančių temų. Šiuo atveju dviratis tampa diskusijų objektu, kaip alternatyvi transporto priemonė mieste, tačiau ilgesnėms distancijoms, jau reikia specialaus pasirengimo arba rinktis kitokias priemones. Visuomet galite pradėti bet kurią pamoką nuo klausimų, įtraukti į diskusijas, apmąstymus, svarbu, kad kuo daugiau pasikartojančių žodžių ir frazių girdėtų mokiniai, taip kalba tampa artima, pažįstama ir drąsina ją vartoti.

Prireiks didelio Europos ar pasaulio žemėlapis. Galima jį padėti ant grindų ar pritvirtinti ant sienos. Visiems mokiniams išdalinti po lipnų lapelį. Galite pradėti kalbėti apie žemėlapi, pristatant kryptis „Šiaurė, Pietūs ir t. t.“ Tuomet galite pasakyti teiginį „Šią vasarą keltu / laivu plaukiu į Graikiją.“ Tada ant lapelio užrašote savo vardą, Graikija, laivas ir prilipinate žemėlapis atitinkamoje dalyje. Tuomet klauskite mokinių, kur yra buvę, kada, koku būdu, skatinkite kalbėti užduodant trumpus, aiškius klausimus.

Keliautojai (15 min)

Pristatykite mokiniams kompasą. Priminkite keturių pasaulio krypčių pavadinimus ir juos užlipinkite ant skirtingų sienų, atitinkančių kryptį. Paimkite vieną iš lipdukų prilipintų ant žemėlapiu (pvz., Jonė / Laivas/ Graikija) ir paskelbiama: „Dabar su Jone laivu plaukiame į Graikiją! Kur yra Graikija?“ Graikija yra į pietvakarius nuo Lietuvos, todėl visi mokiniai eina į pietvakarius, imituodami kelionę laivu. Tada mokytojas paima nuo žemėlapiu dar vieną lipduką ir sako: „O dabar keliaukime su Algirdu į Švediją lėktuvu. Kur yra Švedija?“ Švedija yra į šiaurę nuo Graikijos... Pakartokite seką keletą kartų.

Mokymasis

Kelionės ir transporto priemonės (20 min)

Mokytojas galėtų turėti pasiruošęs įvairių kelio ženklų ir transporto priemonių kortelių, ar rodyti bei pristatyti juos ekrane, ar naudotis vaizdo medžiaga. Rodydami paveikslėlius keletą kartų pakartokite pavadinimus, suformuokite trumpus sakinius, taip pat įtraukite ir mokinius klausinėdami.

Klausimų / sakinių pavyzdžiai:

- Kur esate skridę lėktuvu?
- Koku transportu galima plaukti jūroje, kokia jūra esate plaukę?
- Kur jūs gyvenate? Kaip galima pas jus atvykti?
- Kokią transporto priemonę renkatės per atostogas?
- Kur keliaujate dviračiu? Kokia priemonė yra saugi?

Taip pat mokymosi veikloms būtų naudinga pasitelkti dialogus, ar vaidybinius žaidimus, pateikiant jau apgalvotus scenarijus, kaip siūloma ankstesniame skyriuje. Tokiomis veiklomis galima priartinti besimokančiuosius prie gyvenimiškų situacijų, kuriose jie gali atsidurti ir jau žinoti bazinius žodžius, sakinius, suprasti kontekstą.

Praktika – susitvarkykime!

Žinių įvirtinimo ir panaudojimo veiklų dalyje galima sukurti ir drauge arba individualiai atlikti užduočių.

1. Kur galima keliauti šiomis transporto priemonėmis? Vandeniū, oru, keliu/sausuma.

1. Lėktuvas.....
2. Laivas .....
3. Automobilis/mašina.....
4. Sklandytuvas.....
5. Oro balionas.....
6. Sunkvežimis.....
7. Malūnsparnis.....
8. Dviratis.....
9. Paspirtukas.....
10. Valtis.....
11. Autobusas.....
12. Traukinys.....

2. Ar ši transporto priemonė turi variklį?

Automobilis Taip / Ne

Dviratis Taip / Ne

Valtis Taip / Ne

Riedlentė Taip / Ne

Traukinys Taip / Ne

Sunkvežimis Taip / Ne

Autobusas Taip / Ne

Sklandytuvas Taip / Ne

Elektrinis paspirtukas Taip / ne

3. Pabaigti sakinį

Sunkvežimis važiuoja *keliu*

- Traukinys važiuoja.....
- Laivas plaukia .....
- Oro balionas skrenda.....
- Motociklas važiuoja.....
- Dviratis rieda.....
- Automobilis važiuoja.....

Tema	Komunikacinės intencijos	Gramatika	Leksika	Sociokultūrinės kompetencijos	Apimtis (val.)
9 TEMA GRUPĖS APKLAUSA – TYRIMAS	Informacijos gavimas ir pateikimas	Kiek? Kodėl? Kaip dažnai? Kada?	Žodžiai, susiję su apklausos atlikimu.	Bendravimas, bendradarbiavimas, kritinis mąstymas, atminties lavinimas	2 val.

Viena iš pamokų, kurios tikslas mokytis formuluoti klausimus ir praktikuotis, galima pasitelkti apklausos metodą. Besimokantiejiems siūloma sudaryti ir atlikti apklausą savo grupėje: formuluoti klausimus, rinkti atsakymus ir sudaryti diagramas apklausų rezultatams pristatyti. Tai gali vykti kaip kelių pamokų ciklas, mini projektas kai analizuojamos gramatinės struktūros, žodžiai ir pan. Tuomet aptariamos galimos ir svarbios temos, ir toliau dirbama grupėse, rengiant anketas.

Kitos pamokos skiriamos rezultatų analizei ir pristatymo pasiruošimui. Tai itin patraukli veikla ypač suaugusiems, kadangi be kalbinių gebėjimų, jie gali kelti jiems rūpimus klausimus, domėtis ir gilintis į svarbias temas, sužinoti kitų nuomonę apie tai, diskutuoti ir pan. Temas taip pat gali pasiūlyti ir mokytojas, žinodamas mokinių interesus ar veiklos kryptis, kontekstą. Kad tikslingai būtų galima įtraukti kuo daugiau mokiniams reikalingų sąvokų, taip pat ir formuojant klausimus, tikėtis naudingų ir aktualių, gyvenime praversiančių atsakymų.

V MODULIS. SAVAIMINIS MOKYMASIS.

Modulio apimtis 40 val.

Šiuo moduliu lietuvių kalbos kaip svetimšios mokytojams pristatoma nauja ir šiuolaikiška lietuvių kalbos mokymosi platforma www.flyent.online, pritaikyta mokytis kalbos klausantis įvairių tekstų. Platformoje pateikiami įvairūs dialogai ir kitokio tipo tekstai su vertimu į rusų ir anglų kalbą (numatoma pridėti ir vertimus į kitas kalbas). Mokytojams naudojimas platforma yra nemokamas.

Mokytojų patogumui šiame dokumente pateikiami visi šiuo metu platformoje prieinami tekstai su tiesioginėmis nuorodomis (dokumentas nuolat atnaujinamas, pildant prieinamų tekstų bazę):

https://docs.google.com/document/d/1Lc0s-j09MptdazT_3-s4V29hahEtelodLy5OZzn0TYo/edit?usp=sharing

Paskirtis

Šis modulis skirtas padėti mokytojams organizuoti savarankišką nuotolinį lietuvių kalbos mokymąsi A1-A2 lygiu klausantis specialių tekstų, mokiniams mokantis visiškai savarankiškai arba derinant kontaktinį mokymą su savarankišku klausymusi. Taip pat šiuos tekstus galima duoti klausyti kaip papildomą mokymosi medžiagą įprastinių kursų dalyviams.

Tikslinė grupė

Pradedantieji arba šiek tiek mokantys lietuvių kalbą, norintys mokytis savarankiškai arba papildomai.

Laukiami rezultatai.

Tikėtina, kad šis modulis ir <https://flyent.online/#stay> platformos naudojimas palengvins tiek mokytojų darbą, tiek mokinių lietuvių kalbos mokymosi procesą mokantis su mokytoju gyvai, nuotoliniu būdu arba visiškai savarankiškai. Svarbu, kad platformoje stengiamasi pateikti kuo gyvesnius, su kasdienėmis situacijomis susijusius šnekamosios kalbos tekstus.

Ateityje šioje platformoje bus prieinama vis daugiau įvairaus tipo tekstų. Kad ji būtų tikrai naudinga ir naudojama mokytojų, labai tikimasi pačių mokytojų aktyvaus dalyvavimo kuriant mokomuosius tekstus.

Modulio turinys.

Laikas	Tema. Tikėtinos kompetencijos.	Kalbinės sritys / veiklos (kalbėjimas, klausymas, skaitymas, rašymas)	Medžiaga, šaltiniai (nuorodos iš esamos medžiagos, ar nuorodos į savą parengtą medžiagą)	Rekomendacija, kaip vertinti žmogaus pasiekimus
12 val.	Pagrindiniai pokalbiai. Mokiniai išmoks suprasti ir vartoti pagrindines frazes, susijusias su dažniausiomis kasdienėmis situacijomis (susipažinimas, susitikimas (t.p. tarimasis dėl susitikimo) informacija mieste, kavinėje, parduotuvėje, pas gydytoją, kelionėje, svečiuose arba priimant svečius, prireikus pagalbos)	Klausymas, skaitymas, kalbėjimas (žr. rekomendacijas)	https://flyent.online/#stay (pagrindiniai pokalbiai/basic dialogues/основные диалоги)	Organizuoti pokalbj, remiantis perklaustytais tekstais (užduoti panašius klausimus ir bandyti gauti panašius atsakymus); parengti pusiau automatizuotus pratimus ir duoti mokiniams įrašyti mokytojo pasirinktus žodžius arba afiksus.
12 val.	Gramatikos frazės Mokiniai išmoks suprasti ir vartoti dažniausių lietuvių kalbos žodžių svarbiausias gramatines formas paprastuose kasdieniuose pokalbiuose ir situacijose.	Klausymas, skaitymas, kalbėjimas (žr. rekomendacijas)	https://flyent.online/#stay gramatikos frazės/grammar phrases/грамматические фразы)	
16 val.	Važiuojam į Lietuvą! Mokiniai išmoks susikalbėti įvairiose dažnai pasitaikančiose situacijose atvykus į Lietuvą.	Klausymas, skaitymas, kalbėjimas (žr. rekomendacijas)	https://flyent.online/#stay (Važiuojam į Lietuvą/Let's go to Lithuania/Поедем в Литву)	

Metodinės rekomendacijos.

Tekstų klausymasis yra pagrindinis būdas gauti reikiamą įvestį, ypač A1-A2-B1 lygiuose. Naudojant suprantamą įvestį mokymasis klausantis tampa labai paprastas ir nereikalauja didelių pastangų ar specifinių savarankiško mokymosi gebėjimų, nereikia mokytis leksikos ar gramatikos, kalba tiesiog „formuojasi“ smegenyse, įsimenant frazes ar žodžių junginius (tai ypač svarbu A1-A2 lygyje). Jei mokiniai iš anksto (prieš pamoką) turi galimybę klausyti mokytojo parinktų tekstų, pamokos metu mokytojas gali daugiau dėmesio skirti tiesiog komunikacijai, o ne mokymui, o mokiniai (ypač turintys prastesnius receptinius gebėjimus) gali jaustis saugiau, ir tai didina jų motyvaciją mokytis ir kalbėti patiems.

Čia pateikiamos rekomendacijos paremtos V. F. Birkenbihl keturių žingsnių metodu. Rekomenduojama mokytis perklausant kiekvieną tekstą daug kartų, laikantis šios sekos:

1) klausytis naujo teksto keletą kartų, skaitant iš pradžių vertimą, o paskui transkripciją (arba su įgarsintu vertimu, kur jis yra prieinamas); tokiu būdu klausytis tol, kol tekstas tampa visiškai suprantamas (tiek žodžių reikšmės, tiek gramatinės formos), vidutiniškai tam reikia 10-20 kartų.

2) klausytis to paties teksto nežiūrint į ekraną ir užsiimant bet kokia kasdiene veikla (vairuojant, dirbant kompiuteriu, sportuojant, ruošiant maistą ir t. t.) dar apie 50-100 kartų; rekomenduojama tokiu būdu klausytis tol, kol žiūrėdamas į vertimą mokinys gebės prisiminti, kaip visos frazės buvo pasakytos lietuviškai.

3) įtvirtinimui rekomenduojama dar keletą kartų skaityti tekstą balsu kartu su kalbėtoju.

Verta pasidomėti plačiau.

V. F. Birkenbihl. Lengviau mokymuisi užsienio kalbų! Alma littera, 2001.

AUTORIŲ REKOMENDUOJAMI NAUDOTI ŠALTINIAI

- Binkienės D., Ugdymo plėtotės centro metodininkės parengtas LIETUVIŲ KALBOS MOKYMO(SI) IŠTEKLIŲ SAŲVADAS. Prieiga per internetą: <https://bit.ly/3InsdeL>
- Birkenbihl V.F. Lengviau mokymėms užsienio kalbų! Alma littera, 2001.
- CLIL: A lesson framework. Prieiga per internetą: <https://bit.ly/3piD4xp>
- Content and Language Integrated Learning. Prieiga per internetą: <https://bit.ly/3obH1oq>
- Lietuvių kalbos institutas. Skiltis „Nuotolinis lietuvių kalbos mokymas“ (prieiga per internetą: <http://lkiis.lki.lt/emokymai>)
- *loecsen.com* (prieiga per internetą: <https://www.loecsen.com/en/learn-lithuanian>);
- Pradinių lietuvių kalbos žinių galima įgyti svetainėje *Let's be Friends* (prieiga per internetą: <https://friends.ugdome.lt/project>).
- *surfacelanguages.com* (prieiga per internetą: <https://bit.ly/3obCyC7>).
- Trumpas nuotolinis lietuvių kalbos kursas (VU). Prieiga per internetą: <https://www.olc.flf.vu.lt/>
- VU Lituanistinių studijų katedros internetinis puslapis. Prieiga per internetą: <https://www.flf.vu.lt/lsk>

A1-A2 kalbos mokėjimo lygiai

1. **V. Stumbrienė.** „Lūžis“. (Vilnius, 2016). Prieiga per internetą: <https://bit.ly/3lcncW3>
2. **M. Ramonienė, J. Pribušauskaitė, L. Vilkienė.** „Pusiaukelė“. (Vilnius, 2016). Prieiga per internetą: <https://bit.ly/32Sw4Qz>
3. **D. Pagojienė, J. Derukaitė.** „Aš kalbu lietuviškai“. (KU, 2017). Pratybų knyga orientuota į laisvai ar mažiau laisvai kalbančius anglų kalba užsieniečius, pradedančius mokytis lietuvių kalbos. Be tradicinių kalbos mokymo metodų, čia momentiška yra taikomas A. Karaliaus sukurtas *kolibrio* metodas. Stengiamasi daugiau mokyti laisvo kalbėjimo, kalbos intonacijų, mažiau dėmesio skiriant nepriekaištingai tarčiai ir kirčiavimui, gramatikai. Mokant bendrauti lietuviškai, siekiama automatizuoto kalbėjimo lygio, kai kalbant nepamstoma apie gramatiką – linksniuotes, linksnius, asmenuotes.
4. **D. Bagdonavičienė, J. Pribušauskaitė.** Skaitome lietuviškai – Pradai, 1998. 18 temų – leksika ir gramatika: Susipažinkime, Profesijos, Kur apsistoti, Butai, Televizija, Koks šiandien oras, Reklama, Lietuvos upės, Naminiai gyvuliai ir paukščiai, Parduotuvėje, Valgiai, Policija prašo pagalbos, Mano

pusbrolis Mariukas, Trylikametė gelbėdama šunį bėgo iš namų, Kelionės, Atostogos, Muzika niekuomet nebuvo prievarta, Klausimai Gedimino prospekte.

5. E. Petrašiūnienė, A. Valančiauskienė, V. Našlėnaitė Eberhardt, K. Jakaitė-Bulbukienė, L. Vaškevičienė. Langas į lietuvių kalbą. VU, 2016 – 4 papildytas ir pataisytas leidimas. Sudaro 10 pamokų. Leksika teikiama lietuvių kalba su vertimu į anglų kalbą.

6. H. Prosnikova, V. Stumbrienė. „Mano ir tavo šalis Lietuva“ (lietuvių kalbos vadovėlis pradedantiesiems“ (Kronta, 2003) – 12-16 metų; 11 pamokų (juoda/balta/oranžinė).

7. H. Prosnikova, V. Stumbrienė. „Mano ir tavo šalis Lietuva“ (lietuvių kalbos vadovėlis pradedantiesiems“ (Homo liber, 2007; 2010) – 11-14 metų; 3 knygos; 10 pamokų. Labai vaizdinga, spalvoti piešiniai, puiki. Pakoreguota, papildyta (abi dalys su CD) yra PDF. <https://www.nsa.smm.lt/bendruju-reikalu-departmentas/leidiniai/leidiniai-pagal-temas/kiti/vadoveliai-ir-pratybu-sasiuviniai-labas/>

8. J. Džežulskienė. „Kalbu lietuviškai“ (KTU, 2014) KTU dėstytojos Juditos Džežulskienės parengtas A1 lygio lietuvių kalbos vadovėlis „Kalbu lietuviškai" – tai mokymosi priemonė tiems, kurie pradeda mokytis lietuvių kaip svetimšios kalbos ir nori susipažinti su Lietuvos geografija, istorija, kultūra ir tradicijomis. Yra anglų kalba internetinis puslapis <https://www.easylithuanian.com>

9. J. Džežulskienė. „Klausau ir skaitau lietuviškai“ (KTU, 2014). Audioknygą sudaro 2 dalys: 1 dalį sudaro nesudėtingi tekstai (A lygio), kuriuos suprasti gali visi, minimaliai mokantys lietuvių kalbą, o 2 dalį sudaro aukštesnio kalbos mokėjimo lygio (B) tekstai. Tekstų pagrindą sudaro dialogai, sakinių struktūra nėra sudėtinga. Knygoje teikiami adaptuoti grožinės literatūros tekstai (A. Mickevičiaus „Ponas Tadas“, E. Džežulskio-Duonio novelės, E. Cinzo tekstai. Kūrinių autoriai pristatomi lietuvių ir anglų kalbomis. Gražios iliustracijos, padedančios suprasti tekstus. Skaitytojų patogumui puslapių apačioje paaiškinami sudėtingesni žodžiai ir posakiai. Į atmintuką įkelti visi įgarsinti knygos tekstai.

10. L. Degėsys, R. Aškinytė. „Mano ir tavo šalis Lietuva“ (Sociokultūrinio ugdymo vadovėlis ir pratybų sąsiuvinis 11–14 metų mokiniams), UAB „Vaistų žinios“, 2008. Senesnį vadovėlį sudaro 12 dalių, naujesnį – 8 dalys (Lietuvos valstybė. Seimas; Lietuvos ūkis ir pinigai. Bankas; Lietuvos istorija. Muziejus; Dorovė, šeima ir viešoji nuomonė; Religija ir bažnyčia Lietuvoje; Šventės Lietuvoje; Lietuvos kultūra, menas ir mokslas; Lietuvos gamta). Kai kam šis vadovėlis gali pasirodyti per daug paprastas, kai kam – pernelyg sudėtingas.

11. M. Ramonienė, L. Vilkienė. „Po truputį“ (Baltos lankos, 1998). 2 dalys: „Pratybų sąsiuvinis“ ir „Mokytojo knyga“. 15 pamokų (nėra teorijos, yra įvairūs pratimai). Rekomenduojama naudoti atskirus pratimus savo pamokose.

12. A. Tamošaitienė, R. Migauskienė, V. Našlėnaitė-Eberhardt, E. Petrašiūnienė, A. Valančiauskienė, L. Vaškevičienė, I. Hilbig. Noriu kalbėti lietuviškai – VU, 2007. Trumpas lietuvių kalbos kursas pradedantiesiems (20 valandų). 9 pamokos: Prašom susipažinti, Kiek kainuoja, Ar skanu?, Kur eini?, Kada susitinkame?, Aš gyvenu bendrabutyje, o tu?, Ar galite padėti?, Kur bus paskaita?, Ką darai savaitgalį?

13. R. Jezukevičienė. „Sveiki gyvi! Grammar Paradigms“ (Kaunas, LSMU, 2020). 2 knygą sudaro įvairių kalbos dalių gramatinių požymių lentelės, taip pat gramatikos pagrindų komentarai, aiškinimai. Ji skirta biomedicinos mokslų studentams užsieniečiams, norintiems pramokti lietuvių kalbos.

14. R. Jezukevičienė. „Sveiki gyvi! Lietuvių kalba“ (Kaunas, LSMU, 2020) . Leidinys skirtas užsieniečiams mokytis lietuvių kalbos A1-A2 lygiu savarankiškai ar mokytojui padedant. Informacija pateikiama taip, kad būtų ugdomos visos kalbinės veiklos sritys: skaitymas, rašymas, klausymas, kalbėjimas. Daugiausia dėmesio skiriama komunikacinėms kompetencijoms, lavinami gebėjimai bendrauti lietuvių kalba realiose situacijose: susipažįstant, bendraujant, užsisakant maistą, keliaujant, pasakojant apie šeimą, savo pomėgius ir t. t. Užduotys pajvairinamos glausta informacija apie Lietuvos istoriją, mitologiją, kultūrą, gyvenimo būdą. Užduočių garso įrašai padės išmokti dažniausiai vartojamas frazes, greičiau suprasti ir pradėti komunikuoti lietuviškai.

15. I. Hilbig, R. Migauskienė, V. Našlėnaitė-Eberhardt, E. Petrašiūnienė, A. Tamošaitienė, A. Valančiauskienė. Sveiki – VU, 2014 (. Pabaigoje – žodynėlis lietuvių ir anglų kalbomis. 7 pamokos: Koks jūsų vardas?, Ką studijuoji?, Skanaus, Kur eini?, Kada susitinkame?, Aš gyvenu bendrabutyje, o tu?, Ką darai savaitgalį?

16. T. Ringailienė. „Learn and speak Lithuanian“ (Šviesa, 2020). Leidinys skirtas užsieniečiams mokytis lietuvių kalbos A1-A2 lygiu savarankiškai ar mokytojui padedant. Informacija pateikiama taip, kad būtų ugdomos visos kalbinės veiklos sritys: skaitymas, rašymas, klausymas, kalbėjimas. Daugiausia dėmesio skiriama komunikacinėms kompetencijoms, lavinami gebėjimai bendrauti lietuvių kalba realiose situacijose: susipažįstant, bendraujant, užsisakant maistą, keliaujant, pasakojant apie šeimą, savo pomėgius ir t. t. Gramatikos paaiškinimai lengvai suprantami ir paprasti, kad medžiaga galėtų

naudotis kuo platesnė auditorija, įskaitant ir tuos, kurių gimtoji kalba labai skiriasi nuo lietuvių kalbos. Užduotys pajvairinamos glausta informacija apie Lietuvos istoriją, mitologiją, kultūrą, gyvenimo būdą. Užduočių audio įrašai padės išmokti dažniausiai vartojamas frazes, greičiau suprasti ir pradėti komunikuoti lietuviškai. Labai modernus, įdomus, kūrybiškas vadovėlis su tinkamomis iliustracijomis, piešiniais, nuotraukomis. Užduotys ir paaiškinimai teikiami anglų kalba. Daug savitų įdomių užduočių. Daug vietos skiriama šalities komponentams – dėmesys Lietuvos istorijai, literatūrai, kultūrai. Vadovėlj sudaro 8 temas/pamokos. Kiekviena pamoka baigiama lietuvių-anglų kalbos žodžių sąrašu. Geri vadovėlio pabaigoje esantys priedai: minimalus lietuvių-anglų ir anglų-lietuvių kalbų žodynėlis; gramatikos lentelės, užduočių atsakymai. Nesukirčiuoti žodžiai žodynėlyje.

17. J. Pribušauskaitė. „Kaip sekasi?“ (trumpas lietuvių kalbos kursas pažengusiems (A2–B1), VU, 2014. Mokomojoje knygoje pateikiamas trumpas kursas (20 teminių pamokų, apie 50 val.) tiems mokiniams, kurie pradeda kopti į B1 kalbos lygį. Čia rasime skaitymo, kalbos vartojimo ir kalbėjimo užduočių, pagal poreikius – kalbos žaidimų, leksikos pratimų, potekstinių komunikacinių užduočių. Tai nėra vadovėlis, pratybų užduotimis kūrybiškai galima pasinaudoti kaip papildoma mokomąja priemone.